

PROVINCIAL

[Handwritten signature]

7

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Reservada*
Número *689*

T. 147942

C. 1196067

R 375969

8-15-4

Reserva 124

PSALMORVM

LIBER.

ANTVERPIAE,

Apud hæredes. Arnoldi Birckmanni.

M. D. LXIX.

Ministerio de Educación, Cultura y Deportes

TOLEDO

Prologus B. Hieronymi
in Psalterium, quod
secundum septua-
ginta editionem
correxit.

PSALTERIUM Romæ dudum posuisse emendatam: & iuxta septuaginta interpretes, licet cursim, magna tamen ex parte correxeram. Quod quia rursus videtis à Paula & Eustochiū, scriptorum vitio deprauatum, plusque antiquum errorem, quam nouam emendationem valere: me cogitis vt veluti quodam nouali, scissum iam aruum exerceā, & obliquis sulcis renascentes spinas eradicem: æquum esse dicentes, vt quod crebro malè pullulat, crebrius succidatur. Vnde consuetæ præfatione cominoneo tam vos quibus foris labor iste desudat, quam eos qui exemplaria ælii/modi habere voluerint, vt quæ diligenter emendauit, cum cura & diligentia transcribantur. Notet sibi vnusquisque vel iacentem lineam, vel radiantia signa, id est obelos, vel asteriscos. Et vbiunque viderit virgulam præcedentem, ab ea vsque ad duo puncta quæ impressimus, sciat in septuaginta trãslatoribus plus haberi. Vbi autem perspexerit stellæ similitudinem, de Hebræis voluminibus additam nouerit æquè vsque ad duo puncta, iuxta Theodotionis duntaxat editionem, qui simplicitate sermonis à septuaginta interpretibus non discordat. Hæc ergo & vobis & studioso cuique fecisse me sciens: non ambigo multos fore qui vel inuidia, vel supercilio malint contemnere videri præclaræ, quam discere: & de turbulento magis riuo, quam de purissimo fonte potare.

A

E A T V S vir qui
 nō abiit in consilio
 impiorum, & in via
 peccatorū nō stetit,
 & in cathedra pesti-
 lentiae non sedit.

2

¶ Sed in lege Do-
 mini voluntas eius: & in lege eius medita-
 bitur die ac nocte.

Inf. 1. b. 9.

3

¶ Et erit tanquam lignum quod plāta-
 tum est secus decursus aquarum: quod
 fructum suum dabit in tempore suo,

Iere. 17. b. 8.

¶ Et folium eius non defluet: & omnia
 quaecunque faciet, prosperabuntur.

4

¶ Non sic impii, non sic: sed tanquā pul-
 vis quem proicit ventus à facie terræ.

5

¶ Ideo non resurgunt impii in iudicio:
 neque peccatores in consilio iustorum,

6

¶ Quoniam nouit Dominus viam iu-
 storum: & iter impiorum peribit.

P S A L. II.

A

¶ Vare fremuerunt Gentes: & popu-
 li meditati sunt inania?

Act. 4. e. 25.

2

¶ Astiterūt reges terræ, & prin-
 cipes conuenerūt in vnum aduersus Do-
 minum & aduersus CHRISTVM
 eius.

3

¶ Dirumpamus vincula eorum: & pro-
 iiciamus à nobis iugum ipsorum.

4

¶ Qui habitat in cælis irridebit eos: &
 Dominus subsannabit eos.

A 2

Tunc

¶ Tunc loquetur ad eos in ira sua: & in 5
furore suo conturbabit eos. B

¶ Ego autem constitutus sum rex ab eo 6
super Sion montem sanctum eius: prædi-
cans præceptum eius.

Mat. 23. e. 33. ¶ Dominus dixit ad me, Filius meus es 7
Hebr. 1. b. 5. tu: ego hodie genti re.
Eccl. 5. b. 5.

¶ Postula à me, & dabo tibi Gentes hæ 8
reditatem tuam, & possessionem tuam
terminos terræ. C

Apo. 2. g. 27. ¶ Reges eos in virga ferrea: & tãquam 9
Eccl. 19. d. 15. vas figuli confringes eos.

¶ Et nunc reges intelligite: erudimini 10
qui iudicatis terram.

¶ Seruite Domino in timore: & exulta- 11
te ei cum tremore.

¶ Apprehēdite disciplinã, nequãdo iras- 12
catur Dominus: & periatis de via iusta.

¶ Cũ exarserit in breui ira eius, beati 13
omnes qui confidunt in eo.

Psalmus David cũ fugeret à facie Absalom filij sui. 2. Reg. 15. c. 14. III.

Domine quid multiplicati sunt qui tri 2
bulant me? multi insurgunt aduer- A
sum me.

¶ Multi dicunt animæ meæ, Non est sa- 3
lus ipsi in Deo eius.

¶ Tu autē Domine susceptor meus es, 4
gloria mea, & exaltans caput meum.

¶ Voce mea ad Dominum clamaui: & 5
exaudiuit me de monte sancto suo.

Joan. 2. d. 22. ¶ Ego dormiui, & soporatus sum, & 6
Isa. 50. 1. exurrexi: quia Dominus suscepit me.

¶ Non timebo millia populi circumdan 7

Btis me: exurge Domine, saluum me fac
Deus meus.

8 ¶ Quoniam tu percussisti omnes ad-
uersantes mihi sine causa: dentes peccato-
rum contriuisi.

9 ¶ Domini est salus: & super populum
tuum benedictio tua.

1 In finem in carminibus, Psalmus David. IIII.

2 **A** ¶ Cym inuocarem exaudiuit me Deus
iustitiæ meæ: in tribulatione dilata-
sti mihi. Miserere mei, & exaudi oratio-
nem meam.

3 ¶ Filii hominum vsquequo graui cor-
de? vt quid diligitis vanitatem, & quæri-

4 tis mendacium? ¶ Et scitote quoniam mi-
rificauit Dominus Sanctū suum: Domi-
nus exaudiet me cū clamauero ad eum.

5 ¶ Irascimini, & nolite peccare: quæ di-
6 **B** citis in cordibus vestris, & in cubilibus ve-
stris, compungimini.

Eph. 4. f. 26

6 ¶ Sacrificate sacrificium iustitiæ, & spe-
rate in Domino. multi dicunt, Quis o-
stendit nobis bona?

7 ¶ Signatū est super nos lumē vultus tui
Domine: dedisti lætitiā in corde meo.

8 ¶ A fructu frumēti, vini, & olei sui mul-
9 tiplicati sunt, ¶ In pace in idipsum dormiā
& requiescam.

10 ¶ Quoniam tu Domine singulariter in
spe constituisti me.

11 In finem, pro ea qua hereditatem consequitur.
Psalmus David. V.

2 **A** ¶ Verba mea auribus percipe Domine:
intellige clamorem meum.

Intende voci orationis meæ, rex meus
& Deus meus.

Quoniam ad te orabo: Domine ma-
ne exaudies vocem meam.

Manè astabo tibi & videbo: quoniam
non Deus volens iniquitatem tu es.

Neque habitabit iuxta te malignus: &
neque permanebunt iniusti ante oculos
tuos.

Odisti omnes qui operantur iniquitatē: &
perdes omnes qui loquuntur mendacium.

Virum sanguinum & dolosum abomi-
nabitur Dominus.

Ego autem in multitudine misericor-
diæ tuæ introibo in domū tuam: adora-
bo ad templum sanctum tuum in timo-
re tuo. Domine deduc me in iustitia
tua: propter inimicos meos dirige in cō-
spectu tuo viam meam.

Quoniam non est in ore eorum veri-
tas: cor eorum vanum est.

¶ Sepulchrū patens est guttur eorum, &
linguis suis dolose agebant, iudica illos
Deus. Decidant à cogitationibus suis, se-
cundū multitudinem impietatum eo-
rum expelle eos, quoniam irritauerunt te
Domine.

Et lætentur omnes qui sperant in te: in
æternum exultabunt, & habitabis in eis.

Et gloriabuntur in te omnes qui dili-
gunt nomen tuum: quoniam tu benedi-
ces iusto. Domine, ut scuto bonæ volun-
tatis tuæ coronasti nos.

¶. 5. tatis tuæ coronasti nos.

meo vi. 219
24. 119 30.

Inf. 3. b. 3.

Rom. 3. b. 13.

In finem in carminibus, Psalmus David pro Hanna.

VI.

A **D**omine, ne in furore tuo arguas me *Psal. 38. d. 1.º*
neque in ira tua corripas me.

3 *?* Misere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

4 *?* Et anima mea turbata est valde: *"sed"*
tu Domine usquequo?

5 *?* Convertere Domine, & eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam, *?* Quoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?

7 *?* Laboravi in geinitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.

8 *?* Turbatus est à furore oculus meus: inueteravi inter omnes inimicos meos.

9 *?* Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem: Quoniam exaudiuit Dominus vocem fletus mei. *Mat. 7. d. 23º*
25. d. 41.
Luc. 13. f. 27º

10 *?* Exaudiuit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit.

11 *?* Erubescant, & conturbentur vehementer omnes inimici mei: conuertantur & erubescant valde velociter.

Psalmus David quem cantauit Domino pro verbis Chusi filij Iemini. 2. Reg. 16. d. VII.

A **D**omine Deus meus in te speraui: saluum me fac ex omnibus persecutibus me, & libera me:

3 *?* Nequando rapiat vt leo animam meam.

am, dum non est qui redimat, neque qui saluam faciat.

¶ Domine Deus meus si feci istud, si est 4
iniquitas in manibus meis,

¶ Si reddidi retribuendis mihi mala: 5
decidam merito ab inimicis meis inanis.

¶ Persequatur inimicus animam meam, 6
& comprehendat, & conculcet in terra
vitam meam, & gloriam meam in pulue-
rem deducat.

¶ Exurge Domine in ira tua: & exaltare 7
in finibus inimicorum meorum.

Et exurge Domine Deus meus in præ-
cepto quod mandasti. ¶ & synagoga po- 8
pulorum circumdabit te.

Et propter hanc in altum regredere:

¶ Dominus iudicat populos.

Iudica me Domine secundum iustitiam B
meam, & secundum innocentiam meam
super me.

¶ Consumetur nequitia peccatorum, 10
& diriges iustum, ¶ scrutans corda & re-
nes Deus. Iustum ¶ adiutorium meum à 11
Domino, qui saluos facit rectos corde.

¶ Deus Iudex iustus, ¶ fortis, & patiens, 12
nunquid irascitur per singulos dies?

¶ Nisi conuersi fueritis, gladium suum 13
"vibrabit 8. "vibravit", arcum suum tetendit, & para-
uit illum. ¶ Et in eo parauit vasa mortis: 14
sagittas suas ardentibus effecit. C

¶ Ecce parturit iniustitiam, cōcepit do 15
lorem: & peperit iniquitatem.

¶ Lacum aperuit, & effodit eum: & in- 16
cidit in foueam quam fecit.

1 P. 29. b. 9

Iere. 11. d. 20.

87. b. 10. c. 12.

89. 3.

Isa. 59. a. 4.

Iob 15. d. 35.

17 [?] Conuertetur dolor eius in caput eius:
 & in verticem ipsius iniquitas eius def-
 18 cendet. [?] Confitebor Domino secundum
 iustitiam eius, & psallam nomini Domi-
 ni altissimi.

In finem pro torcularibus, Psalmus David. VIII.

2 **A** Domine Dominus noster, quàm ad-
 mirabile est nomen tuum in vniuer-
 sa terra. Quoniam eleuata est magnificē-
 tia tua super caelos.

3 [?] Ex ore infantium & lactentium per- *Mat. 21. 16. 17.*
 fecisti laudem propter inimicos tuos: vt
 destruas inimicum & vltorem.

4 [?] Quoniã videbo caelos tuos opera di-
 gitorum tuorum: lunam & stellas quæ tu
 fundasti.

5 [?] Quid est homo, quòd memor es eius?
 aut filius hominis, quoniam visitas eum?

6 [?] Minuisti eum paulominus ab Ange- *Heb. 2. 6. 7.*
 7 lis: gloria & honore coronasti eum, [?] &
 B constituisti eum super opera manuum
 tuarum.

8 [?] Omnia subiecisti sub pedibus eius: [?] O- *Genes. 1. c. 28.*
 ues & boues vniuersas: insuper & pecora *1. Cor. 15. 27.*
 9 campi, [?] Volucres cæli & pisces maris, qui
 perambulant femitas maris.

10 [?] Domine Dominus noster, quàm ad-
 mirabile est nomen tuum in vniuersa terra.

In finem pro occultis filiis, Psal. David. IX.

1 **C** Confitebor tibi domine in toto corde
 meo: narrabo omnia mirabilia tua.

2 [?] Lætabor & exultabo in te, psallam no-
 mini tuo altissime.

3 [?] In conuertendo inimicum meum re-

erorsum: infirmabuntur, & peribunt, à facie tua. ¶ Quoniam fecisti iudiciū meum & causam meam: sedisti super thronum qui iudicas iustitiam.

¶ Increpasti Gentes, & perit impius: no-
men eorum delesti in æternum, & in se-
culum seculi. ¶ Inimici defecerūt frameæ
7. in finem: & ciuitates eorum destruxisti.
Perit memoria eorum cum sonitu.

¶ Et Dominus in æternum permanet. &
Parauit in iudicio thronum suum: & ip-
se iudicabit orbem terræ in æquitate, iudi-
cabit populos in iustitia.

¶ Et factus est Dominus refugium pau-
peri: adiutor in opportunitatibus, in tri-
bulatione. ¶ Et sperent in te qui nouerunt
nomen tuum: quoniam non dereliquisti
quærentes te Domine.

¶ Psallite Domino qui habitat in Sion: &
annuntiate inter Gentes studia eius.

¶ Quoniam requirens sanguinē eorum
recordatus est: non est oblitus clamorem
pauperum. ¶ Miserere mei Domine: vi-
de humilitatem meam de inimicis meis. C

¶ Qui exaltas me de portis mortis, ut
annuntiem omnes laudationes tuas in
portis filix Sion.

Exultabo in salutari tuo: ¶ infixæ sunt
Gentes in interitu quem fecerunt.

In laqueo isto quem absconderunt, cō-
prehensus est pes eorum.

¶ Cognoscetur Dominus iudicia faciēs:
in operibus manuum suarum compre-
hensus est peccator.

- 18 [?] Conuertantur peccatores in infernū,
omnes Gentes quæ obliuiscuntur Deum.
- 19 [?] Quoniam non in finem obliuio erit
pauperis: patientia pauperum non peribit
in finem.
- 20 [?] Exurge Domine, nō confortetur ho-
mo: iudicentur Gentes in conspectu tuo.
- 21 [?] Constitue Domine legislatorem su-
per eos: sciant Gentes quoniam homines
sunt.

Psal. 10. secundum Hebræos.

- 1 [?] Vt quid Domine recessisti lōgè, despi-
cis in opportunitatibus, in tribulatione?
- 2 [?] Dum superbit impius, incenditur pau-
per: comprehenduntur in consiliis quibus
cogitant.
- 3 [?] Quoniā laudatur peccator in deside-
riis animæ suæ: & iniquus benedicitur.
- 4 [?] Exacerbauit Dominū peccator, secun-
dum multitudinem iræ suæ non quæret.
- 5 Non est Deus in cōspectu eius: [?] inqui-
natæ sunt viæ illius in omni tempore.
- B Auferuntur iudicia tua à facie eius: om-
nium inimicorum suorū dominabitur.
- 6 [?] Dixit enim in corde suo, Nō mouebor
à generatione in generationē, sine malo.
- 7 [?] Cuius maledictione os plenū est, & Infr. 13. a. 3.
amaritudine, & dolo: sub lingua eius la- Rom. 3. 6. 24.
bor & dolor.
- 8 [?] Sedet in insidiis cum diuitibus: in oc-
cultis vt interficiat innocentem.
- 9 Oculi eius in pauperē respiciunt: [?] insidia-
tur in abscondito quasi leo in spelunca sua.
Insidiatur vt rapiat pauperem: rapere

pauperem dum attrahit eum C

¶ In laqueo suo: humiliabit eum, ¶ incli- 10
nabit se, & cadet cum dominatus fuerit
pauperum. ¶ Dixit enim in corde suo, Ob- 12
litus est Deus: auertit faciem suam ne vi-
deat in finem.

¶ Exurge Domine Deus, * exaltetur ma- 12
nus tua: ne obliuiscaris pauperum.

¶ Propter quid irritauit impius Deum? 13
dixit enim in corde suo, Non requiret. D

¶ Vides, quoniam tu laborē & dolorem 14
confideras: vt tradas eos in manus tuas.

Tibi derelictus est pauper: orphano tu
eris adiutor. ¶ Contere brachium peccato 15
ris & maligni: quæretur peccatum illius,
& non inuenietur.

¶ Dominus regnabit in æternū & in se- 16
culū seculi: peribitis Gentes de terra illius.

¶ Desiderium pauperum exaudiuit Do 17
minus: præparationem cordis eorum au-
diuit auris tua,

¶ Iudicare pupillo & humili: vt non ap- 18
ponat vltra magnificare se homo super
terram.

HEB. II.

In finem ¶ salmus Dauid.

X.

I

IN Domino confido: quomodo dicitis A
Animæ meę, Transmigra in montem si-
cut passer?

¶ Quoniã ecce peccatores intenderunt 2
arcum: parauerunt sagittas suas in phare-
tra, vt sagittent in obscuro rectos corde.

¶ Quoniam quę perfecisti, destruxerūt: 3
iustus autem quid fecit?

Aua. 2. d. 29.

¶ Dominus in templo sancto suo, Do- 4

minus

B minus in cælo sedes eius:

Oculi eius in pauperem respiciunt: palpebræ eius interrogant filios hominum.

1 ? Dominus interrogat iustum & impium: qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam.

6 ? Pluet super peccatores laqueos: ignis, & sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum. - .13.

7 ? Quoniam iustus Dominus, & iustitias dilexit: æquitatem vidit vultus eius. - .2.

1 *In finem pro octava, Psalmus David.* XI.

HEB. 12.

2 **S**alum me fac Domine, quoniam defecit sanctus, quoniam diminutæ sunt veritates à filiis hominum.

3 ? Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa, in corde & corde locuti sunt.

4 ? Disperdat Dominus uniuersa labia dolosa, & linguam magniloquam. - .10.

5 ? Qui dixerunt, Linguam nostram magnificabimus: labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est?

6 ? Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus. Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo.

7 ? Eloquentia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum. *Proh. 30. 4. 5.*

8 ? Tu Domine seruabis nos: & custodies nos à generatione hac in æternum.

9 ? In circuitu impii ambulant, secundum

altitudinem tuam multiplicasti filios ho-
minum.

H E B. 13.

In finem, Psalmus David. XII.

Vsquequo Domine obliuiscêris me in
finem? vsquequo auertis faciem tu-
am à me?

¶ Quandiu ponam consilia in anima
mea, dolorem in corde meo per diem?

Vsquequo exaltabitur inimicus meus
super me? ¶ respice, & exaudi me Domine
Deus meus,

Illumina oculos meos ne vnquam ob-
dormiam in morte: ¶ nequando dicat ini-
micus meus, Præualui aduersus eum.

Qui tribulant me exultabunt si mo-
tus fuero: ¶ ego autem in misericordia tua
speraui.

Exultabit cor meum in salutari tuo: can-
tabo Domino qui bona tribuit mihi: &
psallam nomini Domini altissimi.

H E B. 14.
4. Es. 8. d. 52.
Isa. 52. 4. 1.

In finem, Psalmus David. XIII.

Dixit insipiens in corde suo, Non est
Deus. Corrupti sunt, & abomina-
biles facti sunt in studiis suis: non est qui
faciat bonum, non est vsque ad vnum.

Rom. 3. 6. 10.

¶ Dominus de cælo prospexit super fi-
lios hominum: ¶ vt videat si est intelligens
aut requirens Deum.

¶ Omnes declinauerunt, simul inutiles
facti sunt: non est qui faciat bonum, non
est vsque ad vnum.

Sup. 5. c. 11. S.
Rom. 1. 6. 13.
Isa. 139. 4. 4.

¶ Sepulchrū patens est guttur eorum:
linguis suis dolosè agebant, ¶ venenum as-
pidum sub labiis eorum.

Quorum os maledictione & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Sup. 9. d. 26.
Rom. 3. b. 14.

Contritio & infelicitas in viis eorum, & viam pacis non cognouerunt: non est timor Dei ante oculos eorum.

Isai. 59. b. 8.
Iuf. 35. a. 1.

4 Nonne cognoscent omnes qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam sicut escam panis?

5 Dominum non inuocauerunt, illic trepidauerunt timore ubi non erat timor,

6 Quoniam Dominus in generatione iusta est, consilium inopis confudistis: quoniam Dominus spes eius est.

7 Quis dabit ex Sion salutare Israel? cum auerterit Dominus captiuitatem plebis suae, exultabit Iacob, & laetabitur Israel.

Psalmus David.

XIIII.

HEB. 19

A Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

2 Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam:

Qui loquitur veritatem in corde suo,

3 qui non egit dolum in lingua sua:

Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit aduersus proximos suos:

4 Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus, timentes autem Dominum glorificat: Qui iurat proximo suo, & non decipit, qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit:

Qui facit hæc, non mouebitur in æternum.

HEB. 16.

Tituli inscriptio ipsi David. XV.

Conserua me Domine, quoniam speraui in te.

¶ Dixi Domino, Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

¶ Sanctis qui sunt in terra eius mirificauit omnes voluntates meas in eis.

¶ Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt.

Non congregabo conuenticula eorum de sanguinibus: nec memor ero nominum eorum per labia mea.

¶ Dominus, pars hæreditatis meæ & calicis mei: tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. ¶ Funes ceciderunt mihi in præclaris: etenim hæreditas mea præclara est mihi. ¶ Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum, insuper & usque ad noctem increpuerunt me renes mei.

Ps. 2. d. 25.

¶ Prouidebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam à dextris est mihi, ne commouear.

¶ Propter hoc lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea: insuper & caro mea requiescet in spe.

Ps. 2. c. 37.

3. s. 35.

¶ Quoniam non dereliques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitæ: adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextera tua usque in finem.

Oratio

A **E**Xaudi Domine iustitiā meam: intende deprecationem meam:

Auribus percipe orationē meam, non in labiis dolosis.

2 **¶** De vultu tuo iudicium meum prodeat: oculi tui videant æquitates.

3 **¶** Probasti cor meum, & visitasti nocte: igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas.

4 **¶** Ut non loquatur os meum, **¶** opera hominum: propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras.

5 **¶** Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moueantur vestigia mea.

6 **¶** Ego clamaui, quoniam exaudivisti me Deus: inclina aurem tuam mihi: & exaudi verba mea. **¶** Mirifica misericordias tuas, qui saluos facis sperantes in te.

7 **¶** A resistantibus dexteræ tuæ: **¶** custodi me ut pupillam oculi.

Sub ymbra alarū tuarum protege me:

8 **¶** à facie impiorum qui me afflixerunt.

C Inimici mei animam meam circundederunt: **¶** adipem suum concluderunt, os eorum locutum est superbiam.

9 **¶** Proicientes me, nunc circundederunt me: oculos suos statuerunt declinare in terram. **¶** Susceperunt me sicut leo, paratus ad prædam, & sicut catulus leonis habitans in abditis.

10 **¶** Exurge Domine, præueni eum, & super planta eū: eripe animā meam ab impio, **¶** frameam tuam **¶** ab inimicis manus tuæ.

Domine, à paucis de terra diuide eos
in vita eorum: * de absconditis tuis adim-
pletus est venter eorum.

Saturati sunt filii: & dimiserunt reli-
quias suas paruulis suis.

Ego autē in iustitia apparebo cōspectui
tuo: satiabor cū apparuerit gloria tua.

*In finem puero Domini David, qui locutus est Domi-
no verba cantici huius, in die que eripuit eum
Dominus de manu omnium inimicorum eius, &
de manu Saul, & dixit, 2. Reg. 22. a. 2.*

HEB. 18.

XVII.

Diligam te Domine fortitudo mea: 2
? Dominus firmamentum meum, 3
& refugium meum, & liberator meus. **A**

Heb. 2. c. 13.

Deus meus adiutor meus, & sperabo
in eum. Protector meus, & cornu salutis
meæ, & susceptor meus.

? Laudans inuocabo Dominum: & ab 4
inimicis meis saluus ero.

? Circundederūt me dolores mortis, & 5
torrētes iniquitatis conturbauerunt me.

? Dolores inferni circundederunt me: 6
præoccupauerunt me laquei mortis.

? In tribulatione mea inuocaui Domi- 7
num, & ad Deum meum clamaui:

Et exaudiuit de templo sancto suo vo-
cem meam: & clamor meus in conspectu
eius, introiuit in aures eius.

* 5.

? Cōmota est & contremuit terra: * fun- 8
damenta montium conturbata sunt, &
commota sunt, quoniam iratus est eis.

? Ascendit fumus in ira eius: & ignis à 9
facie eius exarsit: carbones succēst sunt ab
eo. ? Inclinauit caelos, & descendit: & cali- 10

go sub pedibus eius.

11 ? Et ascendit super cherubim & volauit:
volauit super pennas ventorum.

12 ? Et posuit tenebras latibulum suum, in
B circuitu eius tabernaculum eius: tenebro-
sa aqua in nubibus aëris.

13 ? Præ fulgore in conspectu eius nubes
transierunt, grando, & carbones ignis.

14 ? Et intonuit de cælo Dominus, & Al-
tissimus dedit vocem suam: grando & car-
15 bones ignis. ? Et misit sagittas suas, & dis-
sipauit eos: fulgura multiplicauit, & con-
turbauit eos.

16 ? Et apparuerunt fontes aquarum, &
reuelata sunt fundamēta orbis terrarum.

Ab increpatione tua Domine, ab inspi-
ratione spiritus iræ tuæ.

17 ? Misit de summo, & accepit me: - & as-
sumpsit me de aquis multis.

18 ? Eripuit me de inimicis meis fortissimis
& ab his qui oderunt me: quoniam con-
fortati sunt super me.

19 ? Præuenerunt me in die afflictionis
meæ: & factus est Dominus protector
meus.

20 ? Et eduxit me in latitudinem: saluum
me fecit, quoniam voluit me.

21 ? Et retribuet mihi Dominus secundum
iustitiam meam, & secundum puritatem
manuum mearum retribuet mihi.

22 ? Quia custodiui vias Domini, nec im-
piè gessi à Deo meo.

23 ? Quoniã omnia iudicia eius in conspe-
ctu meo: & iustitias eius nō repuli à me.

Et ero immaculatus cum eo: & obser- 24
uabo me ab iniquitate mea. C

Et retribuet mihi Dominus secundum 25
iustitiam meam: & secundum puritatem
manuum mearum in conspectu oculo-
rum eius.

Cum sancto sanctus eris, & cum viro 26
innocente innocens eris.

Et cum electo electus eris, & cum per- 27
uerso peruerteris.

Quoniam tu populū humilem saluū 28
facies: & oculos superborum humiliabis.

Quoniam tu illuminas lucernam me- 29
am Domine: Deus meus illumina tene-
bras meas.

Quoniam in te eripiar à tentatione, 30
& in Deo meo transgrediar murum.

Deus meus impolluta via eius: eloquia 31
Domini igne examinata: protector est
omnium sperantium in se.

Quoniam quis Deus præter Domi- 32
num, aut quis Deus præter Deum no-
strum?

Deus qui præcinxit me virtute: & po- 33
suit immaculatam viam meam.

Qui perfecit pedes meos tanquam 34
ceruorum: & super excelsa statuens me.

Qui docet manus meas ad prælium: 35
& posuisti vt arcum æreum brachia mea:

Et dedisti mihi protectionem salutis 36
tuæ, & dextera tua suscepit me.

Et disciplina tua correxit me in finem,
& disciplina tua ipsa me docebit.

Dilatasti gressus meos subtus me: & 37

non

Non sunt infirmata vestigia mea.

38 ¶ Persequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar donec deficient.

39 ¶ Confringam illos, nec poterunt stare: cadent subtus pedes meos.

40 ¶ Et præcinxisti me virtute ad bellum: & supplantasti insurgentes in me subtus me.

41 ¶ Et inimicos meos dedisti mihi dorsum, & odientes me disperdidisti.

42 ¶ Clamauerunt, nec erat qui saluos faceret: ad Dominum, nec exaudiuit eos.

43 ¶ Et comminuam eos vt puluerem ante faciem venti, vt lutum platearum delebo eos.

44 ¶ Eripies me de contradictionibus populi: constituens me in caput Gentium.

45 ¶ Populus quem non cognoui, seruiuit mihi: in auditu auris obediuit mihi.

46 ¶ Filii alieni mentiti sunt mihi, filii alieni inueterati sunt, & claudicauerunt à femitis suis.

47 ¶ Viuit Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltertur Deus salutis meæ.

48 ¶ Deus qui das vindictas mihi, & subdis populos sub me, liberator meus de inimicis meis iracundis.

49 ¶ Et ab insurgentibus in me exaltabis me: à viro iniquo eripies me.

50 ¶ Propterea confitebor tibi in nationibus Domine: & nomini tuo psalmum dicam. 2. Re. 22. d. 50
Rom. 15. b. 90

51 ¶ Magnificans salutes regis eius, & faciens

ciens misericordiam Christo suo David,
& semini eius vsque in seculum.

HEB. 19.

In finem, Psalmus David.

XVIII.

CAeli enarrant gloriam Dei, & opera
manuum eius annuntiat firmamen-
tum.

Dies diei eructat verbum, & nox nocti
indicat scientiam.

¶ Non sunt loquelæ neque sermones,
quorum non audiantur voces eorum.

Rom. 10. d. 18

¶ In omnem terram exiit sonus eorū,
& in fines orbis terræ verba eorum.

Eu. 24. g. 46.

Exultabit 2.

In sole posuit tabernaculum suum: ¶ &
ipse tanquam sponsus procedēs de thala-
mo suo. ¶ "Exultauit" vt gigas ad curren-
dam viam, ¶ à summo cælo egressio eius.
Et occursum eius vsque ad summum eius: B
nec est qui se abscondat à calore eius.

¶ Lex Domini immaculata, conuertens
animas: testimonium Domini fidele, sapi-
entiam præstans paruulis.

¶ Iustitiæ Domini rectæ, lætificantes cor-
da, præceptum Domini lucidum, illumi-
nans oculos.

¶ Timor Domini sanctus, permanens
in seculum seculi: iudicia Domini vera, iu-
stificata in semetipsa.

¶ Desiderabilia super aurum & lapidem
pretiosum multum: & dulciora super mel
& fauum.

¶ Etenim seruus tuus custodit ea, in cu-
stodiendis illis retributio multa. C

¶ Delicta quis intelligit, ab occultis meis
munda me, ¶ & ab alienis parce seruo tuo. 14

Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto maximo.

15 ¶ Et erunt vt complacent eloquia oris mei: & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Domine adiutor meus, & redemptor meus.

In finem, Psalmus David. XIX.

HEB. 200

2 **E**Xaudiat te Dominus in die tribulationis: protegat te nomen Dei Iacob.

3 ¶ Mittat tibi auxilium de sancto: & de Sion tueatur te.

4 ¶ Memor sit omnis sacrificii tui: & holocaustum tuum pingue fiat.

5 ¶ Tribuat tibi secundum cor tuum, & omne consilium tuum confirmet.

6 ¶ Lætabimur in salutari tuo: & in nomine Dei nostri magnificabimur.

7 ¶ Impleat Dominus omnes petitiones tuas, nunc cognoui quoniam saluum fecit Dominus Christum suum.

Exaudiat illum de cælo sancto suo: in potentatibus salus dexteræ eius.

8 ¶ Hi in curribus, & hi in equis: nos autem in nomine Domini Dei nostri, inuocabimus.

9 ¶ Ipsi obligati sunt, & ceciderunt: nos autem surreximus & erecti sumus.

10 ¶ Domine saluum fac regem, & exaudi nos in die qua inuocauerimus te.

In finem, Psalmus David. XX.

2 **D**omine in virtute tua lætabitur rex: & super salutare tuum exultabit vehementer.

¶ Desiderium cordis tui tribuisti ei: & uoluntate labiorum eius non fraudasti eum.

¶ Quoniam praeuenisti eum in benedictionibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso.

¶ Vitam petiit à te: & tribuisti ei longitudinē dierū in seculū, & in seculū seculi.

¶ Magna est gloria eius in salutari tuo: gloriam & magnum decorem impones super eum.

¶ Quoniam dabis eum in benedictionem in seculum seculi: lætificabis eum in gaudio cum vultu tuo.

¶ Quoniam rex sperat in Domino: & in misericordia Altissimi non commouebitur.

¶ Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te oderunt.

¶ Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: Dominus in ira sua conturbabit eos, & deuorabit eos ignis.

¶ Fructum eorum de terra perdes: & semen eorum à filiis hominum.

¶ Quoniam declinauerunt in te mala: cogitauerunt consilia quae non potuerunt stabilire.

¶ Quoniam pones eos dorsum: in reliquiis tuis preparabis vultum eorum.

¶ Exaltare Domine in virtute tua: cantabimus & psallemus virtutes tuas.

In suam, pro susceptione matutina, Psalmus David.

X X I.

H E B. 22.

Mat. 27. c. 46.

Mat. 15. c. 34.

DEUS DEUS MEUS respice in me: quare me dereliquisti: longe à salute mea verba

ba delictorum meorum.

3 [?]Deus meus clamabo per diē, & nō exau-
4 dies: & nocte, & nō ad insipientiam mihi.

4 [?]Tu autē in sancto habitas, Laus Israēl.

5 [?]In te sperauerunt patres nōstri: spera-
uerunt & liberaſti eos.

6 [?]Ad te clamauerunt & salui facti sunt:
in te sperauerunt, & non sunt confusi.

7 [?]Ego autē sum vermis & nō homo: op-
probrium hominum & abiectio plebis.

8 [?]Omnes videntes me, deriserunt me: lo-
cuti sunt labiis, & mouerunt caput.

9 [?]Sperauit in Domino, eripiat eum: sal-
uum faciat eum, quoniam vult eum.

Mat. 27. c. 39

Mat. 15. c. 29

Mat. 27. c. 43

10 [?]Quoniam tu es qui extraxisti me de
B ventre, spes mea ab uberibus matris
11 meæ. [?]in te proiectus sum ex utero:

De ventre matris meæ Deus meus es
12 tu. [?]ne disceſſeris à me.

C [?]Quoniā tribulatio proxima est, quo-
niam non est qui adiuuet.

13 [?]Circumdederunt me vituli multi: tauri
pingues obsederunt me.

14 [?]Aperuerunt super me os suum, sicut
leo rapiens & rugiens.

15 [?]Sicut aqua effusus sum: & dispersa
sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tanquam cera li-
16 queſcens in medio ventris mei. [?]Aruit tan-
quam testa virtus mea, & lingua mea ad-
hæſit faucibus meis, & in puluerem mor-
17 tis deduxisti me. [?]Quoniam circumdede-
runt me canes multi: consilium malignan-
tium obsedit me.

- Mat. 27. d. 31. || Foderunt manus meas & pedes meos: 18
 Roa. 19. d. 23. ¶ dinumerauerunt omnia ossa mea. 18
 Mat. 27. d. 35 ¶ Ipsi verò considerauerunt & inspexerunt me: diuulerunt sibi vestimenta mea, 19
 & super vestem meam miserunt sortem.
 ¶ Tu autem Domine ne elongaueris 20
 auxilium tuum à me: ad defensionem
 meam conspice. 20
 ¶ Erue à framea—Deus' animam meam: 21
 & de manu canis vnicam meam.
 ¶ Salua me ex ore leonis: & à cornibus 22
 vnicornium humilitatem meam.
 Heb. 2. c. 12. ¶ Narrabo nomen tuum fratribus meis: 23
 in medio ecclesiæ laudabo te.
 ¶ Qui timetis Dominum laudate eum: 24
 vniuersum semen Iacob glorificate eum.
 ¶ Timeat eum omne semen Israël: quoniam 25
 non spreuit, neque despexit deprecationem pauperis.
 Nec auertit faciem suam à me, & cum
 clamarem ad eum, exaudiuit me.
 ¶ Apud te laus mea in ecclesia magna: 26
 vota mea reddam in conspectu timen-
 tium eum.
 ¶ Edent pauperes & saturabuntur: & lau- 27
 dabunt Dominum qui requirunt eum: vi-
 uent corda eorum in seculum seculi.
 ¶ Remiscentur & conuertentur ad 28
 Dominum vniuersi fines terræ.
 Et adorabunt in conspectu eius vniuer-
 sæ familiæ Gentium.
 ¶ Quoniam Domini est regnum: & ipse 29
 dominabitur Gentium.
 ¶ Manducauerunt & adorauerunt om- 30
 nes

nes pingues terræ: in conspectu eius cadēt
omnes qui descendunt in terram.

30 ¶ Et anima mea illi uiuet: & semen me-
um seruiet ipsi.

32 ¶ Annuntiabitur Domino generatio
ventura, & annuntiabunt cæli iustitiam
eius populo qui nascetur, quem fecit Do-
minus.

Psalmus David. XXII.

HEB. 230

1 **D**ominus regit me, & nihil mihi dee-
rit, in loco pascuæ ibi me collocauit.
2 Super aquam refectionis educauit me: ¶ a-
rimam meam conuertit.

Isa. 40. c. 110

Ier. 23. a. 5.

Ezec. 34. c. 110

c. 23.

Leu. 10. b. 110

1. Pe. 2. d. 350

5. a. 4.

Deduxit me super semitas iustitiæ, pro-
pter nomen suum.

4 ¶ Nam etsi ambulauero in medio um-
bræ mortis, non timebo mala, quoniam
tu mecum es.

Virga tua & baculus tuus, ipsa me con-
solata sunt.

5 ¶ Parasti in conspectu meo mensam ad-
uersus eos qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum: & ca-
lix meus inebrians, quàm præclarus est?

6 ¶ Et misericordia tua subsequetur me,
omnibus diebus vitæ meæ.

Et ut inhabitem in domo Domini, in
longitudinem dierum.

Psalmus David prima sabbath. XXIII.

HEB. 240

1 **D**omini est terra, & plenitudo eius:
2 orbis terrarum & uniuersi qui habi-
tant in eo,

1. Co. 10. f. 26

Psa. 49. b. 320

2 ¶ Quia ipse super maria fundauit eum:
& super flumina præparauit eum.

C 2

Quis

¶ Quis ascendet in montem Domini, 3
aut quis stabit in loco sancto eius?

Mat. 5. 2. 8.

¶ Innocens manibus & mundo corde, 4
qui nō accepit in vano animam suam, nec
iuravit in dolo proximo suo.

¶ Hic accipiet benedictionem à Domi- 5
no, & misericordiam à Deo salutari suo. B

¶ Hæc est generatio quærentium eum, 6
quærentium faciem Dei Iacob.

¶ Attollite portas principes vestras, & e- 7
leuamini portæ æternales: & introibit rex
gloriæ. ¶ Quis est iste rex gloriæ? Domi- 8
nus fortis & potens, Dominus potens in
prælio.

Attollite portas principes vestras, & e- 9
leuamini portæ æternales: & introibit rex
gloriæ.

¶ Quis est iste rex gloriæ? Dominus vir- 10
tutum ipse est rex gloriæ.

In finem, Psalmus David.

HEB. 25.

XXIII.

AD te Domine leuavi animam meam: A
¶ Deus meus in te confido, non eru- 2
bescam.

Neque irrideant me inimici mei: ¶ ete- 3
nim vniuersi qui sustinent te non con-
fundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes
superuacue.

¶ Vias tuas Domine demonstra mihi, & 4
semitas tuas edoce me.

¶ Dirige me in veritate tua, & doce me, 5
quia tu es Deus saluator meus, & te susti-
nui tota die.

Re.

6 ¶ Reminiscere miserationū tuarum Domine, & misericordiarum tuarum quæ à seculo sunt.

7 ¶ Delicta iuuentutis meæ & ignorācias meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu, propter bonitatem tuam Domine.

8 ¶ Dulcis & rectus Dominus, propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

9 ¶ Diriget mansuetos in iudicio: docebit mites vias suas.

10 ¶ Vniuersæ viæ Domini misericordia & veritas, requirentibus testamentum eius, & testimonia eius.

11 ¶ Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo: multum est enim.

12 ¶ Quis est homo qui timet Dominum, legem statuit ei in via quam elegit.

13 ¶ Anima eius in bonis demorabitur, & semen eius hæreditabit terram.

14 ¶ Firmamentum est Dominus timentibus eum: & testamentum ipsius vt manifestetur illis.

15 ¶ Oculi mei semper ad Dominum: quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.

16 ¶ Respice in me, & miserere mei: quia vnicus & pauper sum ego.

17 ¶ Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: de necessitatibus meis erue me.

18 ¶ Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte vniuersa delicta mea.

19 ¶ Respice inimicos meos quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.

106 15. n. 230

¶ Custodi animam meam, & erue me: 20
non erubescam, quoniam spesavi in te.

¶ Innocentes & recti adhæserunt mihi: 21
quia sustinui te.

¶ Libera Deus Israël, ex omnibus tribu- 22
lationibus suis.

HEB. 26.

In suam, Psalmus David. XXV.

Iudica me Domine, quoniam ego in in- A
nocentia mea ingressus sum: & in Do-
mino sperans non infirmabor.

¶ Proba me domine, & tenta me: vre re 2
nes meos & cor meum.

¶ Quoniam misericordia tua ante ocu- 3
los meos est: & complacui in veritate tua.

¶ Non sedi cum concilio vanitatis, & cū 4
iniqua gerentibus non introibo.

¶ Odiui ecclesiam malignantium: & cum 5
impiis non sedebo. B

¶ Lauabo inter innocētes manus meas, 6
& circumdabo altare tuum Domine.

¶ Ut audiam vocem laudis, & enarrem 7
vniuersa mirabilia tua.

¶ Domine dilexi decorem domus tuæ, 8
& locum habitationis gloriæ tuæ.

¶ Ne perdas cum impiis—Deus animam 9
meam, & cum viris sanguinum vitam
meam.

¶ In quorum manibus iniquitates sunt: 10
dextera eorum repleta est inuneribus.

¶ Ego autem in innocentia mea ingres- 11
sus sum: redime me, & miserere mei.

¶ Pes meus stetit in directo: in ecclesiis 12
benedicam te Domine.

Psalms David priusquam liniretur.

XXVI.

HEB. 270

A Dominus illuminatio mea & salus
mea: quem timebo.

Dominus protector vitæ meæ, à quo
trepidabo?

2 ? Dum appropiant super me nocentes,
vt edant carnes meas:

Qui tribulant me inimici mei, ipsi infir-
mati sunt & ceciderunt.

3 ? Si consistant aduersum me castra, nō
timebit cor meum.

B Si exurgat aduersum me prælium, in
hoc ego sperabo.

4 ? Vnam petii à Domino, hanc requirā,
vt inhabitem in domo Domini omnibus
diebus vitæ meę. Vt videam "voluntatem"
Domini, & visitem templum eius. *"voluptatē"*

5 ? Quoniam abscondit me in taberna-
culo suo: in die malorum protexit me in
abscondito tabernaculi sui.

6 ? In petra exaltauit me. & nunc exalta-
uit caput meum super inimicos meos.

Circuiui, & immolauit in tabernaculo
eius hostiam vociferationis: cantabo &
psalmum dicam Domino.

7 ? Exaudi Domine vocem meam, qua cla-
maui—ad te: miserere mei, & exaudi me. —.20

8 ? Tibi dixit cor meum, exquisiuit—te' fa- —.10
cies mea: faciem tuam Domine requirā.

9 ? Ne auertas faciem tuam à me: ne decli-
nes à seruo tuo.

Adiutor meus esto: ne derelinquas me,
neque despicias me Deus salutaris meus.

C +

Quo-

¶ Quoniam pater meus & mater mea
dereliquerunt me: Dominus autem as-
sumpsit me.

¶ Legē pone mihi domine in via tua: &
dirige me in semita recta propter inimicos
meos. ¶ Ne tradideris me in animas tribu-
lantiū me: quoniam insurrexerunt in me
testes iniqui: & mentita est iniquitas sibi.

¶ Credo videre bona Domini in terra
viuentium.

Inf. 30. d. 25.

¶ Expecta Dominū, viriliter age, & con-
fortetur cor tuum, & sustine Dominum.

HEB. 28.

Psalms huic David. XXVII.

AD te Domine clamabo, Deus meus ne
afileas à me, nequando taceas à me, &
assimilabor descendentibus in lacum.

¶ Exaudi Domine vocem deprecationis
meæ dum oro ad te, dum extollo manus
meas ad templum sanctum tuum.

Stabas 1.

¶ Ne simul "tradas" me cum peccatori-
bus, & cum operantibus iniquitatem ne
perdas me. Qui loquūtur pacem cū pro-
ximo suo, mala autē in cordibus eorum.

¶ Da illis secundum opera eorum, & se-
cundum nequitiam adinventionum ip-
sorum.

Secundum opéra manuum eorum tri-
bue illis: redde retributionem eorum ipsis.

¶ Quoniam nō intellexerunt opera Do-
mini, & in opera manuum eius: destrues
illos, & non ædificabis eos.

¶ Benedictus Dominus: quoniam exau-
diuit vocem deprecationis meæ.

¶ Dominus adiutor meus, & protector

meus: & in ipso sperauit cor meum, & adiutus sum. Et reffloruit caro mea: & ex voluntate mea confitebor ei.

8 ¶ Dominus fortitudo plebis sue: & protector saluationum Christi sui est.

9 ¶ Saluum fac populum tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ: & rege eos, & extolle illos vsque in æternum.

1 ¶ *Psalmus David in consummatione tabernaculi.*

XXVIII.

HEB. 29.

A Afferte Domino filii Dei: afferte Domino filios arietum.

2 ¶ Afferte Domino gloriam & honorẽ, afferte Domino gloriam nomini eius: adorate Dominum in atrio sancto eius.

3 ¶ Vox Domini super aquas, Deus maiestatis intonuit: Dominus super aquas multas.

4 ¶ Vox Domini in virtute: vox Domini in magnificentia.

5 ¶ Vox Domini confringentes cedros: & confringet Dominus cedros Libani.

6 ¶ Et comminuet eas tanquam vitulum Libani: & dilectus quemadmodum filius vnicornium.

7 ¶ Vox Domini intercidentis flammam ignis: ¶ vox Domini concutientis desertum, & commouebit Dominus desertum Cades.

8 ¶ Vox Domini præparantis ceruos, & reuelabit cõdensa: & in templo eius omnes dicent gloriam.

9 ¶ Dominus diluuium inhabitare facit: & sedebit Dominus rex in æternum.

C 5 Domi.

⁊ Dominus virtutem populo suo dabit: 11
 Dominus benedicet populo suo in pace.

Psalmus cantici in dedicatione domus David.

HEB. 30.

XXIX.

EXaltabo te Domine, quoniā suscepi- 2
 sti me: nec delectasti inimicos meos A
 super me. ⁊ Domine Deus meus clamaui 5
 ad te, & sanasti me.

⁊ Domine eduxisti ab inferno animam 4
 meam, & saluasti me à descendentibus in
 lacum.

⁊ Psallite Domino sancti eius: & confi- 5
 remini memoriæ sanctitatis eius. B

⁊ Quoniam ira in indignatione eius: & 6
 vita in voluntate eius.

Ad vesperum demorabitur fletus: & ad
 matutinum lætitia.

⁊ Ego autem dixi in abūdantia mea: Nō 7
 mouebor in æternum.

⁊ Domine, in voluntate tua præstitisti 8
 decori meo virtutem.

Auertisti faciem tuam à me, & factus C
 suum conturbatus.

⁊ Ad te Domine clamabo, & ad Deum 9
 meum deprecabor.

⁊ Quæ utilitas in sanguine meo dum 10
 descendo in corruptionem.

Nunquid confitebitur tibi puluis, aut
 annuntiabit veritatem tuam?

⁊ Audiuit Dominus, & misertus est mei: 11
 Dominus factus est adiutor meus.

⁊ Conuertisti planctum meum in gau- 12
 dium mihi: concidisti saccum meum, &
 circumdedisti me lætitia.

13 Vt cantet tibi gloria mea, & non compungar: Domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

In finem, Psalmus David pro exsilio

XXX.

2 **I**Nte Domine speravi, non confundar HEB. 11.
 A in æternum: in iustitia tua libera me. Inf. 70. 4. 8

3 [?]Inclina ad me aurem tuam, accelera ut eruas me.

Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii, ut saluum me facias.

4 [?]Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu: & propter nomen tuum deduces me & enutries me.

5 [?]Educes me de laqueo hoc quæ absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.

6 [?]In manus tuas commendo spiritum Luc. 23. f. 46.
 meum: redemisti me Domine Deus veritatis.

7 [?]Odisti obseruantes vanitates superuacue. Ego autem in Domino speravi. [?]exultabo & lætabor in misericordia tua.

Quoniam respexisti humilitatem meam, saluasti de necessitatibus animam meam.

9 [?]Nec conclusisti me in manibus inimici: statuisti in loco spatiose pedes meos.

10 [?]Miserere mei Domine quoniam tribulor: conturbatus est in ira oculus meus, anima mea, & venter meus:

11 [?]Quoniam defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Infirmata est in paupertate virtus mea, & ossa mea conturbata sunt.

12 [?]Super omnes inimicos meos factus

sum opprobrium* vicinis meis valde, & timor notis meis.

Qui videbant me foras fugerunt à me: ? obliuioni datus sum tanquam mortuus à corde. Factus sum tanquam vas perditum: ? quoniam audiui vituperationem multorum commorantium in circuitu.

In eo dum conuenirēt simul aduersum me, accipere animam meam cōsiliati sunt.

? Ego autem in te speraui Domine: dixi, Deus meus es tu, ? in manibus tuis sortes meæ.

Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me.

? Illustra faciem tuā super seruum tuū, saluum me fac in misericordia tua.

? Domine non cōfundar, quoniam inuocaui te.

Erubescant impij, & deducantur in infernum: ? muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur aduersus iustum iniquitatem in superbia & in abusione.

? Quam magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te.

Perfecisti eis qui sperant in te, in conspectu filiorum hominum.

? Abscondes eos in abscondito faciei tuæ à conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.

? Benedictus Dominus: quoniam mirificauit misericordiam suam mihi in ciuitate inuinita.

23 [?]Ego autē dixi in excessu mentis meae,
Proiectus sum à facie oculorum tuorum.

Ideo exaudisti vocem orationis meae,
dum clamarem ad te.

24 [?]Diligite Dominum omnes sancti eius:
quoniam veritatem requirit Dominus, &
retribuet abundanter facientibus super-
biam.

25 [?]Viriliter agite, & confortetur cor ve-
strum, omnes qui speratis in Domino. *Sup. 26. d. 14.*

Ipsi David intellectus.

XXXI.

HEB. 32.

A **B** [?]Eati quorū remissæ sunt iniquitates,
& quorum tecta sunt peccata. *Rom. 4. d. 7.*

2 [?]Beatus vir cui non imputauit Domi-
nus peccatū, nec est in spiritu eius dolus.

3 [?]Quoniam tacui inueterauerunt ossa
mea, dum clamarem tota die.

4 [?]Quoniam die ac nocte grauata est su-
per me manus tua: conuersus sum in æ-
rumna mea, dum configitur spina.

5 [?]Delictum meum cognitum tibi feci, &
B iniustitiam meam non abscondi.

[?]Dixi, Cōfitebor aduersum iniustitiam
meam Domino: & tu remisisti impieta-
tem peccati mei. *Isa. 65. d. 24.*

6 [?]Pro hac orabit ad te omnis sanctus in
tempore oportuno.

Veruntamen in diluuiō aquarum mul-
tarum ad eum non approximabunt.

7 [?]Tu es refugium meum à tribulatione
C quæ circundedit me: exultatio mea, erue
me à circundantibus me.

8 [?]Intellectum tibi dabo, & instruam te

in via hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos.

¶ Nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus.

In camo & fræno maxillas eorum confringe, qui non approximant ad te.

¶ Multa flagella peccatoris: sperantē autē in Domino misericordia circumdabit.

¶ Lætamini in Domino & exultate iusti, & gloriamini omnes recti corde.

HEB. 33.

In finem, Psalmus David.

XXXII.

EXultate iusti in Domino: rectos decet collaudatio.

¶ Confitemini Domino in cithara: in psalterio decem chordarum psallite illi.

¶ Cantate ei canticum nouum: bene psallite illi in vociferatione.

¶ Quia rectum est verbum Domini, & omnia opera eius in fide.

¶ Diligit misericordiam & iudicium: misericordia Domini plena est terra.

¶ Verbo Domini caeli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum.

¶ Congregans sicut in vtre aquas maris: ponens in thesauris abyssos.

¶ Timeat Dominum omnis terra: ab eo autem commoueantur omnes inhabitantes orbem.

Geno. 1. 3.

Iudic. 16. 17.

¶ Quoniam ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit & creata sunt.

¶ Dominus dissipat consilia gentium: reprobatur autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum.

¶ Consilium autem Domini in æternū ma-

C manet: cogitationes cordis eius in generatione & generationem.

12 ⁹ Beata gens cuius est Dominus, Deus eius: populus quem elegit in hereditatem sibi.

13 ⁹ De caelo respexit Dominus: vidit omnes filios hominum.

14 ⁹ De preparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram.

15 ⁹ Qui finxit sigillatim corda eorum: qui intelligit omnia opera eorum.

16 ⁹ Non saluatur rex per multam virtutem: & gigas non saluabitur in multitudine virtutis suae.

17 ⁹ Fallax equus ad salutem: in abundantia autem virtutis suae non saluabitur.

18 ⁹ Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius.

19 ⁹ Ut eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame:

20 ⁹ Anima nostra sustinet Dominum, quoniam adiutor & protector noster est.

21 ⁹ Quia in eo letabitur cor nostrum: & in nomine sancto eius sperauimus.

22 ⁹ Fiat misericordia tua Domine super nos, quemadmodum sperauimus in te.

David cum immutauit vultum suum coram Abimelech, & dimisit eum, & abiit. 1. Reg. 21. d.

XXXIII.

HEB. 34

Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo.

A In Domino laudabitur anima mea: audiant mansueti, & lateantur.

⁊ Magnificate Dominum mecum: & exal- 4
temus nomen eius in idipsum.

⁊ Exquisiui Dominum: & exaudiuit me: 5
& ex omnibus tribulationibus meis eri-
puit me.

⁊ Accedite ad eum, & illuminamini: & 6
facies vestrae non confundentur.

⁊ Ille pauper clamauit, & Dominus ex- 7
audiuit eum: & de omnibus tribulationi-
bus eius saluauit eum. B

Mat. 18. b. 10. ⁊ Immittet angelus Domini in circuitu 8
timentium eum: & eripiet eos.

⁊ Gustate, & videte quoniam suavis est 9
Dominus: beatus vir qui sperat in eo.

⁊ Timere Dominum omnes sancti eius: 10
quoniam non est inopia timetibus eum.

Luc. 1. c. 53. ⁊ Diuites egerunt & esurierunt: inqui- 11
rentes autem Dominum non minuentur
omni bono.

⁊ Venite filii, audite me: timorem Domi 12
ni docebo vos. C

1. Pe. 3. b. 10. ⁊ ¶ Quis est homo qui vult vitam, dili- 13
git dies videre bonos?

⁊ Prohibe linguam tuam à malo, & la- 14
bia tua ne loquantur dolum.

⁊ Diuerte à malo, & fac bonum: inqui- 15
re pacem, & persequere eam.

Eccel. 15. d. 21.
Heb. 4. c. 13. ⁊ ¶ Oculi Domini super iustos: & aures 16
eius in preces eorum.

⁊ Vultus autem Domini super facien- 17
tes mala, vt perdat de terra memoriam
eorum.

⁊ Clamauerunt iusti, & Dominus exau- 18
diuit eos: & ex omnibus tribulationibus D
eorum

eorum liberavit eos.

19 ¶ Iuxta est Dominus iis qui tribulato sunt corde: & humiles spiritu saluabit.

20 ¶ Multæ tribulationes iustorum: & de omnibus his liberabit eos Dominus.

21 ¶ Custodit Dominus omnia ossa eorum: vnum ex his non conteretur.

22 ¶ Mors peccatorum pessima, & qui oderunt iustum delinquent.

23 ¶ Redimet Dominus animas seruatorum suorum: & non delinquent omnes qui sperant in eo.

1 *Psalmus huic David.* XXXIII.

HEB. 35.

A ¶ **V**dica Domine nocentes me: expugna impugnantes me,

2 ¶ Apprehende arma & scutum: & exurge in adiutorium mihi.

3 ¶ Effunde frameam, & conclude aduersus eos qui persequuntur me, dic animæ meæ, Salus tua ego sum.

4 ¶ Confundantur & reuerentur quærentes animam meam.

Inf. 19. d. 18.
69. d. 30.

Auertantur retrorsum & confundantur cogitantes mihi mala.

5 ¶ Fiant tanquam puluis ante faciē venti & angelus Domini coarctans eos.

6 ¶ Fiat via illorum tenebræ & lubricum: & angelus Domini persequens eos.

7 ¶ Quoniam gratis absconderunt mihi interitum laquei sui: superuacue improbrauerunt animam meam.

8 ¶ Veniat illi laqueus quem ignorat, & captio quam abscondit apprehendat eum & in laqueum cadat in ipsum.

9
-3. no: - & delectabitur super salutari suo.

9 Omnia ossa mea dicent, Domine quis
similis tibi?

-Enpiens inopem de manu fortiorum
eius: egenum & pauperem à diripientibus
eum.

9 Surgentes testes iniqui, quæ ignora- 11
bam interrogabant me.

9 Retribuebant mihi mala pro bonis: 12
sterilitatem animæ meæ.

9 Ego autem cum mihi molesti essent, 13
induebar cilicio.

Humiliabam in ieiunio animam meam: C
& oratio mea in sinu meo conuertetur.

9 Quasi proximum, * quasi fratrem no- 14
strum, sic complacebam: quasi lugens &
contristatus sic humiliabar.

9 Et aduersum me lætati sunt, & cōue- 15
nerunt, congregata sunt super me flagel-
la, & ignoravi.

9 Dissipati sunt, nec compuncti, tentaue 16
runt me, subsannauerunt me subsannatio-
ne: frenduerunt super me dentibus suis.

9 Domine quando respicies? restitue a- 17
nimam meam à malignitate eorū, à leo-
nibus vnicam meam.

9 Confitebor tibi in ecclesia magna, in 18
populo graui laudabo te.

9 Non supergaudeant mihi qui aduer- 19
santur mihi iniquè, qui oderunt me gratis
& annuunt oculis.

9 Quoniam mihi quidem pacificè lo- 20
quebantur: & in iracundia terræ loquen-

tes dolos cogitabant.

21 [¶] Et dilatauerunt super me os suum: dixerunt, Euge, euge viderunt oculi nostri.

22 [¶] Vidisti Domine, ne files: Domine ne discedas à me.

23 [¶] Exurge & intende iudicio meo: Deus D. meus: & Dominus meus in causam meam.

24 [¶] Iudica me secundum iustitiam tuam Domine Deus meus, & non supergaudeant mihi.

25 [¶] Non dicant in cordibus suis, Euge, euge, animæ nostræ: nec dicant, "Deuorabimus eum."

Demorandus 5.

26 [¶] Erubescant & reuerentur simul qui gratulantur malis meis.

Induantur confusione & reuerentia qui "maligna" loquuntur super me.

27 [¶] Exultent & lætentur qui volunt iustitiam meam: & dicant semper, Magnificetur Dominus, qui volunt pacem serui eius.

Gr. 5. 13. 5.

28 [¶] Et lingua mea meditabitur iustitiam tuam, tota die laudem tuam.

In finem, sermo Domini ipsi David. XXXV. N. E. R. 36.

2 **D**ixit iniustus vt delinquat in semetipso, non est timor Dei ante oculos eius.

3 [¶] Quoniam dolosè egit in conspectu eius: vt inueniatur iniquitas eius ad odiu.

Sup. 13. 4. 30.

4 [¶] Verba oris eius iniquitas & dolus: noluit intelligere vt bene ageret.

5 [¶] Iniquitatē meditatus est in cubili suo: astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odiuit.

6 [¶] Domine in cælo misericordia tua: &

D. 4. 10. 10.

veritas tua vsque ad nubes.

¶ Iustitia tua sicut montes Dei: iudicia tua abyssus multa. Homines & iumenta B saluabis Domine: ¶ (quēadmodum multiplicasti misericordiam tuam Deus.

Filii autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt.

¶ Inebriabuntur ab hubertate domus tuæ, & torrēte voluptatis tuę potabis eos.

¶ Quoniam apud te est fons vitę: - & in lumine tuo videbimus lumen.

¶ Prętende misericordiam tuam scientibus te, & iustitiam tuam his qui recto sunt corde.

¶ Non veniat mihi pes superbię: & manus peccatoris non moueat me.

¶ Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem: expulsi sunt, nec potuerunt stare.

HEB. 37.

Psalmus ipsi Dauid. XXXVI.

NOli æmulari in malignantibus, neq; zelaueris facientes iniquitatem.

¶ Quoniam tanquam fœnum velociter areſcent: & quemadmodum olera herbarum citò decident.

¶ Spera in Domino, & fac bonitatem, & inhabita terram; & pascēris in diuitiis eius.

¶ Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

¶ Retula Domino viam tuā, & spera in eo: & ipse faciet.

¶ Et educet quasi lumen iustitiam tuā: & iudicium tuum tanquā meridiem: ¶ subditus esto Domino, & ora eum.

Noli æmulari in eo qui prosperatur in
via sua, in homine faciente iniustitias.

3 ¶ Desine ab ira, & derelinque furorem:
noli æmulari vt maligneris.

9 ¶ Quoniam qui malignantur, exterminabuntur: sustinentes autem Dominum ipsi hæreditabunt terram.

10 ¶ Et adhuc pusillū, & non erit peccator:
& quæres locum eius, & non inuenies.

11 ¶ Manfueri autem hæreditabunt terrā, *Mat. 5. 40*
& delectabuntur in multitudine pacis.

12 ¶ Observabit peccator iustum: & stridabit super eum dentibus suis.

13 ¶ Dominus autem irridebit eum: quoniam prospicit quod veniet dies eius.

14 ¶ Gladium euaginauerunt peccatores, intenderunt arcum suum.

Vt decipiant pauperem & inopem, vt *deiciant* & trucident rectos corde.

15 ¶ Gladius eorum intret in corda ipsorum: & arcus eorum confringatur.

16 ¶ Melius est modicum iusto super diuitias peccatorum multas.

17 ¶ Quoniam brachia peccatorum conterentur: confirmat autem iustos Dominus.

18 ¶ Nouit Dominus dies immaculatorū: & hæreditas eorum in æternum erit.

19 ¶ Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur: quia peccatores peribunt.

20 ¶ Inimici verò Domini mox vt honorificati fuerint & exaltati: deficientes quemadmodum fumus deficient.

Manuatur
1.

¶ Mutuabitur peccator, & non soluet: iustus autem miseretur & tribuet.

dirigetur 2.

¶ Quia benedicientes ei hæreditabunt terram: maledicentes autem ei disperibunt.

¶ Apud Dominum gressus hominis dirigetur, & viam eius volat.

¶ Cum ceciderit, non collidetur: quia Dominus supponit manum suam.

Ecl. 2. 6. 11.

¶ Ille minor fili, etenim lenitur: & non vidi iustum derelictum, nec semen eius querens panem.

¶ Tota die miseretur & commodat: & semen illius in benedictione erit.

¶ Declina à malo, & fac bonum, & inhabita in seculum seculi.

¶ Quia Dominus amat iudicium: & non derelinquet sanctos suos: in æternum conseruabuntur.

Iniusti punientur: & semen impiorum peribit. ¶ Iusti autem hæreditabunt terram: & inhabitabunt in seculum seculi super eam.

Psa. 38. 2. 26

¶ Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium.

Psa. 91. 5. 7.

¶ Lex Dei eius in corde ipsius: & non supplantabuntur gressus eius.

¶ Considerat peccator iustum: & querit mortificare eum.

¶ Dominus autem non derelinquet eum in manibus eius: nec damnabit eum cum iudicabitur illi.

¶ Expecta Dominum, & custodi viam eius: & exaltabit te vt hæreditate capias terram: cum perierint peccatores videbis.

Vidi

35 ¶ Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros Libani.

36 ¶ Et transiui, & ecce non erat - & quaesivi eum, & non est inuentus locus eius. - .14.

37 ¶ Custodi innocentiam: & vide æquitatem: quoniam sunt reliquiae homini pacifico.

38 ¶ Iniusti autem disperibunt simul: reliquiae impiorum interibunt.

39 ¶ Salus autem iustorum à Domino: & protector eorum in tempore tribulationis.

40 ¶ Et adiuuabit eos Dominus, & liberabit eos: & eruet eos à peccatoribus, & saluabit eos: quia sperauerunt in eo.

¶ *Psalmus David in rememoratione die sabbathi.*

XXXVII.

H. E. R. 38.

8 **D**omine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me.

Psalm. 6. A. 5.

9 ¶ Quoniam sagittae tuae infixae sunt mihi: & confirmasti super me manum tuam.

10 ¶ Non est sanitas in carne mea à facie irae tuae: non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.

11 ¶ Quoniam iniquitates meae supergressae sunt caput meum: - & sicut onus graue grauatae sunt super me.

12 ¶ Putruerunt & corruptae sunt cicatrices meae, à facie insipientiae meae.

13 ¶ Miser factus sum & curuatus sum usque in finem: tota die contristatus ingrediebar.

14 ¶ Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, & non est sanitas in carne mea.

15 ¶ Afflictus sum & humiliatus sum nimis:

mis:

mis rugiebam à gemitu cordis mei.

Domine, ante te omne desiderium meum: & gemitus meus à te non est absconditus.

me

Cor meum conturbatum est, dereliquit me virtus mea: & lumen oculorum meorum: & ipsum non est mecum.

Amici mei, & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt.

Et qui iuxta me erant, delongè steterunt: & vim faciebant qui quærebant animam meam.

Et qui inquirebāt mala mihi locuti sunt vanitates, & dolos tota die meditabātur.

Ego autem tanquam surdus non audiebam: & sicut mutus non aperiens os suum.

Et factus sum sicut homo non audiēs, & non habens in ore suo redargutiones.

Quoniam in te Domine speraui, tu exaudies me Domine Deus meus.

Quia dixi, Nequando supergaudeant mihi inimici me: & dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt.

Quoniā ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper.

Quoniam iniquitatem meam annuntiabo: & cogitabo pro peccato meo.

Inimici autem mei viuunt, & confirmati sunt super me: & multiplicati sunt qui oderunt me iniquè.

Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi quoniam sequebar bonitatem.

32 ? Ne derelinquas me Domine Deus meus: ne discesseris à me.

33 ? Intende in adiutorium meum Domine Deus salutis meæ.

In finem pro Idithun, canticum David.

XXXVIII.

HEB. 99.

2 **D**ixi, Custodiam vias meas: vt non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo custodiam, cum confiteret peccator aduersum me.

3 ? Obmutui & humiliatus sum, & filii à bonis: & dolor meus renouatus est.

4 ? Concaluit cor meum intra me: & in meditatione mea exardescet ignis.

5 Locutus sum in lingua mea, ? Notum fac mihi Domine finem meum.

Et numerum dierum meorum quis est: vt sciam quid desit mihi.

6 ? Ecce mensurabiles posuisti dies meos, & substantia mea tanquam nihilum ante te.

7 ? Veruntamen vniuersa vanitas: omnis homo viuens.

Veruntamen in imagine pertransit homo: sed & frustra conturbatur. Thesaurizat: & ignorat cui congregabit ea.

8 ? Et nunc quæ est expectatio mea? nonne dominus? & substantia mea apud te est.

9 ? Ab omnibus iniquitatibus meis erue me: opprobrium insipienti dedisti me.

10 ? Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti. ? amoue à me plagas tuas.

A fortitudine manus tuæ ego defeci: in increpationibus propter iniquitatem,

E

COR-

corripuisti hominem.

Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius: veruntamen vanè conturbatur omnis homo.

⁊ Exaudi orationem meam Domine, ⁊ deprecationem meam auribus percipe: lachrymas meas,

Ne uileas: quoniã aduena ego sum apud te, ⁊ peregrinus, sicut omnes patres mei.

⁊ Remitte mihi, vt refringerer prius quã abeam, ⁊ amplius non ero.

HEB. 40.

In finem, Psalmus David.

XXXIX.

EXpectans expectaui Dominum, ⁊ intendit mihi.

Et exaudiuit preces meas, ⁊ eduxit me de lacu miserie, ⁊ de luto facis.

Et statuit super petram pedes meos, ⁊ direxit gressus meos.

⁊ Et immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro.

Videbunt multi, ⁊ timebunt: ⁊ sperabunt in Domino.

⁊ Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius: ⁊ non respexit in vanitates ⁊ insanias falsas.

⁊ Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua: ⁊ cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi.

Annuntiati ⁊ locutus sum: multiplicati sunt super numerum.

⁊ Sacrificium ⁊ oblationem noluisti: aures autem perfecisti mihi.

HEB. 10. 6. 5.

Holocaustum ⁊ pro peccato non postulasti: tunc dixi, Ecce venio.

9 In capite libri scriptū est de me ¶ vt facerem voluntatē tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.

10 ¶ Annuntiaui iustitiam tuam in ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo, Domine tu scisti.

11 ¶ Iustitiam tuam nō abscondi in corde meo, veritatē tuam & salutare tuū dixi.

Non abscondi misericordiam tuam & veritatem tuam à concilio multo.

12 ¶ Tu autē Domine ne longè facias miserationes tuas à me: misericordia tua & veritas tua semper susceperunt me.

13 ¶ Quoniam circūdederunt me mala quorum non est numerus: comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem.

Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei: & cor meum dereliquit me.

14 ¶ Complaceat tibi Domine vt eruas me. Domine, ad adiuuādum me respice.

15 ¶ Confundātur & reuereantur simul, D qui quærūt animā meā vt auferant eam.

Infy. 69. 4. 2a

Sup. 34. 1. 4o

Infy. 69. 1. 3o

Conuertantur retrorsum & reuereantur qui volunt mihi mala.

16 ¶ Ferant confestim cōfusionem suam, qui dicunt mihi, Euge, euge.

17 ¶ Exultent & lætentur super te omnes quærentes te, & dicant semper, Magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

18 ¶ Ego autem mendicus sum & pauper: Dominus sollicitus est mei.

Adiutor meus & protector meus tu es: Deus meus ne tardaueris.

BEatus vir qui intelligit super egenum
& pauperē : in die mala liberabit eum
Dominus.

⁊ Dominus conseruet eū, & viuificet eū,
& beatum faciet eum in terra: & non tra-
dat eum in animam inimicorum eius.

⁊ Dominus opem ferat illi super lectum
doloris eius: vniuersum stratum eius ver-
sasti in infirmitate eius.

⁊ Ego dixi, Domine miserere mei: sana
animam meam, quia peccaui tibi.

⁊ Inimici mei dixerūt mala mihi, Quā-
do morietur, & peribit nomen eius?

⁊ Et si ingrediebatur vt videret, vana lo-
quebatur, cor eius congregauit iniquita-
tem sibi. Egrediebatur foras, & loqueba-
tur: ⁊ in idipsum

Aduersum me susurrabant oēs inimici
mei: aduersum me cogitabant mala mihi.

⁊ Verbum iniquum constituerunt ad-
uersum me, Nunquid qui dormit non
adiiciet vt resurgat?

⁊ Etenim homo pacis meæ in quo spe-
raui; qui edebat panes meos: magnifica-
uit super me supplantationem.

⁊ Tu autem Domine miserere mei, &
resuscita me: & retribuam eis.

⁊ In hoc cognoui quoniā voluisti me:
quoniam non gaudebit inimicus meus
super me.

⁊ Me autē propter innocentiam susce-
pisti: & confirmasti me in conspectu tuo
in æternam.

Ioh. 12. b. 18.

Mat. 23. c. 16.

14 ¹ Benedictus Dominus Deus Israël à seculo, & vsque in seculum: fiat, fiat.

² In finem, intellectus filijs Core.

XLI.

HBB. 42.

² **A** ^Q Vemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus.

³ ¹ Sitiuit anima mea ad Deum "fontem" ^{fontem} viuum: quando veniam & apparebo ante faciem Dei?

⁴ ¹ Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte: dum dicitur mihi quondie, Vbi est Deus tuus?

⁵ ¹ Hæc recordatus sum, & effudi in me animam meam, quoniam transibo in locum tabernaculi admirabilis, & que ad domum Dei, In voce exultationis & confessionis, sonus epulantis.

⁶ ¹ Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me? ^{Infr. e. 22.}

Spera in Deo, quoniã adhuc cõfitebor ^{Inf. 42. b. 50} illi: salutare vultus mei, & Deus meus.

Ad meipsum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonim, à monte modico.

⁷ ¹ Abyssus abyssum inuocat in voce cataractarum tuarum.

Omnia excelsa tua & fluctus tui super me transierunt.

⁸ ¹ In die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius.

⁹ ¹ Apud me oratio Deo vite meæ: dicam Deo, susceptor meus es:

¹⁰ Quare oblitus es mei? & quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus?

¶ Dum confringuntur ossa mea, exprobrauerunt mihi qui tribulant me inimici mei:

Sup. b. 6.
Inf. 42. b. 5.

Dum dicunt mihi per singulos dies, Vbi est Deus tuus? ¶ Quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniã adhuc cõfitebor illi. salutare vultus mei, & Deus meus.

HEB. 43.

Psalmus David. XLII.

Iudica me Deus, & discerne causam meam. ¶ **I**am de gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me,

¶ Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti? & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus?

¶ Emitte lucem tuam, & veritatẽ tuam: ipsa me deduxerunt, & adduxerunt in montem sanctũ tuum, & in tabernacula tua.

¶ Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat iuuentutem meam.

Sup. 41. b. 6.
6. 12.

Confitebor tibi in cithara Deus Deus meus: ¶ quare tristis es anima mea? & quare conturbas me?

Spera in Deo, quoniã adhuc cõfitebor illi. salutare vultus mei, & Deus meus.

HEB. 44. *In finem pro filijs Core ad intellectum.* XLIII.

Deus auribus nostris audiuimus: patres nostri annuntiauerunt nobis,

Opus quod operatus es in diebus eorum, - & in diebus antiquis.

¶ Manus tua gētes disperdidit & planta sti eos: afflixisti populos, & expulisti eos.

¶ Nec enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorũ non saluauit eos,

Sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui: quoniam complacuiſti in eis.

5 ¶ Tu es ipſe rex meus & Deus meus: qui mandas ſalutes Iacob.

6 ¶ In te inimicos noſtros ventilabimus cornu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes in nobis.

7 ¶ Non enim in arcu meo ſperabo: & gladius meus non ſaluabit me.

8 ¶ Saluaſti enim nos de affligentibus nos: & odientes nos, confundiſti,

9 ¶ In Deo laudabimur tota die: & in nomine tuo confitebimur in ſeculum.

10 ¶ Nunc autem repuliſti & confundiſti nos: & non egredieris Deus in virtutibus noſtris.

11 ¶ Auertiſti nos retrorſum poſt inimicos noſtros: & qui oderunt nos, diripiebant ſibi. ¶ Dediſti nos tanquam oues eſcarum, & in Gentibus diſperſiſti nos.

12 ¶ Vendidiſti populum tuum ſine pretio: & non fuit multitudo in commutationibus eorum.

13 ¶ Poſuiſti nos opprobrium vicinis noſtris, ſubſannationem & deriſum his qui ſunt in circuitu noſtro.

14 ¶ Poſuiſti nos in ſimilitudinem Gentibus: commotionem capitis in populis.

15 ¶ Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me.

16 ¶ A voce exprobrantis & obloquentis, à facie inimici & perſequentis.

17 ¶ Hæc omnia venerunt ſuper nos, nec

in nos 40

10f. 24. c. 39.

1. Re. 17. c. 39.

f. 42.

2. Re. 8. d. 160

- 70

obliti sumus te: & iniquè non egimus in
testamento tuo.

¶ Et non recessit retrò cor nostrum: & 19
declinasti semitas nostras à via tua.

¶ Quoniã humiliasti nos in loco affli- 20
ctionis, & cooperuit nos umbra mortis,

¶ Si obliti sumus nomen Dei nostri, & 21
si expandimus manus nostras ad Deum
alienum?

¶ Nonne Deus requiret ista? ipse enim 22
nouit abscondita cordis.

Rom. 2. 2. 36.

¶ Quoniã propter te mortificamur tota 23
die: æstimati sumus sicut oves occisionis.

Exurge, quare obdormis Domine: exur-
ge, & ne repellas in finem.

¶ Quare faciem tuã auertis, obliuisceris 24
inopiã nostrã & tribulationis nostrã?

¶ Quoniam humiliata est in puluere 25
anima nostra: conglutinatus est in terra
venter noster.

¶ Exurge Domine, adiuua nos: & redi- 26
me nos propter nomen tuum.

*In finem, pro ijs qui cõmutabuntur, filijs Coze ad in- 1
tellectum, canticum pro dilecto.* XLIII.

HEB. 45.

ERuctauit cor meum verbum bonum: 2
dico ego opera mea regi. A

Lingua mea calamus scribæ velociter
scribentis.

¶ Speciosus forma præ filiis hominum, 3
diffusa est gratia in labiis tuis: propterea
benedixit te Deus in æternum.

¶ Accingere gladio tuo super femur tu- 4
am, potentissimè,

Specie tua & pulchritudine tua ¶ inten- 5

de, prosperè procede, & regna,

B Propter veritatem & mansuetudinē, & iustitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua. ¶ Sagittæ tuæ acutæ (populi sub te) cadent in corde inimicorum regis.

7 ¶ Sedes tua Deus in seculum seculi: virga directionis virga regni tui. *Hebr. 1. co. 2o*

8 ¶ Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vixit te Deus Deus tuus oleo lætitia præ confortibus tuis.

9 ¶ Myrrha & gutta & casia à vestimētis tuis, à domibus eburneis, ex quibus deletauerunt te filia regum in honore tuo.

G Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.

11 ¶ Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.

12 ¶ Et concupiscet rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.

13 ¶ Et filia Tiri, in muneribus vultū tuū deprecabuntur, omnes diuites plebis.

14 ¶ Omnis gloria eius filia regis abintus, in simbriis aureis ¶ circumamicta varietatibus.

D Adducētur regi virgines post eam: proximæ eius afferentur tibi.

16 ¶ Afferentur in lætitia & exultatione: adducentur in templum regis.

17 ¶ Pro patribus tuis nati sunt tibi filii: cōstitues eos principes super omnē terrā.

18 ¶ Memores erunt nominis tui in omni generatione & generationem. *Memores ero 8. Dominus 14o*

E s Pro.

Propterea populi confitebuntur tibi in
æternum, & in seculum seculi.

Ps. E. B. 46.

In finem filijs Core pro arcanis Psalmus. XLV. e

Deus noster refugium & virtus: adiu- 2
tor in tribulationibus quæ inuene- A
runt nos nimis. Propterea non timebi- 3
mus dum turbabitur terra, & transferen-
tur montes in cor maris.

¶ Sonuerūt & turbatæ sunt aquæ eorū: 4
cōturbati sunt mōtes in fortitudine eius.

¶ Fluminis impetus lætificat ciuitatem 5
Dei: sanctificauit tabernaculum suum Al-
sissimus.

¶ Deus in medio eius, non commoue- 6
bitur: adiuuabit eā Deus manè diluculo. B

¶ Conturbatæ sunt gentes, & inclinata 7
sunt regna: dedit vocē suā, mota est terra.

¶ Dominus virtutum nobiscum: susce- 8
ptor noster Deus Iacob.

¶ Venite, & videte opera Domini, quæ 9
posuit prodigia super terram: ¶ auferens 10
bella vsque ad finem terræ.

Arcum conteret, & confringet arma: C
& scuta comburet igni.

¶ Vacate, & videte quoniam ego sum 11
Deus: exaltabor in gentibus, & exaltabor
in terra.

¶ Dominus virtutum nobiscum: susce- 11
ptor noster Deus Iacob.

Ps. E. B. 47.

In finem, pro filijs Core Psalmus. XLVI. 1

Omnes gentes plaudite manibus: iubi- 2
late Deo in voce exultationis, A

¶ Quoniam Dominus excelsus, terribi- 3
lis, Rex magnus super omnem terram.

- 4 Subiecit populos nobis : & gentes sub pedibus nostris.
- 5 ¶ Elegit nobis hæreditatem suam, speciem Iacob quam dilexit. quem 150
- 6 ¶ Ascendit Deus in iubilo, Dominus in voce tubæ. 2. Reg. 7. 50.
- 7 ¶ Psallite Deo nostro, psallite : psallite Regi nostro, psallite.
- 8 ¶ Quoniã Rex omnis terræ Deus : psallite sapienter.
- 9 ¶ Regnabit Deus super gentes : Deus sedet super sedem sanctam suam. Regnabit 8
- 10 ¶ Principes populorum cõgregati sunt cum Deo Abraham : quoniam dii fortes terræ, vehemenrer eleuati sunt.

¶ *Psalmus cantici filijs Core secunda sabbathi.*

XLVII.

HER. 48.

1 **M**agnus Dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri, in monte sancto eius.

2 ¶ Fundatur exultatione vniuersæ terræ mons Sion, latera Aquilonis, ciuitas Regis magni.

3 ¶ Deus in domibus eius cognoscetur, cum suscipiet eam.

4 ¶ Quoniam ecce reges terræ congregati sunt: conuenerunt in vnum. 130

5 ¶ Ipsi videntes sic admirati sunt, conturbati sunt, commoti sunt: tremor apprehendit eos. Ibi dolores vt parturientis:

6 ¶ In spiritu vehementi conteres naues Tharsis. ¶ Sicut audiimus, sic vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuita-

te Dei nostri: Deus fundauit eam in æternum.

⁊ Suscepimus Deus misericordiã tuam in dimidio templi tui.

⁊ Secundum nomen tuum Deus, sic & laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua.

⁊ Latetur mons Sion, & exultent filia: Iudæ, propter iudicia tua Domine.

⁊ Circundate Sion, & complectimini eam: narrate in turribus eius.

⁊ Ponite corda vestra in virtute eius: & distribuite domos eius, & enarretis in progenie altera.

⁊ Quoniam hic est Deus, Deus noster in æternum & in seculum seculi: & ipse reget nos in secula.

HEB. 49.

In faciem filijs Core Psalmus.

XLVIII.

Audite hæc omnes gentes: auribus percipite omnes qui habitatis orbem.

⁊ Quique terrigenæ & filii hominum: simul in vnum diues & pauper.

⁊ Os meum loquetur sapientiam: & meditatio cordis mei prudentiam.

⁊ Inclinabo in parabolã aurẽ meam, & aperiam in psalterio propositionẽ meam.

⁊ Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circundabit me:

⁊ Qui confidunt in virtute sua, & in multitudine diuitiarum suarum gloriantur.

⁊ Frater non redimit, redimet homo: non dabit Deo placationem suam.

⁊ Et pretium redemptionis animæ suæ: & la-

Inf. 77. A. 2.
2146. 13. c. 35

⁊ 4.

10 & laborabit in æternum, ⁊ viuet adhuc
in finem.

11 Non videbit interitum, ⁊ cūm viderit sa-
pientes morientes: simul insipiens & stul-
tus peribunt.

12 Et relinquent alienis diuitias suas: ⁊ &
sepulchra eorū domus illorū in æternum,
Tabernacula eorū in progenie & pro-
genie, vocauerunt nomina sua in terris
suis.

13 ⁊ - Et homo cūm in honore esset, non
intellexit, comparatus est iumentis insi-
C pientibus, & similis factus est illis.

14 ⁊ Hæc via illorum scandalum ipsis: &
postea in ore suo complacebunt.

15 ⁊ Sicut oves in inferno positi sunt: mors
depascet eos.

Et dominabuntur eorum iusti in ma-
rutino: & auxilium eorum veterascet in
inferno à gloria eorum.

16 ⁊ Veruntamen Deus redimet animam
meam, de manu inferi cūm acceperit me.

17 ⁊ Ne timueris cūm diues factus fuerit
D homo: & cūm multiplicata fuerit gloria

18 domus eius. ⁊ Quoniam cūm inte-
rierit, non sumet omnia: neque descen-
det cum eo gloria eius. *Iob 27. d. 13.*

19 ⁊ Quia anima eius in vita ipsius benedi-
cetur: cōfitebitur ubi eūm benefecis ei.

20 ⁊ Introibit vsque in progenies patrum
suorum: - & vsque in æternum non vi-
debit lumen. *- . 13.*

21 ⁊ Homo cūm in honore esset, nō intel-
lexit: comparatus est iumentis insipienti-

F bus,

bus, & similis factus est illis.

H. B. 50.

Psalmsi Asaph.

X L I.

Deus decorum Dominus locutus est:
& vocauit terram.

A solis ortu vsq; ad occasum: ¶ ex Sion
species decoris eius. Deus manifestè ve-
niet: Deus noster, & non filebit.

Ignis in conspectu eius exardescet: &
in circuitu eius tempestas valida.

¶ "Aduocauit" cælum desursum: & ter-
ram discernere populum suum.

¶ Congregate illi sanctos eius: qui ordi-
nant testamentum eius super sacrificia.

¶ Et annuntiabunt cæli iustitiam eius:
quoniam Deus iudex est.

¶ Audi populus meus, & loquar: Israël,
& testificabor tibi: Deus Deus tuus ego
sum.

¶ Non in sacrificiis tuis arguam te: holo-
causta autem tua in conspectu meo sunt
semper.

¶ Non accipiam de domo tua vitulos: ¶
neque de gregibus tuis hircos.

¶ Quoniam meæ sunt omnes feræ syl-
uatum, iumenta in montibus & boues.

¶ Cognoui omnia volatilia cæli: & pul-
chritudo agri mecum est.

¶ Si esuriero, non dicam tibi: ¶ meus est
enim orbis terræ, & plenitudo eius.

¶ Nunquid manducabo carnes tauro-
rum? aut sanguinem hircorum potabo? ¶

¶ Immola Deo sacrificium laudis: &
redde Altissimo vota tua.

¶ Et inuoca me in die tribulationis: - &
eruiam

3. Aduoca
dit 8.

8. 23. 4. 1.

- 17.

eruum te, & honorificabis me.

16 [¶]Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?

17 [¶]Tu verò odisti disciplinam: & proiecisti sermones meos retrorsum.

18 [¶]Si videbas furem, currebas cum eo: & cum adulteris portionem tuam ponebas.

19 [¶]Os tuum abundauit malitia: & lingua tua concinnabat dolos.

20 [¶]Sedens, aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ pone-

21 bas scandalum: [¶]hæc fecisti, & tacui.

Existimasti iniquè quod ero tui similis:

arguam te, & statuam cōtra faciem tuam.

22 [¶]Intelligite hæc qui obliuiscimini Deum: nequando rapiat, & non sit qui eripiat.

23 [¶]Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter, quo ostendā illi salutare Dei.

¹ In finem, *Psalmus David* || cum venit ad eum Nathan

² propheta, quando intrauit ad Bethsabec.

2. Reg. 12. 4.

L.

H E B. yto

A **M**iserere mei Deus secundū magnam misericordiam tuam.

3 [¶]Et secundū multitudinem miserationum tuarū dele iniquitatem meam.

4 [¶]Amplius laua me ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me.

5 [¶]Quoniam iniquitatem meam ego cognosco: & peccatum meum contra me est semper.

6 [¶]Tibi soli peccaui, & malum coram te feci: || vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cū iudicaris.

Rom. 3. d. 4.

F :

|| Ecce

Iob 14. 4. 4.

¶ Ecce enim in iniquitatibus cōceptus 7
sum: & in peccatis cōcepit me mater mea. B

¶ Ecce enim veritatē dilexisti: incerta & 8
occulta sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

D^o m^o i^o

¶ Asperges me hyslopo, & mundabor: 9
lauabis me, & super niuem dealbabor.

¶ Auditui meo dabis gaudium & læti- 10
tiam: & exultabunt ossa humiliata.

¶ Auerte faciem tuam à peccatis meis: 11
& omnes iniquitates meas dele.

¶ Cor mundum crea in me Deus, & spi 12
ritum rectum innoua in visceribus meis. C

¶ Ne proicias me à facie tua, & Spiri- 13
tum sanctum tuum ne auferas à me.

¶ Redde mihi lætitiā salutaris tui, & 14
Spiritu principali confirma me.

¶ Docebo iniquos vias tuas: & impii ad 15
te conuertentur.

¶ Libera me de sanguinibus Deus, Deus 16
salutis meæ: & exultabit lingua mea iu-
sticiam meam.

¶ Domine, labia mea aperies, & os me- 17
um annuntiabit laudem tuam. D

¶ Quoniã si voluisses sacrificium, dedis- 18
sem vtique, holocaustis non delectaberis.

¶ Sacrificium Deo, spiritus contribula- 19
tus: cor contritum & humiliatum, Deus
non despicies.

¶ Benignè fac Domine in bona volūta- 20
te tua Sion: & ædificetur muri Ierusalē.

¶ Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ, 21
oblationes & holocausta: tunc imponent
super altare tuum vitulos.

1 In fine, intellectus David, licet venit ad me Dagg Iduⁿ Achimē-
 2 mus, & annūtiavit Sauli, & dixit, Venit David lech 1.
 in domumⁿ Abi mēlech. 1. Reg. 22. b. 9. L I. HEB. 52.

3 **Q**uid gloriaris in malitia, qui potens
 A es in iniquitate?

Tota dieⁿ in iustitiam cogitavit
 lingua tua: sicut nouacula acuta fecisti
 dolum.

5ⁿ Dilexisti malitiā super benignitatem:
 iniquitatē magis, quā loqui equitatem.

6ⁿ Dilexisti omnia verba præcipationis,
 "lingua dolosa":

7ⁿ Propterea Deus destruet te in finem:
 B euellet te, & emigrabit te de tabernaculo
 tuo, & radicem tuam de terra viuētium.

8ⁿ Videbunt iusti & timebunt, & super
 9 eum ridebunt: & dicent, ⁿ Ecce homo qui
 non posuit Deum adiutorem suum,

Sed sperauit in multitudine diuitiarum
 suarum: & præualuit in vanitate sua.

10ⁿ Ego autē sicut oliua fructifera in do-
 C mo Dei, speraui in misericordia Dei in
 æternum, & in seculum seculi.

11ⁿ Confitebor tibi in seculum quia feci-
 sti: & expectabo nomen tuū, quoniā bo-
 num est in conspectu sanctorū tuorum.

1 In suem, pro Amaleth intelligentia David. LII. HEB. 53.

2 **D**ixit insipiens in corde suo, Non est
 A Deus. ⁿ Psal. 43. a. 10
 4, Es. 8. d. 58

Corrupti sunt & abominabiles facti
 sunt in iniquitatibus: non est qui faciat
 bonum.

3ⁿ Deus de cælo prospexit: super filios ho-

minum: vt videat si est intelligens, aut requirens Deum.

Rom. 3. b. 16.

¶ Omnes declinauerunt, simul inutiles & facti sunt, non est qui faciat bonum, non est vsque ad vnum.

¶ Nonne scient omnes qui operantur in iniquitatem, qui deuorant plebem meam vt cibum panis?

¶ Deum non inuocauerunt: illic trepidauerunt timore vbi non erat timor,

Quoniam Deus dissipauit ossa eorum qui hominibus placēt: confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos.

¶ Quis dabit ex Sion salutare Israël? cū conuerterit Deus captiuitatē plebis suæ, exultabit Iacob, & lætabitur Israël.

In finem, in carminibus intellectus Dauid cum venissent Ziphai, & dixissent ad Saul, Nonne Dauid absconditus est apud nos? 1. Re. 23. c. 19. 26. a. 1.

H E B. 54.

L I I I.

DEus in nomine tuo saluum me fac: & in virtute tua iudica me. A

¶ Deus exaudi orationem meam: auribus percipe verba oris mei.

¶ Quoniam alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt animam meam: - & non proposuerūt Deum ante conspectum suum.

¶ Ecce enim Deus adiuuat me: - & Dominus susceptor est animæ meæ. B

¶ Auerte mala inimicis meis: in veritate tua disperde illos.

¶ Voluntariè sacrificabo tibi, - & confite-

Crebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est:

1 Quoniam ex omni tribulatione eripisti me: & super inimicos meos despectus oculus meus.

2 *In sacris, in carminibus intellectus David.* LIIII.

3 **E**xaudi Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam.

4 Intende mihi, & exaudi me.

5 **C**ontristatus sum in exercitatione mea: & conturbatus sum à voce inimici, & à tribulatione peccatoris.

6 Quoniam declinauerunt in me iniquitates: & in ira molesti erant mihi.

7 Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me.

8 Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ:

9 Et dixi, Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam?

10 Ecce elongaui fugiens: & mansi in solitudine.

11 Expectabam eum qui saluum me fecit à pusillanimitate spiritus, & tempestate.

12 Præcipita Domine, & diuide linguas eorum: quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in ciuitate.

13 Die ac nocte circumdabit eam super muros eius iniquitas, & labor in medio eius, & iniustitia.

14 Et non defecit de plateis eius usura & dolus.

15 Quoniam si inimicus meus maledixisset mihi, sustinui: Nam utique.

Et si is qui oderat me, super me magna locutus fuisset: abscondissem me forsitan ab eo.

¶ Tu verò homo vnanimis, dux meus 14
& notus meus, C

¶ Qui simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Dei ambulauimus cum consensu. 15

¶ Veniat mors super illos, & descēdant 16
in infernum viuentes.

Quoniam nequitia in habitaculis eorum in medio eorum.

¶ Saluabit 10

¶ Ego autem ad Deum clamaui: & Dominus saluabit me. 17

¶ Vespere, & manè, & meridie narrabo 18
& annūtiabo, & exaudiet vocem meam.

¶ Redimet in pace animā meam ab his 19
qui appropinquant mihi: quoniam inter multos erant mecum.

¶ Exaudiet Deus, & humiliabit illos, 20
qui est ante secula. D

Non enim est illis commutatio, & nō timuerunt Deum: ¶ extendit manū suam 21
in retribuendo.

Contaminauerunt testamentum eius, ¶ diuisi sunt ab ira vultus eius: & appropinquauit cor illius. Molliti sunt sermones eius super oleum: & ipsi sunt iacula. 22

Mal. 5. d. 25.

Zac. 12. e. 22.

3. Ps. 5. b. 7.

¶ 150

¶ Iacta super Dominum curam tuam, 23
& ipse te enutriet: * nō dabit in æternum fluctuationem iusto.

¶ Tu verò Deus deduces eos in puteum 24
interitus.

Viri sanguinum & dolosi non dimidia
bunt

bunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.

1 In finem, pro populo qui à sanctis longè factus est, Dauid in tituli inscriptione, cum tenuerunt eum Alaphyli in Geth. 1. Reg. 21. d. 12.

L V.

H E B. 56.

A 2 **M**iserere mei Deus, quoniam conculcauit me homo: tota die impugnās tribulauit me. ³ Conculcauerunt me inimici mei tota die: quoniam multi bellantes aduersum me.

4 ⁵ Ab altitudine diei timebo: ego verò in te sperabo. ⁶ In Deo laudabo sermones meos, in Deo speraui: non timebo quid faciat mihi caro.

6 ⁷ Tota die verba mea execrabantur: aduersum me omnes cogitationes eorum, in malum.

7 ⁸ Inhabitabunt & abscondent: ipsi calcaneum meum obseruabunt.

8 ⁹ Sicut sustinuerunt animā meam ¹⁰ pro nihilo saluos facies illos: in ira populos confringes.

9 ¹¹ Deus, ¹² vitam meā annuntiaui tibi: posuisti lachrymas meas in conspectu tuo.

10 ¹³ Sicut & in promissione tua: ¹⁴ tunc conuertentur inimici mei retrorsum,

In quacunque die inuocauero te, ecce cognoui quoniam Deus meus es.

11 ¹⁵ In Deo laudabo verbum, in Domino laudabo sermonem: ¹⁶ in Deo speraui, non timebo quid faciat mihi homo.

12 ¹⁷ In me sunt Deus vota tua, quæ redam, ¹⁸ "laudationes" tibi.

13 ¹⁹ Quoniam eripuisti animā meam de

¹⁹ laudatio.

nis 6.

morte, & pedes meos de lapsu, vt placeam
coram Deo in lumine viuentium.

2. Re. 22. 4. 1.

Co. 14. 2. 4.

H. E. 8. 57.

*In fine, ne disperdam, David in tituli inscriptione, cū e
fugeret à facie Saul in spelunca. LVI.*

Miserere mei Deus, miserere mei: quo
niam in te confidit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum sperabo,
donec transeat iniquitas.

¶ Clamabo ad Deū altissimum: Deum
qui benefecit mihi.

¶ Misit de cælo, & liberauit me: dedit in
opprobrium conculcantes me.

Misit Deus misericordiam suam & ve-
ritatem suam, ¶ & eripuit animam meam
de medio catulorum leonum: dormiui
conturbatus.

Filii hominum, dentes eorum arma &
sagittæ: & lingua eorum gladius acutus.

¶ Exaltare super cælos Deus: & in om-
nem terram gloria tua.

¶ Laqueum parauerunt pedibus meis:
& incuruauerunt animam meam.

Foderunt ante faciem meam foueam
& inciderunt in eam.

¶ Paratū cor meū Deus, paratum cor
meum: cantabo & psalmum dicam.

¶ Exurge gloria mea, exurge psalteri-
um & cithara: exurgam diluculo.

¶ Confitebor tibi in populis Domine:
& psalmum dicam tibi in gentibus.

¶ Quoniam magnificata est vsque ad
cælos misericordia tua, & vsque ad nu-
bes veritas tua.

Is. 107. 1. 1.

Domino.

Is. 2. 4.

Co. 4.

12 ¶ Exaltare super cælos Deus : & super omnem terram gloria tua.

¶ *In suem, no disperdas, David in siculi inscriptione.*

L V I I.

H E B. 58.

2 S I verè utique iustitiam loquimini: "re-
A Sctè' iudicate filii hominum.

"1682 40

3 ¶ Etenim in corde iniquitates operamini: in terra iniustitias manus vestræ concinnant.

4 ¶ Alienati sunt peccatores à vulua: errauerunt ab utero, locuti sunt falsa.

5 ¶ Furor illis secundùm similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas.

6 ¶ Quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.

7 ¶ Deus conteret dentes eorum in ore
B ipsorum: molas leonum confringet Dominus,

8 ¶ Ad nihilum deuenient tanquã aqua decurrens: intendit arcum suum donec infirmentur.

9 ¶ Sicut cera quæ fluit auferentur: supercæcidit ignis, & non viderunt solem.

10 ¶ Priusquã intelligerent spinæ vestræ rhamnum: sicut viuentes "sicut" in ira absorbet eos.

"sic 22.

11 ¶ Lætabitur iustus cùm viderit vindictam: manus suas lauabit in sanguine peccatoris.

12 ¶ Et dicet homo: Si utique est fructus iusto? utiq; est Deus iudicās eos in terra.

*In finem, ne differas, David in tituli inscriptione, 2
quando misit Saul, & custodiuit domum eius, ut
interficeret eum. 1. Reg. 19. b. 11.*

HEB. 59.

L V I I I .

ERipe me de inimicis meis Deus me- 2
us: & ab insurgentibus in me libera A
me.

¶ Eripe me de operantibus iniquitatem: 3
& de viris sanguinum salua me.

¶ Quia ecce ceperunt animam meam, 4
irruerunt in me fortes:

¶ Neque iniquitas mea, neque pecca- 5
tum meum Domine: sine iniquitate cu-
curri & direxi.

¶ Exurge in occursum meum, & vide: 6
& tu Domine Deus virtutum, Deus Is-
raël.

Intende ad visitandas omnes gentes: E
non miseriaris omnibus qui operantur
iniquitatem.

¶ Conuertetur ad vesperam: & famem 7
patientur vt canes, & circuibunt ciuitatē.

¶ Ecce loquentur in ore suo, & gladius 8
in labiis eorum: quoniam quis audiuit?

¶ Et tu Domine deridebis eos: ad nihilū 9
deduces omnes gentes.

¶ Fortitudinem meā ad te custodiam: 10
quia Deus susceptor meus es. ¶ Deus me- 11
us misericordia eius præueniet me. C

¶ Deus ostendit mihi super inimicos 12
meos: ne occidas eos, nequando obliuiscā-
tur populi mei.

Disperge illos in virtute tua: & depone
eos protector meus Domine.

¶ Delictum oris eorum, sermonem la- 13

bio-

biorum ipsorum, & comprehendantur in
superbia sua.

Et de exaltatione, & mendacio annun-
14 tiabuntur? in consummatione: in ira con-
summationis, & non erunt.

Et scient quia Deus "dominabitur" Ia-
cob & finium terræ. "domina-
bitur".

15 ?Conuertetur ad vesperam, & famem
D. patientur vt canes: & circuibunt ciuitatē.

16 ?Ipsi dispergentur ad manducandum:
si verò non fuerint saturati, & murmura-
bunt.

17 ?Ego autem cātabo fortitudinē tuam,
& "exaltabo" manē misericordiam tuam. "exultabo".

Quia factus es susceptor meus, & refu-
gium meum in die tribulationis meæ.

18 ?Adiutor meus tibi psallam, quia Deus
susceptor meus es: Deus meus misericor-
dia mea.

1 In finem, qui pro ijs qui immutabuntur in tituli in-

2 scriptione ipsi David in doctrinam, "cum succen- 2. Reg. 8. 2. 1.
dit Mesopotamiam Syriam & Sobal, & conuertit 10. 6. 7.
Ioab, & percussit Idumæam in valle Salinarum 1. Pa. 18. 2. 1.
duodecim milia. LIX. HEB. 600.

3 **D**eus repulisti nos, & destruxisti nos:
A iratus es, & misertus es nobis.

4 ?Commouisti terram, & conturbasti
eam: sana contritiones eius, quia commo-
ta est.

5 ?Ostendisti populo tuo dura: potasti
nos vino compunctionis.

6 ?Dedisti metuentibus te significationē:
vt fugiant à facie arcus.

7 ?Vt liberentur dilecti tui: saluum fac de-
gnera tua, & exaudi me.

Is. 107. c.

¶ Deus locutus est in sancto suo, Læta
bor & partibor Sichimam, & conuallem
tabernaculorum metibor.

¶ Meus est Galaad, & meus est Manaf-
ses & Ephraim fortitudo capitis mei.

¶ Iuda rex meus: ¶ Moab olla spei meæ. 10

In Idumæam extendam calceamentum
meum: mihi alienigenæ subditi sunt.

¶ Quis deducet me in ciuitatem muni-
tã? quis deducet me vsque in Idumæam?

¶ Nonne tu Deus qui repulisti nos: &
non egredieris Deus in virtutibus nostris.

¶ Da nobis auxilium de tribulatione:
& vana salus hominis.

¶ In Deo faciemus virtutem: & ipse ad
nihilum deducet tribulantes nos.

Psalm. II.

H. E. B. 61.

In finem, in hymnis David. L X.

EXaudi Deus deprecationem meam: in-
tende orationi meæ.

¶ A finibus terre ad te clamaui: dum an-
xiaretur cor meum in petra exaltasti me.

Deduxisti me, ¶ quia factus es spes mea,
turre fortitudinis à facie inimici.

¶ Inhabitabo in tabernaculo tuo in secu-
la: protegar in velamento alarum tuarum.

¶ Quoniam tu Deus meus exaudisti
orationem meam: dedisti hereditatem ti-
mentibus nomen tuum.

¶ Dies super dies regis adicies: annos e-
ius vsque in diem generationis & genera-
tionis.

¶ Permanet
bis 1.

¶ Permanet in æternum in conspectu
Dei: misericordiam & veritatem eius quis
requirit?

9 ¶ Sic psalmum dicam nomini tuo in se-
culum seculi: vt reddam vota mea de die
in diem.

1 In finem pro Idithun, Psalmus David.

LXI.

HEB. 62.

2 **N**onne Deo subiecta erit anima mea?
A ab ipso enim salutare meum.

3 ¶ Nam & ipse Deus meus, & salutaris
meus, susceptor meus: non mouebor am-
plius.

4 ¶ Quousq; irruitis in hominem? interfi-
citis vniuersi vos: tanquam parieti inclina-
to, & maceriae depulsæ?

5 ¶ Veruntamen pretium meum cogita-
uerunt repellere, cucurri in siti: ore suo be-
nedicebant, & corde suo maledicebant.

6 ¶ Veruntamen Deo subiecta esto anima
mea: quoniam ab ipso patientia mea.

7 ¶ Quia ipse Deus meus, & saluator me-
B us: adiutor meus, non emigrabo.

8 ¶ In Deo salutare meum, & gloria mea:
Deus auxilii mei, & spes mea in Deo est.

9 ¶ Sperate in eo omnis congregatio po-
puli, effundite coram illo corda vestra:
Deus adiutor noster in æternum.

10 ¶ Veruntamen vani filii hominum, men-
daces filii hominum in statèris: vt decipi-
ant ipsi de vanitate in idipsum.

11 ¶ Nolite sperare in iniquitate, & rapinas
nolite concupiscere: diuitiæ si affluent, no-
lite cor apponere.

12 ¶ Semel locutus est Deus, duo hæc au-
13 diui, quia potestas Dei est, ¶ & tibi Domi-
ne misericordia: ¶ quia tu reddes vnicui-

Mat. 16. d. 27

Rom. 2. b. 66

1. Cor. 3. b. 8.

Gal. 6. b. 5.

HEB. 63.

que iuxta opera sua.

Psalmus David cum esset in deserto Idumæa.

H E B. 63.

1. Reg. 22. L X I I.

DEUS DEUS meus ad te de luce vigilo. 2
Sitiuit in te anima mea, quàm multi- A
pliciter tibi caro mea.

In terra deserta, & inuia, & inaquosa,
? sic in sancto apparui tibi, vt viderem vir- 3
tutem tuam & gloriam tuam.

? Quoniam melior est misericordia tua 4
super vitas: labia mea laudabunt te.

? Sic benedicam te in vita mea: & in no- 5
mine tuo leuabo manus meas.

? Sicut adipe & pinguedine repleatur 6
anima mea: & labiis exultationis laudabit
os meum.

? Sic' memor fui tui super stratum me- 7
um, in matutinis meditabor in te: ? quia 8
fuiſti adiutor meus. B

Et in velamento alarum tuarum exul- 9
tabo, ? adhæſit anima mea poſt te: me ſuſ-
cepit dextera tua.

? Ipli verò in vanum quæſierunt animã 10
meam, introibunt in inferiora terræ, ? tra- 11
dentur in manus gladii, partes vulpium
erunt.

? Rex verò lætabitur in Deo, ? laudabun- 12
tur omnes qui iurant' in eo, quia obſtru-
ctum eſt os loquentium iniqua.

laudabitur
omnis qui
iurat 3.

H B B. 64.

In ſinem, *Psalmus David.* L X I I I.

EXAUDI DEUS orationem meam cum 2
deprecor: à timore inimici eripe ani- A
mam meam.

? Protexiſti me à conuètu malignantiũ 3
à mul-

à multitudine operantium iniquitatem.

4 ¶ Quia exacuerunt vt gladium linguas
5 suas, intenderunt arcū rem amaram: ¶ vt sa-
gittent in occultis immaculatum.

6 ¶ Subitò sagittabunt eum, & non time-
bunt, firmauerunt sibi sermonem nequā:

Narrauerunt vt absconderent laqueos:
dixerunt: Quis videbit eos?

7 ¶ Scrutati sunt iniquitates: defecerunt
B scrutantes "in scrutinio".

"scrutinia 4.

8 Accedet homo "ad" cor altum: ¶ & exal-
tabitur Deus.

"6.

Sagittæ paruulorum factæ sunt plagæ
9 eorum: ¶ & infirmatæ sunt contra eos lin-
guæ eorum.

Conturbati sunt omnes qui videbant
10 eos: ¶ & timuit omnis homo.

Et annuntiauerunt opera Dei, & facta
eius intellexerunt.

11 ¶ Lætabitur iustus in Domino, & spe-
rabit in eo, & laudabuntur omnes recti
corde.

*In suam, Psalmus David, Canticum Aggai, Ieremia,
& Ezechiel populo transmigrationis quando in-
cipiebant proficisci.*

LXIII.

H E B. 65.

2 **T**E decet hymnus Deus in Sion: & tibi
A reddetur votum in Ierusalem.

3 ¶ Exaudi orationem meam: ad te om-
nis caro veniet.

4 ¶ Verba iniquorum præualuerūt super
nos: & impietatibus nostris tu propitiabe

5 ris. ¶ Beatus quem elegisti & assumpfisti:
inhabitabit in atriis tuis.

Replebimur in bonis domus tuæ: sanctum est templum tuum, & mirabile in æquitate.

Exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terræ, & in mari longè.

Præparans montes in virtute tua, ac cinctus potentia: qui conturbas profundum maris, sonum fluctuum eius.

Turbabuntur gentes, & timebunt qui habitant terminos à signis tuis: exitus matutini & vespere delectabis.

Visitasti terram, & inebriasti eam: multiplicasti locupletare eam.

Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum: quoniam ita est præparatio eius.

inebriās 14. Riuos eius inebriasti, multiplica gemina eius, In stillicidiis eius lætabitur germinans.

Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebuntur ubertate.

Pinguescent speciosa deserti, & exultatione colles accingentur.

Induti sunt arietes ouium, & valles abundabunt frumento, clamabunt, etenim hymnum dicent.

In finem, Canticum Psalmi resurrectionis.

HEB. 66.

LXV.

Iubilate Deo omnis terra, Psalmum dicite nomini eius, date gloriā laudi eius.

Dicite Deo, quàm terribilia sunt opera tua domine, in multitudine virtutis tue mentientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te, & psallat tibi:

psal.

psalmum dicat nomini tuo.

6 5 ¶ Venite & videte opera Dei, terribilis
B in consiliis super filios hominum.

6 ¶ Qui conuertit mare in aridam, in flu-
mine pertransibunt pede: ibi lætabimur
7 in ipso.

8 7 ¶ Qui dominatur in virtute sua in eter-
nū, oculi eius super Gentes respiciunt: qui
9 B exasperant non exaltenur in semetipsis.

8 ¶ Benedicite Gentes Deum nostrum, &
auditam facite vocem laudi eius.

10 9 ¶ Qui posuit animā meam ad vitam: &
C non dedit in commotionem pedes meos.

10 ¶ Quoniā probasti nos Deus: igne nos
examinaſti, sicut examinatur argentum.

11 ¶ Induxisti nos in laqueum, posuisti tri-
12 bulationes in dorso nostro: ¶ imposuisti
C homines super capita nostra.

Transiuimus per ignem & aquam: & e-
duxisti nos in refrigerium.

13 ¶ Introibo in domum tuā in holocau-
13 14 stis, reddam tibi vota mea, ¶ quæ distinxe-
runt labia mea.

14 Et locutum est os meum in tribula-
tione mea.

15 ¶ Holocauſta medullata offeram tibi
cum incenso arietum, offeram tibi boues
cum hircis.

2 16 ¶ Venite, audite, & narrabo omnes qui
AD timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.

3 17 ¶ Ad ipsum ore meo clamati, & exulta-
ui sub lingua mea.

4 18 ¶ Iniquitatem si aspexi in corde meo,
non exaudiet Dominus.

¶ Propterea exaudiuit Deus, & attendit
voci deprecationis meæ.

¶ Benedictus Deus qui non amouit ora-
tionem meam, & misericordiam suam
à me.

In finem, in hymnis Psalmus cantici David.

HEB. 67.

L X V I.

DEus misereatur nostri, & benedicat
nobis: illuminet vultum suum super
nos, & misereatur nostri.

¶ Ut cognoscamus in terra viam tuam:
in omnibus gentibus salutare tuum.

¶ Confiteantur tibi populi Deus: confi-
teantur tibi populi omnes.

¶ Lætentur & exultent gētes, quoniam
iudicas populos in æquitate, & gentes in
terra dirigis.

¶ Confiteantur tibi populi Deus, confi-
teantur tibi populi omnes, ¶ terra dedit
fructum suum.

Benedicat nos Deus Deus noster, ¶ be-
nedicat nos Deus, & metuant eum om-
nes fines terræ.

In finem, Psalmus cantici ipsi David.

HEB. 68.

L X V I I.

EXurgat Deus, & dissipentur inimici e-
ius, & fugiant qui oderunt eum à fa-
cie eius.

¶ Sicut deficit fumus deficient: sicut fluit
cera à facie ignis, sic pereant peccatores à
facie Dei.

¶ Et iusti epulentur, & exultent in con-
spectu Dei: & delectentur in lætitia.

¶ Cantate Deo, Psalmum dicite nomini
eius:

eius: iter facite ei qui ascendit super occasum: Dominus nomen illi.

Exultate in conspectu eius, turbabuntur à facie eius, ¶ patris orphanorum, & iudicis viduarum.

7 Deus in loco sancto suo: ¶ Deus qui inhabitare facit vnus moris in domo.

Qui educit vinctos in fortitudine, similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris.

8 ¶ Deus cum egredereris in conspectu populi tui, cum pertransires in deserto.

9 ¶ Terra mota est, etenim cæli distillaerunt à facie Dei Sinai, à facie Dei Israël.

10 ¶ Pluuiam voluntariam segregabis, Deus, B hæreditati tuæ: & infirmata est, tu verò perfecisti eam.

11 ¶ Animalia tua habitabunt in ea, parasti in dulcedine tua pauperi Deus.

¶ Dominus dabit verbum euangelizantibus virtute multa.

12 ¶ Rex virtutum dilecti dilecti: & speciei domus diuidere spolia.

14 ¶ Si dormiatis inter medios ceros, pennæ columbæ deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri.

15 ¶ Dum discernit cælestis reges super eam, niue dealbabuntur in Selmō: ¶ mons Dei, mons pinguis,

17 ¶ Mons coagulatus, mons pinguis, ¶ ut quid suspicamini montes coagulatos?

Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: etenim Dominus habitabit in finem.

¶ Currus Dei decem millibus multiplex 18
 millia lætantium: Dominus in eis in Si-
 nai in sancto.

Epl. 4. 6. 8.

¶ Ascendisti in altum, cepisti captiuita- 19
 tem, accepisti dona in hominibus. C

Etenim non credentes, inhabitare Do-
 minum Deum.

¶ Benedictus Dominus die quotidie: 20
 prosperum iter faciet nobis, Deus saluta-
 rium nostrorum.

¶ Deus noster Deus saluos faciendi: & 21
 Domini Domini exitus mortis.

¶ Veruntamen Deus confringet capita 22
 inimicorum suorum: verticem capilli per-
 ambulantium in delictis suis.

¶ Dixit Dominus, Ex Basan cōuertam, 23
 conuertam in profundum maris.

¶ Vt intingatur pes tuus in sanguine: lin- 24
 gua canum tuorum ex inimicis, ab ipso.

¶ Viderunt ingressus tuos Deus, ingres- 25
 sus Dei mei regis mei, qui est in sancto.

¶ Præuenerunt principes coniuncti psal 26
 lentibus, in medio iuencularum tympa-
 nistrarum.

¶ In ecclesiis benedicite Deo Domino, 27
 de fontibus Israël.

¶ Ibi Ben-iamin adolescētulus in men- 28
 tis excessu. D

Principes Iuda, duces eorum: principes
 Zabulon principes Nephthali.

¶ Manda, Deus, virtuti tuæ: confirma 29
 hoc Deus quod operatus es in nobis.

¶ A templo tuo in Ierusalem, tibi offe- 30
 rent reges munera.

Ino

31 [¶]Increpa feras arundinis, congregatio taurorum in vaccis populorum: vt excludant eos qui probati sunt argento.

32 Dissipa gentes quæ bella volunt: [¶]venient legati ex Aegypto: Aethiopia præueniet manus eius Deo.

33 [¶]Regna terræ cantate Deo: psallite Domino.

34 Psallite Deo [¶]qui ascendit super cælum cæli, ad Orientem.

35 Ecce dabit voci suæ vocē virtutis, [¶]dante gloriam Deo, super Israël magnificentia eius, & virtus eius in nubibus.

36 [¶]Mirabilis Deus in sanctis suis, Deus Israël ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ: benedictus Deus.

In finem pro ijs qui commutabuntur, David

L X V I I I.

H E B. 69.

2 **S**aluum me fac Deus, quoniam intraverunt aquæ vsque ad animā meam.

3 [¶]Infixus sum in limo profundi, & non est substantia.

4 [¶]Veni in altitudinem maris, & tempestas demersit me.

5 Laboravi clamans: rauca factæ sunt fauces meæ: defecerūt oculi mei, dum spero in Deum meum.

6 [¶]Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderunt me gratis.

7 Confortati sunt qui persecuti sunt me inimici mei iniuste: quæ non rapui tunc exolvebam.

8 [¶]Deus tu scis insipientiam meam: & delicta mea à te non sunt abscondita.

Non

¶ Non erubescant in me qui expectant te Domine: Domine virtutum.

Non confundantur super me qui querunt te Deus Israël:

¶ Quoniam propter te sustinui opprobrium: operuit confusio faciem meam.

¶ Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filius matris meæ. B

Iob 2. d. 17.

Korn. 15. d.

¶ Quoniam zelus domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi cederunt super me. 10

¶ Et operui in ieiunio animam meam: & factum est in opprobrium mihi. 11

¶ Et posui vestimentum meum ciliciū: & factus sum illis in parabolam. 12

¶ Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta: & in me psallebant qui bibebant vinum. 13

¶ Ego verò orationem meam ad te Domine: tempus beneplaciti Deus. 14

In multitudine misericordiæ tuæ exaudi me, in veritate salutis tuæ.

Eripe me de luto, vt non infigar: libera me ab iis qui oderunt me, & de profundis aquarum. 15

¶ Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum: neque vrgeat super me puteus os suum. 16

¶ Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. 17

¶ Et ne auertas faciem tuam à puero tuo: quoniã tribulor, velociter exaudi me. 18

Inten.

19 [?]Intende animæ meæ, & libera eam,
C propter inimicos meos eripe me.

20 [?]Tu scis improperium meum, & con-
fusionem meam, & reuerentiam meam.

21 [?]In conspectu tuo sunt omnes qui tri-
bulant me, improperium expectauit cor
meum, & miseriam.

Et sustinui qui simul contristaretur, &
non fuit: & qui consolaretur, & non in-
ueni.

22 [?]Et dederunt in escam meam fel: || & in *Mat. 27. c. 48*
in siti mea potauerunt me aceto. *Mat. 15. d. 36*

23 [?]Fiat mensa eorum coram ipsis in la-
queū, & in "retributiones" & in scandalū. *"retributio-*

24 [?]Obscurentur oculi eorum ne videant:
& dorsum eorum semper incurua. *nem 20*

25 [?]Effunde super eos iram tuam: & fu-
ror iræ tuæ comprehendat eos.

26 [?]|| Fiat habitatio eorum deserta: & in *Ab. 1. d. 204*
tabernaculis eorum non sit qui inhabitet.

27 [?]Quoniam quem tu percussisti, perse-
cuti sunt: & super dolorem vulnerum
meorum addiderunt.

28 [?]Appone iniquitatem super iniquita-
D tem eorū: & non intrent in iusticiam tuā.

29 [?]Deleantur de libro uiuentium: & cum
iustis non scribantur.

30 [?]Ego sum pauper & dolens: salus tua
Deus suscepit me.

31 [?]Laudabo nomen Dei cum cantico, &
magnificabo eum in laude.

32 [?]Et placebit Deo super vitulum nouel-
lum cornua producentem & ungulas.

33 [?]Videant pauperes & lætentur: quæri-

te Deum, & viuet anima uestra.

¶ Quoniam exaudiuit pauperes Domi- 34
nus: & uinctos suos non despexit.

¶ Laudent illum cæli & terra, mare, & 35
omnia reptilia in eis.

¶ Quoniam Deus saluam faciet Sion: 36
& ædificabuntur ciuitates Iudæ.

Et inhabitabunt ibi, & hæreditate ac-
quirent eam.

¶ Et semen seruatorum eius possidebit 37
eam, & qui diligunt nomen eius habita-
bunt in ea.

me 4.

H E B. 70.

Sup. 34. d. 23.

39. c. 14.

Sup. 34. d. 26

Inf. 70. b. 13.

*In finem, Psalmus David, in remembrance quod sal-
uum fecerit eum Dominus.*

L X I X.

DEUS in adiutorium meum intende: 2
Domine ad adiuuandū me festina. A

¶ Confundantur & reuereantur qui 3
quærent animam meam.

¶ Auertantur retrorsum & erubescant, 4
qui uolunt mihi mala.

Auertantur statim erubescentes: qui di-
cunt mihi, Euge, euge.

¶ Exultent & lætentur in te omnes qui 5
quærent te, & dicant semper, magnifice- B
tur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

¶ Ego uerò egenus & pauper sum: Deus 6
adiuua me.

Adiutor meus & liberator meus es tu:
Domine ne moreris.

*Psalmus David, filiorum Ionadab, & priorum ca-
ptiuorum.*

L X X.

H E B. 71.

Supr. 30. a. 1.

IN te Domine speraui, non confundar 7
in æternum: ¶ in iusticia tua libera me, A
& eripe me.

- 1 Inclina ad me aurē tuam, & salua me.
 2 Estō mihi in Deum protectōrem, &
 in locum munitum, vt saluum me facias.
 Quoniam firmamentum meum & re-
 fugium meum es tu.
 4 Deus meus eripe me de manu pecca-
 toris: & de manu contra legem agentis &
 iniqui.
 5 Quoniam tua es patiētia mea Domi-
 ne, Domine spes mea à iuuentute mea.
 6 In te confirmatus sum ex vtero: de vē-
 B tre matris meæ tu es protector meus.
 7 In te cantatio mea semper: ¶ tanquam
 prodigium factus sum multis, & tu adiu-
 tor fortis.
 8 Repleatur os meum laude: vt cantem
 gloriam tuam, tota die magnitudinem
 tuam.
 9 Ne proicias me in tempore senectutis:
 cum defecerit virtus mea, ne derelin-
 quas me.
 10 Quia dixerunt inimici mei mihi: &
 qui custodiebant animam meam, consi-
 lium fecerunt in vnum.
 11 Dicentes: Deus dereliquit eum: perse-
 quimini: & comprehēdite eum: quia non
 est qui eripiat.
 12 Deus ne elongeris à me: Deus meus in
 auxilium meum respice.
 13 Confundantur & deficient detrahen-
 C tes animæ meæ: operiantur confusione
 & pudore qui quærunt mala mihi.
 14 Ego autem semper sperabo: & adiciā
 super omnem laudem tuam.

Os meū annuntiabit iustitiam tuam: 13
tota die salutare tuum.

Quoniam nō cognoui literaturā, in- 16
potestas 12. troibo in "potentiam" Domini, Domine
memorabor iustitiæ tuæ solius.

Deus docuisti me à iuuentute mea, & 17
vsque nunc pronuntiabo mirabilia tua.

Et vsque in senectam & senium, Deus 18
ne derelinquas me.

Donec annuntiem brachium tuum ge-
nerationi omni quæ ventura est.

Potentiam tuam & iustitiam tuam 19
Deus, vsq; in altissima quæ fecisti magna- D
lia. Deus quis similis tibi?

Quantas ostendisti mihi tribulatio- 20
nes multas & malas: & conuersus viuifi-
casti me: & de abyssis terræ iterum redu-
xisti me.

Multiplicasti magnificentiam tuam: & 21
conuersus consolatus es me.

Nam & ego confitebor tibi in uasis 22
Psalmi veritatem tuam Deus: psallam tibi
in cithara, sanctus Israël.

Exultabunt labia mea cū cantauero 23
tibi: & anima mea quam redemisti.

Sed & lingua mea tota die meditabi- 24
tur iustitiam tuam: cū confusi & reue-
riti fuerint qui quærunt mala mihi.

Psalmus in Salomonem. LXXI.

HEB. 72.

Deus iudicium tuum Regi da: & iusti- 2
tiam tuam filio Regis. A

Iudicare populum tuum in iustitia, &
pauperes tuos in iudicio.

3 [?] Suscipiant montes pacem populo, & colles iustitiam.

4 [?] Iudicabit pauperes populi, & saluos faciet filios pauperum: & humiliabit calumniatorem.

5 [?] Et permanebit cū Sole & ante Lunam in generatione & generationem,

generationū

6 [?] Descendet sicut pluuia in vellus: & sicut stillicidia stillantia super terram.

7 [?] Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis: donec auferatur Luna.

8 [?] Et dominabitur à mari vsque ad mare: & à flumine vsque ad terminos orbis terrarum.

9 [?] Coram illo procident Aethiopes: & inimici eius terram lingent.

*Es. 60. 4. 6.
Mat. 2. 6. 12*

10 [?] Reges Tharsis & insulæ munera offerent, reges Arabum & Saba dona adducent.

11 [?] Et adorabunt eum omnes reges: omnes gentes seruient ei.

117. 6.

12 [?] Quia liberabit pauperem à potente, & pauperem cui non erat adiutor.

13 [?] Parcet pauperi & inopi: & animas pauperum saluas faciet.

14 [?] Ex vsuris & iniquitate redimet animas eorum: & honorabile nomen eorum coram illo.

15 [?] Et viuet, & dabitur ei de auro Arabiae, & adorabunt de ipso semper: tota die benedicent ei.

16 [?] Et erit firmamentum in terra in summis montium, superextolletur super Libanum fructus eius: & florebut de ciui-

tate sicut foenum terræ.

¶ Sit nomen eius benedictum in secula: 17
ante solem permanet nomen eius.

Et benedicentur in ipso omnes tribus
terræ: omnes gentes magnificabunt eum.

¶ Benedictus Dominus Deus Israël, qui 18
facit mirabilia solus.

¶ Et benedictum nomen maiestatis eius 19
in æternum, & replebitur maiestate eius
omnis terra, fiat, fiat.

¶ Defecerunt laudes David filii Iessæ. 20

Psalms Asaph. LXXII.

HEB. 73.

Quam bonus Israël Deus his qui recto A
sunt corde.

¶ Mei autem penè moti sunt pe- 3
des, penè effusi sunt gressus mei.

¶ Quia zelavi super iniquos, pacem pec- 3
catorum videns.

¶ Quia nō est respectus morti eorum: 4
& firmamentum in plaga eorum.

¶ In labore hominum non sunt, & cum 5
hominibus non flagellabuntur.

¶ Ideo tenuit eos superbia, operti sunt 6
iniquitate & impietate sua.

¶ Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorū: 7
transierunt in affectum cordis.

¶ Cogitauerunt, & locuti sunt nequiti- 8
am: iniquitatem in excelso locuti sunt. B

¶ Posuerunt in cælum os suum: & lin- 9
gua eorum transiit in terra.

¶ Ideo conuertetur populus meus hic: 10
& dies pleni inuenientur in eis.

¶ Et dixerunt; Quomodo scit Deus, & 11

si est scientia in excelsis?

12 ? Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo, obtinuerunt diuitias.

13 ? Et dixi, ergo sine causa iustificauit cor meum, & laui inter innocentes manus meas.

14 ? Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis.

15 ? Si dicebam, Narrabo sic: ecce nationem filiorum tuorum reprobauit.

16 ? Existimabam ut cognoscerem hoc: labor est ante me.

17 ? Donec intrem in sanctuarium Dei: & intelligam in nouissimis eorum.

18 ? Veruntamen propter dolos posuisti eis: deiecisti eos dum alleuarentur.

19 ? Quomodo facti sunt in desolationem subito defecerunt: perierunt propter iniquitatem suam.

20 ? Velut somnium surgentium Domine, in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.

21 ? Quia inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt: & ego ad nihilum redactus sum, & nesciui.

22 ? Ut iumentum factus sum apud te: & ego semper tecum.

23 ? Tenuisti manum dexteram meam: & in voluntate deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.

24 ? Quid enim mihi est in caelo? & a te quid volui super terram?

25 ? Defecit caro mea & cor meum: Deus cordis mei, & pars mea Deus in aeternum.

26 ? Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt:

bunt: perdidisti omnes qui fornicantur abs te.

¶ Mihi autem adhærere Deo bonũ est, et ponere in Domino Deo spem meam.

Vt annuntiẽ omnes prædicationes tuas in portis filiaẽ Sion.

HEB. 74.

Intellectus Assaph. LXXIII.

VT quid Deus repulisti in finem: iratus est furor tuus super oves pasena: tuę.

¶ Memor esto cõgregationis tuę, quam possedisti ab initio.

Psalterium I.

Redemisti virgã hæreditatis tuę: "mõs" Sion in quo habitasti in eo.

¶ Leua manus tuas in superbias eorum; in finem: quanta malignatus est inimicus in sancto.

¶ Et gloriati sunt qui oderũt te: in medio solennitatis tuę.

¶ Posuerunt signa sua, signa: & non cognouerunt sicut in exitu super summum.

¶ Quasi in sylua lignorũ securibus exciderunt ianuas eius in idipsum: in securi & ascia deiecerunt eam.

Re. 25. b. c.

¶ Incenderũt igni sanctuarium tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

¶ Dixerunt in corde suo cognatio eorum simul, Quiescere faciamus omnes dies festos Dei a terra.

¶ Signa nostra non vidimus, iam nõ est propheta: & nos non cognoscat amplius.

¶ Usquequo Deus improperabit inimicus, irritat aduersarius nomen tuum in finem?

11 ⁹Ut quid auertis manū tuam, & dexte-
C ram tuam de medio sinu tuo in finem?

12 ⁹Deus autem rex noster ante secula *Luc. 1. 8. 70.*
operatus est salutem in medio terræ.

13 ⁹Tu confirmasti in virtute tua mare:
contribulasti capita draconum in aquis.

14 ⁹Tu confregisti capita draconis: dedisti
eum escam populis Aethiopum.

15 ⁹Tu dirupisti fontes & torrentes: tu sic-
casti fluuios Ethan.

16 ⁹Tuus est dies, & tua est nox: tu fabri-
tus es auroram & solem.

17 ⁹Tu fecisti omnes terminos terræ: æsta-
tem & ver tu plasmasti ea.

18 ⁹Memor esto huius, inimicus impro-
Dperauit Domino: & populus insipiens in-
citauit nomen tuum.

19 ⁹Ne tradas bestiis "animas" confitentes *animā confe-*
tibi: & animas pauperum tuorum ne o- *sentem.*
bliuiscaris in finem. *"confitentia"*

20 ⁹Respice in testamentū tuum: quia re-
pleti sunt, qui obscurati sunt terræ domi-
bus iniquitatum.

21 ⁹Ne auertatur humilis factus confusus:
pauper & inops laudabunt nomen tuum.

22 ⁹Exurge Deus, iudica causam tuā: me-
mor esto improperiorum tuorum, eorū
quæ ab insipiente sunt tota die.

23 ⁹Ne obliuiscaris voces inimicorū tuo-
rum: superbia eorum qui te oderunt as-
cendit semper.

Confitebimur tibi Deus: confitebimur, 2
& inuocabimus nomen tuum. A

Narrabimus mirabilia tua: ¶ cū accē- 3
pero tempus, ego iustitias iudicabo.

¶ Liquefacta est terra, & omnes qui ha 4
bitant in ea: ego confirmaui colūnas eius.

¶ Dixi iniquis: Nolite iniquè agere: & de 5
linquentibus, Nolite exaltare cornu.

¶ Nolite extollere in altum cornu ve- 6
strum, nolite loqui aduersus Deum ini-
quitate. B

¶ Quia neque ab Oriente, neq; ab Oc- 7
cidente, neque à desertis mōtibus: ¶ quo- 8
niam Deus iudex est.

Hunc humiliat, & hunc exaltat: ¶ quia 9
calix in manu Domini vini meri plenus
misto.

Et inclinauit ex hoc in hoc: veruntamē 10
fax eius non est inanita: bibent omnes
peccatores terræ.

¶ Ego autem annuntiabo in seculum: 11
cantabo Deo Iacob.

¶ Et omnia cornua peccatorum cōfrin- 12
gam: & exaltabuntur cornua iusti.

In finem in laudibus, Psalmus Asaph, Canticum ad
Assyrios. LXXV.

Notus in Iudæa Deus: in Israël ma- 1
gnum nomen eius.

¶ Et factus est in pace locus eius: & ha- 2
bitatio eius in Sion.

¶ Ibi confregit potentias "arcum": scutū, 3
gladium, & bellum.

5 ?Illuminans tu mirabiliter à montibus
6 æternis: ? turbati sunt omnes insipientes:
B corde.

Dormierunt somnum suum: & nihil
inuenerunt omnes viri diuitiarum in ma-
nibus suis.

7 ?Ab increpatione tua Deus Iacob dor-
mitauerunt qui ascenderunt equos.

8 ?Tu terribilis es, & quis resistet tibi? ex
9 tunc ira tua. ? De cælo auditum fecisti iu-
C dicium: terra tremuit & quieuit.

10 ?Cùm exurgeret in iudicium Deus, vt
saluos faceret omnes mansuetos terræ.

11 ?Quoniam cogitatio hominis confite-
bitur tibi: & reliquæ cogitationis diem fe-
stum agent tibi.

12 ?Vouete & reddite Domino Deo ve-
stro: omnes qui in circuitu eius affertis
munera.

13 Terribili, ? & ei qui aufert spiritum prin-
cipum, terribili apud reges terræ.

In finem pro Iudithum, Psalmus Asaph.

LXXVI.

H E B. 77°
Inf. 141. 61°

1 V^ooce mea ad Dominum clamaui: vo-
A ce mea ad Deum: & intendit mihi.

2 ?In die tribulationis meæ Deum exqui-
siui, manibus meis nocte contra eum: &
non sum deceptus:

3 Renuit consolari anima mea, ? memor
fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus
sum: & defecit spiritus meus.

4 ?Anticipauerunt vigilias oculi mei, tur-
batus sum, & non sum locutus.

5 ?Cogitavi dies antiquos: & annos æter-

nos in mente habui.

¶ Et meditatus sum nocte cum corde meo: & exercitabar, & scopebam spiritum B meum.

¶ Nunquid in æternum proiciet Deus, & "aut' nō apponet vt cōplacitior sit adhuc.

¶ Aut in finem misericordiam suam abscindet à generatione in generationem?

¶ Aut obliuiscetur misereri Deus? aut cōtinebit in ira sua misericordias suas?

¶ Et dixi: Nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ Excelsi.

¶ Memor fui operū Domini: quia memor ero ab initio mirabilium tuorum.

¶ Et meditabor in omnibus operibus tuis: & in adinventionibus tuis exercebor.

¶ Deus in sancto via tua: quis Deus magnus sicut Deus noster? ¶ tu es Deus qui facis mirabilia.

Notā fecisti in populis virtutem tuam: ¶ redemisti in brachio tuo populum tuum filios Iacob & Ioseph.

¶ Viderunt te aquæ Deus, viderunt te aquæ: & timuerūt, & turbatæ sunt abyssi.

¶ Multitudo sonitus aquarum: vocem dederunt nubes.

¶ Etenim sagittæ tuæ transeunt: ¶ vox tonitruui tui in rota.

Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ: commota est & contremuit terra.

¶ In mari via tua, & semite tuæ in aquis multis: & vestigia tua non cognoscantur.

¶ Deduxisti sicut oves populum tuum in manu Moyfi & Aaron.

1 *Intellectus Asaph. LXXVII.*

A **A**tendite popule meus legem meam:
incline aurem vestram in verba o-
ris mei.

2 **A**periam in parabolis os meum: loquar
propositiones ab initio.

*Sup. 48. 4. 9.
Mat. 13. 35.*

3 **Q**uanta audiuiimus & cognouimus
ea: & patres nostri narrauerunt nobis.

4 **N**on sunt occultata à filiis eorum in
generatione altera.

Narrantes laudes Domini, & virtutes
eius, & mirabilia eius quæ fecit.

5 **E**t suscitauit testimonium in Iacob: &
legem posuit in Israël.

Quanta mandauit patribus nostris no-
6 ta facere ea filiis suis: **V**t cognoscat gene-
ratio altera.

Filii qui nascentur & exurgent, & nar-
rabunt filiis suis.

7 **V**t ponant in Deo spem suam, & non
obliuiscantur operum Dei, & mandata e-
ius exquirant.

8 **N**e fiant sicut patres eorum, genera-
tio praua & exasperans.

Generatio quæ non direxit cor suum,
& non est creditus cū Deo spiritus eius.

9 **F**ilii Ephrem intendentes & mitten-
tes arcum: conuersi sunt in die belli.

10 **N**on custodierunt testamentum Dei:
& in lege eius noluerunt ambulare.

11 **E**t oblitī sunt benefactorum eius, &
mirabilium eius quæ ostendit eis.

12 **C**oram patribus eorum fecit mirabi-
lia in terra Aegypti, in campo Taneos.

Exo. 14. c. 21.

Exo. 13. d. 21.

d. 14. d. 19.

f. 24.

Ps. 104. d. 38

Exo. 17. b. 6.

Eduxit 3.

Nu. 20. b. 11.

Nu. 11. d. 10

Exo. 16. b. 4.

c. 14.

Nu. 11. b. 7.

Ioa. 6. d. 31.

I. Co. 10. d. 3.

Nu. 11. g. 31.

¶ Interrupit mare, & perduxit eos: & 13
statuit aquas quasi in vtre.

¶ Et deduxit eos in nube diei: & tota 14
nocte in illuminatione ignis.

¶ Interrupit petram in eremo: & ada- 15
quavit eos velut in abyſſo multa.

¶ Et eduxit aquam de petra: & "deduxit" 16
tanquam flumina aquas.

¶ Et apposuerunt adhuc peccare ei: in 17
iram excitauerunt Excelsum in inaquoso.

¶ Et tentauerunt Deum in cordibus suis 18
vt peterent escas animabus suis.

¶ Et malè locuti sunt de Deo: dixerunt, 19
Nunquid poterit Deus parare mensam in
deserto?

¶ Quoniam percussit petram, & flu- 20
xerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. C

Nunquid & panem poterit dare, aut
parare mensam populo suo.

¶ Ideo audiuit Dominus, & distulit: & 21
ignis accensus est in Iacob, & ira ascendit
in Israël.

¶ Quia non crediderunt in Deo, nec 22
sperauerunt in salutari eius.

¶ Et mandauit nubibus de super, & ia- 23
nuas cæli aperuit.

¶ Et pluit illis manna ad manducan- 24
dum, & panem cæli dedit eis.

¶ Panem angelorum manducauit ho- 25
mo: cibaria misit eis in abundantia.

¶ Transtulit Austrum de cælo: & indu 26
xit in virtute sua Africum.

¶ Et pluit super eos sicut puluerem car- 27
nes: & sicut arenā maris volatilia pēnata.

Et

28 ¶ Et ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum.

29 ¶ Et manducauerunt & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis: ¶ non sunt fraudati à desiderio suo.

¶ Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum: ¶ & ira Dei ascendit super eos. N. II. g. 330

Et occidit pingues eorum, & electos Israël impediuit.

32 ¶ In omnibus his peccauerunt adhuc: & non crediderunt in mirabilibus eius.

33 ¶ Et defecerunt in vanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione.

34 ¶ Cùm occideret eos, quærebant eum: & reuertebantur, & diluculo veniebant ad eum.

35 ¶ Et memorati sunt quia Deus adiutor est eorum: & Deus excelsus redemptor eorum est. * Deum

36 ¶ Et dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentiti sunt ei.

37 ¶ Cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius.

38 ¶ Ipse autem est misericors, & propitius fiet peccatis eorum: & non disperdet eos.

Et abundauit vt auerteret iram suam: & non accendit omnem iram suam. * multiplicauit 1.

39 ¶ Et recordatus est quia caro sunt: spiritus vadens, & non rediens.

40 ¶ Quoties exacerbauerunt eum in deserto, in iram concitauerunt eum in iniquoso.

41 ¶ Et cōuersi sunt, & tentauerunt Deū:

& sanctum Israël exacerbauerunt.

¶ Non sunt recordati manus eius, die 42
qua redemit eos de manu tribulantis.

¶ Sicut posuit in Aegypto signa sua, & 43
prodigia sua in campo Taneos.

Exo. 7. d. 20. ¶ Et conuertit in sanguinem flumina 44
eorum, & imbres eorum, ne biberent.

Exo. 8. d. 6. f. 24. ¶ Misit in eos cynomiam, & comedit 45
Exo. 10. d. 13 eos: & ranam, & disperdidit eos.

Exo. 9. d. 23. ¶ Et dedit ærugini fructus eorum: & 46
labores eorum locustæ.

Exo. 9. d. 30. ¶ Et occidit in grandine vineas eorū: 47
& moros eorum in pruina.

¶ Et tradidit grandini iumenta eorum: 48
& possessionem eorum igni.

¶ Misit in eos iram indignationis suæ, 49
indignationē, & iram & tribulationem:
¶ immisiones per angelos malos.

¶ immisio-
nem 12.
¶ 6.

¶ Viam fecit semitæ iræ suæ, * non pe- 50
percit à morte animabus eorum, & iumē. F
ta eorum in morte conclusit.

Exo. 12. d. 29 ¶ Et percussit omne primogenitum in 51
¶ laborum 4 terra-Aegypti: primitias "omnis laboris"
eorum in tabernaculis Cham.

Exo. 13. c. 18. ¶ Et abstulit sicut oues populū suum: 52
& perduxit eos tanquam gregem in de-
serto.

Exo. 14. f. 27. ¶ Et eduxit eos in spe, & nō timuerunt: 53
& inimicos eorum operuit mare.

¶ Et induxit eos in montem sanctifica- 54
tionis suæ, montem quem acquisiuit de-
xtera eius. ¶ Et eiecit à facie eorum Gētes:
& sorte diuisit eis terram in funiculo di-
stributionis.

Isa. 45. b. 7.

- 55 [¶]Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Israël.
- 56 [¶]Et tentauerunt, & exacerbauerunt Deum excelsum: & testimonia eius non custodierunt.
- 57 [¶]Et aduerterunt se, & non seruauerunt pactum: quemadmodum patres eorum, conuersi sunt in arcum prauum.
- 58 [¶]In iram concitauerunt eum in collibus suis: & in sculptilibus suis ad æmulationem eum prouocauerunt.
- 59 [¶]Audiuit Deus, & spreuit: & ad nihilum redegit valde Israël.
- 60 [¶]Et repulit tabernaculum Silo, tabernaculum suum ubi habitauit in hominibus. 1er. 7. b. 12.
- 61 [¶]Et tradidit in captiuitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici. 1. Re. 4. d. 2.
- 62 [¶]Et cōclusit in gladio populum suum: & hæreditatem suam spreuit.
- 63 [¶]Iuuenes eorum comēdit ignis: & virgines eorum non sunt lamentatæ.
- 64 [¶]Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt, & viduæ eorum non plorabantur.
- 65 [¶]Et excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus à vino.
- 66 [¶]Et percussit inimicos suos in posteriora: opprobrium sempiternum dedit illis.
- 67 [¶]Et repulit tabernaculum Ioseph: & tribum Ephraim non elegit.
- 68 [¶]Sed elegit tribum Iuda, mōtem Sion quem dilexit.
- 69 [¶]Et ædificauit sicut vnicornium sanctificium

ficium suum in terra, quam fundauit in secula.

1. Re. 16. c.

¶ Et elegit Dauid seruum suum, & sustulit eum de gregibus ouium, de post factantes accepit eum.

Pascere Iacob seruum suum, & Israël hæreditatem suam. ¶ Et pauit eos in innocentia cordis sui: & in intellectibus manuum suarum deduxit eos.

HEB. 79

Psalmus Asaph. LXXVIII.

DEus, venerunt Gentes in hæreditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum: posuerunt Ierusalem in pomorum custodiam.

¶ Posuerunt morticina seruatorum tuorum escas volatilibus cæli: carnes sanctorum tuorum bestiis terræ.

¶ Effuderunt sanguinem eorum tanquam aquam in circuitu Ierusalem: & non erat qui sepeliret.

¶ Facti sumus opprobrium vicinis nostris: subsannatio & illusio his qui in circuitu nostro sunt.

¶ Usquequo Domine irascêris in finem, accendetur velut ignis zelus tuus?

¶ Effunde iram tuam in Gentes quæ te non nouerunt: & in regna quæ nomen tuum non inuocauerunt.

¶ Quia comederunt Iacob: & locum eius desolauerunt.

¶ Ne memineris iniquitatum nostrarum antiquarum, citò anticipet nos misericordia tua: quia pauperes facti sumus nimis.

Leue. 20. d. 25.

Isa. 64. r. 9.

9 ?Aduua nos Deus salutaris noster - & - .6.
 propter gloriam nominis tui Domine libera nos, & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

10 ?Ne fortè dicant in gentibus, Vbi est Deus eorum? & innotescat in nationibus coram oculis nostris.

11 Ultio sanguinis seruorum tuorum qui effusus est: ?Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum.

D Secundum magnitudinem brachii tui posside filios mortificatorum.

12 ?Et redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum: improperium ipsorum quod exprobrauerunt tibi Domine.

13 ?Nos autem populus tuus & oves pascuæ tuæ, confitebimur tibi in seculum.

In generationem & generationem annuntiabimus laudem tuam.

2 In finem, pro ijs qui commutabuntur, testimonium
 Asaph, Psalmus. LXXIX.

HEB. 20.

2 **Q**ui regis Israël intende: qui deducis
 A velut ouem Ioseph.

3 **Q**ui sedes super cherubim, manifestare? coram Ephraim, Beniamin & Manasse. Excita potentiam tuam, & veni vt saluos facias nos.

4 ?Deus conuerte nos: & ostende faciem tuam, & salui erimus.

5 ?Domine Deus virtutum, quousq; irascêris super orationem serui tui?

6 ?Cibabis nos pane lachrymarũ, & potu dabis nobis in lachrymis in mensura?

⁊ Posuisti nos in contradictionem vicini-
nis nostris: & inimici nostri subsannaue-
runt nos. ⁊ Deus virtutum conuerte nos: &
ostende faciem tuam & salui erimus.

⁊ Vineam de Aegypto transtulisti: eiec-
sti Gentes & plantasti eam.

⁊ Dux itineris fuisti in conspectu eius
& plantasti radices eius, & impleuit ter-
ram.

⁊ Operuit montes vmbra eius: & arbu-
sta eius cedros Dei.

⁊ Extendit palmites suos vsque ad mare
& vsque ad flumen propagines eius.

⁊ Vt quid destruxisti maceriam eius: &
vindemiant eam omnes qui prætergredi-
untur viam?

⁊ Exterminauit eam aper de sylua: &
singularis ferus depastus est eam.

⁊ Deus virtutum conuertere: respice de
cælo & vide, & visita vineam istam.

⁊ Et perface eam quam plantauit dexte-
ra tua: & super filium-hominis quem
firmasti tibi.

⁊ Incensa igni & suffossa ab increpatione
vultus tui peribunt.

⁊ Fiat manus tua super virum dextera
tuæ: & super filium hominis quem con-
firmasti tibi.

⁊ Et nō discedimus à te: viuificabis nos,
& nomen tuum inuocabimus.

⁊ Domine Deus virtutum conuerte nos:
& ostende faciem tuam, & salui erimus.

In finem pro torcularibus Psalmus ipsi Asaph,
quinta sabbathi.

LXXV.

HEB. 81.

EXultate Deo adiutori nostro: iubilate
Deo Iacob.

Sumite Psalmum, & date tympanum:
psalterium iucundum cum cithara.

Buccinate in Neomenia tuba, in insi-
gni die solennitatis vestrae.

Quia praeceptum in Israël est, & iudi-
cium Deo Iacob.

Testimonium in Ioseph posuit illud,
cum exiret de Terra-Aegypti: linguam
quam non nouerat audiuit. *Gen. 41. c. 35. f. 45.*

Diuertit ab oneribus dorsum eius: ma-
nus eius in cophino seruiertit.

In tribulatione inuocasti me, & libe-
raui te, exaudiui te, in abscondito tempe-
statis: probaui te apud aquam contradi-

tionis. Audi populus meus, & conte-
stabor te: Israël si audieris me, non erit
in te Deus recens, neque adorabis Deum
alienum. Ego enim sum Dominus Deus
tuus, qui eduxi te de Terra-Aegypti: dilata
os tuum, & implebo illud. *Exo. 17. b. 6. Exo. 20. c. 2.*

Et non audiuit populus meus vocem
meam: & Israël non intendit mihi.

Et dimisi eos secundum desideria
cordis eorum, ibunt in adinventionibus
suis. Si populus meus audisset me: Is-
raël si in viis meis ambulasset.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum
humiliafsem: & super tribulantes eos mi-
fisssem manum meam. *A 7. 14. c. 16 Bar. 3. b. 13.*

Pro nihilo forsitan inimicos eorum
humiliafsem: & super tribulantes eos mi-
fisssem manum meam.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum
humiliafsem: & super tribulantes eos mi-
fisssem manum meam.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum
humiliafsem: & super tribulantes eos mi-
fisssem manum meam.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum
humiliafsem: & super tribulantes eos mi-
fisssem manum meam.

Pro nihilo forsitan inimicos eorum
humiliafsem: & super tribulantes eos mi-
fisssem manum meam.

⁊ Inimici Domini mentiti sunt ei: & erit tempus eorum in secula.

⁊ Et cibauit eos ex adipe frumenti: & de petra, melle saturauit eos.

HEB. 82.

Psalmus Asaph. LXXXI.

DEus stetit in synagoga deorum: in medio autem deos diiudicat.

⁊ Usquequo iudicatis iniquitatem: & facies peccatorum sumitis?

⁊ Iudicate egeno & pupillo: humilem & pauperem iustificate.

Pro. 24. 6. 11.

⁊ Eripite pauperem: & egenum de manu peccatoris liberate.

⁊ Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant: mouebuntur omnia fundamenta terræ.

Eccles. 10. f. 34

⁊ Ego dixi, Dii estis, & filii excelsi oēs.

⁊ Vos autem sicut homines moriemini: & sicut vnus de principibus cadetis.

⁊ Surge Deus, iudica terram: quoniam tu hæreditabis in omnibus Gentibus.

HEB. 83.

Canticum Psalmi Asaph.

LXXXII.

DEus quis similis erit tibi? ne taceas, neque compescaris Deus,

⁊ Quoniam ecce inimici tui sonuerunt: & qui oderunt te extulerunt caput.

⁊ Super populum tuum malignauerunt consilium: & cogitauerunt aduersus sanctos tuos. ⁊ Dixerunt, Venite, & disperdamus eos de gente: & non memoretur nomen Israël ultra.

⁊ Quoniam cogitauerunt vnanimiter: simul aduersum te testamentum dispo-

suerunt, ⁊ tabernacula Idumæorum & Is-

3 mahelitæ, Moab, & Agareni, ¶ Gabal, &
Ammon, & Amalec: alieniginæ cum ha-
bitantibus Tyrum.

9 ¶ Etenim Assur venit cū illis: facti sunt
in adiutorium filiis Lot.

10 ¶ Fac illis sicut Madian & Sifaræ: sicut *Iudi. 7. f. 22.*
Iabin in Torrente Cisson. *Iudi. 4. d. 15.*

11 ¶ Disperierunt in Endor: facti sunt vt
C sterCUS sterræ.

12 ¶ Pone principes eorum sicut Oreb & *Iudi. 7. g. 25.*
Zeb, & Zébee, & Salmána, *Iudi. 8. d. 28.*

13 Omnes principes eorum: ¶ qui dixerūt,
Hæreditate possideamus sanctuariū Dei.

14 ¶ Deus meus pone illos vt rotam, & si-
cut stipulam ante faciem venti.

15 ¶ Sicut ignis qui comburit syluam, & si-
cut flamma comburens montes.

16 ¶ Ita persecuêris illos in tēpestate tua,
D & in ira tua turbabis eos.

17 ¶ Imple facies eorū ignominia: & quæ-
rent nomen tuum Domine.

18 ¶ Erubescant & conturbentur in secu-
lum seculi: & confundantur & pereant.

19 ¶ Et cognoscāt quia nomen tibi Domi-
nus, tu solus altissimus "in omni terra".

1 *In finem pro torcularibus filijs Core, Psalmus. "super omnē*

LXXIII.

terram 2.

H E B. 84.

2 **Q**uam dilecta tabernacula tua Domi-
3 ne virtutum: ¶ concupiscit & deficit
A anima mea in atria Domini.

Cor meum & caro mea exultauerunt
in Deum viuum.

4 ¶ Etenim passer inuēnit sibi domum: &
turtur nidum sibi, vbi ponat pullos suos.

Al.

Altaria tua Domine virtutum, rex meus & Deus meus.

Domine.

¶ Beati qui habitant in domo tua: * in secula seculorum laudabunt te.

¶ Beatus vir cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo disposuit, ¶ in valle lachrymarum in loco quem posuit.

*Benedictio-
nem*

¶ Etenim "benedictiones" dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in Sion.

¶ Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Iacob.

¶ Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui:

¶ Quia melius est dies vna in atriis tuis super millia. Elegi abiectus esse in domo Dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

¶ Quia misericordiam & veritatem diligit Deus: gratiam & gloriam dabit Dominus.

Domini 2.

Non priuabit bonis eos qui ambulant in innocentia: ¶ Dominus virtutum, beatus homo qui sperat in te.

HEB. 85.

In finem filijs Core Psalmus.

LXXIII.

Benedixisti Domine terram tuam: auer-
disti captiuitatem Iacob.

¶ Remisisti iniquitatem plebis tuæ: operuisti omnia peccata eorum.

¶ Mitigasti omnem iram tuam: auerdisti ab ira indignationis tuæ.

¶ Conuerte nos Deus salutaris noster: & auerte iram tuam a nobis.

¶ Nunquid in æternum irascêris nobis?

B aut extendes iram tuam à generatione in generationem?

7 ?Deus tu conuersus uiuificabis nos : &
8 plebs tua lætabitur in te. ?Ostende nobis
Domine misericordiam tuam: & salutare
tuum da nobis.

9 ?Audiam quid loquatur in me Domi-
nus Deus : quoniam loquetur pacem in
plebem suam.

C Et super sanctos suos, & in eos qui cõ-
uertuntur ad cor.

10 ?Veruntamē prope timētes eū salutare
ipſius: vt inhabitet gloria in terra noſtra.

11 ?Misericordia & veritas obuiauēerunt
sibi: iustitia & pax osculatae sunt.

12 ?Veritas de terra orta est: & iustitia de
D cælo prospexit.

13 ?Etenim Dominus dabit benignitatē:
& terra noſtra dabit fructum suum.

14 ?Iustitia ante eum ambulabit: & ponet
in via gressus suos.

Oratio ipſi David. LXXV. HEB. 866

A Inclina Domine aurem tuam: & exaudi
me: quoniā inops & pauper sum ego.

2 ?Custodi animā meam, quoniam san-
ctus sum: saluum fac seruum tuum Deus
meus sperantem in te.

3 ?Misere mei Domine, quoniam ad
4 te "clamaui" tota die: ?lætifica animam ser- "clamabo 30
ui tui, quoniam ad te Domine animam
meam leuaui.

5 ? Quoniam tu Domine suavis & mi- Ioc. 1. c. 130
tis, & multæ misericordiæ omnibus inuo-
cantibus te.

⁊ Auribus percipe Domine orationem
meā: & intende voci deprecationis meæ. B

⁊ In die tribulationis meæ clamaui ad
te: quia exaudisti me.

⁊ Non est similis tui in diis Domine: &
non est secundum opera tua.

⁊ Omnes gentes quascunque fecisti, ve-
nient, & adorabunt coram te Domine:
& glorificabunt nomen tuum:

⁊ Quoniam magnus es tu, & faciens
mirabilia: tu es Deus solus. C

⁊ Deduc me Domine in via tua, & in-
grediar in veritate tua: latetur cor meum
vt timeat nomen tuum.

⁊ Confitebor tibi Domine Deus meus
in toto corde meo, & glorificabo nome-
n tuum in æternum:

⁊ Quia misericordia tua magna est su-
per me: & eruisti animam meam ex in-
ferno inferiori.

⁊ Deus, iniqui insurrexerunt super me,
& synagoga potentium quæsierunt ani-
mam meam: & non proposuerunt te in
conspectu suo. ⁊ Et tu Domine Deus
miserator & misericors, patiens, & multæ
misericordiæ, & verax,

⁊ Respice in me, & miserere mei, da im-
perium tuum puero tuo: & saluum fac fi-
lium ancillæ tuæ.

⁊ Fac mecum signum in bonum, vt vi-
deant qui oderunt me, & confundantur,
quoniam tu Domine adiuuisti me, & cō-
solatus es me.

Filius Core Psalmus cantici. LXXXVI. HEB. 87.

A **F**undamenta eius in montibus sanctis:
 2 **F** diligit Dominus portas Sion super
 omnia tabernacula Jacob.

3 **G**loriosa dicta sunt de te, ciuitas Dei.

4 **M**emor ero Raab & Babylonis scien-
 tium me. Ecce alienigenæ, & Tyrus, &
 populus Aethiopum, hi fuerunt illic.

5 **N**unquid Sion dicet, Homo, & homo
B natus est in ea: & ipse fundauit eam Al-
 tissimus?

6 **D**ominus narrabit in scripturis popu-
 lorum, & principum, horum qui fuerunt
 7 in ea, **S**icut lætantium omnium habi-
 tatio est in te.

*Canticum Psalmi filijs Core in finem pro Mahelath
 ad respondendum, intellectus Eman Exaltata.*

LXXVII.

HEB. 88.

A **D**omine Deus salutis meæ in die cla-
 maui & nocte coram te.

3 **I**ntret in conspectu tuo oratio mea:
 inclina aurem tuam ad precem meam.

4 **Q**uia repleta est malis anima mea: &
 vita mea inferno appropinquauit.

5 **A**estimatus sum cum descendentibus
 in lacum: factus sum sicut homo sine ad-
 iutorio, **I**nter mortuos liber,

Sicut vulnerati dormiētes in sepulchris,
 quorum non es memor amplius: & ipsi
 de manu tua repulsi sunt.

7 **P**osuerunt me in lacu inferiori: in te-
B nebroſis, & in umbra mortis.

8 **S**uper me cōfirmatus est furor tuus:
 & oēs fluctus tuos induxisti super me.

¶ Longè fecisti notos meos à me: posuerunt me abominationem sibi.

Traditus sum, & non egrediebar: ¶ oculi mei languerunt præ inopia.

Clamaui ad te Domine tota die: expandi ad te manus meas.

¶ Nūquid mortuis facies mirabilia: aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi? C

¶ Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione?

¶ Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & iustitia tua in terra oblivionis?

¶ Et ego ad te Domine clamaui: & manè oratio mea præueniet te.

¶ Ut quid Domine repellis orationem meam: auertis faciem tuam à me?

¶ Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea: exaltatus autem, humiliatus sum & conturbatus.

¶ In me transierunt iræ tuæ: & terrores tui conturbauerunt me.

¶ Circundederunt me sicut aqua: tota die circumdederunt me simul.

¶ Elongasti à me amicū & proximum: & notos meos à miseria.

M E B. 59.

Intellectus Ethan Ezrabite.

LXXVIII.

Misericordias Domini in æternum cantabo.

In generatione & generationem annuntiabo veritatem tuam in ore meo.

¶ Quoniam dixisti, In æternum misericordia

cordia ædificabitur: in cælis præparabitur
veritas tua in eis.

4 ¶ Disposui testamentum electis meis,
5 Iuravi David seruo meo, ¶ Usque in æternum præparabo semen tuum. *2. Re. 7. 6. 12.*

Et ædificabo in generatione & generationem sedem tuam.

6 ¶ Confitebuntur cæli mirabilia tua Domine: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum.

7 ¶ Quoniam quis in nubibus æquabitur Domino, similis erit Deo in filiis Dei?

8 ¶ Deus qui glorificatur in concilio sanctorum: magnus & terribilis super omnes qui in circuitu eius sunt.

9 ¶ Domine Deus virtutum, quis similis tibi? potens es Domine, & veritas tua in circuitu tuo.

10 ¶ Tu dominaris potestati maris: motum autem fluctuum eius tu mitigas.

11 ¶ Tu humiliasti sicut vulneratum, superbum: in brachio virtutis tuæ dispersisti inimicos tuos.

12 ¶ Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundasti: *Gene. 1. 6. 7.*

13 ¶ Aquilonem & mare tu creasti.

Thabor & Hermō in nomine tuo exultabunt: ¶ tuum brachium cum potentia.

Firmetur manus tua, & exaltetur de-
15 xtera tua, ¶ iustitia & iudicium præpara-

16 C tio sedis tuæ. Misericordia & veritas
præcedent faciem tuam: ¶ beatus populus
qui scit iubilationem.

Domine, in lumine vultus tui ambulabunt,

bunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur.

¶ Quoniam gloria virtutis eorum tu es, & in beneplacito tuo exaltabitur cornu nostrum.

¶ Quia Domini est assumptio nostra, & sancti Israël regis nostri.

¶ Tūc locutus es in visione sanctis tuis, & dixisti, Posui adiutorium in potente, & exaltaui electum de plebe mea.

*super pe-
sensem 2.*

-4.

AE. 13. d. 22.

3. Reg. 10. c. 1.

c. 12.

2. Reg. 5. c. 2.

*confirmat-
bis 6.*

¶ Inueni David seruum meum: || oleo sancto meo unxi eum.

¶ Manus enim mea auxiliabitur ei: & brachium meum confortabit eum.

¶ Nihil proficiet inimicus in eo: & filius iniquitatis non apponet nocere ei.

¶ Et concidā à facie ipsius inimicos eius, & odientes eum in fugam conuertam.

¶ Et veritas mea, & misericordia mea cum ipso: & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

¶ Et ponam in mari manum eius: & in fluminibus dexteram eius.

inueniabis 2

¶ Ipse inuocauit me, Pater meus es tu: Deus meus & susceptor salutis meæ.

¶ Et ego primogenitum ponam illum: excelsum præ regibus terræ.

¶ In æternū seruabo illi misericordiam meam: & testamentum meum fidele ipsi.

¶ Et ponam in seculū seculi semen eius: & thronum eius sicut dies cæli.

¶ Si autem dereliquerint filii eius legem meā, & in iudiciis meis nō ambulauerint:

¶ Si iustitias meas prophanauerint, &

mandata mea non custodierint:

33 [?] Visitabo in virga iniquitates eorum,
& in verberibus peccata eorum.

34 [?] Misericordiam autē meam nō dispergā ab eo, neque ^{"nocebo"} in veritate mea. ^{"decipiam" 4.}

35 [?] Neque prophanabo testamētū meum, & quæ procedunt de labiis meis non faciam irrita.

36 [?] Semel iuravi in sancto meo, si David mentiar: [?] semē eius in æternū manebit. ^{2. Re. 7. c. 16.}

Et thronus eius sicut sol in conspectu meo, [?] & sicut luna perfecta in æternum: ^F & testis in cælo fidelis.

39 [?] Tu verò repulisti & despexisti: distulisti Christum tuum.

40 [?] Auertisti ^{"testamentum"} serui tui: prophanasti in terra sanctuarium eius. ^{"Exertisti" 8.}

41 [?] Destruixisti omnes sepes eius: posuisti firmamentum eius formidinem.

42 [?] Diripuerunt eum omnes transeuntes viam: factus est opprobrium vicinis suis.

43 [?] Exaltaisti dexterā ^{"deprimentū"} eum: ^{"inimicorum eius" 1.} lætificasti omnes inimicos eius.

44 [?] Auertisti adiutorium gladii eius: & non es auxiliatus ei in bello.

45 [?] Destruixisti eum ab emundatione: & sedem eius ^{"in terra"} collidisti. ^{"in terram" 16.}

46 [?] Minorasti dies temporis eius: perfudisti eum confusione.

47 [?] Usquequo Domine auertis in finem: exardescet sicut ignis ira tua?

48 [?] Memorare quæ mea substantia: nunquid enim vanē constituisti omnes filios hominum?

¶ Quis est homo qui viuet, & nō videbit mortē: eruet animā suā de manu inferi?

3. Reg. 7. b. 11 ¶ Vbi sunt misericordię tuę antiquę Domine: sicut iurasti David in veritate tua?

¶ Memor esto Domine opprobrii seruorum tuorū (quod continui in sinu meo) multarum gentium,

Quod exprobrauerunt inimici tui Domine, quod exprobrauerunt; commutationem Christi tui.

¶ Benedictus Dominus in æternum: fiat, fiat.

HEB. 90.

Oratio Moysi hominis Dei. L X X X I X.

Domine, refugium factus es nobis à generatione in generationem.

1. 8.

¶ Priusquam montes fierent, "aut" formaretur terra & orbis: à seculo & vsque in seculum tu es Deus.

¶ Ne auertas hominē in humilitatem: & dixisti, Conuertimini filii hominum.

¶ Quoniā mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesternæ quæ præteriit,

Et custodia in nocte: ¶ quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt.

¶ Manē sicut herba transeat, manē floreat & transeat: vespere decidat, induret, & areseat.

¶ Quia defecimus in ira tua, & in furore tuo turbati sumus.

¶ Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo: seculum nostrum in illuminatione vultus tui.

¶ Quoniam omnes dies nostri defecerunt: & in ira tua defecimus.

Anni nostri sicut aranea meditabuntur:

10 ⁹ dies annorum nostrorum in ipsis, septuaginta anni.

Si autem in potentatibus, octoginta anni: & amplius eorum, labor & dolor.

Quoniam superuenit mansuetudo, & corripiemur.

11 ⁹ Quis nouit potestatem irae tuae, & praetimore tuo iram tuam dinumerare?

12 ⁹ Dexteram tuam sic notam fac: & eruditos corde in sapientia,

13 ⁹ Conuertere Domine, usquequo? & deprecabilis esto super seruos tuos.

14 ⁹ Repleti sumus manè misericordia tua: & exultauimus, & delectati sumus in omnibus diebus nostris.

15 ⁹ Lætati sumus pro diebus quibus nos humiliasti: annis quibus vidimus mala.

16 ⁹ Respice in seruos tuos, & in opera tua: & dirige filios eorum.

17 ⁹ Et sit splendor Domini Dei nostri super nos, & opera manuum nostrarum dirige super nos: & opus manuum nostrarum dirige.

Latus canticum David.

X C.

H E B. 97.

1 **Q**ui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei caeli commorabitur,

2 ⁹ Dicet Domino susceptor meus es tu, & refugium meum, Deus meus sperabo in eum.

3 ⁹ Quoniam ipse liberauit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.

4 ⁹ Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub

K s

pennis

pennis eius sperabis.

¶ Scuto circumdabit te veritas eius: non timebis à timore nocturno,

¶ A sagitta volãte in die, à negotio perambulante in tenebris, ab incurſu & dæmonio meridiano.

¶ Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis: ad te autem non appropinquabit.

¶ Veruntamen oculis tuis considerabis: & retributionem peccatorum videbis.

Quoniam tu es Domine ſpes mea: Altiffimum poſuiſti refugium tuum.

¶ Non accedet ad te malum, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo.

Mat. 4. d. 6

Luc. 4. b. 10.

¶ Quoniam angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis.

¶ In manibus portabunt te: ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.

¶ Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & cõculcabis leonem & draconem.

¶ Quoniam in me ſperauit, liberabo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.

¶ Clamauit ad me, & exaudiam eum: cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum & glorificabo eum.

¶ Longitudine dierum replebo eum: & oftendam illi ſalutare meum.

¶ EB. 92.

Psalmus cantici in die ſabbathi.

XCI.

Bonum eſt confiteri Domino, & psallere nomini tuo Altiffime:

¶ Ad annuntiandum manè miſericordiam

diam tuā, & veritatem tuam per noctem.

4 [?]In decachordo psalterio, cum cātico,
in cithara.

5 [?]Quia delectasti me Domine in fa-
ctura tua: & in operibus manuum tua-
rum exultabo.

6 [?]Quàm magnificata sunt opera tua *Infr. 110. a. 2.*
Domine? nimis profundæ factæ sunt co-
B gitationes tuæ.

7 [?]Vir insipiens non cognosceret, & stul-
tus non intelliget hæc.

8 [?]Cum exorti fuerint peccatores sicut
foenum, & apparuerint omnes qui ope-
rantur iniquitatem.

9 Ut intereant in seculum seculi, [?](tu au-
tem altissimus in æternum Domine.)

10 [?]Quoniam ecce inimici tui Domine,
quoniã ecce inimici tui peribūt: & disper-
gentur omnes qui operantur iniquita-
tem.

11 [?]Et exaltabitur sicut unicornis cornu
C meum: & senectus mea in misericordia
huberi.

12 [?]Et despexit oculus meus inimicos
meos: & ^{*}insurgentibus in me malignan-
tibus, audiet auris mea. **ab 3.*

13 [?]Iustus vt palma florebit: ^{*}sicut cedrus ** 3.*
Libani multiplicabitur.

14 [?]Plantati in domo Domini, in atriis
domus Dei nostri florebut.

15 [?]Adhuc multiplicabūtur in senecta hu-
16 beri. & bene patientes erunt: [?]vt annun-
tiant. Quoniam rectus Dominus De-
us noster, & non est iniquitas in eo.

Laus cantici ipsi David in die ante sabbathū, quando fundata est terra. XCII.

HEB. 93.

Dominus regnavit, decorem induit
est: induit est Dominus fortitudi-
nem, & præcinxit se.

Etenim firmavit orbem terræ, qui nō
commouebitur.

¶ Parata sedes tua ex tūc: à seculo tu es.

¶ Eleuauerunt flumina Domine, eleua-
uerunt flumina vocem suam:

Eleuauerunt flumina fluctus suos ¶ à
vocibus aquarum multarum.

Mirabiles elationes maris: mirabilis in
altis Dominus.

¶ Testimonia tua credibilia facta sunt
nimis: domum tuam decet sanctitudo
Domine in longitudine dierum.

HEB. 94.

Psalms ipsi David quarta sabbathi. XCIII.

Deus ultionum Dominus: Deus ultio-
num liberè egit.

¶ Exaltare qui iudicas terram: redde re-
tributionem superbis.

¶ Usquequo peccatores Domine, usque-
quo peccatores gloriabuntur,

¶ Effabuntur & loquētur iniquitatem,
loquentur omnes qui operātur iniustitiā:

¶ Populum tuum Domine humiliave-
runt: & hæreditatem tuam vexauerunt.

¶ Viduam & aduenam interfecerunt:
& pupillos occiderunt.

¶ Et dixerunt, Non videbit Dominus:
nec intelliget Deus Iacob.

¶ Intelligite insipientes in populo: &
stulti aliquando sapite.

- 9 ? Qui plantauit aurem, nō audiet? aut
qui finxit oculum, non considerat?
- 10 ? Qui corripit gentes, non arguet, qui
docet hominem scientiam?
- 11 ? Dominus scit cogitationes hominum
quoniam vanæ sunt.
- 12 ? Beatus homo quem tu erudieris Do-
mine, & de lege tua docueris eum.
- 13 ? Ut mitiges ei à diebus malis: donec fo-
C diatur peccatori fouea.
- 14 ? Quia non repellet Dominus plebem
suã, & hæreditatē suam non derelinquet,
- 15 ? Quoadusque iustitia conuertatur in
iudicium: & qui iuxta illam omnes qui
recto sunt corde.
- 16 ? Quis consurget mihi aduersus mali-
gnantes? aut quis stabit mecum aduersus
operantes iniquitatem?
- 17 ? Nisi quia Dominus adiuuit me: paulo-
minus habitasset in inferno anima mea.
- 18 ? Si dicebam, Motus est pes meus: mi-
D sericordia tua Domine adiuuabat me.
- 19 ? Secundum multitudinem dolorum
meorum in corde meo, cōsolationes tuæ
lætificauerunt animam meam.
- 20 ? Nunquid adhæret tibi sedes iniquita-
tis: qui fingis "laborem" in præcepto? "dolorem" 7
- 21 ? Captabunt in animã iusti: & sangui-
nem innocentem condemnabunt.
- 22 ? Et factus est mihi Dominus in refu-
giũ, & Deus meus in adiutoriũ spei meæ.
- 23 ? Et reddet illis iniquitatem ipsorum:
& in malitia eorum disperdet eos, disper-
det illos Dominus Deus noster.

Venite, exultemus Domino, iubilemus
Deo salutari nostro: A

Præoccupemus faciem eius in cōfes- 2
sione, & in psalms iubilemus ei.

Quoniam Deus magnus Dominus, 3
& rex magnus super omnes deos.

Quia in manu eius sunt fines terræ: 4
& altitudines montium ipsius sunt.

Quoniā ipsius est mare, & ipse fecit il- 5
lud: & siccam manus eius formauerunt.

Venite, adoremus, & procidamus, & 6
ploremus ante Dominum qui fecit nos:

quia ipse est Dominus Deus noster, 7.

Et nos populus pascuæ eius, & oves ma- 8
nus eius: B

Hebr. 3. b. 7. Hodie si vocem eius audieritis, noli- 8
te obdurare corda vestra.

Sicut in irritatione secundum diem ten-
tationis in deserto,

Vbi tentauerunt me patres vestri: pro 9
bauerunt & viderunt opera mea.

Quadragesima annis offensus fui gene- 10
rationi illi, & dixi, Semper hi errant corde.

Hebr. 4. c. 3. Et isti non cognouerunt vias meas: 11
ut iuravi in ira mea, si introibunt in requiem meam.

*Canticum ipsi David quando domus edificabatur
post captiuitatem. 1. Paral. 16. c. 23.*

Cantate Domino canticum nouum: A
cantate Domino omnis terra.

Cantate Domino, & benedicite no- 2
mini eius: annuntiate de die in diem salu-
tare eius.

3 ¶ Annuntiate inter Gentes gloriā eius,
in omnibus populis mirabilia eius.

4 ¶ Quoniā magnus Dominus, & laudabilis nimis: terribilis est super oēs deos.

5 ¶ Quoniam omnes dii Gentium dæmonia: Dominus autem cælos fecit.

6 ¶ Confessio & pulchritudo in conspectu eius, sanctimonia & magnificentia in sanctificatione eius.

7 ¶ Afferte Domino patriæ Gentium, afferte Domino gloriam & honorem. ¶ afferte Domino gloriam nomini eius.

Tollite hostias, & introite in atria eius:

9 ¶ adorate Dominum in atrio sancto eius.

Commoueatur à facie eius vniuersa

10 terra: ¶ dicite in Gentibus quia Dominus regnavit.

Etenim correxit orbem terræ qui non commouebitur: iudicabit populos in æquitate. ¶ Lætentur cæli, & exultet terra, commoueatur mare, & plenitudo eius: ¶ gaudebunt campi, & omnia quæ in eis sunt.

Tunc exultabunt omnia ligna sylvarum ¶ à facie Domini, quia venit, quoniam venit iudicare terram.

Iudicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua.

1 Hinc David, quando terra eius restituta est ei.

CXVI.

HEB. 97.

A Dominus regnavit, exultet terra: lætetur insulæ multæ.

2 ¶ Nubes & caligo in circuitu eius, iustitia & iudicium correctio sedis eius.

3 ¶ Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit

mabit in circuitu inimicos eius.

¶ Alluxerunt fulgura eius orbi terræ, vi 4
dit, & commota est terra.

¶ Montes sicut cera fluxerunt à facie 5
Domini, à facie Domini omnis terra.

¶ Annuntiauerunt cæli iustitiam eius, 6
& viderunt omnes populi gloriam eius.

Exo. 20. d. 4.

Leu. 26. d. 10.

Deut. 5. d. 8.

¶ Confundantur omnes qui adorant 7
sculptilia, & qui gloriantur in simulachris B
suis.

Heb. 1. b. 6.

¶ Adorate eum omnes angeli eius: ¶ au- 8
diuit & lætata est Sion.

Et exultauerunt filia Iudæ propter iu-
dicia tua Domine.

¶ Quoniam tu Dominus altissimus su 9
per omnem terram, nimis exaltatus es su-
per omnes deos.

Amos 5. d. 15

Rom. 12. b. 9.

¶ Qui diligitis Dominum, odite malum: 10
custodit Dominus animas sanctorum suo-
rum, de manu peccatoris liberabit eos.

¶ peccatorum 4

¶ Lux orta est iusto, & rectis corde læ- 11
titia.

¶ Lætamini iusti in Domino: & confi- 12
temini memoriæ sanctificationis eius.

HEB. 98.

Psalmus ipsi David.

XCVII. 1

CAntate Domino canticum nouum: A
quia mirabilia fecit.

Isai. 52. c. 10.

83. b. 8.

Saluauit sibi dextera eius, & brachium
sanctum eius. ¶ Notum fecit Domi- 2
nus salutare suum: in conspectu Gentium
reuelauit iustitiam suam.

¶ Recordatus est misericordiæ suæ, & 3
veritatis suæ domui Israël.

Vide.

Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.

4 ¶ Iubilate Domino omnis terra: cātate, & exultate, & psallite.

5 ¶ Psallite Domino in cithara, in cithara

6 & voce psalmi: ¶ in tubis ductilibus, & voce tubæ cornæ.

7 Iubilate in cōspectu regis Domini: ¶ moueatur mare & plenitudo eius: orbis terrarum, & qui habitant in eo.

8 ¶ Flumina plaudent manu, simul montes exultabunt ¶ à cōspectu Domini: quoniam venit iudicare terram.

Iudicabit orbem terrarum in iustitia, & populos in æquitate.

¶ *Psalmus ipsi David.*

XC VII I I.

HEB. 99.

A **D**ominus regnauit, irascantur populi: qui *sedes* super cherubim, moueatur terra. ¶ Dominus in Sion magnus: & excelsus super omnes populos.

sedes x.

3 ¶ Confiteatur nomini tuo magno, quoniam terribile & sanctum est: ¶ & honor regis iudicium diligit.

Tu parasti directiones: iudicium & iustitiam in Iacob tu fecisti.

5 ¶ Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est.

6 ¶ Moyses & Aaron in Sacerdotibus eius: & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.

Inuocabant Deum, & ipse exaudivat eos: ¶ in columna nubis loquebatur ad eos.

Custodiebant testimonia eius, & præceptum quod dedit illis.

¶ Domine Deus noster tu exaudiebas eos: Deus tu propitius fuisti eis, & vlciscēs in omnes adinventiones eorum.

¶ Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorete in monte sancto eius: quoniam sanctus Dominus Deus noster.

HEB. 100. *Psalmus in confessione.*

XCIX.

Iubilate Deo omnis terra: ¶ seruite Domino in iocunditia:

Introite in cōspectu eius in exultatione.

Scitote quoniā Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos,

Populus eius & oues pascuæ eius. ¶ Introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis: confitemini illi.

Laudate nomen eius: ¶ quoniam suavis est Dominus, in æternum misericordia eius, & vsque in generationem & generationem veritas eius.

HEB. 101.

Psalmus ipsi David.

C.

Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine.

Psallam, & intelligam in via immaculata quando venies ad me.

Perambulabā in innocentia cordis mei, in medio domus meæ.

¶ Non proponebā ante oculos meos rē iniustam: faciētes præuaricationes odiui.

Non adhæsit mihi cor prauū: declinātem à me malignum non cognoscebam.

¶ Detrahentē secretò proximo suo, hunc persequebar.

B Superbo oculo & infatiabili corde, cum hoc non edebam.

6 ¶ Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum: ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.

7 ¶ Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam: qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.

8 ¶ In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: vt disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.

1 *Oratio pauperis cum anxius fuerit, & coram Domino effuderit precem suam. C I.*

H E B. 103.

2 **D**omine exaudi orationem meam: & clamor meus ad te veniat.

3 ¶ Non auertas faciem tuam à me, in quacunque die tribulor, inclina ad me aurem tuam.

In quacunque die inuocauero te, velociter exaudi me.

4 ¶ Quia defecerunt sicut fumus dies mei: & ossa mea sicut cremium aruerunt.

5 ¶ Percussus sum vt fcenum, & aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.

6 ¶ A voce gemitus mei adhesit os meum carni meæ.

7 ¶ Similis factus sum pellicano solitudinis factus sum sicut nicticorax in domicilio.

8 ¶ Vigilauit & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

9 ¶ Tota die exprobrabant mihi inimici mei;

mei: & qui laudabant me aduersum me iurabant.

¶ Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu miscebam.

¶ 5.

¶ A facie iræ indignationis tuæ: quia eleuans allisisti me.

¶ Dies mei sicut umbra declinauerunt, & ego sicut fœnum arui.

¶ Tu autem Domine in æternum permanes: & memoriale tuum in generatione & generationem.

¶ Domine 8.

¶ Tu exurgēs misereberis Sion: quia tempus miserendi eius, quia venit tempus.

¶ Quoniam placuerunt seruis tuis lapides eius & terræ eius miserebuntur.

¶ nomen Domini 3.

¶ Et timebunt Gentes nomen tuum Domine, & omnes reges terræ gloriã tuam.

¶ Quia ædificauit Dominus Sion: & uidebitur in gloria sua.

¶ Respexit in orationem humilium: & non spreuit precem eorum.

¶ In generationem alteram 2.

¶ Scribatur hæc in generatione altera: & populus qui creabitur laudabit Dominum.

¶ Quia prospexit de excelsis sancto suo, Dominus de cælo in terram aspexit.

¶ gemitum 3.

¶ Vt audiret gemitus compeditorum, ut solueret filios interemptorum.

¶ Vt annuntiët in Sion nomen Domini, & laudem eius in Ierusalem.

¶ In conueniendo populos in vnum, & reges ut seruiant Domino.

¶ Respondit ei in via virtutis suæ, pau-

citatem

citatem dierum meorum nuntia mihi.

25 ¶ Ne reuoces me in dimidio dierum meorum: in generatione & generationem anni tui.

26 ¶ Initio tu Domine terram fundasti: *Hebr. 1. c. 14.*
& opera manuum tuarum sunt cæli.

27 ¶ Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes sicut vestimentum veterascent.

Et sicut opertorium mutabis eos, & mutantur: ¶ tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.

29 ¶ Filii seruatorum tuorum habitabunt, & semen eorum in seculum dirigetur.

1 *Ipsi David.* CII.

HEB. 103.

2 **B**enedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius. Benedic anima mea domino: & noli obliuisci omnes retributiones eius.

3 ¶ Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat oēs infirmitates tuas.

4 ¶ Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus.

5 ¶ Qui replet in bonis desiderium tuum, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

6 ¶ Faciens misericordias Dominus: & iudicium omnibus iniuriam patientibus.

7 ¶ Notas fecit vias suas Moyfi, filiis Israël voluntates suas.

8 ¶ Miserator & misericors Dominus: *Nu. 14. c. 18.*
longanimis & multum misericors.

9 ¶ Non in perpetuum irascetur: neq; in æternum comminabitur.

10 ¶ Non secundum peccata nostra fecit nobis:

nobis neque secundum iniquitates nostras
retribuit nobis.

¶ Quoniam secundum altitudinem caeli à terra: corroborauit misericordiam suam super timentes se.

¶ Quantum distat ortus ab occidente, longè fecit à nobis iniquitates nostras.

¶ Quomodo miseretur pater filiorum, miseratus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognouit figmentum nostrum.

Recordatus est quoniam puluis sumus: homo sicut foenum dies eius: tanquam flos agri sic efflorescit.

¶ Quoniam spiritus pertransibit in illo, & non subsistet: & non cognoscat amplius locum suum.

¶ Misericordia autem Domini ab æterno & usque in æternum super timentes eum.

Et iustitia illius in filios filiorum, his qui seruant testamentum eius.

Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea.

¶ Dominus in caelo parauit sedem suam: & regnum ipsius omnibus dominabitur.

¶ Benedicite Domino—omnes angeli eius, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius.

¶ Benedicite Domino omnes virtutes eius: ministri eius qui facitis voluntatem eius.

¶ Benedicite domino omnia opera eius: in omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino.

A B E n e d i c a n i m a m e a D o m i n o : D o m i n e
D e u s m e u s m a g n i f i c a t u s e s v e h e m e n -
t e r . C o n f e s s i o n e m & d e c o r e m i n d u i s t i :

2 [?] a m i c t u s l u m i n e s i c u t v e s t i m e n t o .

3 [?] E x t e n d e n s c æ l u m s i c u t p e l l e m : [?] q u i r e -
g i s a q u i s s u p e r i o r a e i u s .

4 [?] Q u i p o n i s n u b e m a s c e n s u m t u u m : q u i
a m b u l a s s u p e r p e n n a s v e n t o r u m .

5 [?] Q u i f a c i s a n g e l o s t u o s s p i r i t u s : & m i n i s t r o s t u o s i g n e m v r e n t e m . Heb. 1. b. 7.

6 [?] Q u i f u n d a s t i t e r r a m s u p e r s t a b i l i t a t e m
s u a m : n o n i n c l i n a b i t u r i n s e c u l u m s e c u l i .

7 [?] A b y s s u s s i c u t v e s t i m e n t u m a m i c t u s
e i u s : s u p e r m o n t e s s t a b u n t a q u æ .

8 [?] A b i n c r e p a t i o n e t u a f u g i e n t : à v o c e t o -
n i t r u i t u i f o r m i d a b u n t .

9 [?] A s c e n d u n t m o n t e s , & d e s c e n d u n t c a m -
p i i n l o c u m q u e m f u n d a s t i e i s .

10 [?] T e r m i n u m p o s u i s t i q u e m n o n t r a n s -
g r e d i e n t u r : n e q u e c o n u e r t e n t u r o p e r i r e
t e r r a m .

11 [?] Q u i e m i t i s f o n t e s i n c o n t u a l l i b u s : i n -
t e r m e d i u m m o n t i u m p e r t r a n s i b u n t a q u æ .

12 [?] P o t a b u n t o m n e s b e s t i æ a g r i : e x p e c t a -
b u n t o n a g r i i n s i t i s u a .

13 [?] S u p e r e a v o l u c r e s c æ l i h a b i t a b u n t : d e
m e d i o p e t r a r u m d a b u n t " v o c e s " . "voces 2.

14 [?] R i g a n s m o n t e s d e s u p e r i o r i b u s s u i s : d e
f r u c t u o p e r u m t u o r u m s a t i a b i t u r t e r r a .

15 [?] P r o d u c e n s f œ n u m i u m e n t i s , & h e r -
b a m s e r u i t u t i h o m i n u m .

16 [?] V t " e . l u c a s " p a n e m d e t e r r a : [?] & v i n u m " e d u c a t " 2 .
" l a t i f i c e t " c o r h o m i n i s . "latificas 50"

Vt exhilaret faciē in oleo : & panis cor hominis confirmet.

⁊ Saturabuntur ligna campi, & cedri Li 16
bani quas plantauit: ⁊ illic passeres nidifica- 17
bunt.

Herodii domus dux est eorum, ⁊ mon- 18
tes excelsi seruis, petra refugiū herinaciis.

⁊ Fecit lunam in tempora: sol cognouit 19
occafum suum. C

⁊ Posuisti tenebras, & facta est nox: in 20
ipsa pertransibunt omnes bestiaē syluæ.

⁊ Catuli leonum rugientes vt rapiant, 21
& quærant à Deo escam sibi.

⁊ Ortus est sol, & congregati sunt, & in 22
cubilibus suis collocabuntur.

⁊ Exhibit homo ad opus suum, & ad ope 23
rationem suam vsque ad vesperum.

⁊ Quàm magnificata sunt opera tua do 24
mine? omnia in sapientia fecisti: impleta
est terra possessione tua.

⁊ Hoc mare magnū, & spatiosum ma- 25
nibus: illic reptilia quorum non est nume-
rus. Animalia pusilla cum magnis: ⁊ illic na 26
ues pertransibunt.

Draco iste quem formasti ad illuden-
dum ei: ⁊ omnia à te expectant vt des illis 27
escam in tempore. D

⁊ Dante te illis, colligent: aperiente te 28
manum tuā, omnia implebuntur bonitate.

⁊ Auertēte autem te faciem, turbabun- 29
tur: auferes spiritum eorum, & deficient,
& in puluerem suum reuertentur.

⁊ Emitteres spiritum tuum & creabuntur, 30
& renouabis faciem terræ.

31. ¶ Sit gloria Domini in seculum, lætabitur Dominus in operibus suis.

32. ¶ Qui respicit terram, & facit eam tremere, qui tangit montes & fumigant.

33. ¶ Cantabo Domino in vita mea, psal- *Inf. 145. 402.*
lam Deo meo quàm diu sum.

34. ¶ Iucundum fit ei eloquium meum, ego verò delectabor in Domino.

35. ¶ "Deficient" peccatores à terra, & iniqui, *"Deficient."*
ita vt non sint: benedic anima mea Domino.

Halleluia. C I I I I.

1. ¶ **C**onfitemini Domino, & inuocate *HEB. 105.*
nomen eius: annuntiate inter Gentes *I. Par. 16. 4. 8.*
opera eius. *Isa. 12. 4. 4.*

2. ¶ Cantate ei & psallite ei, narrate omnia mirabilia eius.

3. ¶ Laudamini in nomine sancto eius: lætetur cor quærentium Dominum.

4. ¶ Quærite Dominum, & confirmamini: quærite faciem eius semper.

5. ¶ Mementote mirabilium eius quæ fecit, prodigia eius & iudicia oris eius.

6. ¶ Semen Abraham serui eius: filii Iacob
7 electi eius. ¶ Ipse Dominus Deus noster,
in vniuersa terra iudicia eius.

8. ¶ Memor fuit in seculum testamēti sui,
verbi quod mandauit in mille generatio-
9 nes. ¶ Quod disposuit ad Abraham, & *Ge. 22. c. 16.*
iuramenti sui ad Isaac.

10. ¶ Et statuit illud Iacob in præceptum,
& Israël in testamentum æternum.

11. ¶ Dicens: Tibi dabo terram Chanáan,
funiculum hæreditatis vestræ.

¶ Cùm essent numero breui, paucissimi, 12
& incolæ eius. B

¶ Et pertransierunt de gente in gentem, 13
& de regno ad populum alterum.

¶ Non reliquit hominem nocere eis : & 14
corripuit pro eis reges.

¶ Nolite tangere Christos meos : & in 15
prophetis meis nolite malignari.

¶ Et vocauit famem super terram : & o- 16
mne firmamentum panis contriuit.

¶ Misit ante eos virum : in seruum væ- 17
nundatus est Ioseph.

¶ Humiliauerunt in compedibus pe- 18
des eius, ferrum pertransiit animam eius,
¶ donec veniret verbum eius. 19

¶ Eloquiũ Domini inflammauit eum, 20
¶ misit rex & soluit eum, princeps populo-
rum, & dimisit eum.

¶ Constituit eum dominum domus 21
suæ, & principem omnis possessionis suæ.

¶ Vt erudiret principes eius sicut semet- 22
ipsum, & senes eius prudentiam doceret.

¶ Et intrauit Israël in Aegyptum, & 23
Iacob accola fuit in Terra-Cham. C

¶ Et auxit populum suum vehementer: 24
& firmavit eum super inimicos eius.

¶ Conuertit cor eorum vt odirent po- 25
pulum eius, & dolum facerent in seruos
eius.

¶ Misit Moysen seruum suum: Aaron 26
quem elegit ipsum.

¶ Posuit in eis verba signorũ suorum, 27
& Prodigiõrum in Terra-Cham.

¶ Misit tenebras & obscurauit, & non 28

- exacerbauit sermones suos.
- 29 ¶ II Conuertit aquas eorum in sanguinem, & occidit pisces eorum. *Exo. 7. c. 20.*
- 30 ¶ II "Edidit" terra eorum ranas in penetralibus regum ipsorum. *Exo. 8. b. 6. Et dedit 13.*
- 31 ¶ III Dixit, & venit cynomya, & cynifes in omnibus finibus eorum. *Exo. 8. f. 24.*
- 32 ¶ Posuit pluias eorū grandinem, ignē comburentem in terra ipsorum. *Exo. 9. f. 23.*
- 33 ¶ Et percussit vineas eorum & ficulneas eorum, & contriuit lignū finium eorum.
- 34 ¶ II Dixit, & venit locusta & bruchus, cuius non erat numerus. *Exo. 10. c. 12.*
- 35 ¶ Et comedit omne fœnum in terra eorum: & comedit omnem fructum terræ eorum.
- 36 ¶ II Et percussit omne primogenitum in terra eorum, primitias omnis laboris eorum. *Exo. 12. d. 29.*
- 37 ¶ II Et eduxit eos cum argento & auro, & non erat in tribubus eorum infirmus. *Exo. 12. e. 35.*
- 38 ¶ Lætata est Aegyptus in profectioe eorū: quia incubuit timor eorū super eos.
- 39 ¶ II Expandit nubem in protectionē eorum, & ignem vt liceret eis per noctem. *Exo. 13. e. 21. Psal. 77. b. 14. 1. Cor. 10. a. 1.*
- 40 ¶ II Petierunt, & venit coturnix: & panes cæli saturauit eos. *Exo. 16. c. 13. d. 15. Num. 29. e. 11.*
- 41 ¶ II Dirupit petram, & fluxerunt aquæ, abierunt in sicco flumina,
- 42 ¶ II Quoniam memor fuit verbi sancti sui quod habuit ad Abrahā puerum suū. *Ge. 17. a. 7.*
- 43 ¶ II Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia. *Iosue 3. d. 17.*
- 44 ¶ II Et dedit illis regiones Gentium, & labores

bores populorum possederunt.

¶ Vt custodiant iustificationes eius, & 45
legem eius requirant.

HEB. 106.

Iud. 13. c. 21.

Hallelu-ia.

C V.

C¹onfitemini Domino quoniam bo- A
nus: quoniam in seculum misericor-
dia eius.

Ecd. 43. d. 35.

¶ Quis loquetur potētiās Domini, au- 2
ditas faciet omnes laudes eius?

¶ Beati qui custodiunt iudicium, & fa- 3
ciunt iustitiam in omni tempore.

¶ Memento nostri Domine in benepla- 4
cito populi tui, visita nos in salutari tuo.

¶ Ad videndum in bonitate electorum 5
tuorum: ad lætandū in lætitia gentis tuæ:
vt lauderis cum hæreditate tua.

Iudit. 7. d. 19.

¶ Peccauimus cum patribus nostris: 6
iniuste egimus, iniquitatem fecimus.

¶ Patres nostri in Aegypto non intelle- 7
xerunt mirabilia tua: nō fuerunt memo-
res multitudinis misericordiæ tuæ.

Et irritauerunt ascendentes in mare, B
Mare-rubrum.

¶ Et saluauit eos propter nomen suum, 8
vt notam faceret potentiam suam.

Exo. 14. c. 21

¶ Et increpuit Mare-rubrum, & exicca 9
tum est: & deduxit eos in abyssis sicut in
deserto.

¶ Et saluauit eos de manu odientium, 10
& redemit eos de manu inimici.

Exo. 14. f. 27.

¶ Et operuit aqua tribulantes eos: vnus 11
ex eis non remansit.

¶ Et crediderunt verbis eius: & laudauit 12
runt laudem eius.

- 13 ¶ Citò fecerunt, obliti sunt operum eius, & non sustinuerunt consilium eius.
- 14 ¶ Et concupierunt concupiscentiam in deserto: & tentauerunt Deū in inaquoso. *Nu. 11. 4. 4. Exo. 17. 2. 2. Nu. 11. 8. 31.*
- 15 ¶ Dedit eis petitionem ipsorum: & misit saturitatem in animas eorum.
- 16 ¶ Et irritauerunt Moysen in castris, Aaron sanctum Domini.
- 17 ¶ Aperta est terra, & deglutiuit Dathan, & operuit super congregationem Abiron. *Nu. 16. c. 31. Deu. 11. 4. 6.*
- 18 ¶ Et exarsit ignis in synagoga eorum: flamma combussit peccatores.
- 19 ¶ Et fecerunt vitulū in Horeb: & adorauerunt sculptile. *Exo. 132. 1. 4.*
- 20 ¶ Et mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis foenum.
- 21 ¶ Obliti sunt Deū qui saluauit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, & mirabilia in Terra-Cham: terribilia in Mari-rubro.
- 22 ¶ Et dixit vt disperderet eos, si nō Moyses electus eius stetisset in confectione in conspectu eius. *Exo. 32. 6. 10.*
- 23 ¶ Vt auerteret iram eius ne disperderet eos, & pro nihilo habuerunt terram desiderabilem.
- 24 ¶ Non crediderunt verbo eius, & murmurauerunt in tabernaculis suis: non exaudierunt vocem Domini.
- 25 ¶ Et eleuauit manum suam super eos, vt prosterneret eos in deserto. *Nu. 14. f. 32.*
- 26 ¶ Et vt deiiceret semen eorum in Nationibus, & disperderet eos in regionibus.
- 27 ¶ Et iniurati sunt Beel-phegor: & comederunt

derunt sacrificia mortuorum.

¶ Et irritauerunt eum in adinventionibus suis: & multiplicata est in eis ruina. E

Num. 25. b. 7 ¶ Et stetit Phinees, & placauit & cessauit quassatio. 30

¶ Et reputatum est ei in iustitiam in generatione & generationem vsque in sempiternum.

Nu. 25. b. 10. ¶ Et irritauerunt eum ad aquas cōtradictionis, & vexatus est Moyses propter eos: ¶ quia exacerbauerunt spiritum eius. 32

Et distinxit in labiis suis, ¶ non disperderunt gentes quas dixit Dominus illis. 34

¶ Et commisti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum: ¶ & seruiuerunt sculptilibus eorum: & factum est illis in scandalum. 35

¶ Et immolauerunt filios suos, & filias suas dæmoniis. 36

¶ Et effuderunt sanguinē innocentem, sanguinem filiorum suorum & filiarum suarum, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanāan. 37

**infecit 3.* Et 'interfecta' est terra in sanguinibus, ¶ & contaminata est in operibus eorū: & fornicati sunt in adinventionibus suis. 38

¶ Et iratus est furore Dominus in populum suum, & abominatus est hæreditatem suam. 39

¶ Et tradidit eos in manus gentium: & dominati sunt eorum qui oderunt eos. 40

¶ Et tribulauerunt eos inimici eorum, & humiliati sunt sub manibus eorum. 41

¶ sæpe liberauit eos. 42

43 Ipsi autem exacerbauerunt eum in cō-
silio suo: & humiliati sunt in iniquitati-
bus suis.

44 Et vidit cū tribularentur, & audi-
uit orationem eorum.

45 Et memor fuit testamenti sui: & pæ- Deut. 32. 43.
nituit eum secundum multitudinem mi-
sericordiæ suæ.

46 Et dedit eos in misericordias in con-
spectu omnium qui ceperant eos.

47 Saluos nos fac Domine Deus noster,
& congrega nos de Nationibus.

Vt confiteamur nomini sancto tuo, &
gloriamur in laude tua.

48 Benedictus Dominus Deus Israël à
seculo & vsque in seculum, & dicet omnis
populus, Fiat, fiat.

Halleluia. C VI.

H E B. 107.

1 **C**onfitemini Domino quoniam bo- Iud. 13. c. 21.
nus, quoniam in seculum misericor-
dia eius.

2 Dicant qui redempti sunt à Domino,
quos redemit de manu inimici: * de regio- Ps. 2.
nibus congregauit eos.

3 A solis ortu & occasu, ab aquilone &
mari.

4 Errauerunt in solitudine in inaquoso,
viam ciuitatis habitaculi non inuenerūt.

5 Esurientes & sitientes: anima eorum
in ipsis defecit.

6 Et clamauerūt ad Dominum cū tri-
bularentur, & de necessitatibus eorum e-
ripuit eos.

7 Et deduxit eos in viam rectam: vt irēt

in ciuitatem habitationis.

⁊ Confiteantur Domino misericordiae eius, & mirabilia eius filiis hominum.

⁊ Quia satiauit animum inauem, & animam esurientem satiauit bonis.

⁊ Sedentes in tenebris & umbra mortis, vinctos in mendicitate & ferro.

⁊ Quia exacerbauerunt eloquia Dei, & consilium Altissimi irritauerunt.

⁊ Et humiliatum est in laboribus cor eorum, infirmati sunt, nec fuit qui adiuuaret. ⁊ Et clamauerunt ad Dominum cum tribularerentur, & de necessitatibus eorum liberauit eos.

⁊ Et eduxit eos de tenebris & umbra mortis: & vincula eorum dirupit.

⁊ Confiteantur Domino misericordiae eius, & mirabilia eius filiis hominum.

⁊ Quia contriuit portas aëreas: & vetes ferreos confregit.

⁊ Suscepit eos de via iniquitatis eorum, propter iniustitias enim suas humiliati sunt. ⁊ Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquauerunt vsque ad portas mortis.

⁊ Et clamauerunt ad Dominum cum tribularentur, & de necessitatibus eorum liberauit eos.

⁊ Misit verbum suum, & sanauit eos, & eripuit eos de interitionibus eorum.

⁊ Confiteantur Domino misericordiae eius, & mirabilia eius filiis hominum.

⁊ Et sacrificent sacrificium laudis, & annuntient opera eius in exultatione.

⁊ Qui

Mat. 8. h. 13.

Luc. 7. b. 10.

- 23 ¶ Qui descendunt mare in nauibus facientes operationem in aquis multis:
- 24 ¶ Ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo.
- 25 ¶ Dixit, & stetit spiritus procellæ: & exaltati sunt fluctus eius.
- 26 ¶ Ascendunt vsque ad cælos, & descendunt vsque ad abyſſos: anima eorum in malis tabescebat.
- 27 ¶ Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius & omnis sapientia eorum deuorata est.
- 28 ¶ Et clamauerunt ad Dominum cùm tribularentur, & de necessitatibus eorum eduxit eos.
- 29 ¶ Et statuit procellam eius in auram, & filuerunt fluctus eius.
- 30 ¶ Et lætati sunt, quia filuerunt: & deduxit eos in portum voluntatis eorum.
- 31 ¶ Confiteantur Domino misericordiæ eius: & mirabilia eius filiis hominum.
- 32 ¶ Et exaltem eum in ecclesia plebis: & in cathedra seniorum laudent eum.
- 33 ¶ Posuit flumina in desertum: & exitus aquarum in sitim.
- 34 ¶ Terram fructiferam in falsuginem, à D malitia inhabitantium in ea.
- 35 ¶ Posuit desertum in stagna aquarum: & terram sine aqua in exitus aquarum.
- 36 ¶ Et collocauit illic esurientes: & constituerunt ciuitatem habitationis.
- 37 ¶ Et seminauerunt agros, & plantauerunt vineas: & fecerunt fructum natiuitatis.
- 38 ¶ Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis, & iumenta eorum non minorauit.

¶ Et pauci facti sunt, & vexati sunt à tribulatione malorum & dolore.

¶ Effusa est contentio super principes, & errare fecit eos in inuio, & non in via.

¶ Et adiuuit pauperē de inopia: & potuit sicut oues familias.

¶ Videbunt recti, & letabuntur: & omnis iniquitas oppilabit os suum.

¶ Quis sapiens, & custodiet hæc? & intelliget misericordias Domini?

HEB. 108.

Suf. 56. b. 2.

Canticum Psalmi ipsi David. CVII.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo, & psallam in gloria A mea.

¶ Exurge psalterium & cithara: exurgā diluculo.

¶ Confitebor tibi in populis Domine, & psallam tibi in nationibus.

¶ Quia magna est super cælos misericordia tua: & vsque ad nubes veritas tua.

¶ Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua: ¶ vt liberentur dilecti tui.

Saluum fac dextera tua, & exaudi me, ¶ Deus locutis est in sancto tuo.

Exultabo & diuidam Sichimā: & conuallem tabernaculorum dimetiar.

¶ Meus est Galaad, & meus est Manasses: & Ephraim susceptio capitis mei.

Iuda rex meus, ¶ Moab lebes spei meæ.

In Iduinæam extendam calceamentū meum: mihi alienigenæ amici facti sunt.

¶ Quis deducet me in ciuitatem muni-

- 1 tam? quis deducet me vsq; in Idumæam?
 12 ? Nonne tu Deus qui repulisti nos, &
 non exhibis, Deus in virtutibus nostris?
 13 ? Da nobis auxilium de tribulatione:
 quia vana salus hominis.
 14 ? In Deo faciemus virtutem: & ipse ad
 nihilum deducet inimicos nostros.

1 In finem, Psalmus David.

CVIII.

HE B. 109.

2 **D**Eus laudem meam ne tacueris, ? quia
 os peccatoris & os dolosi super me
 apertum est.

3 Locuti sunt aduersum me lingua dolo-
 sa, ? & sermonibus odii circumdederunt
 me: & expugnauerunt me gratis.

4 ? Pro eo vt me diligerent, detrahebant
 mihi, ego autem orabam.

5 ? Et posuerunt aduersum me mala pro
 bonis, & odium pro dilectione mea.

6 ? Constitue super eum peccatorem, &
 diabolus stet à dextris eius.

7 ? Cùm indicatur exeat condemnatus:
 & oratio eius fiat in peccatum.

8 ? Fiant dies eius pauci: & episcopatum
 eius accipiat alter. Tob 17. b. 32.
Act. 1. d. 29.

9 ? Fiant filii eius orphani, & vxor eius
 vidua.

10 ? Nutantes transferantur filii eius, &
 mendicent: & eiiciantur de habitationi-
 bus suis.

11 ? Scrutetur foenerator omnem substā-
 tiam eius: & diripiant alieni labores eius.

12 ? Non sit illi adiutor, nec sit qui mise-
 reatur pupillis eius.

Fiant

⁊ Fiant nati eius in interitum : in gene- 13
ratione vna deleatur nomen eius.

⁊ In memoriā redeat iniquitas patrum 14
eius in conspectu Domini : & peccatum
matris eius non deleatur.

⁊ Fiant contra Dominum semper, & di 15
spereat de terra memoria eorum: ⁊ pro eo
quòd non est recordatus facere miseri-
cordiam.

⁊ Et persecutus est hominem inopem 16
& mendicum, & conpuctum corde mor-
tificare.

⁊ Et dilexit maledictionem, & veniet ei: 17
& noluit benedictionem, & elongabitur C
ab eo.

⁊ Et induit maledictionē sicut vestimē 18
tum, & intrauit sicut aqua in interiora e-
ius, & sicut oleum in ossibus eius.

⁊ Fiat ei sicut vestimentū quo operitur, 19
& sicut zona qua semper præcingitur.

⁊ Hoc opus eorum qui detrahunt mihi 20
apud Dominum : & qui loquuntur mala
aduersus animam meam.

⁊ Et tu Domine, Domine, fac mecum 21
propter nomen tuum: quia suavis est mi-
sericordia tua.

Libera me, ⁊ quia egenus & pauper ego 22
sum: & cor meum conturbatum est intra
me.

⁊ Sicut vmbra cum declinat, ablatus 23
sum: & excussus sum sicut locustæ.

⁊ Genua mea infirmata sunt à ieiunio: 24
& caro mea immutata est propter oleū. 25

⁊ Et ego factus sum opprobrium illis, vi 25
derunt

locusta 6.

Derunt me, & mouerunt capita sua.

26 ¹Adiuua me Domine Deus meus: saluum me fac secundum misericordiã tuã.

27 ¹Et sciant quia manus tua hæc: & tu Domine fecisti eam.

ex 7.

28 ¹Maledicent illi, & tu benedices: qui insurgunt in me, confundantur: seruus autem tuus lætabitur.

29 ¹Induantur, qui detrahunt mihi, pudore: & operiantur sicut diploide confusione sua. ¹Confitebor Domino nimis in ore meo: & in medio multorum laudabo eum.

31 ¹Quia astitit à dextris pauperis, vt saluam faceret à persequentibus animam meam.

Qui 2.

1 Psalmus David. CIX.

A ¹Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis.

H E B. 110.

Mat. 22. d.

1. Cor. 15. d. 25

Heb. 1. d. 13.

1e. c. 13.

Act. 2. f. 34.

Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

2 ¹Virgam virtutis tuę emittet Dominus ex Sion: dominare in medio inimicorum tuorum.

3 ¹Tecum principium in die virtutis tuę in splendoribus sanctorum: ex vtero ante luciferum genui te.

4 ¹Iurauit Dominus, & non poenitebit eum: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchi-sedec.

Heb. 5. b. 6.

7. c. 17.

1e. 12. c. 34.

5 ¹Dominus à dextris tuis, confregit in die irę suę reges.

6 ¹Iudicabit in nationibus, implebit ruinas: cõquassabit capita in terra multorũ.

De torrente in via bibet: propterea ex-
altabit caput.

HE B. III.

Hallelu-ia. C X.

Confitebor tibi Domine in toto cor-
de meo: in concilio iustorum & con-
gregatione.

Sup. 91. b. 6.

Magna opera Domini: exquisita in o-
mnes voluntates eius.

Confessio & magnificentia opus eius:
& iustitia eius manet in seculum seculi.

Memoriam fecit mirabilium suorum,
misericors & miserator Dominus, *escam*
dedit timentibus se.

Memor erit in seculum testamenti sui,
virtutem operum suorum annuntiabit
populo suo.

Su. 104. d. 44

Vt det illis hæreditatē gentium: opera
manuum eius, veritas & iudicium.

Fidelia omnia mandata eius: confir-
mata in seculum seculi, facta in veritate
& æquitate.

Dominus 15

Redemptionē misit* populo suo: man-
davit in æternum testamentum suum.

Pro. 1. a. 7.

Co. 0. h. 10.

Eccl. 1. b. 18.

Iob 28. d. 28.

Sanctum & terribile nomen eius: *initium*
sapientiæ timor Domini.

Intellectus bonus omnibus facientibus
est: laudatio eius manet in seculum seculi.

Hallelu-ia, reuersionis Aggai & Zacharia.

HE B. II.

C XI.

Beatus vir qui timet Dominum: in mā-
datis eius volet nimis.

Potens in terra erit semen eius, gene-
ratio rectorum benedicetur.

Gloria & diuitiæ in domo eius, & iu-
stitia

ritia eius manet in seculum seculi.

4 [?]Exortum est in tenebris lumen rectis:
misericors & miserator & iustus.

5 [?]Iucundus homo qui miseretur & cō-
B modat, disponet sermones suos in iudicio

6 [?]quia in æternum non commouebitur.

7 In memoria æterna erit iustus: [?]ab au-
ditione mala non timebit.

Paratum cor eius sperare in Domino,
8 [?]confirmatum est cor eius: non cōmoue-
bitur, donec despiciat inimicos suos.

9 [?]Disperfit, dedit pauperibus: iustitia e-
ius manet in seculū seculi: cornu eius ex-
altabitur in gloria.

10 [?]Peccator videbit & irascetur, dentibus
suis fremet & tabescet: desiderium pecca-
torum peribit.

1 *Hallelu-ia.* CXII.

HER 113.

A **L**audate pueri Dominum: laudate no-
men Domini.

2 [?]Sit nomē Domini benedictum, ex hoc
nunc & vsque in seculum.

3 [?]A solis ortu vsque ad occasum, lauda- *Malt. 1. c. 48.*
bile nomen Domini.

4 [?]Excelsus super omnes gētes Dominus,
5 & super cælos gloria eius. [?]Quis sicut

dominus Deus noster qui in altis habitat,
6 [?]& humilia respicit in cælo & in terra.

7 [?]Suscitans à terra inopem, & de sterco
B re erigens pauperem.

8 [?]Vt collocet eum cum principibus, cū
principibus populi sui.

9 [?]Qui habitare facit sterilem in domo,
matrem filiorum lætantem.

HEB. 114.

Hallel. i. c. CXIII.

EXO. 15. 1. 3.

IN exitu Israëel de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro.

¶ Facta est Iudæa sanctificatio eius, Israëel potestas eius.

¶ Mare vidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum.

¶ Montes exultauerunt vt arietes, & colles sicut agni ouium.

¶ Quid est tibi mare quod fugisti, & tu Iordanis quia conuersus es retrorsum.

¶ Montes exultastis sicut arietes, & colles sicut agni ouium. ¶ A facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob.

¶ Qui cōuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum.

HEB. 115.

¶ **N O N N O B I S** Domine non nobis: sed nomini tuo da gloriam.

Super misericordia tua & veritate tua: ¶ nequando dicant Gentes, Vbi est Deus eorum? ¶ Deus autem noster in cælo: omnia quæcunque voluit fecit.

Inf. 134. c. 15.

¶ Simulachra gentium, argētum & aurum, opera manuum hominum.

Sup. 15. d. 15.

¶ Os habent & non loquentur: oculos habent & non videbunt.

¶ Aures habent, & non audient: nares habent & non odorabunt.

¶ Manus habent & non palpabunt, pedes habent & non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo.

¶ Similes illis fiāt qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.

¶ Domus Israëel sperauit in Domino: ¶ adiutor

C adiutor eorum & protector eorum est.

9 Domus Aaron sperauit in Domino:
10 adiutor eorum & protector eorum est.

11 9 Qui timent Dominum sperauerunt
in Domino, adiutor eorum & protector
12 eorum est. 9 Dominus memor fuit nostri,
& benedixit nobis.

Benedixit domui Israël, benedixit do-
mui Aaron.

13 9 Benedixit omnibus qui timent Domi-
num pusillis cum maioribus.

14 9 Adiciat dominus super vos, super vos
D & super filios vestros.

15 9 Benedicti vos à Domino, qui fecit cæ-
lum & terram.

16 9 Cælum cæli Domino: terram autem
dedit filiis hominum.

17 9 Non mortui laudabunt te Domine, *Bar. 2. d. 17.*
neq; omnes qui descendunt in infernum.

18 9 Sed nos qui viuimus, benedicimus Do-
mino, ex hoc nunc & vsque in sæculum.

Hallelu-ia. CXIIII.

H E B. 116.

1 **D**ilexi, quoniam exaudiet Dominus vo-
A cem orationis meæ.

2 9 Quia inclinauit aurem suam mihi: &
in diebus meis inuocabo.

3 9 Circundederunt me dolores mortis,
& pericula inferni inuenerunt me.

4 Tribulationem & dolorem inueni: 9 &
nomen Domini inuocaui.

5 O Domine libera animam meam: 9 mi-
sericors Dominus, & iustus, & Deus no-
ster miseretur.

6 9 Custodiens paruulos Dominus: humi-
N 3 liatus

liatus sum, & liberauit me.

⁊ Conuertere anima mea in requiem ⁊ tuam: quia Dominus benefecit tibi.

⁊ Quia eripuit animā meam de morte, ⁊ oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapsu.

⁊ Placebo Domino in regione viuorū. 9

Hallelu-ia. CXV.

*Psalmū hunc
Hebræi ante
sunt praece-
denti.*

2. Co. 4. c. 13.

Rom. 3. a. 4.

C || Redidi, propter quod locutus sum, 10
Ego autem humiliatus sum nimis. A

⁊ Ego dixi in excessu meo, Omnis ho- 11
mo mendax.

⁊ Quid retribuam Domino, pro omni- 12
bus quæ retribuit mihi?

⁊ Calicem salutaris accipiam: & nomen 13
Domini inuocabo.

⁊ Vota mea Domino reddam corā om- 14
ni populo eius: ⁊ pretiosa in conspectu Do- 15
mini mors sanctorum eius.

⁊ O Domine quia ego seruus tuus, ego 16
seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.

Dirupisti vincula mea, ⁊ tibi sacrificabo 17
hostiam laudis, & nomen Domini inuo-
cabo.

⁊ Vota mea Domino reddam in conspe- 18
ctu omnis populi eius: ⁊ in atriis domus 19
Domini, in medio tui Ierusalem.

Hallelu-ia. CXVI.

Ps. 117.

Ro. 15. c. 11.

L || Laudate Dominum omnes Gentes, 2
Laudate eum omnes populi. A

Is. 12. c. 34.

⁊ Quoniam cōfirmata est super nos mi- 2
sericordia eius: & veritas Domini manet
in æternum.

Hal.

1 **C**onfitemini Domino quoniam bo-
 A nus, quoniam in seculum misericor-
 dia eius.

2 ¶ Dicat nunc Israël quoniã bonus, quo-
 nam in seculum misericordia eius.

3 ¶ Dicat nunc domus Aaron: quoniam
 in seculum misericordia eius.

4 ¶ Dicant nunc-omnes' qui timent Do- - . 5.
 minum, quoniam in seculum misericor-
 dia eius.

5 ¶ De tribulatione inuocaui Dominum,
 & exaudiuit me in latitudine Dominus.

6 ¶ Dominus mihi adiutor, non timebo *Heb. 13. a. 6.*
 quid faciat mihi homo.

7 ¶ Dominus mihi adiutor: & ego despi-
 ciam inimicos meos.

8 ¶ Bonũ est confidere in Domino, quã-
 B confidere in homine.

9 ¶ Bonum est sperare in Domino, quã-
 sperare in principibus.

10 ¶ Omnes gentes circuierunt me, & in
 nomine Domini quia ultus sum in eos.

11 ¶ Circundãtes circumdederunt me: & in
 nomine Domini quia ultus sum in eos.

12 ¶ Circumdederunt me sicut apes, & exar-
 serunt sicut ignis in spinis: & in nomine
 Domini quia ultus sum in eos.

13 ¶ Impulsus euersus sum vt caderem: &
 Dominus suscepit me.

14 ¶ Fortitudo mea, & laus mea Domi- *Exo. 15. a. 2.*
 nus: & factus est mihi in salutem.

15 ¶ Vox exultationis & salutis in taberna-
 C culis iustorum.

¶ Dexterā Domini fecit virtutem, dexte- 16
ra Domini exaltauit me, dextera Domini
fecit virtutem.

¶ Non moriar, sed viuam: & narrabo 17
opera Domini.

¶ Castigans castigauit me Dominus: & 18
morti non tradidit me.

¶ Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus 19
in eas confitebor Domino: ¶ hæc porta 20
Domini, iusti intrabunt in eam.

¶ Cōfitebor tibi quoniam exaudisti me, 21
& factus es mihi in salutem.

Mat. 21. d. 41 ¶ Lapidem quem reprobauerunt ædifi 22
Luc. 20. c. 17. cantes, hic factus est in caput anguli.

Ast. 4. b. 11. ¶ A Domino factum est istud, & est mi 23
Rom. 9. g. 33. rabile in oculis nostris.

1. Pet. 2. a. ¶ Hæc est dies quam fecit Dominus, ex- 24
Isa. 28. d. 16. ultemus, & lætemur in ea. D

Mat. 21. a. 9. ¶ O Domine saluum me fac, ô domine 25
bene prosperare: ¶ benedictus qui venit in 26
nomine Domini.

Benediximus vobis de domo Domini,
¶ Deus Dominus & illuxit nobis. 27

Constituite diem solennem in conden-
sis vsque ad cornu altaris.

¶ Deus meus es tu, & confitebor tibi: 28
Deus meus es tu, & exaltabo te.

Cōfitebor tibi quoniam exaudisti me:
& factus es mihi in salutem.

¶ Confitemini domino, quoniã bonus, 29
quoniam in seculum misericordia eius.

HEB. 119.

Hallelu. a. Aleph. CXVIII.

BEati immaculati in via: qui ambulāt
in lege Domini.

2 ¶ Beati qui scrutantur testimonia eius:
in toto corde exquirunt eum.

3 ¶ Non enim qui operatur iniquitatem,
4 in viis eius ambulauerunt. ¶ Tu mandasti
mandata tua custodiri nimis.

5 ¶ Utinam dirigantur viæ mee ad custo-
diendas iustificationes tuas.

6 ¶ Tunc non confundar, cum perspexe-
ro in omnibus mandatis tuis.

7 ¶ Confitebor tibi in directione cordis,
in eo quod didici iudicia iustitiæ tuæ.

8 ¶ Iustificationes tuas custodiam: nō me
derelinquas vsquequaque.

Beth.

9 ¶ In quo corrigit adolescentior viam
suam: in custodiendo sermones tuos.

10 ¶ In toto corde meo exquisiui te: ne re-
pellas me à mandatis tuis.

11 ¶ In corde meo abscondi eloquia tua: vt
non peccem tibi.

12 ¶ Benedictus es Domine, doce me iusti-
ficationes tuas.

13 ¶ In labiis meis pronuntiaui omnia iu-
dicia oris tui.

14 ¶ In via testimoniorum tuorum dele-
ctatus sum, sicut in omnibus diuitiis.

15 ¶ In mandatis tuis exercebor: & conside-
rabo vias tuas.

16 ¶ In iustificationibus tuis meditabor,
non obliuiscar sermones tuos.

Gimel.

17 ¶ Retribue seruo tuo, viuifica me: & cu-
stodiam sermones tuos.

18 ¶ Reuela oculos meos: & considerabo

mirabilia de lege tua.

¶ Incola ego sum in terra: non abscon- 19
das à me mandata tua.

¶ Concupiuit anima mea desiderare iu- 20
stificationes tuas in omni tempore.

¶ Increpasti superbos: maledicti qui de- 21
clinant à mandatis tuis.

¶ Aufer à me opprobrium & contem- 22
ptum: quia testimonia tua exquisiui.

¶ Etenim sederunt principes, & aduer- 23
sum me loquebantur: seruus autem tuus
exercebatur in iustificationibus tuis.

¶ Nā & testimonia tua meditatio mea 24
est: & consiliū meum, iustificationes tuæ.

Dalerh.

¶ Adhæsit pauimento anima mea: viui- 25
fica me secundum verbum tuum.

¶ Vias meas enuntiaui, & exaudisti me: 26
doce me iustificationes tuas.

Viam iustificationum tuarum instrue 27
me, & exercebor in mirabilibus tuis.

¶ Dormitauit anima mea præ tédio: cō- 28
firma me in verbis tuis.

¶ Viam iniquitatis amoue à me: & de 29
lege tua miserere mei.

¶ Viam veritatis elegi: iudicia tua non 30
sum oblitus.

¶ Adhæsi testimoniis tuis Domine: no- 31
li me confundere.

¶ Viam mandatorum tuorum cucurri, 32
cū dilatasti cor meum.

He.

¶ Legē pone mihi Domine viam iusti- 33
ficationū tuarū, & exquisā eam semper.

Da

34 ¶ Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo.

35 ¶ Deduc me in semita mandatorum tuorum: quia ipsam volui.

36 ¶ Inclina cor meum in testimonia tua, & non in auaritiam.

37 ¶ Auerte oculos meos ne videant vanitatem in via tua viuifica me.

38 ¶ Statue seruo tuo eloquium tuum in timore tuo.

39 ¶ Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: quia iudicia tua iucunda.

40 ¶ Ecce concupiui mandata tua: in æquitate tua viuifica me.

Vau.

41 ¶ Et veniat super misericordia tua Domine, salutare tuum secundum eloquium tuum.

42 ¶ Et respondebo exprobrantibus mihi verbum, quia speraui in sermonibus tuis.

43 ¶ Et ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque: quia in iudiciis tuis supersperaui.

44 ¶ Et custodiam legem tuam semper: in seculum & in seculum seculi.

45 ¶ Et ambulabam in latitudine: quia mandata tua exquisiui.

46 ¶ Et loquebar in testimoniis tuis in conspectu regum, & non confundebar.

47 ¶ Et meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.

48 ¶ Et leuaui manus meas ad mandata tua quæ dilexi, & exercebor in iustificationibus tuis.

⁊ Memor esto verbi tui seruo tuo, in 49
quo mihi spem dedisti.

⁊ Hæc me consolata est in humilitate 50
mea: quia eloquium tuum viuificauit me.

⁊ Superbi iniquè agebant vsquequaque, 51
à lege autem tua non declinaui.

⁊ Memor fui iudiciorum tuorum à se- 52
culo Domine, & consolatus sum.

⁊ Defectio tenuit me pro peccatoribus 53
derelinentibus legem tuam.

⁊ Cantabiles mihi erant iustificationes 54
tuæ in loco peregrinationis meæ.

⁊ Memor fui nocte nominis tui Domi- 55
ne: & custodiui legem tuam.

⁊ Hæc facta est mihi, quia iustificatio- 56
nes tuas exquisiui.

⁊ Portio mea Domine, dixi custodire 57
legem tuam.

⁊ Deprecatus sum faciem tuam in toto 58
corde meo, miserere mei secundum elo-
quium tuum.

⁊ Cogitaui vias meas: & conuertii pedes 59
meos in testimonia tua.

⁊ Paratus sum, & non sum turbatus: vt 60
custodiam mandata tua.

⁊ Funes peccatorum circumplexi sunt 61
me, & legem tuam non sum oblitus.

⁊ Media nocte surgebam ad confitendū 62
tibi super iudicia iustificationis tuæ.

⁊ Particeps ego sum omnium timen- 63
tium te: & custodientium mandata tua.

⁊ Misericordia tua Domine plena est 64

terra: iustificationes tuas doce me.

Teth.

65 ¶ Bonitatem fecisti cum seruo tuo Domine, secundum verbum tuum.

66 ¶ Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me: quia mandatis tuis credidi.

67 ¶ Priusquam humiliarer, ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui.

68 ¶ Bonus es tu: & in bonitate tua doce me iustificationes tuas.

69 ¶ Multiplicata est super me iniquitas superborum: ego autem in toto corde meo scrutabor mandata tua.

70 ¶ Coagulatum est sicut lac cor eorum: ego verò legem tuam meditatus sum.

71 ¶ Bonum mihi quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.

72 ¶ Bonum mihi lex oris tui super millia auri & argenti.

Iod.

73 ¶ Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me: da mihi intellectum, vt discam mandata tua.

74 ¶ Qui timent te, videbunt me, & lætābuntur: quia in verba tua supersperaui.

75 ¶ Cognoui Domine quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me.

76 ¶ Fiat misericordia tua vt consoletur me, secundū eloquium tuum seruo tuo.

77 ¶ Veniant mihi miserationes tuæ, & viuam: quia lex tua meditatio mea est.

78 ¶ Confundantur superbi, quia iniuste iniquitatem fecerunt in me: ego autem exercebor in mandatis tuis.

¶ Conuertantur mihi timentes te: & 79
qui nouerunt testimonia tua.

¶ Fiat cor meum immaculatum in iu- 80
stificationibus tuis, vt non confundar.

Caph.

¶ Defecit in salutare tuum anima mea, 81
& in verbum tuum supersperauit.

¶ Defecerunt oculi mei in eloquium 82
tuum, dicentes: Quando consolaberis me?

¶ Quia factus sum sicut vter in pruina, 83
iustificationes tuas non sum oblitus.

¶ Quot sunt dies serui tui, quando fa- 84
cies de persequentibus me iudicium?

¶ Narrauerunt mihi iniqui fabulatio- 85
nes: sed non vt lex tua.

¶ Iniqui.

¶ Omnia mandata tua veritas, "iniqui" 86
persecuti sunt me, adiuua me.

¶ Paulominus consummauerunt me in 87
terra: ego autem non dereliqui mandata
tua.

¶ Secundum misericordiam tuam viuifi- 88
ca me, & custodiam testimonia oris tui.

Lamed.

¶ In æternum Domine verbum tuum 89
permanet in cælo.

¶ In generatione & generationem veri- 90
tas tua: fundasti terram & permanet.

¶ Ordinatione tua perseuerat dies: quo- 91
niam omnia seruiunt tibi.

¶ Nisi quod lex tua, meditatio mea est: 92
nunc fortè periissem in humilitate mea.

¶ In æternum non obliuiscar iustifica- 93
tiones tuas: quia in ipsis viuificasti me.

¶ Tuus sum ego, saluum me fac: quoni- 94

am iustificationes tuas exquisiui.

95 ¶ Me expectauerant peccatores vt perderent me: testimonia tua intellexi.

96 ¶ Omnis consummationis vidi finem: latum mandatum tuum nimis.

Mem.

97 ¶ Quomodo dilexi legem tuam Domine: tota die meditatio mea est.

98 ¶ Super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est.

99 ¶ Super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua, meditatio mea est.

100 ¶ Super senes intellexi: quia mandata tua quæsiui.

101 ¶ Ab omni via mala prohibui pedes meos: vt custodiam verba tua.

102 ¶ A iudiciis tuis non declinaui: quia tu legem posuisti mihi:

103 ¶ Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo.

104 ¶ A mandatis tuis intellexi, propterea odium omnem viam iniquitatis.

Nun.

105 ¶ Lucerna pedibus meis verbū tuum: & lumen semitis meis.

106 ¶ Iuravi, & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ.

107 ¶ Humiliatus sum vsquequaque Domine: viuifica me secundum verbum tuum.

108 ¶ Voluntaria oris mei beneplacita fac Domine: & iudicia tua doce me.

109 ¶ Anima mea in manibus meis semper: & legem tuam non sum oblitus.

¶ Posuerunt peccatores laqueum mihi, 110
& de mandatis tuis non erravi.

¶ Hereditate acquisiui testimonia tua 111
in eternū: quia exultatio cordis mei sunt.

¶ Inclinati cor meum ad faciendas iu- 112
stificationes tuas in æternum propter re-
tributionem.

Samech.

¶ Iniquos odio habui: & legem tuam 113
dilexi.

¶ Adiutor & susceptor meus es tu: & in 114
verbum tuum supersperaui.

¶ Declinate à me maligni: & scrutabor 115
mandata Dei mei.

¶ Suscipe me secundū eloquium tuum, 116
& viuam, & non confundas me ab expe-
ctatione mea.

¶ Adiua me, & saluus ero: & medita- 117
bor in iustificationibus tuis semper.

¶ Spreuisti omnes discedentes à iudi- 118
ciis tuis: quia iniusta cogitatio eorum.

¶ Præuaricantes reputaui omnes pecca- 119
tores terræ, ideo dilexi testimonia tua.

¶ Confige timore tuo carnes meas: à 120
iudiciis enim tuis timui.

Ain.

¶ Feci iudicium & iustitiam: non tra- 121
das me calumniantibus me.

¶ Suscipe seruum tuum in bonum: non 122
calumnientur me superbi.

¶ Oculi mei defecerūt in salutare tuū: 123
& in eloquium iustitiæ tuæ.

¶ Fac cū seruo tuo secundū misericor- 124
diam tuā: & iustificationes tuas doce me.

Seruus

vestis 7.

125 ¶ Seruus tuus sum ego: da mihi intellectum vt sciam testimonia tua.

126 ¶ Tempus faciendi Domine: dissipauerunt legem tuam.

127 ¶ Ideo dilexi mandata tua super aurū & topazion.

128 ¶ Propterea ad omnia mandata tua dirigebar: omnē viam iniquā odio habui.
Phe.

129 ¶ Mirabilia testimonia tua: ideo scrutata est ea anima mea.

130 ¶ Declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis.

131 ¶ Os meum aperui, & attraxi spiritum: quia mandata tua desiderabam.

132 ¶ Aspice in me, & miserere mei secundum iudicium diligentium nomen tuū.

133 ¶ Gressus meos dirige secundum eloquium tuum: & nō dominetur mei omnis iniustitia.

134 ¶ Redime me à calumniis hominum, vt custodiam mandata tua.

135 ¶ Faciem tuam illumina super seruum tuum: & doce me iustificationes tuas.

136 ¶ Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia nō custodierunt legem tuam.

Sade.

137 ¶ Iustus es Domine: & rectum iudicium tuum.

138 ¶ Mandasti iustitiam testimonia tua: & veritatem tuam aīnis.

139 ¶ Tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei.

140 ¶ Ignitum eloquium tuum vehementer,

"67.

ter, & seruus tuus dilexit illud.

¶ Adolescentulus sum ego & contemp- 141
ptus: iustificationes tuas nō sum oblitus.

¶ Iustitia tua, iustitia in æternum: & 142
lex tua veritas.

¶ Tribulatio & angustia inuenerūt me: 143
mandata tua meditatio mea est.

¶ Aequitas testimonia tua in æternū: 144
intellectum da mihi, & viuam.

Coph.

¶. 15. ¶ Clamaui in toto corde- meo', exau- 145
di me Domine, iustificationes tuas re-
quiram.

¶. 5. ¶ Clamaui ad te, saluum me fac: "vt' 146
custodiam mandata tua.

¶ Præueni in maturitate, & clamaui 147
¶. 12. "quia', in verba tua supersperaui.

¶. 3. ¶ Præuenerunt oculi mei ad te dilucu- 148
lo: vt meditarer eloquia tua.

¶ Vocem meam audi secundum miseri 149
cordiam tuam Domine: & secundum iur-
diciū tuum viuifica me.

¶ Appropinquauerunt persequentes 150
me iniquitati: à lege autem tua longè fa-
cti sunt. ¶ Propè es tu Domine: & omnes 151
viæ tuæ veritas.

¶ Initio cognoui de testimoniis tuis 152
quia in æternum fundasti ea.

Res.

¶ Vide humilitatem meam, & eripe me 153
quia legem tuam non sum oblitus.

¶ Iudica iudiciū meum, & redime 154
me: propter eloquium tuum viuifica me.

¶ Longè à peccatoribus salus, quia iu- 155

stificationes tuas non exquisierunt.

156 ¶ Misericordiæ tuæ multæ Domine:
secundum iudicium tuum viuifica me.

157 ¶ Multi qui persecutur me & tribu-
lant me, à testimoniis tuis nō declinaui.

158 ¶ Vidi præuaricantes, & tabescebam,
quia eloquia tua non custodierunt.

159 ¶ Vidi quoniam mandata tua dilexi
domine: in misericordia tua viuifica me.

160 ¶ Principium verborū tuorum veritas:
* in æternum omnia iudicia iustitiæ tuę.

Sin.

161 ¶ Principes persecuti sunt me gratis, &
à verbis tuis formidauit cor meum.

162 ¶ Lætabor ego super eloquia tua, sicut
qui inuenit spolia multa.

163 ¶ Iniquitatem odio habui, & abomi-
natus sum: legem autem tuam dilexi.

164 ¶ Septies in die laudem dixi tibi super
iudicia iustitiæ tuæ.

166 ¶ Pax multa diligentibus legem tuam:
& non est illis scandalum.

166 ¶ Expectabam salutare tuum Domi-
ne, & mandata tua dilexi.

167 ¶ Custodiuit anima mea testimonia
tua: & dilexit ea vehementer.

168 ¶ Seruaui mandata tua & testimonia
tua, quia oēs viæ meæ in conspectu tuo.

Tau.

169 ¶ Appropinquet deprecatio mea in cō-
spectu tuo Domine: iuxta eloquium tu-
um da mihi intellectum.

170 ¶ Intret postulatio mea in conspectu
tuo: secundum eloquium tuum eripe me.

⁊ Eructabunt labia mea hymnū, cūm 171
deueris me iustificationes tuas.

⁊ Pronuntiabit lingua mea eloquiūm 172
tuū: quia omnia mandata tua equitas.

⁊ Fiat manus tua vt saluet me: quoni- 173
am mandata tua elegi.

⁊ Concupiui salutare tuū Domine, 174
& lex tua meditatio mea est.

⁊ Viuet anima mea & laudabit te, & iu- 175
dicia tua adiuuabunt me.

⁊ Erraui sicut ouis quæ periit: quære 176
seruum tuū, quia mandata tua nō sum
oblitis.

HEB. 110.

Canticum graduum. CXIX.

AD Dominum cūm tribularer clama- 1
ui, & exaudiuit me.

⁊ Domine libera animam meam à la- 2
biis iniquis & à lingua dolosa.

⁊ Quid detur tibi, aut quid apponatur 3
tibi ad linguam dolosam?

⁊ Sagittæ potentis acutæ, cum carboni- 4
bus desolatoriis. B

⁊ Heu mihi, quia incolatus meus pro- 5
longatus est: habitauī cum habitantibus
Cedar, ⁊ multum incola fuit anima mea. 6

⁊ Cum his qui oderunt pacem, eram pa- 7
cificus: cum loquebar illis, impugnabant
me gratis.

HEB. 121.

Canticum graduum. CXX.

2. Ps. 20. c. 17

LEuauī oculos meos in montes, vnde A
venit auxilium mihi. 2

⁊ Auxilium meū à Domino qui fecit 3
cælum & terram. B

⁊ Non det in cōmotionem pedē tuū,

neque dormitet qui custodit te.

4 [?] Ecce non dormitabit neque dormitet
B qui custodit Israël.

5 [?] Dominus custodit te, Dominus pro-
tectio tua super manum dexteram tuam.

6 [?] Per diem sol non vret te: neque luna
per noctem.

7 [?] Dominus custodit te ab omni malo:
custodiat animam tuam Dominus.

8 [?] Dominus custodiat introitum tuum
& exitum tuum, ex hoc nunc & vsque in
seculum.

1 *Canticum graduum.*

CXXI.

HEB. 122.

A **L** Aetatus sum in his quæ dicta sunt
mihi, In domum Domini ibimus,

2 [?] Stantes erāt pedes nostri in atriis tuis
Ierusalem.

3 [?] Ierusalem quæ ædificatur vt ciuitas:
cuius participatio eius in idipsum.

4 [?] Illuc enim ascenderunt tribus, tribus
Domini: testimonium Israël, ad confiten-
dum nomini Domini.

5 [?] Quia illic sederunt sedes in iudicio,
sedes super domum Dauid.

6 [?] Rogate quæ ad pacem sunt Ierusa-
B lem: & abundantia diligentibus te:

7 [?] Fiat pax in virtute tua: & abundantia
in turtibus tuis.

8 [?] Propter fratres meos, & proximos
meos, loquebar pacem de te:

9 [?] Propter domum Domini Dei nostri,
quæsiui bona tibi.

AD te leuavi oculos meos, qui habitas
in cælis.

¶ Ecce, sicut oculi seruatorum in manibus
dominorum suorum.

Sicut oculi ancille in manibus domine
sue: ita oculi nostri ad Dominum Deum
nostrum, donec misereatur nostri.

¶ Miserere nostri Domine, miserere no-
stri: quia multum repleti sumus despe-
ctioe. ¶ Quia multum repleta est ani-
ma nostra: opprobrium abundantibus, &
despectio superbis.

Nisi quia Dominus erat in nobis, di-
cat nunc Israël, ¶ nisi quia Dominus
erat in nobis.

Cum exurgerent homines in nos, ¶ for-
tè viuos deglutissent nos:

Cum irasceretur furor eorum in nos
¶ forsitan aqua absorbuisset nos.

Torrentem pertransiuit anima nostra: ¶
¶ forsitan pertransisset anima nostra a-
quam intolerabilem.

¶ Benedictus Dominus, qui non dedit
nos in captioem dentibus eorum.

¶ Anima nostra sicut passer erepta est
de laqueo venantium.

Laqueus contritus est, & nos liberati
sumus.

¶ Adiutorium nostrum in nomine Do-
mini, qui fecit cælum & terram.

1 **Q**ui confidit in Domino, sicut mons
2 Sion: non commouebitur in æternū,
qui habitat in Ierusalem.

3 Montes in circuitu eius: & Dominus
in circuitu populi sui, ex hoc nunc & us-
que in seculum.

4 Quia nō relinquet Dominus virgam
peccatorum super sortem iustorum: ut
non extendant iusti ad iniquitatem ma-
nus suas.

5 Benefac Domine bonis & rectis corde.

6 Declinantes autem in obligationes ad-
ducet Dominus cum operantibus iniqui-
tatem: pax super Israël.

1 **I**n conuertēdo Dominus captiuitatem
Sion, facti sumus sicut consolati:

2 Tunc repletū est gaudio os nostrum,
& lingua nostra exultatione.

Tunc dicent inter Gentes, Magnifica-
uit Dominus facere cum eis.

3 Magnificauit Dominus facere nobis-
cum: facti sumus lætantes.

4 Conuerte Domine captiuitatem no-
stram, sicut torrens in Austro.

5 Qui seminant in lachrymis, in exul-
tatione metent.

6 Euntes ibant & flebant, mittentes se-
mina sua. portantes

Venientes autem venient cum exulta-
tione, portantes manipulos suos.

Nisi Dominus ædificauerit domum, A
in vanum laborauerunt qui ædifi-
cant eam.

Nisi Dominus custodierit ciuitatem,
frustra vigilat qui custodit eam.

¶ Vanum est vobis ante lucem surge- 2
re: surgite postquam sederitis qui mandu-
catis panem doloris.

Cùm dederit dilectis suis somnum: ¶ ec- 3
ce, hæreditas Domini, filii: merces, fructus
ventris.

Sicut sagittæ in manu potentis: ita filii 4
excussorum.

¶ Beatus vir qui impleuit desiderium 5
suum ex ipsis: non confundetur cùm lo-
quetur inimicis suis in porta.

BEati omnes qui timēt Dominum, qui A
ambulant in viis eius:

¶ Labores manuum tuarum quia man- 2
ducabis: beatus es, & bene tibi erit.

¶ Vxor tua sicut vitis abundans in late- 3
ribus domus tuæ.

Filii tui sicut nouellæ oliuarum in cir-
cuitu mensæ tuæ.

¶ Ecce sic benedicetur homo, qui timet 4
Dominum.

¶ Benedicat tibi Dominus ex Sion: & 5
videas bona Ierusalem omnibus diebus
vitæ tuæ.

¶ Et videas filios filiorum tuorum, pa- 6
cem super Israël.

A **S**Aepe expugnauerunt me à iuuentute
mea, dicat nunc Israël,

2 **¶** Saepe expugnauerunt me à iuuentute
mea: etenim non potuerunt mihi.

3 **¶** Supra dorsum meū fabricauerūt pec-
catores: prolongauerūt iniquitatē suam.

4 **¶** Dominus iustus concidet ceruices pec-
catorum: **¶** confundantur & conuertan-
tur retrorsum omnes qui oderunt Sion.

5 **¶** Fiant sicut foenum rectorum, quod
priusquam euellatur exaruit:

6 **¶** De quo non implebit manum suam
qui meret, & sinum suum qui manigulos
colligit.

7 **¶** Et non dixerunt qui praeferibant, Be-
nedictio Domini super vos: benediximus
vobis in nomine Domini.

8 **¶** Et non dixerunt qui praeferibant, Be-
nedictio Domini super vos: benediximus
vobis in nomine Domini.

A **D**E profundis clamaui ad te Domine:

2 **¶** Domine exaudi vocem meam:

Fiant aures tuæ intendentes in vocem
deprecationis meæ.

3 **¶** Si iniquitates obseruaueris Domine:
Domine quis sustinebit?

4 **¶** Quia apud te propitiatio est: & pro-
pter legem tuam sustinui te Domine.

Sustinuit anima mea in verbo eius:
6 **¶** sperauit anima mea in Domino.

A custodia matutina usq; ad noctem:
7 **¶** speret Israël in Domino.

Quia apud Dominum misericordia:
& copiosa apud eum redemptio.

¶ Et ipse redimet Israël ex omnibus ini-
quitatibus eius.

HEB. 131.

Canticum graduum David.

CXXX.

Domine non est exaltatū cor meum,
neque elati sunt oculi mei:

Neque ambulavi in magnis, neque in
mirabilibus super me.

¶ Si non humiliter sentiebam, sed exal-
taui animam meam:

Sicut ablactatus est super matre sua,
ita retributio in anima mea.

¶ Speret Israël in Domino, ex hoc nūc
& usque in seculum.

HEB. 132.

Canticum graduum.

CXXXI.

Memento Domine David, & omnis
mansuetudinis eius,

¶ Sicut iuravit Domino, votum vouit
Deo Iacob:

¶ Si introiero in tabernaculum domus
meæ, si ascendero in lectum strati mei,

¶ Si dederō somnum oculis meis, & pal-
pebris meis dormitationem,

¶ Et requiem temporibus meis: ¶ donec
inueniam locum Domino, tabernaculum
Deo Iacob.

¶ Ecce audiuimus eam in Ephrata: in-
uenimus eam in campis syluæ.

¶ Introibimus in tabernaculū eius: ado-
rabimus in loco ubi steterunt pedes eius.

¶ Surge Domine in requiem tuam, tu
& arca sanctificationis tuæ.

¶ Sacerdotes tui induantur iustitia: &
sancti tui exultent.

¶ Propter David seruum tuum, non a-

*Tabernacu-
li 2.**1. Par. 6. g. 41*

Cuertas faciem Christi tui.

11 ¹ Juravit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eum, ² De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

2. Reg. 7. c. 12

Luc. 4. c. 55.

Act. 2. c. 30.

12 ¹ Si custodierint filii tui testamentum meum, & testimonia mea hæc quæ docebo eos:

Et filii eorum usque in seculum sedebunt super sedem tuam.

13 Quoniam elegit Dominus Sion: elegit eam in habitationem sibi.

14 ¹ Hæc requies mea in seculum seculi: hic habitabo, quoniam elegi eam.

15 ¹ Viduam eius benedicens benedicam: pauperes eius saturabo panibus.

16 ¹ Sacerdotes eius induam salutari: & sancti tui exultatione exultabunt.

17 ¹ Illuc² producam cornu David, ² paravi lucernam Christo meo.

1. Ric 4.

Luc. 1. g. 69.

18 ¹ Inimicos eius induam confusione: super ipsum autem effloreat sanctificatio mea.

Mala. 3. a. 1.

Canticum graduum David. CXXXII.

HEB. 133.

A Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres in vnum:

2 ¹ Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron,

3 ¹ Quod descendit in oram vestimenti eius: ² sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion.

4 ¹ Quoniã illic mandavit Dominus benedictionem, & vitam usque in seculum.

Canticum graduum. CXXXIII.

HEB. 334.

A Ecce nunc benedicite Domino, omnes serui Domini,

Qui

Qui statis in domo Domini, in atriis
domus Dei nostri.

In noctibus extollite manus vestras in
sancta, & benedicite Domino.

Benedicat te Dominus ex Sion, qui fe-
cit caelum & terram.

M. E. B. 135.

Hallelu ia.

CXXXIII.

Audate nomen Domini, laudate ser-
ui Dominum,

Qui statis in domo Domini, in atriis
domus Dei nostri.

Laudate Dominum, quia bonus Do-
minus: psallite nomini eius, quoniam sua-
ue est.

Quoniam Iacob elegit sibi Dominus,
Israël in possessionem sibi,

Quia ego cognoui quod magnus est
Dominus, & Deus noster præ omnibus
diis. Omnia quaecunque voluit Domi-
nus fecit in caelo & in terra, in mari, & in
B. omnibus abyssis.

Educens nubes ab extremo terræ:
fulgura in pluuiam fecit.

Qui producit ventos de thesauris su-
is: qui percussit primogenita Aegypti ab
homine usque ad pecus.

Emissit signa & prodigia in medio tui
Aegypte, in Pharaonem, & in omnes ser-
uos eius.

Qui percussit gentes multas: & oc-
cidit reges fortes,

Sehon regem Amorrhæorū, & Og
regem Basan, & omnia regna Chanáan.

Et dedit terram eorū hæreditatem,

hæ-

Yer. 10. b. 13.
57. b. 16.

Ioh. 3. b. 8.
Ex. 12. d. 29.

Et misit 15.

Ios. 12. a. 1.
b. 7.

Nu. 21. e. 24.
d. 33.

Ios. 13. a. 7.

Chæreditatem Israël populo suo.

13 ¶ Domine nomen tuum in æternum:
Domine memoriale tuum in generatio-
nem & generationem.

14 ¶ Quia iudicabit Dominus populum
suum, & in seruis suis deprecabitur.

15 ¶ Simulachra Gentium, argentum & *Sup. 113.4.4.*
aurum, opera manuum hominum.

16 ¶ Os habent & non loquentur: oculos *Sap. 15.6.15.*
habent, & non videbunt.

17 ¶ Aures habent & non audient: neque
D enim est spiritus in ore ipsorum.

18 ¶ Similes illis fiant qui faciunt ea, & om-
nes qui confidunt in eis.

19 ¶ Domus Israël benedicite Domino:
domus Aaron benedicite Domino.

20 ¶ Domus Leui benedicite Domino: qui
timetis Dominum, benedicite Domino.

21 ¶ Benedictus Dominus ex Sion, qui ha-
bitat in Ierusalem.

1 *Hallelu-ia.* CXXXV.

HEB. 136.

A C Onfitemini Domino quoniam bo-
nus: quoniam in æternum misericor-
dia eius.

2 ¶ Confitemini Deo Deorum: quoniam
in æternum misericordia eius.

3 ¶ Confitemini Domino dominorum:
quoniam in æternum misericordia eius.

3 ¶ Qui facit mirabilia magna solus: quo-
niam in æternum misericordia eius.

5 ¶ Qui fecit cælos in intellectu: quoniã
in æternum misericordia eius.

*Gen. 1.1. &
6.6.*

6 ¶ Qui firmavit terram super aquas:
quoniam in æternum misericordia eius.

1.4.

1.6. ¶ Qui fecit luminaria magna: quoniã 7
in æternum misericordia eius.

¶ Solem in potestatem diei: quoniam 8
in æternum misericordia eius. B

¶ Lunam & stellas in potestatem noctis: 9
quoniam in æternum misericordia eius.

Exo. 12. c. 29. ¶ Qui percussit Aegyptum cum pri- 10
mogenius eorum: quoniam in æternum
misericordia eius.

Exo. 13. c. 17. ¶ Qui eduxit Israël de medio eorum: 11
quoniam in æternum misericordia eius.

¶ In manu potenti & brachio excelso: 12
quoniam in æternum misericordia eius.

¶ Qui diuisit Mare rubrum in diuisio- 13
nes: quoniã in æternum misericordia eius.

¶ Et eduxit Israël per medium eius: quo- 14
niam in æternum misericordia eius.

Exo. 14. g. 28 ¶ Et excussit Pharaonem & virtutem 15
eius in Mari rubro: quoniam in æternum C
misericordia eius.

¶ Qui traduxit populum suum per de- 16
sertum: quoniam in æternum misericor-
dia eius.

¶ Qui percussit reges magnos: quoniam 17
in æternum misericordia eius.

Nu. 21. c. 24. ¶ Et occidit reges fortes: quoniam in 18
æternum misericordia eius.

¶ Schon regem Amonharorum: quo- 19
niam in æternum misericordia eius.

Nu. 21. g. 33. ¶ Et Og regem Basan: quoniam in æter- 20
num misericordia eius.

Iosue 13. c. 7. ¶ Et dedit terram eorum hereditatem: 21
quoniam in æternum misericordia eius.

¶ Hereditatem Israël seruo suo: quo- 21

niam in æternum misericordia eius.

23 ⁹ Quia in humilitate nostra memor fuit nostri: quoniam in æternum misericordia eius.

24 ⁹ Et redemit nos ab inimicis nostris: quoniam in æternum misericordia eius.

25 ⁹ Qui dat escam omni carni: quoniam in æternum misericordia eius.

26 ⁹ Confitemini Deo cæli: quoniam in æternum misericordia eius.

Confitemini Domino dominorum: quoniam in æternum misericordia eius.

Psalmus David propter Ieremiam. CXXXVI. HEB. 117

1 **S**uper flumina Babylonis, illic sedimus
A & fleuimus, dñi recordaremur* Sion: 4143

2 ⁹ In salicibus in mediò eius suspēdimus organa nostra.

3 ⁹ Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerunt nos, verba cantionum, Et qui abduxerunt nos, Hymnum cantate nobis de canticis Sion.

4 ⁹ Quomodo cantabimus canticū Domini in terra aliena?

5 ⁹ Si oblitus fuerò tui Ierusalē, obliuioni detur dextera mea.

6 ⁹ Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui. Si non proposuerò Ierusalem in principio lætitiæ meæ.

7 ⁹ Memor esto Domine filiorū Edom, in die Ierusalem.

Qui dicunt, Exinanite, exinanite vsque ad fundamentum in ea.

8 ⁹ Filia Babylonis misera: beatus qui re-

tribuet tibi retributionem tuam , quam retribuisti nobis.

Isa. 13. c. 16.

versos 4.

HEB. 138.

¶ Beatus qui tenebit & allidet paru-
los suos ad petram.

Ipsi David.

C X X X V I I .

Confitebor tibi Domine in toto cor-
de meo : quoniam audisti verba oris A
mei.

In conspectu angelorum psallam tibi,
¶ adorabo ad templum sanctum tuum, &
confitebor nomini tuo.

Super misericordia tua & veritate tua:
quoniam magnificasti super omne , no-
men sanctum tuum.

¶ In quacunque die inuocauero te, ex-
audi me: multiplicabis in anima mea vir-
tutem.

¶ Confiteantur tibi Domine omnes re-
ges terræ , quia audierunt omnia verba
oris tui.

¶ Et cantent in viis Domini : quoniam
magna est gloria Domini. B

¶ Quoniam excelsus Dominus: & hu-
milia respicit, & alta à longè cognoscit. 6

¶ Si ambulauero in medio tribulatio-
nis, viuificabis me, & super iram inimico-
rum meorum extendisti manum tuam,
& saluum me fecit dextera tua.

¶ Dominus retribuet pro me , Domine
misericordia tua in seculum , opera ma-
nuum tuarum ne despicias.

HEB. 139.

In suam Psalmus David. C X X X V I I I . 1

Domine probasti me , & cognouisti A
me: ¶ tu cognouisti sessionem meam 2

& resurrectionem meam.

3 [?] Intellexisti cogitationes meas delonge, semitam meam & funiculum meum inuestigasti.

4 [?] Et omnes vias meas præuidisti: quia non est sermo in lingua mea.

5 [?] Ecce Domine tu cognouisti omnia nouissima & antiqua: tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.

6 [?] Mirabilis facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam.

7 [?] Quò ibo à spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam?

8 [?] Si ascendero in cælum, tu illic es; si *Amos 9.4.29*
B descendero in infernum, ades.

9 [?] Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris:

10 [?] Etenim illic manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.

11 [?] Et dixi, Forsitan tenebræ conculcabunt me: & nox illuminatio mea in deliciis meis.

12 [?] Quia tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.

13 [?] Quia tu possedisti renes meos: suscepisti me de utero matris meæ.

14 [?] Confitebor tibi, quia terribiliter magnificatus es: mirabilia opera tua, & anima mea "cognoscet nimis". *"cognosceat 29"*

15 [?] Non est occultatum os meum à te quod fecisti in occulto: & substantia mea in inferioribus terræ.

16 [?] Imperfectum meum viderunt oculi

tui, & in libro tuo omnes scribentur: dies
formabuntur, & nemo in eis.

*Confortati
Iai. 3.*

¶ Mihi autem nimis honorificati sunt
amici tui Deus: nimis confortatus est prin-
cipatus eorum.

¶ Dinumerabo eos, & super arenam
multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc sum
tecum.

¶ Si occideris Deus peccatores: viri san-
guinum declinate à me,

¶ Quia dicitis in cogitatione, accipient
in vanitate ciuitates suas.

¶ Nonne qui oderunt te Domine, ode-
ram: & super inimicos tuos tabescebam?

¶ Perfecto odio oderam illos: inimici
facti sunt mihi.

¶ Proba me Deus, & scito cor meum:
interroga me, & cognosce sententias meas.

¶ Et vide si via iniquitatis in me est: &
deduc me in via æterna.

HEB. 140.

In finem, Psalmus David. CXXXIX.

ERipe me Domine ab homine malo,
à viro iniquo eripe me.

¶ Qui cogitauerunt iniquitates in cor-
de, tota die constituebant prælia.

*Sap. 5. c. 11.
13. c. 3.*

¶ Acuerunt linguam suam sicut serpen-
tes: venenum aspidum sub labiis eorum.

Rom. 3. 6. 13.

¶ Custodi me Domine de manu pecca-
toris: & ab hominibus iniquis eripe me.

¶ Qui cogitauerunt supplantare gressus
meos: absconderunt superbi laqueum
mihi:

Et funes extenderunt in laqueum, iu-
sta ner scandalum posuerunt mihi.

Dixi

- 7 [?]Dixi Domino, Deus meus es tu, exaudi
di Domine vocem deprecationis meæ.
- 8 [?]Domine Domine virtus salutis meæ:
B obumbrasti super caput meū in die belli.
- 9 [?]Ne tradas me Domine à desiderio
meo peccatori: cogitauerunt contra me,
ne derelinquas me, ne fortè exaltentur.
- 10 [?]Caput circuitus eorū, labor labiorum
ipforum operiet eos.
- 11 [?]Cadent super eos carbones: in ignem
deicies eos, in miseris non subsistent.
- 12 [?]Vir linguosus non dirigetur in terra:
virum iniustum mala capiēt in interitu.
- 13 [?]Cognoui quia faciet Dominus iudi-
cium inopis, & vindictam pauperum.
- 14 [?]Veruntamen iusti confitebuntur no-
mini tuo: & habitabūt recti cū vultu tuo.

1 *Psalms David.*

CXL.

HEB. 147.

- A **D**omine, clamaui ad te, exaudi me: in-
tende voci meæ, cū clamauero ad te.
- 2 [?]Dirigatur oratio mea sicut incensum
in conspectu tuo: eleuatio manūū mea-
rum sacrificium vespertinum.
- 3 [?]Pone Domine custodiam ori meo,
& ostium circumstantiæ labiis meis.
- 4 [?]Non declines cor meum in verba ma-
litiæ, ad excusandas excusationes in pec-
catis,
Cum hominibus operantibus iniqui-
tatem: & non communicabo cum electis
eorum.
- 5 [?]Corripiet me iustus in misericordia,
& increpabit me: oleum autem peccato-
ris non impinguet caput meum.

Quoniam adhuc & oratio mea in be- B
neplacitis eorum: ? absorpti sunt iuueti 6
petræ iudices eorum.

Audient verba mea quoniam potue-
runt: ? sicut crassitudo terræ erupta est su 7
per terram.

Dissipata sunt ossa nostra secus infer-
num: ? quia ad te Domine Domine ocu- 8
li mei, in te speravi, non auferas animam
meam.

? Custodi me à laqueo quem statue- 9
runt mihi: & à scandalis operantium ini-
quitate.

? Cadent in retiaculo eius peccatores, 10
singulariter sum ego donec transeam.

Intellectus David, cum esset in spelunca, oratio. 1

I. Reg. 24.

CXLII.

H E B. 142.

Sup. 76. 111.

VOce mea ad Dominum clamavi, voce 2
mea ad Dominum deprecatus sum: A

? Effundo in conspectu eius orationem, 3
meam, & tribulationem meam ante ip-
sum pronantio.

? In deficiendo ex me spiritum meum, 4
& tu cognouisti semitas meas,

In via hac quam ambulabam, abscon-
derunt laqueum mihi.

? Considerabam ad dexteram, & vide- 5
bam: & non erat qui cognosceret me.

Periit fuga à me: & non est qui requi- B
rat animam meam.

? Clamavi ad te Domine, dixi, Tu es 6
spes mea, portio mea in terra uiuentium.

? Intende ad deprecationem meam: quia 7
humiliatus sum nimis.

Libera me à persequentibus me: quia confortati sunt super me.

8 Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo: me expectant iusti, donec retribuas mihi.

1 *Psalms David, quando persequeretur eum Absolon filius eius. 2. Reg. 17.*

CXLII.

H E B. 143.

A D Omine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam in veritate tua, exaudi me in tua iustitia.

2 ¶ Et non intres in iudicium cum seruo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

3 ¶ Quia persecutus est inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam meam:

4 Collocavit me in obscuris sicut mortuos seculi, ¶ & anxius est super me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

5 ¶ Memor fui dierum antiquorum, menditatus sum in omnibus operibus tuis: in factis manuum tuarum meditabar.

6 Expandi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi:

7 ¶ Velociter exaudi me Domine, defecit spiritus meus.

Non auertas faciem tuam à me: & similis ero descendentibus in lacum.

8 ¶ Auditam fac mihi manem misericordiam tuam: quia in te speraui.

Notam fac mihi viam in qua ambularem: quia ad te leuaui animam meam.

9 ¶ Eripe me de inimicis meis Domine,

ad te confugi: ¹⁰ & doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: ¹¹ & propter nomen tuum Domine viuificabis me, in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam: ¹² & in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes qui tribulāt animam meam: quoniam ego seruus tuus sum.

Psalmus David aduersus Goliath.

HEB. 144.

CXLIII.

Benedictus Dominus Deus meus qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.

Misericordia mea & refugium meum: ² susceptor meus, & liberator meus:

Protector meus & in ipso speraui: qui ³ "subdit" populum meum sub me.

Domine quid est homo, quia innotuisti ei? aut filius hominis, quia reputas ⁴ eum?

Homo vanitati similis factus est: ⁵ dies eius sicut umbra prætereunt.

Domine inclina cælos tuos, & descende: ⁶ tange montes, & fumigabunt.

Fulgura coruscationem, & dissipabis ⁷ eos: emitte sagittas tuas, & cõturbabis eos.

Emitte manum tuam de alto, eripe me, ⁸ & libera me de aquis multis, de manu filiorum alienorum:

Quorum os locutum est vanitatem: ⁹ & dextera eorum dextera iniquitatis.

Deus canticum nouum cantabo tibi: ¹⁰

Iob 8.6.9.
14.4.2.

in psalterio decachordo psallam tibi.

10 ¶ Qui das salutem regibus: qui redemi-
sti David seruum tuum de gladio mali-
11 gno: ¶ eripe me,

Et erue me de manu filiorum alieno-
rum, quorum os locutum est vanitatem:
& dextera eorum dextera iniquitatis:

12 ¶ Quorum filii sicut nouellæ planta-
tiones in iuuentute sua.

Filiæ eorum compositæ: circumornata
tæ vt similitudo templi.

13 ¶ Promptuaria eorum plena: eructan-
tia ex hoc in illud.

Oues eorum foetosæ, abundantes in
14 egressibus suis: ¶ boues eorum crassæ.

Non est ruina maceræ, neque transi-
tus, neque clamor in plateis eorum.

15 ¶ Beatum dixerunt populum cui hæc
sunt: beatus populus cuius Dominus De-
us eius.

1 *Laudatio ipsi David.* CXLIII.

H E B. 145

A **E**Xultabo te Deus meus rex: & benedi-
cam nomini tuo in seculum, & in se-
culum seculi.

2 ¶ Per singulos dies benedicam tibi, &
laudabo nomen tuum in seculum, & in
seculum seculi.

3 ¶ Magnus Dominus & laudabilis ni-
mis: & magnitudinis eius non est finis.

4 ¶ Generatio & generatio laudabit ope-
ra tua, & potentiã tuam pronuntiabunt.

5 ¶ Magnificẽtiam gloriæ sanctitatis tuæ
loquentur, & mirabilia tua narrabunt:

6 ¶ Et virtutem terribilium tuorum di-

cent, & magnitudinem tuam narrabunt. B

*Iustitiam
dnam &*

¶ Memoriā abundantiae suauitatis tuae 7
eructabunt: & iustitia tua exultabunt:

¶ Misericors & misericors Dominus: pa- 8
tiens & multum misericors.

¶ Snauis Dominus vniuersis: & misera- 9
tiones eius super omnia opera eius.

¶ Confiteantur tibi Domine omnia o- 10
pera tua, & sancti tui benedicant tibi:

¶ Gloriam regni tui dicent, & potētiam 11
tuam loquentur.

¶ Ut notam faciant filiis hominum po- 12
tentiam tuam, & gloriam magnificentiae C
regni tui.

¶ Regnum tuum regnum omnium se- 13
culorum: & dominatio tua in omni ge-
neratione & generatione.

Fidelis Dominus in omnibus verbis su-
is: & sanctus in omnibus operibus suis.

¶ Alleuat Dominus omnes qui corruūt, 14
& erigit omnes elisos.

Domine

¶ Oculi omnium in te sperāt*: & tu das 15
escam illorum in tempore oportuno.

¶ Aperis tu manum tuā: & imples om- 16
ne animal benedictione.

¶ Iustus Dominus in omnibus viis suis: 17
& sanctus in omnibus operibus suis. D

Propè est Dominus omnibus inuocan- 18
tibus eum: omnibus inuocantibus eum
in veritate.

¶ Voluntatem timentium se faciet, & 19
deprecationem eorum exaudiet, & saluos
faciet eos.

¶ Custodit Dominus omnes diligentes 20

se: & omnes peccatores disperdet.

21. ⁹ Laudationem Domini loquetur os meum: & benedicat omnis caro nomini sancto eius in seculum, & in seculū seculi.

1. *Hallelu-ia, Aggai & Zachariæ.*
CXLV.

2. **L**auda anima mea Dominum, ⁹ & laudabo Dominum in vita mea, psallam Deo meo quamdiu fuero.

H E B. 146^a
Sup. 103. d. 33

3. ⁹ Nolite confidere in principibus: * in filiis hominum, in quibus non est salus.

*neo

4. ⁹ Exhibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

5. ⁹ Beatus cuius Deus Iacob adiutor eius, spes eius in Domino Deo ipsius, ⁹ qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt.

Mat. 14. c. 15°
Apo. 14. v. 7

7. ⁹ Qui custodit veritatem in seculum, facit iudicium iniuriarum patientibus: dat escam esurientibus.

8. Dominus soluit cōpeditos: ⁹ Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit elisos, Dominus diligit iustos.

9. ⁹ Dominus custodit aduenas, pupillum & viduam suscipiet: & ⁹ vias peccatorum disperdet.

*viam 6.

10. ⁹ Regnabit Dominus in secula Deus tuus Sion, in generatione & generationē.

1. *Hallelu-ia.* CXLVI.

H E B. 147°

Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus Deo nostro: sit iucunda decoraque laudatio.

¶ Aedificans Ierusalem Dominus: dis- 2
persiones Israëlis congregabit.

¶ Qui sanat contritos corde, & alligat 3
contritiones eorum.

4. Esdr. 10.

g. 57.

"vocas 8.

¶ Qui numerat multitudinē stellarum: 4
& omnibus eis nomina "vocans".

¶ Magnus dominus noster, & magna vir 5
tus eius: & sapiētiae eius nō est numerus.

¶ Suscipiens mansuetos Dominus: hu- 6
milians autē peccatores vsque ad terram.

¶ Præcinite Domino in cōfessione: psal- 7
lite Deo nostro in cithara.

¶ Qui operit cælum nubibus, & parat 8
terræ pluuiam.

¶ Qui producit in montibus foenum, &
herbam seruituti hominum.

Isa 39. c. 3.

¶ Qui dat iumentis escam ipsorum: 9
pullis cornuorum inuocantibus eum.

¶ Non in fortitudine equi voluntatem 10
habebit: nec in tibiis viri beneplacitum e-
rit ei:

¶ Beneplacitum est Domino super ti- 11
mentes eum, & in eis qui sperant super
misericordia eius.

Hallelu. i. a.

CXLVII. R

Psal. hic iun-
gitur praece-
denti apud
Hebraeos.

Lauda Ierusalem Dominum, lauda 12
Deum tuum Sion.

¶ Quoniam confortauit feras porta- 13
rum tuarum: benedixit filiis tuis in te.

¶ Qui posuit fines tuos pacem: & adipe 14
frumenti satiat te.

¶ Qui emittit eloquium suū terræ: ve- 15
lociter currit sermo eius.

16 ¶ Qui dat niuem sicut lanam: nebulam sicut cinerem spargit.

17 ¶ Mittit crySTALLUM suam sicut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit?

18 ¶ Emitteret verbum suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus eius, & fluent aquæ.

19 ¶ Qui annuntiat verbum suum Iacob: iustitias & iudicia sua Israël.

20 ¶ Non fecit taliter omni nationi: & iudicia sua nō manifestauit eis. Hallelu-ia.

Hallelu-ia. CXLVIII.

A **L**audate Dominum de cælis: laudate eum in excelsis,

1 ¶ Laudate eum omnes Angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius. Dan. 3. 58.

2 ¶ Laudate eum sol & luna: laudate eum omnes stellæ & lumen.

3 ¶ Laudate eum cæli cælorum: & aquæ quæ super cælos sunt, ¶ laudent nomen Domini. Dan. 3. 59. 60.

Quia ipse dixit, & facta sunt: ipse mandauit, & creata sunt.

4 ¶ Statuit ea in æternum, & in seculum seculi: præceptum posuit, & non præteribit.

5 ¶ Laudate Dominum de terra, dracones & omnes abyssi.

6 ¶ Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius.

7 ¶ Montes & omnes colles, ligna fructifera & omnes cedri.

8 ¶ Bestiæ, & vniuersa peccora, serpentes & volucres pennatæ.

Reges terræ, & omnes populi, princi- 11
pes & omnes iudices terræ:

Iuuenes & virgines, senes cum iunio- 12
ribus, laudent nomen Domini: quia ex- 13
altatum est nomen eius solius.

Confessio eius super celum & terram:
& exaltauit cornu populi sui. 14

Hymnus omnibus sanctis eius: filiis Is-
raël populo appropinquanti sibi. Hal-
lelu-ia.

Hallelu-ia.

CXLI X.

CAntate Domino canticum nouum: A
laus eius in ecclesia sanctorum.

Laetetur Israël in eo qui fecit eum: & 2
filia' Sion exultent in rege suo.

Laudent nomē eius in choro, in tym- 3
pano & psalterio psallant ei.

Quia beneplacitum est Domino in 4
populo suo, & exaltauit mansuetos in sa-
lutem.

Exultabunt sancti in gloria, lætabun- 5
tur in cubilibus suis.

Extultationes' Dei in gutture eorum, 6
& gladii ancipites in manibus eorum. B

Ad faciendam vindictam in nationi- 7
bus, increpationes in populis:

Ad alligandos reges eorum in com- 8
pedibus, & nobiles eorum in manicis fer-
reis:

Vt faciant in eis iudicium conscrip- 9
tum: gloria hæc est omnibus sanctis eius.
Hallelu-ia.

Plij 6.

Exaltatio-
nes 1.

Hallelu-ia. CL.

- A **L**audate Dominum in sanctis eius: laudate eum in firmitate virtutis eius.
- 2 ^oLaudate eum in virtutibus eius: laudate eum secundum multitudinem magnitudinis eius.
- 3 ^oLaudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio & cithara.
- 4 ^oLaudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo.
- 5 ^oLaudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis: ^oomnis spiritus laudet Dominum.
- 6 Hallelu-ia.

Hieronimi præfatio in Libros Salomonis.

Iungat epistola quos iungit sacerdotium: imò charta non diuidat quos Christi necit amor. Commentarios in Osee, Amos, Zachariam, Malachiam quos poscitis, scripsissem, si licuisset præ valetudine. Mittitis solatia sumptuum, notarios nostros & librarios sustentatis, ut vobis potissimum nostrum desudet ingenium. Et ecce ex latere frequens turba diuersa poscentium: quasi aut æquum sit, me vobis esurientibus, alijs laborare: aut in ratione dati & accepti, cuiquam præter vos, obnoxius sim. Itaque longa ægrotatione fractus, ne penitus hoc anno reticerem, & apud vos mutus essem, tridui opus nomini vestro consecraui, interpretationem videlicet trium Salomonis voluminum, **M I S L E**, quas Hebræi Parabolas, vulgata autem æditio Proverbia vocat: **C O H E L E T**, quem Græcè Ecclesiasten, Latine concionatorem possumus dicere: **S I R H A S I R I M**, quod in no-

P R A E F A T I O .

Græcam linguam vertitur Canticum Canticorum, Fertur & Panæretos Iesu filij Sirachi liber, & alius pseudepigraphus, qui Sapiencia Salomonis inscribitur. Quorum priorem, Hebraicum reperi: non Ecclesiasticum, vt apud Latinos, sed parabolas prænotatum, cui iuncti erant Ecclesiastes & Canticum Canticorum: vt similitudinem Salomonis, non solum librorum numero, sed etiam materiarum genere coequaret. Secundus apud Hebræos nusquam est, quin & ipse stylus Græcam eloquentiam redolet: & nonnulli scriptorum veterum hunc esse Iudæi Philonis affirmant. Sicut ergo Iudith, & Tobit, & Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter Canonicas Scripturas non recipit: sic & hæc duo volumina legat ad ædificationem plebis, non ad authoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam. Si cui sanè septuaginta interpretum magis editio placeat, habet eam à nobis olim emendatam. Neque enim noua sic cudimus, vt vetera destruiamus. Et tamen cum diligentissimè legerit, sciat magis nostra scripta intelligi, quæ in tertium vas transfusa coacuerint, sed statim de prælo purissimæ commendata testæ suum saporem seruauerint.

LIBER PROVER-
BIORVM, QVEM
HEBRAEI

MISLE AP-
PELLANT.

CAP. I.

Arabolaë Salomonis
filii David, regis I-
raël: ¶ ad sciendam sa-
pientiam & discipli-
nam, ad intelligenda
verba prudentiæ, ¶ &
susciendam erudi-
tionem doctrinæ, iu-

4 sticiam & iudicium, & æquitatem, ¶ vt de-
tur paruulis astutia, adolescenti scientia
5 & intellectus. ¶ Audiens sapiens sapientior
erit: & intelligēs, gubernacula possidebit.
6 ¶ Animaduertet parabolam & interpre-
tationem, verba sapientum, & ænigmata
7 eorum. ¶ Timor Domini, principium sa-
pientiæ. Sapientiam atque doctrinam stul-
8 ti despiciunt. ¶ Audi fili mi disciplinam pa-
tris tui, & ne dimittas legem matris tuæ:
9 ¶ vt addatur gratia capiti tuo, & torques
10 collo tuo. ¶ Fili mi, si te lactauerint pecca-
11 tores, ne acquiescas eis. ¶ Si dixerint, Veni
B nobiscum, insidiemur sanguini, absconda-
mus tendiculas contra insontem frustra.
12 ¶ deglutiamus eum, sicut infernus, viuen-
tem, & integrum quasi descendentem in
13 lacum. ¶ Omnem pretiosam substantiam

*Ps. 110. b. 10
Eccle. 1. b. 16.
Iob. 28. d. 28.*

Sap. 2. b. 19.

reperiemus, implebimus domos nostras
spoliis. ⁹ Sortem mitte nobiscum, mar- 14
supium vnum sit omnium nostrum.

Isai. 59. b. 7.

⁹ Fili mi ne ambules cum eis, prohibe pe- 15
dem tuam à semitis eorum. ⁹ Pedes enim 16
illorum ad malum currunt, & festinant
vt effundant sanguinem. ⁹ Frustra autem 27
iacitur rete ante oculos pennatorum.

⁹ Ipsi quoque contra sanguinem suum in- 18
sidiuntur, & moliuntur fraudes contra
animas suas. ⁹ Sic semitæ omnis auari, ani- 19
mas possidentium rapiunt. ⁹ Sapientia fo- 20
ris prædicat, in plateis dat vocem suam:

⁹ in capite turbarum clamat, in foribus 21
portarum vrbis profert verba sua, dicens: C

Esa. 65. b. 11.

66. b. 4.

Iere. 7. b. 13.

35. c. 15.

⁹ Vsquequo paruuli diligitis infantiam, & 22
stulti ea quæ sibi sunt noxia cupient, &

imprudentes odibunt scientiam? ⁹ Con- 23
uertimini ad correptionem meam: en profe-

ram vobis spiritum meum, & ostendam
vobis verba mea. ⁹ Quia vocaui & renui- 24
stis, extendi manum meam, & non fuit

qui aspiceret. ⁹ Despexistis omne consili- 25
um meum & increpationes meas negle-

xistis. ⁹ Ego quoque in interitu vestro ri- 26
debo, & subsannabo, cum vobis id quod

timebatis aduenerit. ⁹ Cum irruerit repen- 27
tina calamitas, & interitus quasi tempe-

stas ingruerit: quando venerit super vos
tribulatio & angustia. ⁹ Tunc inuoca- 28
bunt me, & non exaudiam, mane confur-

D
gent, & non inuenient me: ⁹ eò quòd exo- 29
sam habuerint disciplinam, & timorem

Domini non susceperint, ⁹ nec acquie- 30
uerint

uerint consilio meo, & detraxerint vni-
 31 uersæ correptioni meæ. ¶ Comedent igitur
 32 fructus viæ suæ, suisque consiliis satu-
 33 rabuntur. ¶ auersio paruulorum interficiet
 eos, & prosperitas stultorum perdet
 illos. ¶ Qui autem me audierit, absque ter-
 rore requiescet, & abundantia perfruetur,
 timore malorum sublato.

CAP. II.

A Fili mi, si susceperis sermones meos, &
 2 mandata mea absconderis penes te, ¶ vt
 3 audiat sapientiã auris tua: inclina cor tuum
 4 ad cognoscendã prudentiam. ¶ Si enim sa-
 5 pientiam inuocaueris, & inclinaueris cor
 6 tuum prudentiæ, ¶ si quæseris eam quasi
 7 pecuniam, & sicut thesauros effoderis il-
 8 lam: ¶ tunc intelliges timorem Domini, &
 9 scientiam Dei inuenies: ¶ quia Dominus
 10 dat sapientiam, & ex ore eius prudentia
 11 & scientia. ¶ Custodiet rectorum salutem,
 12 & proteget gradientes simpliciter, ¶ ser-
 13 uans semitas iustitiæ, & vias sanctorum
 14 custodiens. ¶ Tunc intelliges iustitiam &
 15 iudicium, & æquitatem & omnem semi-
 16 tam bonam. ¶ Si intrauerit sapientia cor
 tuum, & scientia animæ tuæ placuerit:
 ¶ consilium custodiet te, & prudentia serua-
 bit te, ¶ vt eruaris à via mala, & ab ho-
 mine qui peruersa loquitur: ¶ qui relin-
 quunt iter rectum, & ambulant per vias
 tenebrosas: ¶ qui lætantur cum malefeci-
 rint, & exultant in rebus pessimis: ¶ quo-
 rum viæ peruersæ sunt, & infames gressus
 eorum. ¶ Vt eruaris à muliere aliena, & ab

extranea quæ mollit sermones suos, ¶ & 17
 relinquit ducem pubertatis suæ, & pacti
 Dei sui oblita est, ¶ inclinata est enim ad 18
 mortem domus eius, & ad inferos semitæ D
 ipsius: ¶ omnes qui ingrediuntur ad eam, 19
 non reuertentur, nec apprehendent semi-
 tas vitæ. ¶ Vt ambules in via bona, & cal- 20
 les iustorum custodias. ¶ Qui enim recti 21
 sunt, habitabunt in terra, & simplices per-
 manebunt in ea. ¶ Impii verò de terra 22
 perdentur: & qui iniquè agunt, auferen-
 tur ex ea.

Job 18. d. 17.

*Deut. 8. d. 10.
30. c. 16.*

CAP. III.

Fili mi, ne obliuiscaris legis meæ, & præ- A
 cepta mea cor tuum custodiat. ¶ Lon- 2
 gitudinem enim dierum, & annos vitæ,
 & pacem apponent tibi. ¶ Misericordia 3
 & veritas te non deserant, circunda eas
 gutturi tuo, & describe in tabulis cordis
 tui: ¶ & inuenies gratiam & disciplinam 4
 bonam coram Deo & hominibus. ¶ Habe 5
 fiduciam in Domino ex toto corde tuo,
 & ne innitaris prudentiæ tuæ. ¶ In om- 6
 nibus viis tuis cogita illum, & ipse diri-
 get gressus tuos. ¶ Ne sis sapiens apud te- 7
 metipsum, time Deum, & recede à malo.
 ¶ sanitas quippe erit vmbilico suo, & irri- 8
 gatio ossium tuorum. ¶ Honora Domi- 9
 num de tua substantia, & de primitiis o-
 mnium frugum tuarum. ¶ & implebun- 10
 tur horrea tua saturitate, & vino torcu- B
 laria tua redundabunt. ¶ Disciplinam 11
 Domini, fili mi, ne abiicias: nec deficias
 cum ab eo corripieris. ¶ quem enim dili- 12

Ro. 12. d. 16.

*Tob. 4. b. 7.
Luc. 14. c. 13.
*da pauperi-
bus.*

*Heb. 12. b. 7.
Apo. 3. d. 19.*

13 git Dominus, corripit: & quasi pater in
 14 filio complacet sibi. ¶ Beatus homo qui
 15 inuenit sapientiam, & qui affluit pruden-
 16 tia. ¶ melior est acquisitio eius negotia-
 17 tione auri & argenti, primi & purissimi
 18 fructus eius. ¶ pretiosior est cunctis opi-
 19 bus. & omnia quæ desiderantur, huic non
 20 valent comparari. ¶ Longitudo dierum
 21 in dextera eius, & in sinistra illius diuitiæ
 22 & gloria. ¶ Viæ eius viæ pulchræ, & om-
 23 nes semitæ illius pacificæ. ¶ Lignum vi-
 24 tæ est his qui apprehenderint eam: & qui
 25 tenuerit eam beatus. ¶ Dominus sapien-
 26 tia fundauit terram, stabiliiuit cælos pru-
 27 dentia, ¶ Sapiencia illius eruperunt abyf-
 28 si, & nubes rore concrefcunt. ¶ Fili mi,
 29 ne effluant hæc ab oculis tuis. Custodi le-
 30 gem atque confilium: ¶ & erit vita ani-
 31 mæ tuæ & gratia faucibus tuis, ¶ tunc
 32 ambulabis fiducialiter in via tua, & pes
 33 tuus non impinget. ¶ Si dormieris: non
 34 timebis: quiesces, & fuauis erit somnus
 35 tuus, ¶ ne paueas repentino terrore, & ir-
 36 ruentes tibi potentias impiorum. ¶ Do-
 37 minus enim erit in latere tuo, & custodiet
 38 pedem tuum, ne capiaris. ¶ Noli prohibe-
 39 re benefacere eum qui potest, si vales: &
 40 ipse benefac. ¶ Nec dicas amico tuo, Va-
 41 de, & reuertere, & cras dabo tibi: cum sta-
 42 tim possis dare. ¶ Ne moliaris amico tuo
 43 malum, cum ille in te habeat fiduciam.
 44 ¶ Ne contendas aduersus hominem fru-
 45 stra, cum ipse tibi nihil mali fecerit. ¶ Ne
 46 amuleris hominem iniustum, nec imite-

effluit prou-
 dentiam s.
 argenti &
 auro primo

¶ 113141 20

¶ 113141 20

4.8.

ris vias eius: ¶ quia abominatio Domini 32
 est omnis illusor, & cum simplicibus ser-
 mocinatio eius. ¶ Egestas à Domino in 33
 domo impii: habitacula autem iustorum
 benedicentur. ¶ Ipse deludet illusores, & 34
 mansuetis dabit gratiam. ¶ Gloriam sa- 35
 pientes possidebunt: stultorum "exaltatio"
 ignominia.

Exaltatio 1.

CAP. IIII.

Avdite filii disciplinam patris, & atten- A
 dite: vt sciatis prudentiam. ¶ Donum 2
 bonum tribuam vobis, legem meam ne
 derelinquatis. ¶ Nam & ego filius fui pa- 3
 tris mei, tenellus & vnigenitus coram ma-
 tre mea: ¶ & docebat me, atque dicebat, 4
 Suscipiat verba mea cor tuū, custodi præ-
 cepta mea, & viues. ¶ Posside sapientiam, 5
 posside prudentiam, ne obliuiscaris, neque
 declines à verbis oris mei. ¶ Ne dimittas 6
 eam, & custodiet te, dilige eam & conser-
 uabit te. ¶ Principium sapientiæ, posside sa 7
 pientiã, & in omni possessione tua acqui-
 re prudentiam: ¶ arripe illam, & exaltabit 8
 te: glorificaberis ab ea cum eam fueris am B
 plexatus. ¶ dabit capiti tuo augmenta gra- 9
 tiarum, & cõrona inclyta proteget te.
 ¶ Audi fili mi, & suscipe verba mea, vt mul 10
 tiplicentur tibi anni vitæ. ¶ Viam sapien- 11
 tiæ monstrabo tibi, ducam te per semitas
 æquitatis: ¶ quas cum ingressus fueris, non 12
 artabuntur gressus tui, & currens non ha-
 bebis offendiculum. ¶ Tene disciplinam, ne 13
 dimittas eam, custodi illam, quia ipsa est
 via tua. ¶ Ne delecteris in semitis impio- 14
 rum,

15 rum, nec tibi placeat malorum via. ¶ Fuge
 C ab ea, nec transeas per illam, declina &
 16 desere eam. ¶ non enim dormiunt nisi ma-
 lefecerint: & non rapitur somnus ab eis
 17 nisi supplantauerint. ¶ Comedunt panem
 impietatis, & vinum iniquitatis bibunt.
 18 ¶ Iustorum autem semita, quasi lux splen-
 dens, procedit & crescit vsque ad perfe-
 19 ctam diem. ¶ Via impiorum tenebrosa:
 20 nesciunt vbi corruant. ¶ Fili mi, ausculta
 sermones meos, & ad eloquia mea incli-
 21 na aurem tuam. ¶ ne recedant ab oculis
 22 tuis, custodi ea in medio cordis tui. ¶ vita
 D enim sunt inuenientibus ea, & vniuersæ
 23 carnis sanitas. ¶ Omni custodia serua cor
 24 tuum, quia ex ipso vita procedit. ¶ Remo-
 ue à te os prauum, & detrahentia labia
 25 sint procul à te. ¶ Oculi tui recta videant,
 & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.
 26 ¶ Dirige semitam pedibus tuis, & omnes
 27 viæ tuæ stabilientur. ¶ Ne declines ad de-
 xteram neque ad sinistram: auerte pedem
 tuum à malo. - vias enim quæ à dextris
 sunt, nouit Dominus: peruersæ verò sunt
 quæ à sinistris sunt. Ipse autem rectos fa-
 ciat cursus tuos, itinera autem tua pace
 producet.

CAP. V.

A F Ili mi, attende ad sapientiam meam, &
 prudentiæ meæ inclina aurem tuam:
 2 ¶ vt custodias cogitationes, & disciplinam
 3 labia tua conseruent. ¶ *Fauus enim stil-

*Ne intem-
 deris fallacijs
 mulieris.

tur eius, ⁊ nouissima autem illius amara, 4
 quasi absynthium, & acuta, quasi gladius
 biceps. ⁊ Pedes eius descendunt in mor- 5
 tem, & ad inferos gressus eius penetrant.
 ⁊ Per semitam vitæ non ambulant, vagi 6
 sunt gressus eius & inuestigabiles. ⁊ Nunc 7
 ergo fili mi audi me, & ne recedas à ver- B
 bis oris mei. ⁊ Longè fac ab ea viam tuam 8
 & ne adpropinques foribus domus eius.
 ⁊ Ne des alienis honorem tuum, & annos 9
 tuos crudeli. ⁊ ne fortè impleantur extra- 10
 nei viribus tuis, & labores tui sint in do-
 mo aliena. ⁊ & gemas in nouissimis quan- 11
 do consumpseris carnes tuas & corpus
 tuum, ⁊ & dicas, Cur detestatus sum disci- 12
 plinam, & increpationibus non acquie- C
 uit cor meum, ⁊ nec audiui vocem docen- 13
 tium me, & magistris non inclinavi au-
 rem meam. ⁊ Penè fui in omni malo, in 14
 medio ecclesiæ & synagogæ. ⁊ Bibe a- 15
 quam de cisterna tua & fluenta putei tui.
 ⁊ Deriuentur fontes tui foras, & in plateis 16
 aquas tuas diuide. ⁊ Habeto eas solus, nec 17
 sint alieni participes tui. ⁊ Sit vena tua be- 18
 nedicta, & latere cum muliere adolescen- D
 tiæ tuæ. ⁊ cerua charissima, & gratissimus 19
 hinnulus, hubera eius inebrient te in om-
 ni tempore, in amore eius delectare iugi-
 ter. ⁊ Quare seduceris fili mi ab aliena, fo- 20
 uêris in sinu alterius? ⁊ Respicit Dominus 21
 vias hominis, & omnes gressus eius con-
 siderat. ⁊ Iniquitates suæ capiunt impium, 22
 & funibus peccatorum suorum constri-
 gitur. ⁊ Ipse morietur, quia non habuit di- 23

Iob 31. a. 4.

34. c. 21.

sciplinam, & in multitudine stultitiæ suæ decipietur.

CAP. VI.

A Fili mi, si sponderis pro amico tuo,
 2 defixisti apud extraneum manum tu-
 3 am, & illaqueatus es verbis oris tui, & ca-
 4 ptus propriis sermonibus. & Fac ergo quod
 dico fili mi, & temetipsum libera, quia in-
 cidisti in manum proximi tui. Discurre,
 5 festina, suscita amicum tuum: & ne dede-
 ris somnium oculis tuis, nec dormitent
 6 palpebræ tuæ. & Erue quasi damula de
 manu, & quasi avis de manu aucupis. *insidys 12.*
 7 & Vade ad formicam ô piger, & confide-
 8 ra vias eius, & disce sapientiam: & quæ cùm
 non habeat ducem, nec præceptorem, nec
 9 principem, & parat in æstate cibum sibi, &
 congregat in messe quod comedat. & V. *Inf. 24. d. 336*
 10 quequo piger dormies? quando confurges
 è somno tuo? & Paululum dormies, pau-
 11 lulum dormitabis, paululum conferes ma-
 nus vt dormias. & veniet tibi quasi via-
 tor egestas, & pauperies quasi vir arma-
 tus. Si verò impiger fueris, veniet vt fons
 12 messis tua, & egestas longè fugiet à te'.
 13 & Homo apostata, vir inutilis, graditur o-
 14 re peruerso, & annuit oculis, terit pedè, di-
 gito loquitur, & prauo corde machinatur
 15 malum & omni tempore iurgia seminat,
 huic extemplò veniet perditio sua, & su-
 bitò conteretur, nec habebit vltra medi-
 16 cinam. & Sex sunt quæ odit Dominus &
 17 septimum detestatur anima eius, & Ocu-
 los sublimes, Linguam mēdacem, Manus
 effun-

effundentes innoxium sanguinem. ⁹ Cor 18
 machinans cogitationes pessimas, Pedes C
 veloces ad currendum in malum, ⁹ Profe- 19
 rentem mendacia testem fallacem. Et eū
 qui seminat inter fratres discordias. ⁹ Con 20
 serua fili mi præcepta patris tui, & ne di-
 mittas legem matris tuæ. ⁹ Liga ea in cor- 21
 de tuo iugiter & circunda* gutturi tuo.

* 144.

⁹ Cū ambulaueris, gradiantur tecum: 22
 cū dormieris custodiant te, & euigilans
 loquere cum eis. ⁹ Quia mandatum lu- 23
 cerna est, & lex lux, & via vitæ increpatio
 disciplinæ. ⁹ Vt custodiant te à muliere 24
 mala, & à blanda lingua extraneæ.

⁹ Non concupiscat pulchritudinem eius 25
 cor tuum, ne capiaris nutibus illius, pretiū
 enim scorti vix est vnus panis: mulier au-
 tem viri pretiosam animam capit. ⁹ Nun- 26
 quid potest homo abscondere ignem in D
 sinu suo, vt vestimenta illius non ardeāt?
⁹ aut ambulare super prunas, vt non com 28
 burantur plantæ eius? ⁹ sic qui ingreditur 29
 ad mulierem proximi sui, non erit mun-
 dus cū tetigerit eam. ⁹ Non grandis est 30
 culpa, cū quis furatus fuerit, furatur enim
 vt esurientem impleat animam: ⁹ depre- 31
 hensus quoque reddet septuplum, & om-
 nem substantiā domus suæ tradet, ⁹ Qui 32
 autem adulter est, propter cordis inopiam
 perdet animam suam: ⁹ turpitudinem & 33
 ignominiam congregat sibi, & opprobriū
 illius non delebitur. ⁹ quia zelus & furor 34
 viri non parcat in die vindictæ, ⁹ nec ac- 35
 quiescet cuiusquam precibus, nec suscipiet

* Co. liberat
 bis se.

pro redemptione dona plurima.

CAP. VII.

18
C
19 A Fili mi, custodi sermones meos, & præ-
cepta mea reconde tibi. - Fili, ¹²⁰honora
20 Dominum & valebis: præter eum verò ne
21 timueris alienum. ²¹Serua mandata mea,
& viues: & legem meam quasi pupillam
22 ²²oculi tui, ²³liga eam in digitis tuis, scribe
illam in tabulis cordis tui. ²⁴Dic sapientiæ,
23 foror mea es: & prudentiam voca amicã
24 tuam, ²⁵Vt custodiat te à muliere extra-
nea, & ab aliena quæ verba sua dulcia fa-
26 ²⁶cit. ²⁷De fenestra enim domus meæ per cã
cellos prospexi, ²⁸& video paruulos, con-
27 ²⁸sidero vecordem iuuenem, ²⁹qui transit
per plateas iuxta angulum, & prope viam
28 ²⁹domus illius graditur ³⁰in obscuro, adue-
29 ³⁰sperascente die, in noctis tenebris, & cali-
30 ³¹gine. ³²Et ecce occurrit illi mulier orna-
31 ³³tu meretricio, præparata ad ³⁴decipiendas
32 ³⁴animas, garrula & vaga, ³⁵quietis impa-
33 ³⁵tiens, nec valens in domo consistere pedi-
34 ³⁶bus suis, nunc foris, nunc in plateis, nunc
35 ³⁷iuxta angulos insidians. ³⁸Apprehensum-
que deosculatur iuuenem & procaci vul-
36 ³⁸tu blanditur, dicens: ³⁹Victimas pro salu-
37 ³⁹te deuoui, hodie reddidi vota mea, ⁴⁰id-
38 ⁴⁰circo egressa sum in occursum tuum, des-
39 ⁴¹derans te videre, & reperi. ⁴²Intexui funi-
40 ⁴²bus lectulum meum, stravi tapetibus pi-
41 ⁴³ctis ex Aegypto, ⁴⁴aspersi cubile meum myr-
42 ⁴⁴rha, & aloë, & cinnamomo. ⁴⁵Veni ine-
43 ⁴⁵briamur huberibus, & fruamur cupitis
44 ⁴⁶amplexibus donec illucescat dies. ⁴⁷non

est enim vir in domo sua, abiit via longis-
 sima. ¶ sacculum pecuniæ secum tulit: 20
 in die plenæ lunæ reuersurus est in domū
 suam. ¶ Irrexit eum multis sermonibus, 21
 & blanditiis labiorum protraxit illum.
 ¶ Statim eam sequitur quasi bos ductus 22
 ad victimam, & quasi agnus lasciuiens, & D
 ignorans quod ad vincula stultus traha-
 tur, ¶ donec transfigat sagitta iecur eius: 23
 velut si auis festinet ad laqueum, & nescit
 quod de periculo animæ illius agitur.
 ¶ Nunc ergo fili mi, audi me, & attende 24
 verbis oris mei. ¶ Ne abstrahatur in viis 25
 illius mens tua, neque decipiaris semitis
 eius. ¶ multos enim vulneratos deiecit, & 26
 fortissimi quique interfecti sunt ab ea.
 ¶ Viæ inferi domas eius, penetrantes inte- 27
 riora mortis.

CAP VIII.

NUnquid nō sapientia clamitat, & pru- A
 dentia dat vocem suam? ¶ In summis 2
 excelsisque verticibus supra viam, in me-
 diis semitis stans. ¶ iuxta portas ciuitatis;
 in ipsis foribus loquitur, dicens: ¶ O viri ad 4
 vos clamito, & vox mea ad filios homi-
 num: intelligite paruuli astutiam, & insi- 5
 pientes animaduertite. ¶ Audite, quoniam
 de rebus magnis locutura sum: & aperi-
 entur labia mea vt recta prædicent. ¶ Ve- 7
 ritatem meditabitur guttur meum, & la-
 bia mea detestabuntur impium, ¶ Iusti 8
 sunt omnes sermones mei, non est in eis
 prauum quid, neque peruersum, ¶ recti 9
 sunt intelligentibus & æqui inueniētibus

scien-

10 scientiam . ? Accipite disciplinam meam, *Job. 28. c. 29.*
 & nō pecuniam: doctrinam magis, quā *Sap. 7. 4. 9.*
 11 aurum eligitē . ? Melior est enim sapien-
 12 tia cunctis opibus pretiosissimis: & omne
 desiderabile ei non potest cōparari. ? Ego
 13 sapientia habito in consilio, & eruditus in-
 ter sum cogitationibus . ? Timor Domini
 odit malum: arrogantiam & superbiam
 & viam prauam, & os bilingue detestor.
 14 ? Meum est consilium & æquitas, mea
 15 est prudentia, mea est fortitudo. ? Per me
 reges regnant, & legem conditores iusta
 16 decernunt . ? Per me principes imperant,
 17 & potentes decernunt iustitiam . ? Ego
 diligentes me, diligo: & qui mane vigilant
 18 ad me, inuenient me . ? Mecum sunt di-
 Cuitiæ & gloria, opes superbæ & iustitia.
 19 ? Melior est enim fructus meus auro &
 lapide pretioso, & genimina mea argento
 20 electo . ? In viis iustitiæ ambulo, in me-
 21 dio semitarum iudicii, ? vt ditem diligen-
 tes me, & thesauros eorum repleam.
 22 ? Dominus possedit me in initio viarum *Sapi. 9. 6. 9.*
 suarum, antequam quicquam faceret à
 23 principio . ? Ab æterno ordinata sum, &
 24 ex antiquis antequam terra fieret. ? Non-
 dum erant abyssi, & ego iam concepta e-
 ram, necdum fontes aquarum eruperant:
 25 ? Necdum montes graui mole constite-
 26 rant, ante * colles ego parturiebar: ? ad- *Rom. 8. 1.*
 huc terram non fecerat, & flumina, & car-
 27 dines orbis terræ . ? Quando præparabat
 cælos, aderam: quando certa lege & gyro
 28 vallabat abyssos: ? quando æthera firma-
 bar

bat sursum, & liberabat fontes aquarum: D
 ¶ Quando circumdabat mari terminum 29
 suum, & legem ponebat aquis, ne transi-
 rent fines suos: quando appendebat fun-
 damenta terræ. ¶ Cum eo eram cuncta 30
 componēs: & delectabar per singulos dies,
 ludens coram eo omni tempore: ¶ ludens 31
 in orbe terrarum, & delicię meæ esse cum
 filiis hominum. ¶ Nunc ergo filii audite 32
 me, Beati qui custodiunt vias meas. ¶ Au- 33
 dite disciplinam, & estote sapientes, & no-
 lite abiicere eam. ¶ Beatus homo qui au- 34
 dit me, qui vigilat ad fores meas quotidie,
 & obseruat ad postes ostii mei. ¶ Qui me 35
 inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salu-
 tem à Domino, qui autem in me pecca-
 uerit, lædet animam suam. Omnes qui me
 oderunt, diligunt mortem.

CAP. IX.

Sapientia ædificauit sibi domum, exci- A
 dit columnas septem. ¶ Immolauit vi- 2
 ctimas suas, miscuit vinum, & proposuit
 mensam suam. ¶ misit ancillas suas vt vo- 3
 carent ad arcem, & ad mœnia ciuitatis,
 ¶ Siquis est paruulus, veniat ad me. ¶ Et in- 4
 sapientibus locuta est, ¶ Venite, comedite 5
 panem meum, & bibite vinum quod mi- B
 scui vobis. ¶ Relinquitte infantiam, & vi- 6
 uite, & ambulate per vias prudētiæ. ¶ Qui 7
 erudit derisorem, ipse iniuriam sibi facit:
 & qui arguit impium, sibi maculam gene-
 rat: ¶ Noli arguere derisorem, ne oderit te. &
 Argue sapientem, & diliget te. ¶ Da sapien 9
 tiam occasionem, & addetur ei sapientia. Do C

10 ce iustum, & festinabit accipere. ¶ Princi-
 11 pium sapientiae, timor Domini: & scientia
 12 sanctorum prudentia. ¶ Per me enim mul-
 13 tiplicabuntur dies tui, & addentur tibi an-
 14 ni vitae. ¶ Si Sapiens fueris, tibi metipsum eris,
 15 si autem illusor, solus portabis malum.

*Supr. I. c. 7.
 Psa. 110. b. 10.
 Eccl. 1. b. 16.
 Job 28. d. 28.*

13 ¶ Mulier stulta & clamosa, plenaque illece-
 14 bris, & nihil omnino sciens: ¶ sedet in fori-
 15 bus domus suae super sellam, in excelso vr-
 16 bis loco, ¶ ut vocaret transeuntes per viam
 17 & pergentes itinere suo. ¶ Quis est paru-
 18 lus, declinet ad me. Et vecordi locuta est.
 17 ¶ Aquae furtivae dulciores sunt, & panis
 18 absconditus suavior. ¶ Et ignoravit quod
 ibi sint gigantes, & in profundis inferni
 conuiuae eius. - Qui enim applicabitur il-
 li, descendet ad inferos: nam qui abscesse-
 rit ab ea, saluabitur.

- .12.

PARABOLAE SALO-
 MONIS.

CAP. X.

A Filius sapiens lærificat patrem: filius ve-
 2 rò stultus mœstitia est matris suae.

3 ¶ Nil proderunt thesauri impietatis: iu-
 stitia verò liberabit à morte.

4 ¶ Non affliget Dominus fame animam
 iusti, & insidias impiorum subuertet.

5 ¶ Egestatem operata est manus remissa:
 manus autem fortium diuitias parat.

- Qui nititur mœdaciis, hic pascit vêtos,
 idem autem ipse sequitur aues volantes.

6 ¶ Qui cōgregat in messe, filius sapiens est:
 qui autem stertit æstate, filius confusionis.

- .12.

5. ¶ Benedictio domini super caput iusti: os autem impiorum operit iniquitas.

¶ Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet. B

¶ Sapiens corde præcepta suscipiet: stultus cæditur labiis.

¶ Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter: qui autem deprauat vias suas, manifestus erit.

Ecl. 27. d. 25. ¶ Qui annuit oculo, dabit dolorem: & stultus labiis verberabitur. 10

¶ Vena vitæ, os iusti: & os impiorum operit iniquitatem. 11

2. Pet. 4. b. 8. ¶ Odium suscitatur rixas: & vniuersa delicta operit charitas. 12
3. Cor. 13. b. 4.

¶ In labiis sapientis inuenitur sapientia, & virga in dorso eius qui indiget corde. 13

¶ Sapientes abscondunt scientiam: os autem stulti confusio proximum est. 14

¶ Substantia diuitis, vrbs fortitudinis eius: pauperum, egestas eorum. C

¶ Opus iusti, ad vitam: fructus autem impij, ad peccatum. 16

¶ Via vitæ, custodienti disciplinam, qui autem increpationes relinquit, errat. 17

¶ Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumeliam, insipiens est. 18

¶ In multiloquio non deerit peccatum: qui autem moderatur labia sua, prudentissimus est. 19

¶ Argentum electum, lingua iusti: cor autem impiorum pro nihilo. 20

¶ Labia iusti erudiunt plurimos: qui autem indocti sunt, in cordis egestate morientur. 21

22 [¶] Benedictio Domini diuites facit, nec sociabitur eis afflictio. *¶* *¶*

23 [¶] Quasi per risum stultus operatur secundus, sapientia autem est viro prudentia.

24 [¶] Quod timet impius veniet super eum, desiderium suum iustis dabitur.

25 [¶] Quasi tempestas transiens non erit impius, iustus autem quasi fundamentum sempiternum.

26 [¶] Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his qui miserunt eum. *¶* *¶*

27 [¶] Timor Domini apponet dies, & anni impiorum breuiabuntur.

28 [¶] Expectatio iustorum lætitia: spes autem impiorum peribit.

29 [¶] Fortitudo simplicis, via Domini: & paucior his qui operantur malum.

30 [¶] Iustus in æternum non commouebitur: impii autem non habitabunt super terram.

31 [¶] Os iusti parturiet sapientiam, lingua prauorum peribit. *¶* *¶*

32 [¶] Labia iusti considerant placita, & os impiorum peruersa.

CAP. XII.

A Statéra dolosa abominatio est apud Deum, & pondus æquum voluntas eius. *¶* *¶*

2 [¶] Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem est humilitas, ibi & sapientia.

3 [¶] Simplicitas iustorum diriget eos, & supplantatio peruersorum vastabit illos.

4 [¶] Non proderunt diuitiæ in die ultionis: iustitia autem liberabit à morte. *¶* *¶*

5 [¶] Iustitia simplicis diriget viam eius: & in impietate sua corruet impius.

¶ Iustitia rectorum liberabit eos : & in 6
insidiis suis capientur iniqui.

Sap. 5. c. 15.

¶ Mortuo homine impio nulla erit vl- 7
trà spes, & expectatio sollicitorum peribit.

¶ Iustus de angustia liberatus est, & tra 8
detur impius pro eo.

¶ Simulator ore decipit amicum suum, 9
iusti autem liberabuntur scientia. B

Exultabitis 7.

¶ In bonis iustorum exaltabitur ciuitas 10
& in perditione impiorum erit laudatio.

¶ Benedictione iustorum exaltabitur ci 11
uitas, & ore impiorum subuertetur.

¶ Qui despicit amicum suum, indigens 12
corde est: vir autem prudens tacebit.

¶ Qui ambulat fraudulententer, reuelat 13
arcanas: qui autem fidelis est, celat amici
commissum.

¶ Vbi non est gubernator, populus cor- 14
ruet: salus autem, vbi multa consilia.

¶ Affligetur malo, qui fidem facit pro 15
extraneo: quia autem cauet laqueos secu-
rus erit. ¶ Mulier gratiosa inueniet glo- 16
riam, & robusti habebunt diuitias. G

¶ Benefacit animæ suæ vir misericors: 17
qui autem crudelis est, etiam propinquos
abicit.

¶ Impius facit opus instabile: seminan- 18
ti autem iustitiam merces fidelis.

¶ Clementia præparat vitam: & sectatio 19
malorum mortem. ¶ Abominabile Do- 20
mino cor prauum, & voluntas eius in iis
qui simpliciter ambulant.

¶ Manus in manu non erit innocēs ma 21
lus, semen autem iustorum saluabitur.

22 ?Circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua.

23 ?Desiderium iustorum omne bonum est: præstolatio impiorum furor.

24 ?Alii diuidunt propria, & ditiores sũnt: alii rapiunt non sua, & semper in egestate sunt. ? Anima quæ benedicit impiinguabitur: & qui inebriat, ipse quoque inebriabitur.

26 ?Qui abscondit frumenta maledicetur in populis, benedictio autem super caput vendentium,

27 ?Bene consurgit diluculo qui quærit bona: qui autem inuestigator malorum est, opprimetur ab eis.

28 ?Qui confidit in diuitiis suis corruet, iusti autem quasi virens folium germinabunt.

29 ?Qui conturbat domũ suã, possidebit ventos, & qui stultus est seruiet sapienti.

30 ?Fructus iusti lignum vitæ: & qui suscipit animas, sapiens est.

31 ?¶ Si iustus in terra recipit, quanto magis impius & peccator. 2. Pet. 4. d. 18

CAP. XII.

A Qui diligit disciplinam, diligit scientiã: qui autem odit increpationes, insipiens est.

2 ?Qui bonus est, hauriet* gratiam à Domino: qui autem confidit in cogitationibus suis, impiè agit. *sibi.

3 ?Non roborabitur homo ex impietate, & radix iustorum non commouebitur.

4 ?Mulier diligens, corona est viro suo:

& putredo in ossibus eius quæ confusione res dignas gerit.

¶ Cogitationes iustorum, iudicia. & con- 5
filia impiorum fraudulenta.

¶ Verba impiorum insidiantur sanguini: os iustorum liberabit eos.

¶ Verte impios, & non erunt: domus autem iustorum permanebit. B

¶ Doctrina sua noscitur vir, qui autem vanus & excors est, patebit contemptui.

Ecc. 10. d. 3. ¶ Melior est pauper & sufficiens sibi, 9
quàm gloriosus & indigens pane.

¶ Nouit iustus iumentorum suorum animas: viscera autem impiorum crudelia.

Ecc. 20. d. 30. ¶ Qui operatur terram suam, satiabitur panibus, qui autem sectatur otium, stultissimus est. *Inf. 28. c. 19.*

12. ¶ Qui suavis est in vini moderationibus, in suis munitionibus relinquit contumeliam. *viuit 10.*

¶ Desiderium impij monumentum est peccatorum, radix autem iustorum proficiet. 12

¶ Propter peccata labiorum ruina proximo malo: effugit autem iustus de angustia. C

¶ De fructu oris sui vnusquisque repletur bonis, & iuxta opera manuum suarum retribuetur ei. 14

¶ Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est audit consilia. 15

¶ Fatuus statim indicat iram suam: qui autem dissimulat iniuriam, callidus est. 16

¶ Qui quod nouit loquitur, iudex iustitiæ est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus. 17

iudex 14.

18 ¶ Est qui promittit, & quasi gladio pun-
gitur conscientia: lingua autē sapientium
sanitas est.

19 ¶ Labium veritatis firmum erit in per-
petuum: qui autem testis est repentinus,
concinnat linguam mendacii.

20 ¶ Dolus in corde cogitantium mala,
qui autem pacis ineunt consilia, sequitur
eos gaudium.

21 ¶ Non contristabit iustum quicquid ei
D acciderit: impii autem replebuntur malo,

22 ¶ Abominatio est Domino labia meri-
dacia: qui autē fideliter agunt, placent ei.

23 ¶ Homo versutus celat scientiam: & cor
insipientium prouocat stultitiam.

24 ¶ Manus fortium dominabitur: quæ au-
tem remissa est tributis seruiet.

25 ¶ Mæror in corde viri humiliabit illum,
& sermone bono lætificabitur.

26 ¶ Qui negligit damnum propter ami-
cum, iustus est: iter autem impiorum de-
cipiet eos.

27 ¶ Non inueniet fraudulētus lucrum: &
substantia hominis erit auri pretium.

28 ¶ In semita iustitiæ vita: iter autem de-
uium ducit ad mortem.

CAP. XIII.

A Filius sapiēs, doctrina patris: qui autem
Fillusor est, non audit cum arguitur.

2 ¶ De fructu oris sui homo satiabitur
bonis, anima autē preuaricatorum iniqua.

3 ¶ Qui custodit os suum, custodit animā
suam: qui autem inconsideratus est ad lo-
quendum sentiet mala.

¶ Vult & non vult piger: anima autem 4
operantium impinguabitur.

¶ Verbum mendax iustus detestabitur, 5
impius autem confundit, & confundetur.

¶ Iustitia custodit innocentis viam: im- 6
pietas autem peccatorem supplantat.

¶ Et quasi diues cum nihil habeat, & est 7
quasi pauper, cum in multis diuitiis sit. B

¶ Redemptio anime viri, diuitie sue, qui 8
aut pauper est, increpatione non sustinet.

¶ Lux iustorum letificat, lucerna autem 9
impiorum extinguetur.

¶ Inter superbos semper iurgia sunt: qui 10
autem agunt omnia cum consilio, regun-
tur sapientia.

¶ Substantia festinata minuetur, quæ aut 11
paulatim colligitur manu, multiplicabi-
tur. ¶ Spes quæ defertur, affligit animam: 12
lignum vitæ desiderium veniens.

¶ Qui detrahit alicui rei, ipse se in futu- 13
rum obligat: qui autem timet præceptum,
in pace versabitur.

→ .23. - Animæ dolosæ errant in peccatis: iusti C
autem misericordes sunt & miserantur.

¶ Lex sapientis fons vitæ, vt declinet à 14
ruina mortis.

¶ Doctrina bona dabit gratiam: in itine 15
re contemptorum vorago.

¶ Astutus omnia agit cum consilio: qui 16
autem fatuus est aperit stultitiam.

¶ Nuntius impii cadet in malum: lega- 17
tus autem fidelis, sanitas.

¶ Egestas & ignominia ei qui deserit di- 18
sciplinam: qui autem acquiescit arguenti,

19 glorificabitur. ¶ Desiderium si complea-
D tur, delectat animam: detestantur stulti
eos qui fugiunt mala.

20 ¶ Qui cum sapientibus graditur, sapiēs
erit: amicus stultorum similis efficietur.

21 ¶ Peccatores persequitur malum: & iu-
stis retribuuntur bonā.

22 ¶ Bonus relinquit hæredes filios & ne-
potes: & custoditur iusto substātia pecca-

23 toris. ¶ Multi cibi in noualibus patrum:
& aliis congregantur absque iudicio.

24 ¶ Qui parcit virgæ*, odit filium suum,
qui autem diligit illum, instanter erudit.

25 ¶ Iustus comedit, & replet animam
suam: venter autem impiorum insatura-
bilis.

aliij 13o

** sua 4o*

Inf. 23. d. 13o

Eccl. 30. a. 2o

CAP. XIII.

A Sapiens mulier ædificat domum suam:
S insipiens extructam quoque manibus

2 destruet. ¶ Ambulans recto itinere, &
timens Deum, despicitur ab eo qui infa-
mi graditur via. *Iob 12. a. 4o*

3 ¶ In ore stulti virga superbiæ: labia autē
sapientum custodiunt eos.

4 ¶ Vbi non sunt boues, præsepe vacuum
est: vbi autem plurimæ segetes, ibi manife-
sta est fortitudo bouis.

5 ¶ Testis fidelis non mentietur: profert
autem mendacium dolosus testis.

6 ¶ Querit derisor sapientiam, & non in-
uenit: doctrina prudentium facilis.

7 ¶ Vade contra virum stultum, & nescit
labia prudentiæ. *nescit 4o*

8 ¶ Sapientia callidi est intelligere viam
suam:

suam. & imprudentia stultorum errans.

¶ Stultus illudet peccatum, & inter iustos morabitur gratia.

¶ Cor quod nouit amaritudinē animæ suæ, in gaudio eius non miscebitur extraneus. ¶ Domus impiorum delebitur, tabernacula iustorum germinabunt.

*verò 6.
Inf. 16. d. 23.*

¶ Est via quæ videtur homini iusta, nouissima autem eius deducunt ad mortē.

¶ Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.

¶ Viis suis replebitur stultus, & super eum erit vir bonus.

¶ Innocens credit omni verbo, astutus confiderat gressus suos.

24.

- Filio doloso nihil erit boni, seruo autem sapienti prosperi erunt actus, & dirigetur via eius.

¶ Sapiens timet, & declinat à malo, stultus transilit & confidit.

¶ Impatiens operabitur stultitiam: & vir *versutus* odiosus est.

¶ Possidebunt paruuli stultitiam, & expectabunt astuti scientiam.

¶ Iacebunt mali ante bonos: & impii ante portas iustorum.

¶ Etiam proximo suo pauper odiosus erit: amici verò diuitum multi.

est 6.

¶ Qui despicit proximū suum, peccat: qui autē miseretur pauperis, beatus erit.

4.

- Qui credit in Domino, misericordiā diligit. ¶ Errant qui operantur malum: misericordia & veritas præparant bona.

5.

¶ In omni opere-bono erit abundantia:

tia: vbi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.

24 ? Corona sapientum, diuitiæ eorum: fatuitas stultorum imprudentia.

25 ? Liberat animas testis fidelis: & profert mendacia versipellis.

26 ? In timore Domini fiducia fortitudinis, & filiis eius erit spes.

27 ? Timor Domini fons vitæ, vt declinet à ruina mortis.

28 ? In multitudine populi dignitas regis: & in paucitate plebis ignominia principis.

29 ? Qui patiens est, multa gubernatur prudentia, qui autem impatiens est: exaltat stultitiam suam.

30 ? Vita carniū, sanitas cordis: putredo ossium, inuidia.

31 ? Qui calumniatur egentem, exprobrat factori eius: honorat autem eum, qui miseretur pauperis. *Inf. 17. d. 5.*

32 ? In malitia sua expelletur impius: sperat autem iustus in morte sua.

33 ? In corde prudentis requiescit sapientia, & indoctos quosque erudiet. *"quosque 16."*

34 ? Iustitia eleuat gentem: miseros autem facit populos peccatum.

35 ? Acceptus est regi minister intelligens: iracundiam eius inutilis sustinebit.

CAP. XV.

A **R**esponsio mollis frangit iram: sermo durus suscitatur furorem. *Inf. 25. c. 85.*

2 ? Lingua sapientum ornat scientiam: os fatuorum ebullit stultitiam.

3 ? In omni loco oculi Domini contem-

plantur bonos & malos.

¶ Lingua placabilis, lignum vitæ: quæ 4
autem inmoderata est, cõteret spiritum.

¶ Stultus irridet disciplinam patris sui: 5
qui autẽ custodit increpationes, astutior
=>.12. fiet. - In abundanti iustitia virtus maxi-
ma est: cogitationes autem impiorum e-
radicabuntur.

¶ Domus iusti plurima fortitudo: & in 6
fructibus impii conturbatio.

¶ Labia sapientum disseminabunt scien 7
tiam, cor stultorum dissimile erit.

Ecc. 34. c. 21. ¶ ¶ Victimæ impiorum abominabiles 8
Domino, vota iustorum placabilia. B

¶ Abominatio est Domino via impii: 9
qui sequitur iustitiam diligitur ab eo.

¶ Doctrina mala deserentium viam- vi- 10
=>.6. tæ, qui increpationes odit, morietur.

¶ Infernus & perditio coram Domino: 11
quanto magis corda filiorum hominum?

¶ Non amat pestilens eum qui se corri- 12
pit, nec ad sapientes graditur.

Inf. 17. d. 22. ¶ ¶ Cor gaudẽs exhilarat faciem: in mœ- 13
rore animi deicitur spiritus.

¶ Cor sapientis quærit doctrinam: & os 14
stultorum pascitur imperitia.

¶ Omnes dies pauperis mali, secunda mēs 15
quasi iuge conuiuium.

¶ Melius est parum cum timore Domi- 16
ni, quàm thesauri magni & insatiabiles.

¶ Melius est vocari ad olera cum chari- 17
tate: quã ad vitulum saginatũ cum odio.

¶ Vir iracundus prouocat rixas: qui pa- 18
tiens est, mitigat suscitatas. C

- 19 ¶ Iter "pigrorum" quasi sepes spinarum: *"improveritas"*
via iustorum absque offendiculo.
- 20 ¶ Filius sapiens lætificat patrem: & stultus homo despicit matrem suam.
- 21 ¶ Stultitia gaudium stulto: & vir prudens dirigit gressus suos.
- 22] ¶ Dissipantur cogitationes, vbi non est consilium: vbi verò sunt plures consilarii, confirmantur.
- 23 ¶ Lætatur homo in sententia oris sui, & sermo opportunus est optimus.
- 24 ¶ Semita vitæ super eruditum, vt declinet de inferno nouissimo.
- 25 ¶ Domũ superbõrũ demolietur Dominus, & firmos faciet terminos viduæ.
- 26 ¶ Abominatio Domini cogitationes malæ, & purus sermo pulcherrimus - firmabitur ab eo. *- .3.*
- 27 ¶ Conturbat domum suã qui sectatur D avaritiam, qui autem odit munerera, viuet.
D
¶ Per misericordiam & fidem purgantur peccata: per timorem autem Domini declinat omnis à malo. *Inf. 16. a. 6. - .3.*
- 28 ¶ Mens iusti meditabitur "obedienciã": *"sapienciã"*
os impiorum redundat malis.
- 29 ¶ Longè est Dominus ab impiis: & orationes iustorum exaudiet.
- 30 ¶ Lux oculorum lætificat animam: fama bona impinguat ossa.
- 31 ¶ Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientum commorabitur.
- 32 ¶ Qui abiicit disciplinam, despicit animam suam, qui autem acquiescit increpationibus, possessor est cordis.

Timor Domini, disciplina sapientiæ: 37
& gloriam præcedit humilitas.

CAP. XVI.

Hominis est animã præparare, & Do- A
mini gubernare linguam.

hominis 15.

Omnes viæ "hominis" patent oculis e- 2
ius: spirituum ponderator est Dominus.

Reuela Domino opera tua, & dirigen- 3
tur cogitationes tuæ.

Vniuersa propter semetipsum opera- 4
tus est Dominus: impium quoque ad diẽ
malum. Abominatio Domini est om- 5
nis arrogans, etiam si manus ad manum
fuerit non est innocens.

11.

-Initium viæ bonæ, facere iustitiam:
accepta est autem apud Deũ magis, quàm
immolare hostias'.

Exp. 15. d. 27.

Misericordia & veritate redimitur ini- 6
quitas: & in timore Domini declinatur à
malo.

Cùm placuerint Domino viæ homi- 7
nis, inimicos quoq; eius cõuertet ad pacẽ.

Melius est parum cum iustitia, quàm 8
multi fructus cum iniquitate. B

Cor hominis disponit viam suam, sed 9
Domini est dirigere gressus eius.

Diuinatio in labus regis, in iudicio nõ 10
errabit os eius.

saeculi 4.

Põdus & statéra iudicia Domini sunt: 11
& opera eius omnes lapides "saeculi".

Abominabiles regi qui agunt impiẽ: 12
quoniam iustitia firmatur solium.

diligetur t

Voluntas regum labia iusta: qui recta 13
loquitur, "dirigetur". Indignatio regis, 14

nuntii mortis: & vir sapiens placabit eam.

15 ¶ In hilaritate vultus regis, vita & cle-
16 mentia eius quasi imber serotinus. ¶ Possi-
C. de sapientiā, quia auro melior est: & acqui-
re prudentiā, quia pretiosior est argento.

17 ¶ Semita iustorum declinat mala, cu-
stos animæ suæ seruat viam suam.

18 ¶ Contritionem præcedit superbia, &
ante ruinam exaltatur spiritus.

19 ¶ Melius est humiliari cum mitibus, quā
diuidere spolia cum superbis.

20 ¶ Eruditus in verbo reperiet bona: &
qui sperat in Domino, beatus est.

21 ¶ Qui sapiens est corde, appellabitur
prudens: & qui dulcis eloquio, maiora re-
periet.

22 ¶ Fons vitæ eruditio possidentis: doctri-
na stultorum, fatuitas.

23 ¶ Cor sapientis erudiet os eius, & labiis
eius addet gratiam.

24 ¶ Favus mellis composita verba, dulce-
D do animæ sanitas ossium.

25 ¶ Est via quæ videtur homini recta, &
novissima eius ducunt ad mortem.

26 ¶ Anima laborantis laborat sibi, quia cō-
27 pulit eum, os suum: ¶ vir impius fodit ma-
lum, & in labiis eius ignis ardescit.

28 ¶ Homo peruersus suscitatur lites, & ver-
bosus separat principes.

29 ¶ Vir iniquus lætat amicum suum, &
ducit eum per viam non bonam.

30 ¶ Qui attonitis oculis cogitat prava,
mordens labia sua perficit malum.

31 ¶ Corona dignitatis senectus quæ in

* Cr 9.
Sup. 14. b. 12.
"novissima
eius ducit 130

viis iustitiæ reperietur.

¶ Melior est patiens viro forti: & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbiũ.

¶ Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur.

CAP. XVII.

Melior est buccella sicca cum gaudio, A
quàm domus plena victimis cum iurgio.

Eccl. 10. d. 28

Isf. 27. d. 21.

¶ Ille seruus sapiens dominabitur filiis stultis, & inter fratres hæreditatem diuidet.

¶ Sicut igne probatur argētum, & aurũ in camino: ita corda probat Dominus.

¶ Malus obedit linguæ iniquæ: & fallax obtemperat labiis mendacibus.

Sap. 14. d. 31.

¶ Qui despicit pauperem, exprobrat factori eius: & qui ruina lætatur alterius, non erit impunitus.

¶ Corona senum, filii filiorum: & gloria filiorum, patres eorum.

¶ Non decent stultum verba composita, nec principem labium mentiens.

¶ Gēma gratissima, expectatio præstolantis: quocũq; se vertit, prudēter intelligit.

¶ Qui celat delictũ, querit amicitias: qui altero sermone repetit, separat foederatos.

¶ Plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud stultum.

¶ Semper iurgia querit malus: Angelus autem crudelis mittetur contra eum.

¶ Expediit magis vrsæ occurrere raptis foetibus, quàm fatuo confidenti sibi in stultitia sua.

Rom. 12. d. 17

¶ Qui reddit mala pro bonis, non rece-

det

det malum de domo eius.

1. Pet. 3. h. 9b

14 ¶ Qui dimittit aquam, caput est iurgiorum: & antequam patiatur cōtumeliam, iudicium deserit.

1. The. 5. c. 15
Inf. 20. c. 22a

15 ¶ Qui iustificat impiū, & qui condemnat iustum, abominabilis est vterq; apud Deum.

Isa. 5. c. 23a

16 ¶ Quid prodest stulto habere diuitias, cū sapientiam emere non possit?

- Qui altā facit domū suā, quærit ruinā: & qui euitat discere, incidet in mala. - .16.

17 ¶ Omni tempore diligit qui amicus est, & frater in angustiis comprobatur.

18 ¶ Sultus homo plaudet manibus, cū sponderit pro amico suo.

19 ¶ Qui meditatur discordias, diligit rixas: & qui exaltat os suum, quærit ruinam.

ostium suum

20 ¶ Qui peruersi cordis est, non inueniet bonum: & qui vertit linguam, incidet in malum.

21 ¶ Natus est stultus in ignominiā suam: sed nec pater in fatuo lætabitur.

22 ¶ Animus gaudens ætatem floridam facit: spiritus tristis exiccat ossa.

Sup. 15. b. 13a

23 ¶ Munera de sinu impius accipit, vt peruertat semitas iudicii.

24 ¶ In facie prudentis lucet sapientia: oculi stultorum in finibus terræ.

Eccle. 2. c. 19.
8. 46a

25 ¶ Ira patris filius stultus, & dolor matris quæ genuit eum.

26 ¶ Non est bonum damnum inferre iusto, nec percutere principem qui recta iudicat.

27 ¶ Qui moderatur sermones suos, do-

Iaco. 1. c. 19.

Etus & prudens est: & pretiosi spiritus vir eruditus.

¶ Stultus quoque si tacuerit, sapiens reputabitur: & si compresserit labia sua, intelligens.

CAP. XVIII.

Occasiones quærit qui vult recedere a ab amico, omni tempore erit exprobrabilis.

¶ Non recipit stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ versantur in corde eius.

Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: sed sequitur eum ignominia & opprobrium.

¶ Aqua profunda verba ex ore viri: & torrens redundans fons sapientiæ.

¶.3. ¶ Accipere personam impii in iudicio, non est bonum, ut declines a veritate iudicii.

¶ Labia stulti miscent se rixis, & os eius iurgia prouocat. ¶ Os stulti contritio eius, & labia ipsius ruina animæ eius. B

¶ Verba bilinguis, quasi simplicia, & ipsa perueniunt vsque ad interiora ventris.

¶.17. ¶ Pigrum deicit timor: animæ autem effœminatorum esurient.

¶ Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis.

¶ Turre fortissima nomen Domini: ad ipsam currit iustus, & exaltabitur. *ipsum 8.*

¶ Substantia diuitis vrbs roboris eius, & quasi murus validus circumdans eum.

¶ Antequam conteratur, exaltatur cor hominis: & antequam glorificetur, humiliatur.

Qui

13 ¶ Qui prius respondet quàm audiat, *Ecc. 11. 6. 8.*
 C stultum se esse demonstrat, & confusione dignum.

14 ¶ Spiritus viri sustentat imbecillitatem suam: spiritum verò ad irascendum facilem quis poterit sustinere?

15 ¶ Cor prudens possidebit scientiam, & auris sapientium quærit doctrinam.

16 ¶ Donum hominis dilatat viam eius, & ante principes spatium ei facit.

17 ¶ Iustus prior est accusator sui: venit amicus eius, & inuestigabit eum.

18 ¶ Cōtradictiones comprimit fors, & inter potentes quoque diiudicat.

19 ¶ Frater qui adiuuatur à fratre, quasi civitas firma: & iudicia quasi vectes vrbiũ.

20 ¶ De fructu oris viri replebitur venter eius, & genimina labiorum ipsius saturabunt eum.

21 ¶ Mors & vita, in "manu" linguæ: qui diligunt eam, comedent fructus eius. *"manibus"*

22 ¶ Qui inuenit mulierẽ bonã, inuenit bonum, & hauriet iucunditatẽ à Domino.

- Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulterã, stultus est & insipiens. *- .13.*

23 ¶ Cum obsecrationibus loquitur pauper, & diues effabitur rigidẽ.

24 ¶ Vir amicabilis ad societatem, magis amicus erit, quàm frater.

CAP. XIX.

A M Elior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, quàm diues torquens labia sua & insipiens. *Infr. 28. a. 60. - .2. - .12.*

¶ Vbi non est scientia animæ, non est 2
bonum: & qui festinus est pedibus, of-
fendet.

¶ Stultitia hominis supplantat gressus 3
eius: & contra Deum feruet animo suo.

¶ Diuitiæ addunt amicos plurimos: à 4
paupere autē & hi quos habuit separātur.

Dan. 13. g. 61.

¶ Testis falsus non erit impunitus: & 5
qui mendacia loquitur, non effugiet.

¶ Multi colunt personā potentis, & ami 6
ci sunt dona tribuentis.

¶ Fratres hominis pauperis oderunt eū, 7
insuper & amici procul recesserūt ab eo.

¶ Qui tantūm verba sectatur, nihil ha- 8
bebit: qui autem possessor est mentis, di- B
ligit animam suam, & custos prudentiæ
inueniet bona.

¶ Falsus testis non erit impunitus: & 9
qui loquitur mendacia, peribit.

¶ Non decent stultum deliciæ, nec ser- 10
uum dominari principibus.

¶ Doctrina viri per patiētiam noscitur, 11
& gloria eius est iniqua prætergredi.

¶ Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: & 12
sicut ros super herbā, ita & hilaritas eius.

¶ Dolor patris filius stultus: & recta iu- 13
giter perstillantia, litigiosa mulier.

¶ Domus & diuitiæ dātur à parentibus, 14
à Domino autem propriè vxor prudens.

¶ Pigredo immittit soporem, & anima 15
dissoluta esuriet. C

¶ Qui custodit mandatum, custodit a- 16
nimam suam: qui autem negligit " viam
suam" mortificabitur.

17 ⁹ Foeneratur Domino, qui miseretur
pauperis, & vicissitudinē suam reddet ei.

18 ⁹ Erudi filium tuum, ne desperes: ad in-
terfectionem autem eius ne ponas ani-
mam tuam.

19 ⁹ Qui ^{*}impatiens est, sustinebit dānum: ^{*enim}
& eum rapuerit, aliud apponet.

20 ⁹ Audi cōsiliū, & suscipe disciplinam,
vt sis sapiens in nouissimis tuis.

21 ⁹ Multæ cogitationes in corde viri: vo-
luntas autem Domini ^{*}permanebit. ^{*in aeternum}

22 ⁹ Homo indigens misericors est: & me-
lior est pauper ^{*}, quā vir mendax.

23 ⁹ Timor Domini ad vitam & in pleni-
tudine commorabitur, absque visitatione
pessimi. ^{*iustus}

24 ⁹ Abscondit piger manum suam sub
ascella, nec ad os suum applicat eam. ^{Inf. 26. b. 25}

25 ⁹ Pestilente flagellato stultus sapiētior
erit: si autem corripueris sapientem, intel-
liget disciplinam. ^{Infr. A. b. 26}

26 ⁹ Qui affligit patrem, & fugit matrem,
ignominiosus est & infœlix.

27 ⁹ Non cesses fili audire doctrinam, nec
ignores sermones scientiæ.

28 ⁹ Testis iniquus deridet iudicium: &
os impiorum deuorat iniquitatem.

29 ⁹ Parata sunt derisoribus iudicia: &
mallei percutientes stultorum corpori-
bus.

CAP. XX.

Vixuriosa res vinum, & tumultuosa
Lebrietas: quicumque his delectatur,
non erit sapiens.

¶ Sicut rugitus leonis, ita & terror regis: qui prouocat eum, peccat in animam suam.

¶ Honor est homini qui separat se a contumeliis: omnes autem stulti miscentur contumeliis.

¶ Propter frigus piger arare noluit: mēdicabit ergo æstate, & non dabitur illi.

¶ Sicut aqua profunda, sic cōsiliū in corde viri: sed homo sapiens exhauriet illud.

¶ Multi homines misericordes vocantur: virum autem fidelem quis inueniet?

¶ Iustus qui ambulat in simplicitate sua, beatos post se filios derelinquet.

¶ Rex qui sedet in solio iudicii, dissipat omne malum intuitu suo.

¶ Quis potest dicere, mūdum est cor meum, purus sum a peccato?

¶ Pondus & pondus, mēsurā & mēsurā, utrunque abominabile est apud Deum.

¶ Ex studiis suis intelligitur puer, si mūda & recta sint opera eius.

¶ Aurem audientem & oculum vidētē, Dominus fecit utrunque.

¶ Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat: aperi oculos tuos, & saturare panibus.

¶ Malum est, malū est, dicit omnis emptor: & cū recesserit, tunc gloriabitur.

¶ Est aurum, & multitudo gemmarum: vas autem pretiosum labia scientiæ.

¶ Tolle vestimentum eius qui fidei uxor extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus ab eo.

¶ Suauis est homini panis mendacii, & postea implebitur os eius calculo.

B. 1. 1. d. 1. 10

3. Re. 3. e. 46.

2. Pa. 6. g. 36

Eccl. 7. e. 21.

Sup. 11. a. 10

Isa. 20. d. 23.

Isa. 27. b. 13.

18 ¶ Cogitationes consiliis roborantur, & gubernaculis tractanda sunt bella.

19 ¶ Ei qui reuelat mysteria, & ambulat fraudulentem, & dilatat labia sua, ne commiscearis.

20 ¶ Qui maledicit patri suo & matri, extinguetur lucerna eius in mediis tenebris.

21 ¶ Hæreditas ad quã festinatur in principio, in nouissimo benedictione carebit.

22 ¶ Ne dicas, Reddam malum*: expecta Dominum, & liberabit te.

23 ¶ Abominatio est apud Dominum pondus & pondus: statêra dolosa non est bona.

24 ¶ A Domino diriguntur gressus viri: quis autem hominum intelligere potest viam suam?

25 ¶ Ruina est homini deuotare sanctos: & post, vota retractare.

26 ¶ Dissipat impios rex sapiens, & incuruat super eos fornicem.

27 ¶ Lucerna Domini spiraculum hominis, quæ inuestigat omnia secreta ventris.

28 ¶ Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus eius.

29 ¶ Exultatio iuuenum fortitudo eorum, & dignitas senum canities.

30 ¶ Liuor vulneris absterget mala, & plagæ in secretioribus ventris.

CAP. XXI.

1 Sicut diuisiones aquarum, ita cor regis a manu Domini: quocumque voluerit, inclinabit illud.

2 ¶ Omnis via viri recta sibi videtur: appendit autem corda Dominus.

3 ¶ Facere misericordiam & iudicium

Exo. 21. c. 16.

Leui. 20. b. 9.

Mat. 15. a. 4.

Sup. 1. c. 13.

Rom. 12. d. 17.

1. Pet. 3. b. 9.

1. The. 5. c. 15.

*pro mala

Sup. 11. a. 1.

20. b. 10.

injustiam 2.

magis placet Domino, quàm victimæ.

¶ Exaltatio oculorum est dilatatio cordis, lucerna impiorum peccatum.

¶ Cogitationes robusti semper in abundantia: omnis autem piger semper in egestate est.

¶ Qui congregat thesauros lingua mendacii, vanus & excors est, & impingetur ad laqueos mortis.

¶ Rapinæ impiorum detrahent eos, quia noluerunt facere iudicium.

¶ Peruersa via viri, aliena est: qui autem mundus est, rectum opus eius.

*Infr. c. 19.
25. d. 24.*

¶ Melius est federe in angulo domatis, quàm cum muliere litigiosa, & in domo communi.

¶ Anima impij desiderat malum, non miserebitur proximo suo.

Sup. 19. d. 24

¶ Multato pestilente sapientior erit paruulis: & si sectetur sapientem, sumet scientiam.

in malū 3.

¶ Excogitat iustus de domo impij, ut detrahat impios à malo.

¶ Qui obthurat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur.

¶ Munus absconditum extinguit iras: & donum in sinu indignationē maximam.

¶ Gaudium iusto est facere iudicium: & pavor operantibus iniquitatem.

¶ Vir qui errauerit à via doctrinæ, in coetu gigantum commorabitur.

¶ Qui diligit epulas, in egestate erit: qui amat vinum & pingua, non ditabitur.

18 ¶ pro iusto dabitur impius: & pro rectis iniquus.

19 ¶ Melius est habitare in terra deserta, quàm cum muliere rixosa & iracunda. *Ecccl. 25. e. 22. Inf. 25. d. 24. Supr. b. 9.*

20 ¶ Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo iusti: & imprudens homo dissipabit illud.

21 ¶ Qui sequitur iustitiam & misericordiam, inueniet vitã, iustitiam & gloriam.

22 ¶ Ciuitatem fortium ascendit sapiens, destruxitque robur fiducia eius.

23 ¶ Qui custodit os suum, & linguam suam, custodit ab angustiis animam suam. *"derraxit que 10.*

24 ¶ Superbus & arrogans vocatur indoctus, qui in ira operatur superbiam.

25 ¶ Desideria occidunt pigrum: noluerunt enim quicquam manus eius operari: ¶ tota die concupiscit & desiderat: qui autem iustus est tribuet, & non cessabit.

26 ¶ Hostiæ impiorum abominabiles, que offeruntur ex scelere. *Isa. 1. d. 13. "quia &.*

27 ¶ Testis mendax peribit: vir obediens loquetur victoriam.

28 ¶ Vir impius procaciter obfirmat vultum suum: qui autem rectus est, corrigit viam suam.

29 ¶ Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.

30 ¶ Equus paratur ad diem belli: Dominus autem salutem tribuit.

CAP. XXII.

¶ Melius est nomen bonum, quàm diuitiæ multæ: super argentum & aurum, gratia bona. *Ecccl. 7. 4. 9. "cupis*

¶ Diues & pauper obuiauerunt sibi: vtriusque

triusque operator est Dominus.

¶ Callidus videt malū, & abscondit se: 3
innocens pertransiit, & afflictus est dāno.

¶ Finis modestiæ timor Domini, diuitiæ 4
& gloria & vita.

¶ *superbi*

¶ Arma & gladii in via "peruersi": custos 5
autem animæ suæ longè recedit ab eis.

¶ Prouerbiū est, Adolescens iuxta viam 6
suā, etiam cūm senuerit, nō recedet ab ea.

¶ Diues pauperibus imperat: & qui ac- 7
cipit mutuum, seruus est fœnerantis. B

¶ *malum I.*

¶ Qui seminat iniquitatem, metet "ma- 8
la", & virga iræ suæ consummabitur.

¶ *Ecc. 31. c. 28.*

¶ Qui pronus est ad misericordiam, 9
benedicetur: de panibus enim suis dedit
pauperi.

¶ *.14.*

-Victoriā & honorē acquirat qui dat
munera: animā autē aufert accipiētium'.

¶ Eiace derisorem, & exibat cum eo iur- 10
gium, cessabuntq; causæ, & contumeliæ.

¶ Qui diligit cordis mūditiā, propter 11
gratiam labiorum suorum habebit ami-
cum regem.

¶ Oculi Domini custodiunt scientiam, 12
& supplantantur verba iniqui.

¶ Dicit piger, Leo est foris, in medio pla- 13
tearum occidendus sum.

¶ Fouea profunda os alienæ: cui iratus 14
est Dominus, incidet in eam.

¶ Stultitia colligata est in corde pueri, 15
& virga disciplinæ fugabit eam. C

¶ Qui calumniatur pauperē, vt augeat 16
diuitias suas, dabit ipse ditiori, & egebit.

¶ *.12.*

-Fili mi', ¶ inclina aurē tuam, & audi ver- 17

ba sapientium: appone autem cor ad do-
 18 strinā meam: ¶ quæ pulchra erit tibi cum
 seruaueris eam in ventre tuo, & redunda-
 19 bit in labiis tuis. ¶ Vt sit in Domino fidu-
 cia tua, vnde & ostendi eam tibi hodie.

20 ¶ Ecce descripsi eam tibi tripliciter, in co-
 21 gitationibus & scientia, ¶ vt ostenderem
 tibi firmitatem & eloquiā veritatis, respō-
 dere ex his illis qui miserunt te.

22 ¶ Non facias violentiam pauperi, quia
 D pauper est: neque conteras egenū in por-
 23 ta, ¶ quia iudicabit Dominus causam eius,
 & cōfiget eos, qui confixerūt animā eius.

24 ¶ Noli esse amicus homini iracūdo, ne-
 25 que ambules cum viro furioso: ¶ ne fortē
 discas semitas eius, & sumas scandalum
 animæ tuæ.

26 ¶ Noli esse cum his qui defigunt manus
 suas, & qui vades se offerunt pro debitis:
 27 si enim nō habes vnde restituas, quid cau-
 sã est vt tollat operimentū* de cubili tuo? ¶ *euam 44*

28 ¶ Ne transgrediaris terminos antiquos,
 quos posuerunt patres tui.

29 ¶ Vidisti virū velocem in opere suo? co-
 rā regibus stabit, nec erit ante ignobiles.

CAP. XXIII.

A Q Vādo federis vt comedas cum princi-
 2 pe, diligenter attende quæ apposita
 sunt ante faciem tuā: ¶ & itatue
 3 cultrum in gutture tuo, si tamē habes in
 potestate animam tuam, ¶ ne desideres de
 cibus eius, in quo est panis mendaciū.

4 ¶ Noli laborare vt diteris: sed prudentiē
 5 tuā pone modum. ¶ ne erigas oculos tuos

Sup. 13. b. 18.

20. c. 21.

Inf. 28. c. 20.

ad opes quas non potes habere : quia facient sibi pennas quasi aquilæ, & volabunt in cælum.

¶ Ne comedas cum homine inuido, & ne desideres cibos eius: ¶ quoniam in similitudinem arioli & coniectoris æstimat quod ignorat. Comede & bibe, dicit tibi: & mens eius non est tecum. ¶ cibos quos comederas euomes, & perdes pulchros sermones tuos.

¶ In auribus insipientium ne loquaris: ¶ quia despicient doctrinam eloqui tui. B

¶ Ne attingas paruulorum terminos, & agrum pupillorum ne introeas: ¶ propinquus enim illorum fortis est: & ipse iudicabit contra te causam illorum.

¶ Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, & aures tuæ ad verba scientiæ.

Exp. 13. d. 24.
Eccl. 30. 2. 1.

¶ Noli subtrahere à puero disciplinam: ¶ si enim percusseris eum virga, non morietur. ¶ tu virga percuties eum: & animam eius de inferno liberabis.

¶ Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum: ¶ & exultabunt renes mei, cum locuta fuerint recta labia tua.

Isr. 24. 4. 1.

¶ Non æmuletur cor tuum peccatoribus, sed in timore Domini esto tota die: ¶ quia habebis spem in nouissimo, & præstolatio tua non auferetur.

¶ Audi fili mi, & esto sapiens, & dirige in via animum tuum.

¶ Noli esse in conuiuuiis potatorum, nec in comestationibus eorum qui carnes ad

31 vefcendum conferunt: ¶ quia vacantes potibus, & dantes fymbola confumentur, & veftietur pannis dormitatio.

22 ¶ Audi patrem tuum qui genuit te: & ne contempnas cum fenuerit mater tua.

23 ¶ Veritatem eme, & noli vedere fapientiam, & doctrinam, & intelligentiam.

24 ¶ Exultat gaudio pater iufti: qui fapientem genuit, lætabitur in eo. ¶ gaudeat pater tuus, & mater tua, & exultet quæ genuit te.

26 ¶ Præbe fili mi cor tuum mihi, & oculi tui vias meas custodiât. ¶ fouea enim profunda eft meretrix, & puteus anguftus aliena. ¶ infidiatur in via quafi latro, & quos incautos viderit, interficiet.

29 ¶ Cui vax? cuius patri vax? cui rix? cui foveæ? Cui fine caufa vulnera? cui "fuffufio" *fuffufio* oculorum? ¶ nonne his qui commorantur in vino, & ftudent calicibus epotandis?

32 ¶ Ne intuearis vinam quando flauelcit, cum splenduerit in vitro color eius: ingreditur blandè, ¶ fed in nouiffimo mordebit vt coluber, & ficut regulus venena diffundet. ¶ Oculi tui videbunt extraneas, 34 & cor tuum loquetur peruerfa. ¶ Et eris ficut dormiens in medio mari, & quafi fopitus gubernator amiffio clauo, ¶ & dicces, Verberauerunt me, fed non dolui: traixerunt me, & ego non fenfi. Quando eui gilabo, & rurfus vina reperiam?

CAP. XXIII.

1 **N**E æmuleris viros malos, nec defideres *Sup. 23. b. 17.* esse cum eis: ¶ quia rapinas meditatue

tatur mens eorū, & fraudes labia eorum A
loquuntur.

¶ Sapiaentia ædificabitur domus, & pru- 3
dentia roborabitur. ¶ in doctrina reple- 4
buntur cellaria, vniuersa substantia pre-
tiosa & pulcherrima.

¶ Vir sapiens, fortis est: & vir doctus, ro- 5
bustus & validus.

¶ Quia cum dispositione inicitur bellum: 6
& erit salus vbi multa consilia sunt.

Excelsa stulto sapientia, in porta non 7
aperiet os suum.

¶ Qui cogitat mala facere, stultus voca 8
bitur.

¶ Cogitatio stulti peccatum est: & abo- 9
minatio hominum detractor.

¶ Si desperaueris "lapsus" in die angustie: 10
imminuetur fortitudo tua.

¶ Erue eos qui ducuntur ad mortē: & qui 11
trahuntur ad interitum liberare ne cesses.

¶ Si dixeris, Vires non suppetunt: qui in- 12
spector est cordis, ipse intelligit, & serua-
torem animæ tuæ nihil fallit, reddetque B
homini iuxta opera sua.

¶ Comede fili mi mel, quia bonum est, 13
& fauum dulcissimum gutturi tuo: ¶ sic 14
& doctrina sapientiæ animæ tuæ: quam
cū inueneris, habebis in nouissimis spē,
& spes tua non peribit.

¶ Ne insidieris, & quæras impietatem 15
in domo iusti, neque vastes requiē eius.

¶ Septies enim * cadet iustus, & resur- 16
get: impii autem corruent in malum.

¶ Cū ceciderit inimicus tuus, ne gau- 17
deas,

"Iassus 7.

Psal. 81. 4. 4.

"72 die

deas, & in ruina eius ne exultet cor tuum:
 18 ¶ ne fortè videat Dominus, & displiceat
 ei, & auferat ab eo iram suam.

19 ¶ Ne contendas cum pessimis, nec emu-
 20 leris impios: ¶ quoniam non habent futu-
 C rorum spem mali, & lucerna impiorum
 extinguetur.

21 ¶ Time Dominum, fili mi, & regem: &
 cum detractoribus non commiscearis:

22 ¶ quoniam repente cõsurgit perditio eo-
 rum: & ruinam vtriusque quis nouit?

23 ¶ Hæc quoque sapientibus,

¶ Cognoscere personam in iudicio, non
 est bonum.

Leui. 19. c. 17.

Dent. 1. c. 17.

16. d. 19.

Eccl. 42. d. 4.

24 ¶ Qui dicunt impio, iustus es: maledi-
 cent eis populi, & detestabuntur eos tri-
 25 bus. ¶ qui arguunt eum, laudabuntur, &
 super ipsos veniet benedictio.

—, 20.

26 ¶ Labia deosculabitur, qui recta verba
 respondet.

27 ¶ Præpara foris opus tuum, & diligēter
 exerce agrum tuum, & postea ædifices do-
 mum tuam.

28 ¶ Ne sis testis frustra contra proximum
 D tuum, nec lactes quenquam labiis tuis.

29 ¶ Ne dicas, Quo modo fecit mihi, sic
 faciam ei: reddam vnicuique secundum
 opus suum.

Sup. 20. c. 22.

30 ¶ Per agrum hominis pigri transiui, &

31 per vineam viri stulti: ¶ & ecce totum re-
 pleuerant vrticæ, & operuerant superfi-
 ciem eius spinæ, & maceria lapidū destru-

32 cta erat. ¶ Quod cum vidissem, posui in
 corde meo, & exēplo didici disciplinam.

64p.5.b.9. 11—Vſquequo piger dormies? vſquequo de
 e.14. ſomno conſurges? ¶ Parum inquam dor- 33
 mies, modicum dormitabis, pauxillum
 manus conferes vt quieſcas: ¶ & veniet ti- 34
 bi, quaſi cursor, egeſtas tua, & mendicitas
 quaſi vir armatus.

CAP. XXV.

HAe quoq; parabole Salomonis, quas
 trãſtulerunt viri Ezechiaë regis Iuda. A
 ¶ Gloria Dei eſt celare verbum, & glo- 2
 ria regum inueſtigare ſermonem.

¶ Cælum ſuſſum, & terra deorſum, & 3
 cor regum inſcrutabile.

¶ Aufer rubiginẽ de argento, & egredie- 4
 tur vas puriſſimũ: ¶ aufer impietatem de
 vultu regis, & firmabitur iuſtitia thronus
 eius. ¶ Ne glorioſus appareas corã rege, 6
 & in loco magnorum ne ſteteris. ¶ melius 7
 eſt enim vt dicatur tibi, Aſcende huc: quã
 vt humilieris coram principe.

¶ Quæ viderunt oculi tui ¶ ne proferas 8
 in iurgio cito: ne poſtea emẽdare nõ poſ- 9
 ſis, cùm dehoneſtaueris amicum tuum.

¶ Cauſam tuam tracta cum amico tuo, 9
 & ſecretum extraneo ne reueles: ¶ ne for- 10
 tẽ inſultet tibi cùm audierit, & exprobra-
 re non ceſſet.

e.13. ¶ Gratia & amicitia liberant, quas tibi
 ſerua, ne exprobrabilis ſias.

¶ Mala aurea in lectis argenteis, qui lo- 11
 quitur verbum in tempore ſuo.

¶ Inauris aurea, & margaritum fulgens, 12
 qui arguit ſapientẽ & aurẽ obedientem.

¶ Sicut frigus niuis in die meſſis, ita le- 13

gatus fidelis ei qui misit eum, animam ipsius requiescere facit.

14 ? Nubes & v̄etus, & pluuia n̄ sequentes, vir gloriosus & promissa n̄ cōplens.

15 ? Patientia lenietur princeps, & lingua Sup. 25. 4. 20

C mollis confringet duritiam.

16 ? Mel inuenisti, comedi quod sufficit tibi, ne fortè satiatus euomas illud.

17 ? Subtrahe pedem tuum de domo proximi tui, nequando satiatus oderit te.

18 ? Iaculū, & gladius, & sagitta acuta, homo qui loquitur contra proximū suum falsum testimonium.

19 ? Dens putridus, & pes lassus, qui sperat super infideli in die angustia, ? & amittit pallium in die frigoris.

4. 12.

Acetum in nithro, * qui cantat carmina cordi pessimo.

1. 10.

- Sicut tinea vestimento, & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi?

21 ? || Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: Rom. 12. 4. 20

22 si sitierit, da ei aquā bibere: ? prunas enim congregabis super caput eius, & Dominus reddet tibi.

23 ? Ventus aquilo dissipat pluuias, & facies tristis linguam detrahentem.

24 ? || Melius est sedere in angulo domatis, Sup. 21. 6. 24

6. 19.

quàm cum muliere litigiosa, & in domo communi.

25 ? Aqua frigida animæ sitienti, & n̄tius bonus de terra longinqua.

26 ? Fons turbatus pede, & vena corrupta, iustus cadens coram impio.

27 ? Sicut qui mel multum comedit, non

V 5 est

Ecol. 3. c. 22. est ei bonum: || sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.

¶ Sicut vrbs patēs & absque murorum ambitu, ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum.

CAP. XXVI.

Quomodo nix in æstate, & pluuiæ in messe: sic indecens est stulto gloria. A

Nem 19.

¶ Sicut auis ad alta transuolans, & passer quò libet vadēs: sic maledictum frustra prolatū in quēpiam superueniet.

¶ Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.

¶ Ne responde stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.

¶ Responde stulto iuxta stultitiā suam, ne sibi sapiens esse videatur.

¶ Claudus pedibus, & iniquitatē bibens, qui mittit verba per nuntium stultum.

¶ Quomodo pulchras frustra habet claudus tibias: sic indecens est in ore stultorum parabola.

¶ Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurii: ita qui tribuit insipienti honorē.

¶ Quomodo si spina nascatur in manu remulenti: sic parabola in ore stultorum.

¶ Iudicium determinat causas: & qui imponit stulto silentium, iras mitigat.

3. Pe. 2. d. 22.

¶ Sicut canis qui reuertitur ad vomitū suū, sic imprudens qui iterat stultitiā suā.

¶ Vidisti hominem sapientem sibi videri? magis illo spem habebit insipiens.

¶ Dicit piger, Leo est in via, & lezna in

14 itineribus: ¶ sicut ostium vertitur in cardine suo, ita piger in lectulo suo.

15 ¶ Abscondit piger manus super ascella sua, & laborat si ad os suum eas converterit. *Sup. 19. d. 24*

16 ¶ Sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.

17 ¶ Sicut qui apprehendit auribus canem, sic qui transit impatiens, & commiscetur rixæ alterius.

18 ¶ Sicut noxius est qui mittit sagittas, & lanceas in mortem: ¶ ita vir qui fraudulenter nocet amico suo, & cum fuerit deprehensus dicit, Ludens feci.

19 ¶ Cum defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtracto, iurgia conquiescunt.

20 ¶ Sicut carbones ad prunas, & ligna ad ignem, sic homo iracundus suscitatur rixas. *Eccl. 2. b. 13.*

21 ¶ Verba susurrionis quasi simplicia, & ipsa perueniunt ad intima ventris.

22 ¶ Quomodo si argento sordido ornare velis vas fictile, sic labia tumentia cum pessimo corde sociata.

23 ¶ Labiis suis intelligitur inimicus, cum in corde tractauerit dolos: ¶ quando submiserit vocem suam, ne credideris ei: quoniam septem nequitiae sunt in corde illius.

24 ¶ Qui operit odium fraudulenter, reuelabitur malitia eius in consilio.

25 ¶ Qui fodit foueam, incidet in eam: & qui voluit lapidem, reuertetur ad eum. *Eccl. 10. b. 2. Ecc. 27. d. 29.*

26 ¶ Lingua fallax non amat veritatem: & os lubricum operatur ruinas.

NE glorieris in crastinum, ignorans
quid superuentura pariat dies.

¶ Laudet te alienus, & non os tuum: ex-
traneus, & non labia tua.

Esth. 2. 1. 18

¶ Graue est saxum, & onerosa arena:
sed ira stulti utroque grauior.

Eccl. 1. 17.

¶ Ira non habet misericordiã, nec erum-
pens furor: & impetum concitati - spiri-
tus ferre quis poterit?

¶ Melior est manifesta correptio, quã
amor absconditus.

¶ Meliora sunt vulnera diligentis, quã
fraudulenta oscula odientis.

Iob 6. 4. 7.

¶ Anima saturata calcabit fauum: &
anima esuriens etiam amarum pro dolci
sumet.

¶ Sicut avis transmigrans de nido suo,
sic vir qui derelinquit locum suum.

¶ Unguento & variis odoribus delecta-
tur cor: & bonis amici consiliis anima dul-
coratur.

¶ Amicum tuum, & amicum patris tui
ne dimiseris: & domum fratris tui ne in-
grediaris in die afflictionis tuæ.

Melior est vicinus iuxtã, quã frater
procul.

Stude sapientiæ fili mi, & lætifica cor
meum, vt possim exprobranti responde-
re sermonem.

¶ Astutus videns malũ, absconditus est:
paruuli transeuntes sustinuerũt dispedia.

Sap. 10. 26.

¶ Tolle vestimentũ eius qui spondit
pro extraneo, & pro alienis aufer ei pig-
nus

14 nus. ¶ Qui benedicit proximo suo voce grandi, de nocte confurgens maledicenti similis erit.

15 ¶ Tecta pestilentia in die frigoris, & litigiosa mulier comparantur. ¶ qui retinet eam, quasi qui ventum teneat, & oleum dexteræ suæ¹ vocabit².

17 ¶ Ferrum ferro exacuitur, & homo exacuit faciem amici sui.

18 ¶ Qui seruat fici, comedet fructus eius: & qui custos est domini sui glorificabitur. ¶ Quo modo in aquis resplendet vultus prospicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.

20 ¶ Infernus & perditio nunquam implentur, similiter & oculi hominū insatiabiles. Ecc. 14. b. 10.

21 ¶ Quo modo probatur in conflatorio D argentum, & in fornace aurum: sic probatur homo ore laudantis. Sup. 17. a. 30.

— Cor iniqui inquit mala, cor autem rectum inquit scientiam³. — 13.

22 ¶ Si cōtuderis stultum in pila quasi pifanas feriente desuper pilo, nō auferetur ab eo stultitia eius.

23 ¶ Diligenter agnosce vultū pecoris tui, 24 tuosque greges considera: ¶ non enim habebis iugiter potestatem, sed corona tribuetur⁴ in generatione & generationem. * tibi

25 ¶ Aperta sunt prata, & apparuerūt herbæ virētes, & collecta sunt foena de montibus.

26 ¶ Agni⁵ ad vestimentum tuum: & hœdi, ⁶agri pretium. 1. Tim. 6. b. 8.
* sunt
* ad

27 ¶ Sufficiat tibi lac caprarū in cibos tuos,

& in necessaria domus tuæ, & ad victum ancillis tuis.

CAP. XXVIII.

Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.

Propter peccata terræ multi principes eius, & propter hominis sapientiam & horum scientiam quæ dicuntur, vita ducis longior erit.

Vir pauper calumnians pauperes, similis est imbri vehementi in quo paratur fames.

Qui derelinquunt legem, laudant impium, qui custodiunt, succenduntur contra eum.

Viri mali non cogitant iudicium: qui autem inquirunt Dominum, animadverunt omnia.

Melior est pauper ambulans in simplicitate sua, quàm dives in pravis itineribus.

Qui custodit legem, filius sapiens est: qui autem commessatores pascit, confundit patrem suum.

Qui coaceruat divitias usuris & fœnore liberali, in pauperes congregat eas.

Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.

Qui decipit iustos in via mala, in interitu suo corruet, & simplices possidebunt bona eius.

Sapiens sibi videtur vir dives, pauper autem prudens scrutabitur eum.

In exultatione iustorum multa gloria

est: regnantibus impiis ruinæ hominum.

13 ¶ Qui abscondit scelera sua, non dirigitur: qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.

14 ¶ Beatus homo qui semper est pauidus, qui verò metis est duræ, corruet in malū.

15 ¶ Leo rugiens, & ursus esuriens, princeps impius super populum pauperem.

16 ¶ Dux indigens prudentia, multos opprimet per calumniam: qui autem odit auaritiam, longi fient dies eius.

17 ¶ Hominem qui calumniatur animæ sanguinem, si vsque ad lacum fugerit nemo sustinet.

18 ¶ Qui ambulat simpliciter, saluus erit, qui peruersis graditur viis, cōcidet semel.

19 ¶ Qui operatur terram suam satiabitur panibus: qui autem sectatur otium, replebitur egestate.

20 ¶ Vir fidelis multum laudabitur: ¶ qui autem festinat ditari, non erit innocens.

21 ¶ Qui cognoscit in iudicio faciem, non defraudat: qui autem pro buccella panis deserit veritatem.

22 ¶ Vir qui festinat ditari, & aliis inuidet, ignorat quod egestas superueniet ei.

23 ¶ Qui corripit hominem, gratiam postea inueniet apud eum magis, quàm ille qui per linguæ blandimenta decipit.

24 ¶ Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre, & dicit hoc non esse peccatum: particeps homicidæ est.

25 ¶ Qui se iactat & dilatat, iurgia concitat, qui verò sperat in Domino, sanabitur.

Sup. 12. b. 15.

Ecc. 20. d. 30.

Sup. 13. b. 11.

20. c. 21, 23.

4.

saluabitur
60

¶ Qui confidit in corde suo, stultus est, 26
qui autem graditur sapienter, ipse lauda-
bitur.

¶ Qui dat pauperi, non indigebit: qui 27
despicit deprecātem, sustinebit penuriam.

¶ Cum surrexerint impii, abscondentur 28
homines: cum illi perierint, multiplica-
buntur iusti.

CAP. XXIX.

Viro qui corripientem dura ceruice A
contemnit, repentinus ei superueniet
interitus, & eum sanitas non sequetur.

¶ In multiplicatione iustorum lætabi- 2
tur vulgus: cum impii sumpserint princi-
patum genet populus.

¶ Vir qui amat sapientiam, lætificat pa- 3
trem suum, ¶ qui autem nutrit scorta, per-
det substantiam.

¶ Rex iustus erigit terram, vir auarus de- 4
struet eam.

¶ Homo qui blandis fictisque sermoni- 5
bus loquitur amico suo, rete expandit gres-
sibus eius.

¶ Peccantem virum iniquū inuoluet la- 6
queus, & iustus laudabit atque gaudebit.

¶ Nouit iustus causam pauperum, im- 7
pius ignorat scientiam. B

¶ Homines pestilentes dissipant ciuitatē, 8
sapientes verò auertunt furorem.

¶ Vir sapiens si cum stulto contenderit, 9
siue irascatur, siue rideat, non inueniet re-
quiem. ¶ Viri sanguinum oderūt simpli- 10
cem: iusti autem quærunt animam eius.

¶ Totum spiritū suum profert stultus: 11
sapiens

Luce. 15. c. 13.

- sapiens differt & reseruat in posterum.
- 12 ¶ Princeps qui libèter audit verba mendacii, omnes ministros habet impios.
- 13 ¶ Pauper & creditor obuiauerunt sibi: vtriusque illuminator est Dominus.
- 14 ¶ Rex qui iudicat in veritate pauperes, thronus eius in æternum firmabitur.
- 15 ¶ Virga atque correptio tribuit sapientiam: puer autem qui dimittitur voluntati suæ, confundit matrem suam.
- 16 ¶ In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, & iusti ruinas eorum videbunt. ¶ Erudi filium tuum, & refrigerabit te, & dabit delicias animæ tuæ.
- 17 ¶ Cùm propheta defecerit, dissipabitur populus: qui verò custodit legē, beatus est.
- 18 ¶ Seruus verbis non potest erudiri: quia quod dicis intelligit, & respondere contemnit. ¶ Vidisti hominem velocem ad loquendum? stultitia magis speranda est, quàm illius correptio.
- 19 ¶ Qui delicatè à pueritia nutrit seruum suum, postea sentiet eum contumacem.
- 20 ¶ Vir iracundus prouocat rixas: & qui ad indignandum facilis est, erit ad peccandum procliuior.
- 21 ¶ Superbū sequitur humilitas, & humilem spiritu suscipiet gloria. Iob 22. d. 29.
- 22 ¶ Qui cū fure participat, odit animam suam: adiurantem audit, & non indicat.
- 23 ¶ Qui timet hominem, citò corruet: qui sperat in Domino, subleuabitur.
- 24 ¶ Multi requirunt faciem principis, & iudicium à Domino egreditur singulorū.

Abominantur iusti virum impium: 27
 - .7. & abominantur impii eos qui in recta
 - .12. sunt via. - Verbum custodiens filius, extra
 perditionem erit.

CAP. XXX.

Verba Congregatis filii Vomentis. Vi. A
 fio quam locutus est vir cum quo est
 Deus, & qui Deo secum morate confor-
 tatus, ait. ¹ Stultissimus sum virorum & 2
 sapientia hominum non est mecum. ³ Non
 didici sapientiam, & ⁴ noui scientiam san-
 ctorum. ⁵ Quis ascendit in cælum, atq; de-
 scendit? quis continuit spiritum in mani-
 bus suis? quis colligauit aquas quasi in ve-
 stimento? quis suscitauit omnes terminos
 terræ? quod nomen est eius, & quod no-
 men filii eius, si nosti?

* 10 11 7.

Psa. 12. b. 7.

Deus. 4. a. 2.

* 12. d. 32.

⁶ Omnis sermo Dei ignitus, clypeus est
 sperantibus in se: ⁷ ne addas quicquã verbis
 illius, & arguaris, inueniarisque mendax.

⁸ Duo rogavi te, ne deneges mihi ante
 quam moriar, ⁹ Vanitatem, & verba men-
 dacia longè fac à me. Mendicitatem, & B
 diuitias ne dederis mihi: tribue tantum
 victui meo necessaria. ¹⁰ ne fortè satiatus
 illiciar ad negandum, & dicam, Quis est
 Dominus? aut egestate compulsus furer,
 & periurem nomen Dei mei.

¹¹ Ne accuses seruũ ad dominum suum,
 ne fortè maledicat tibi & corruas.

¹² Generatio quæ patri suo maledicit, &
 quæ matri suæ non benedicit.

¹³ Generatio quæ sibi munda videtur,
 & tamen non est lota à sordibus suis.

* Gene-

13 ¶ Generatio cuius excelsi sunt oculi, & palpebræ eius in alta surrectæ.

14 ¶ Generatio quæ pro dētibus gladios habet, & cōmandit molaribus suis, vt comedat inopes de terra, & pauperes ex hominibus. ¶ Sanguisugæ duæ sunt filia: dicentes, Affer, Affer.

C Tria sunt insaturabilia, & quartū quod nunquam dicit sufficit, ¶ Infernus & os vuluæ, & terra quæ non satiatur aqua: ignis verò nunquam dicit sufficit.

17 ¶ Oculum qui subsannat patrem & qui despicit partum matris suæ, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant eum filii aquilæ.

18 ¶ Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro. ¶ Viam aquilæ in cælo, viam colubri super terram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adolescentia.

19 ¶ Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit, Non sum operata malum.

21 ¶ Per tria mouetur terra, & quartum non potest sustinere. ¶ Per seruum cū regnauerit: per stultum cū saturatus fuerit cibo: ¶ per odiosam mulierem cū in matrimonio fuerit assumpta, & per ancillam cū fuerit hæres dominæ suæ.

24 ¶ Quatuor sunt minima terræ, & ipsa sunt sapientiora sapientibus: ¶ fornicæ pedulus infirmus, "qui præparat in messe cibum" sibi: ¶ lepuscus plebs inualida, qui collocat in petra cubile suum: ¶ regem locusta non habet, & egreditur vniuersa

"qua præparat"

1.11.19.

sum 4.

per turmas suas, ¶ stello manibus nititur, 28
& moratur in ædibus regis.

¶ Tria sunt quæ bene gradiuntur, & 29
quartum quod incedit foeliciter. ¶ leo for- 30
tissimus bestiarum, ad nullius pauebit oc-
cursum: ¶ gallus succinctus lumbos: & a- 31
ries: nec est rex qui resistat ei.

¶ Et qui stultus aparuit postquam ele- 32
uatus est in sublime: si enim intellexisset,
ori suo imposuisset manum. ¶ Qui autem 33
fortiter premit hubera ad eliciendum lac,
exprimit butyrum: & qui vehementer e-
mūgit, elicit sanguinem, & qui prouocat
iras, producit discordias.

Verba Lamuelis regis. Visio qua erudiuit eū mater sua.

CAP. XXXI.

Quid dilecte mi, quid dilecte vteri mei, 2
quid dilecte votorum meorum? ¶ Ne
dederis mulieribus substantiam A
tuam, & diuitias tuas ad delendos reges.
¶ Noli regibus ô Lamuel, noli regibus da- 4
re vinum: quia nullum secretum est vbi
regnat ebrietas: ¶ ne fortè bibant, & obli- 5
uiscantur iudiciorum, & mutant causam
filiorum pauperis.

¶ Date siceram mœrentibus, & vinum 6
his qui amaro sunt animo: ¶ bibant & ob- 7
liuiscantur egestatis suæ, & doloris sui nõ
recordentur amplius.

¶ Aperi os tuum, muto, & causis omni- 8

9 um filiorum qui pertranseunt: ? aperi os
 tuum, decerne quod iustum est, & iudi- *vindica*
 ca inopem & pauperem.

10 ?Mulierem fortem quis inueniet? pro-
 B cul, & de vltimis finibus pretium eius.

11 ?Confidit in ea cor viri sui, & spoliis
 non indigebit.

12 ?Reddet ei bonum, & nō malum, om-
 nibus diebus vitæ suæ.

13 ?Quæsiuit lanam & linum, & operata
 est consilio manuum suarum.

14 ?Facta est quasi nauis institoris de lon-
 ge portans panem suum.

15 ?Et de nocte surrexit, deditque prædam
 domesticis suis, & cibaria ancillis suis.

16 ?Considerauit agrum, & emit eum, de
 fructu manuum suarum plantauit vineam.

17 ?Accinxit fortitudine lumbos suos, &
 18 roborauit brachium suum. ?Gustauit- & *v. 18*
 vidit? quia bona est negotiatio eius, non

extinguetur in nocte lucerna eius.

19 ?Manum suam misit ad fortia, & digiti
 C eius apprehenderunt fusum.

20 ?Manum suam aperuit inopi, & palmas
 21 suas extendit ad pauperem. ?Non time-
 bit domui suæ à frigoribus niuis: omnes e-
 nim domestici eius vestiti sunt duplicibus.

22 ?Stragulatam vestem fecit sibi, byssus
 & purpura indumentum eius.

23 ?Nobilis in portis vir eius, quando se-
 derit cum senatoribus terræ.

24 ?Sindonem fecit & vendidit, & cingu-
 lum tradidit Chananæo.

25 ?Fortitudo & decor indumentum eius

& ridebit in die nouissimo.

Os suum aperuit sapientiæ, & lex cle- 26
mentia in lingua eius.

Considerauit semitas domus suæ, & 27
panem otiosa non comedit.

Surrexerunt filii eius, & beatissimam 28
prædicauerunt: vir eius, & laudauit eam.

Multæ filia congregauerunt diuitias: 29
tu supergressa es vniuersas.

Fallax gratia, & vana est pulchritudo: 30
mulier timēs Dominum, ipsa laudabitur.

Date ei de fructu manuum suarum, & 31
laudent eam in portis opera eius.

ECCLESIASTES, QUI

AB HEBRAEIS COHLE-
LETH APPELLATUR.

CAP. I.

ERBA Ecclesiae A
filii Dauid regis Ieru-
salem. Vanitas vani-
tatum, dixit Ecclesia-
stes: vanitas vanita-
tum- & omnia vani-
tas. Quid habet
amplius homo de v-

niuerso labore suo quo laborat sub sole?
Generatio præterit, & generatio adue- 4
nit, terra autem in æternum stat. Ori- 5
tur sol, & occidit, & ad locum suum reuer-
titur: ibique renascens, gyrat per Meri- 6
diem, & flectitur ad aquilonem: Iustrans B
vniuersa in circuitu pergit spiritus, & in

7 circulos suos reuertitur. ¶ Omnia flumi-
na inrant in mare, & mare non redun-
dat: ad locum vnde exeunt flumina, re-
8 uertuntur, vt iterum fluant. ¶ Cunctæ
res difficiles nō potest eas homo explicare
sermone. Non saturatur oculus visu, nec
9 auris auditu impletur. ¶ Quid est quod
fuit? ipsum quod futurum est. Quid est
quod factum est? ipsum quod faciendum
10 est. ¶ Nihil sub sole nouum, nec valet
C quisquam dicere. Ecce hoc recens est: iam
enim præcessit in seculis quæ fuerunt an-
11 te nos. ¶ Non est priorum memoria: sed
nec eorum quidem quæ postea futura
sunt, erit recordatio apud eos qui futuri
12 sunt in nouissimo. ¶ Ego Ecclesiastes fui
13 rex Israël in Ierusalem, ¶ & proposui in
animo meo quærere & inuestigare sapi-
enter de omnibus quæ fiunt sub sole.

Hanc occupationem pessimam dedit De-
us filiis hominum, vt occuparentur in ea.
14 ¶ Vidi cuncta quæ fiunt sub sole, & ecce
15 vniuersa vanitas & afflictio spiritus. ¶ Per-
uerſi difficilè corriguntur, & stultorum
16 infinitus est numerus. ¶ Locutus sum in
D corde meo, dicens, Ecce magnus effectus
sum, & præcessi omnes sapientia, qui fue-
runt ante me in Ierusalem, & mens mea
contemplata est multa sapienter, & didi-
17 ci. ¶ Dedi que cor meum vt scirem pruden-
tiam atque doctrinam, errores que & stul-
titiā: & agnouī quòd in his quoque es-
18 set labor, & afflictio spiritus, ¶ eò quòd in
multa sapientia, multa sit indignatio: &

"dolorem 8. qui addit scientiam, addit & "laborem".

CAP. II.

"age 10.

DIxi ergo in corde meo, Vadam, & affluam deliciis, & fruam bonis. Et vidi quòd hoc quoque esset vanitas. ¹ Risum reputavi errorem, & gaudio dixi, Quid frustra deciperis? ² Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum transferrem ad sapientiam, deuitemque stultitiam, donec viderem quid esset vtile filiis hominum, ³ quo facto opus est sub sole numero dierum vite suæ. ⁴ Magnificauit opera mea, ædificauit mihi domos, & plantaui vineas, ⁵ feci hortos & pomaria, & conserui ea cuncti generis arboribus. ⁶ Et extruxi mihi piscinas aquarum, vt irrigarem syluam lignorum germinantium. ⁷ Possedi seruos & ancillas, multamque familiam habui: armenta quoque & magnos ouium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Ierusalem. ⁸ Coaceruaui mihi argentum & aurum, & substantias regum & prouinciarum. Feci mihi cantores, & cantatrices, & delicias filiorum hominum, scyphos, & vices in ministerio ad vina fundenda. ⁹ Et supergressus sum opibus omnes qui ante me fuerunt in Ierusalem. sapientia quoque perseverauit mecum. ¹⁰ Et omnia quæ desiderauerunt oculi mei, non negaui eis, nec prohibui cor meum, quin omni voluptate frueretur, & oblectaret se in his quæ præparaueram: & hanc ratus sum partem meam, si yterer labore meo.

"quod 6.

11 ¶ Cùmque me conuertissem ad vniuersa
 opera quæ fecerant manus meæ, & ad la-
 bores in quibus frustra sudaueram, vidi
 12 in omnibus vanitatem & afflictionem a-
 nimi, & nihil permanere sub sole. ¶ Tran-
 Csiui ad contemplandam sapientiam, erro-
 resque & stultitiam (quid est inquam, ho-
 mo vt sequi possit regem factorem suum)
 13 ¶ & vidi quòd tantùm præcederet sapien-
 tia stultitiam, quantum differt lux à tene-
 14 bris. ¶ Sapiientis oculi in capite eius: stul-
 tus in tenebris ambulat. Et didici quòd
 15 vnus vtriusque esset interitus. ¶ Et dixi in
 corde meo. Si vnus & stulti & meus oc-
 casus erit, quid mihi prodest quòd maio-
 rem sapientiæ dedi operam? Locutusque
 cum mente mea, animaduerti quòd hoc
 16 quoque esset vanitas. ¶ Non enim erit me-
 moria sapientis similiter vt stulti in perpe-
 tuum, & futura tempora obliuione cur-
 cta pariter operient: moritur doctus simi-
 17 liter vt indoctus. ¶ Et idcirco tædedit me vi-
 D tæ meæ, videntem mala vniuersa esse sub
 sole, & cuncta vanitatem & afflictionem
 18 spiritus. ¶ Rursus detestatus sum omnem
 industriam meam, qua sub sole studiosis-
 simè laboraui, habiturus hæredem post
 19 me, ¶ quem ignoro, vtrum sapiens an stul-
 tus futurus sit, & dominabitur in labori-
 bus meis qui desudauit & sollicitus fui, &
 20 est quicquam tam vanum? ¶ Vnde cessauit,
 renuntiauitque cor meum vltra laborare
 21 sub sole. ¶ Nam cùm alius laboret in sa-
 pientia & doctrina & sollicitudine, homi-

Inf. 8. d. 1.
 Pro. 17. d. 2. q. 1.

"quæque.

ni otioso quæsitâ dimittit, & hoc " ergo
 vanitas & magnum malum. ²² Quid enim
 proderit homini de vniuerso labore suo
 & afflictione spiritus, qua sub sole crucia-
 tus est? ²³ Cuncti dies eius doloribus & e-
 rumnis pleni sunt, nec per noctem mente
 requiescit, & hoc nōne vanitas est? ²⁴ Non-
 ne melius est comedere, & bibere, & o-
 stendere animæ suæ bona de laboribus
 suis? & hoc de manu Dei est? ²⁵ Quis ita
 deuorabit, & deliciis affluet vt ego? ²⁶ Ho-
 mini bono in conspectu suo dedit Deus
 sapientiam, & scientiam, & lætitiâ: pec-
 catori autem dedit afflictionem & curam
 superfluum, vt addat & congreget & tra-
 dat ei qui placuit Deo, sed & hoc vanitas
 est & cassa sollicitudo mentis.

CAP. III.

OMnia tempus habent, & suis spatiis A
 transeunt vniuersa sub cælo.

² Tempus nascendi, & tempus moriendi.

Tempus plantandi, & tempus euellen-
 di quod plantatum est.

³ Tempus occidendi, & tēpus sanandi.

Tempus destruendi, & tempus ædifi-
 candi.

⁴ Tempus flendi, & tempus ridendi.

Tempus plangendi, & tempus saltandi.

⁵ Tempus spargendi lapides, & tempus
 colligendi.

⁶ Tempus amplexandi, & tempus longè
 fieri ab amplexibus.

Tempus acquirendi, & tempus per-
 dendi.

Tempus custodiendi, & tempus abii-
 sciendi.

7 ¶ Tempus scindendi, & tempus con-
 suendi.

Tempus tacendi, & tempus loquendi.

8 ¶ Tempus dilectionis & tempus odii.

Tempus belli, & tempus pacis.

9 ¶ Quid habet amplius homo de labo-
 re suo? ¶ Vidi afflictionem quam dedit

10 Deus filiis hominum, vt distendantur in
 11 ea: ¶ Cuncta fecit bona in tempore suo, &

mundum tradidit disputationi eorum, vt
 non inueniat homo opus quod operatus

12 est Deus ab initio vsque ad finem. ¶ Et co-
 gnoui quòd non esset melius nisi lætari,

13 & facere bene in vita sua. ¶ Omnis enim
 homo qui comedit & bibit, & videt bo-

num de labore suo, hoc donum Dei est.

14 ¶ Didici quòd omnia opera quæ fecit De-
 us, perseuerent in perpetuum, non possu-

15 mus eis quicquã addere, nec auferre quæ
 fecit Deus vt timeatur. ¶ Quod factum

est, ipsum permanet: quæ futura sunt iam
 fuerunt, & Deus instaurat quod abiit.

16 ¶ Vidi sub sole in loco iudicii impietatem,
 17 & in loco iustitiæ iniquitatem. ¶ Et dixi

D in corde meo, Iustum & impium iudica-
 bit Deus, & tempus omnis rei tunc erit.

18 ¶ Dixi in corde meo de filiis hominum,
 vt probaret eos Deus, & ostenderet simi-

19 les esse bestiis. ¶ Idcirco vnus interitus
 est hominis & iumentorum, & æqua v-

triusque conditio, sicut moritur homo,
 sic & illa moriuntur, similiter spirant om-

nia, & nihil habet homo iumento amplius. cuncta subiacent vanitati. ¶ Et omnia pergunt ad vnum locum: de terra facta sunt, & in terram pariter reuertuntur. ¶ Quis nouit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & si spiritus iumentorum descendat deorsum? ¶ Et deprehendi nihil esse melius quàm lætari hominem in opere suo, & hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, vt post se futura cognoscat?

CAP. IIII.

Verti me ad alia, & vidi calumnias quæ sub sole geruntur, & lachrymas innocentium, & neminem cōsolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos. ¶ Et laudavi magis mortuos, quàm viuentes: & foelicitem vtroque iudicavi qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole fiunt. ¶ Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias animaduerti patere inuidiæ proximi, & in hoc ergo vanitas, & cura superflua est. ¶ Stultus cōplicat manus suas, & comedit carnes suas dicens: ¶ Melior est pugillus cum requie, quàm plena vtraq; manus cum labore, & afflictione animi. ¶ Considerans reperi & aliam vanitatem sub sole, ¶ vnus est & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi eius diuitiis: nec recogitat, dicens, Cui laboro, & fraudo animam meam bonis? in hoc quoque va-

ritas

9 nitas est, & afflictio pessima. ¶ Melius est
 ergo duos esse simul, quàm vnum: habent
 10 enim emolumentum societatis suæ: ¶ si v-
 nus ceciderit, ab altero fulcietur. vñ soli,
 quia cùm ceciderit, non habet subleuan-
 11 tem se. ¶ Et si dormierint duo, fouebun-
 12 tur mutuò: vnus quomodo calefiet? ¶ Et
 C si quispiam præualuerit contra vnum,
 duo resistunt ei: funiculus triplex diffi-
 13 le rumpitur. ¶ Melior est puer & pauper
 & sapiens rege sene & stulto, qui nescit
 14 præuidere in posterum. ¶ Quòd de carce-
 re, catenisque interdum quis egrediatur
 ad regnum: & alius natus in regno, inopia
 15 consumatur. ¶ Vidi cunctos viuentes qui
 D ambulant sub sole cum adolescente secun-
 16 do qui consurget pro eo. ¶ Infnitus nume-
 rus est populi omnium qui fuerunt ante
 eum: & qui postea futuri sunt, non læta-
 buntur in eo, sed & hoc vanitas & affli-
 17 ctio spiritus. ¶ Custodi pedem tuum in-
 grediens domum Dei, & appropinqua vt
 audias. ¶ Multo enim melior est obedien-
 tia, quàm stultorum victimæ, qui nesciunt
 quid faciunt mali.

CAP. V.

A NÈ temerè quid loquaris, neque cor
 tuum sit velox ad proferendum ser-
 monem coram Deo. Deus enim in cælo,
 & tu super terram, idcirco sint pauci ser-
 2 mones tui. ¶ Multas curas sequuntur som-
 2 nia, & in multis sermonibus inuenietur
 stultitia. ¶ Siquid vouisti Deo, ne more-
 sis reddere. displicet enim ei infidelis &

v. Reos. a. 22.
 Osee 6. c. 6.

Deu. 23. d. 28.

stulta promissio . sed quodcunque voue-
 ris redde. ¶ multoque melius est non voue
 re , quàm post votum promissa non red-
 dere . ¶ Ne dederis os tuum vt peccare facias
 carnem tuam . neque dicas coram angelo .
 Non est prouidentia : ne fortè iratus Deus
 contra sermones tuos dissipet cuncta o-
 pera manuum tuarum . ¶ Vbi multa sunt
 somnia , plurimæ sunt vanitates , & ser-
 mones innumeri : tu verò Deum time .
 ¶ Si videris calumnias egenorum & vio-
 lenta iudicia , & subuerti iustitiam in pro-
 uincia , non mireris super hoc negotio :
 quia excelso excelsior est alius , & super
 hos quoq; eminentiores sunt alii , ¶ & in-
 super vniuersæ terræ rex imperat seruien-
 ti . ¶ Auarus non implebitur pecunia : &
 qui amat diuitias , fructum non capiet ex
 eis : & hoc ergo vanitas . ¶ Vbi multæ sunt
 opes , multi & qui comedunt eas . Et quid
 prodest possessori , nisi quod cernit diui-
 tias oculis suis ? ¶ Dulcis est somnus ope-
 ranti , siue parum , siue multum comedat :
 saturitas autem diuitis non finit eum dor-
 mire . ¶ Est & alia infirmitas pessima ,
 quam vidi sub sole : diuitiæ conseruatæ
 in malum domini sui . ¶ Pereunt enim in
 afflictione pessima : generauit filium , qui
 in summa egestate erit . ¶ Sicut egressus
 est nudus de vtero matris suæ , sic reuertetur ,
 & nihil auferet secum de labore suo .
 ¶ Miserabilis prorsus infirmitas : quomo-
 do venit , sic reuertetur . Quid ergo pro-
 dest ei quòd laborauit in ventum ? ¶ Cum-
 etis

Iob 20. e. 20.

Iob 1. d. 21.

3. Tim. 6. b. 7.

D & is diebus vitę suę comedit in tenebris & in curis multis, & in ærūna atque tristitia.

- 17 ¶ Hoc itaque visum est mihi bonum vt comedat quis & bibat, & fruatur lætitia ex * labore suo quo laborauit ipse sub so- ^{* omni 2o}
 le numero dierum vitę suę, quos dedit
 18 ei Deus, & hæc est pars illius. ¶ Et omni homini cui dedit Deus diuitias, atq; substantiam, potestatemque ei tribuit vt comedat ex eis, & fruatur parte sua, & lætetur de labore suo: hoc est donum Dei.
 19 ¶ Non enim satis recordabitur dierum vitę suę, eò quòd Deus occupet deliciis cor eius.

CAP. VI.

- A St & aliud malum quod vidi sub sole, & quidem frequens apud homines,
 2 ¶ Vir cui dedit Deus diuitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animę suę ex omnibus quę desiderat: nec tribuit ei potestatem Deus vt comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud. hoc
 3 vanitas, & miseria magna est. ¶ Si genuerit quisquam centum liberos, & vixerit multos annos, & plures dies ætatis habuerit, & anima illius non vtatur bonis substantiæ suę, sepulturaq; careat: de hoc ego pronuntio quòd melior illo sit abortiuus. ¶ Frustra enim venit & pergit ad
 C tenebras, & obliuione delebitur nomen eius. ¶ Non vidit solem, neque cognouit
 6 distantiam boni & mali: ¶ etiam si duobus millibus annis vixerit, & non fuerit perfruitus bonis, nonne ad vnum locum

properant omnia? ⁷ Omnis labor hominis in ore eius: sed anima eius non implebitur. ⁸ Quid habet amplius sapiens à stulto? & quid pauper, nisi vt pergat illuc vbi est vita? ⁹ Melius est videre quod cupias, quàm desiderare quod nescias, sed & hoc vanitas est, & præsumptio spiritus. ¹⁰ Qui futurus est, iam vocatum est nomen eius: D & scitur quòd homo sit, & non possit contra fortiorem se in iudicio contendere. ¹¹ Verba sunt plurima, multamque in disputando habentia vanitatem.

CAP. VII.

Quid necesse est hominì maiora se ^A quærere, cum ignoret quid conducatur sibi in vita sua numero dierum peregrinationis suæ, & tempore quod velut umbra præterit? Aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub sole sit. ² Melius est nomen bonum, quàm vnguenta pretiosa, & dies mortis die natiuitatis. ³ Melius est ire ad domum luctus quàm ad domum conuiuii. in illa enim finis cunctorum admonetur hominum, & viuens cogitat quid futurum sit. ⁴ Melior est ira risu: quia per tristitiam vultus corrigitur animus delinquentis. ⁵ Cor sapientium vbi tristitia est, & cor stultorum vbi lætitia. ⁶ Melius est à sapiente corripiri, quàm stultorum adulatione decipi. ⁷ quia sicut sonitus spinarum ardentium sub olla, sic risus stulti. sed & hoc vanitas. ⁸ Calumniam conturbat sapientem, & perdet robur cordis illius. ⁹ Melior est finis ora-

Pro. 22. 4. 1.

futurus 3.

B tionis, quàm principium. Melior est pa-
 10 tiens arrogante. ¶ Ne sis velox ad irascen-
 dum: quia ira in sinu stulti requiescet.

11 ¶ Ne dicas, Quid putas causæ est quòd
 priora tempora meliora fuere quàm nūc
 sunt? stulta enim est huiuscemodi inter-
 12 rogatio. ¶ Utilior est sapientia cum diui-
 tiis, & magis prodest videntibus solem.

13 ¶ Sicut enim protegit sapientia, sic prote-
 git pecunia, hoc autem plus habet erudi-
 tio & sapiētia, quòd vitam tribuunt pos-
 14 sessori suo. ¶ Considera opera Dei, quod
 nemo possit corrigere quem ille despexe-
 15 rit. ¶ In die bona frui bonis, & malam
 diem præcaue. sicut enim hanc, sic & il-
 lam fecit Deus, vt non inueniat homo

16 contra eum iustas quærimonias. ¶ Hæc
 C quoque vidi in diebus vanitatis meæ. Iu-
 stus perit in iustitia sua, & impius multo

17 viuit tempore in malitia sua. ¶ Noli esse
 iustus multum, neque plus sapias, quàm
 18 necesse est, ne obstupescas. ¶ Ne impiè
 agas multum: & noli esse stultus, ne mo-
 19 riaris in tempore non tuo. ¶ Bonum est

te sustentare iustum, sed & ab illo ne sub-
 trahas manum tuam: quia qui timet De-
 20 um, nihil negligit. ¶ Sapientia conforta-
 uit sapientem, super decem principes ci-
 21 uitatis. ¶ Non est enim homo iustus in

terra, qui faciat bonum, & non peccet.

22 ¶ Sed & cunctis sermonibus qui dicun-
 tur, ne accommodes cor tuum: ne fortè
 23 audias seruum maledicentem tibi, ¶ scit
 enim conscientia tua quia & tu crebrò

3. Re 3. e. 46.
 2. Pa. 6. g. 36
 Pro. 20. b. 9.
 1. Io. 1. d. 8.

maledixisti aliis. ¶ Cuncta tentavi in sapientia. Dixi, Sapiens efficiar: & ipsa longius recessit à me, ¶ multò magis quam erat: & alta profunditas, quis inueniet eam? ¶ Lustravi vniuersa animo meo, vt scirem & considerarem, & quærerem sapientiam & rationem, & vt cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium: ¶ & inueni amariorem mortem mulierem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vincula sunt manus illius, qui placet Deo, effugiet illam: qui autem peccator est, capietur ab illa. ¶ Ecce hoc inueni, dixit Ecclesiastes, vnum & alterum, vt inuenirem rationem, ¶ quam adhuc quærît anima mea, & non inueni. Virum de mille vnum reperi: mulierem ex omnibus non inueni. ¶ Solummodo hoc inueni, quòd fecerit Deus hominem rectum: & ipse se infinitis miscuerit questionibus. Quis talis vt sapiens est? & quis cognouit solutionem verbi.

CAP. VIII.

Sup. 2. c. 14.

Pro. 17. d. 14.

Sapientia hominis lucet in vultu eius, & potentissimus faciem illius commutabit. ¶ Ego os regis obseruo, & præcepta iuramenti Dei. ¶ Ne festines recedere à facie eius, neque permaneas in opere malo: quia omne quod voluerit faciet, ¶ & sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest. Quare ita facis? ¶ Qui custodit præceptum, non experietur quicquam mali. Tempus & responsum cor sapientis intelligit. ¶ Omni ne-

gotio

7 gōtio tēpus est, & opportunitas, & multa hominis afflictio, ¶ quia ignorat præterita, & futura nullo scire potest nuntio.

8 ¶ Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis, nec finitur quiescere ingruente bello, neque saluabit impietas impium.

9 ¶ Omnia hæc consideravi, & dedi cor meum in cunctis operibus quæ fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini in malum suum. ¶ Vidi impios sepultos: qui etiam cum adhuc viuerent, in loco sancto erant, & laudabantur in ciuitate quasi iustorum operum, sed & hoc vanitas est. ¶ Etenim quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore villo filii hominum perpetrant mala. ¶ At tamen peccator ex eo quod centies facit malum, & per patientiam sustentatur, ego cognoui quod erit bonum timentibus

10 Deum qui verentur faciem eius. ¶ Non sit bonum impio, nec prolongentur dies eius, sed quasi vmbra transeant qui non

11 timent faciem Domini. ¶ Est & alia vanitas, quæ fit super terram, sunt iusti quibus mala proueniunt, quasi opera egerint impiorum: & sunt impii qui ita securi sunt quasi iustorum facta habeant, sed & hoc

12 vanissimum iudico. ¶ Laudavi igitur læditiā, quod non esset homini bonum sub sole, nisi quod comederet & biberet, atque gauderet: & hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vitæ suæ

13 quos dedit ei Deus sub sole. ¶ Et apposui

cor meum vt scirem sapientiam, & intel-
"dissenfione" ligerem "distentionem" quæ versatur in
 terra, est homo qui diebus ac noctibus
 somnum non capit oculis. ¶ Et intellexi
 quod omnium operum Dei nullam pos-
 sit homo inuenire rationem eorum quæ
 fiunt sub sole: & quanto plus laborauerit
 ad quærendum, tantò minus inueniat: e-
 tiam si dixerit sapiens se nosse, non pote-
 rit reperire.

CAP. IX.

OMnia hæc tractaui in corde meo, vt
 curiosè intelligerem: Sunt iusti atque
 sapientes, & opera eorum in manu Dei:
 & tamen nescit homo vtrum amore an
 odio dignus sit: ¶ sed omnia in futurum
 feruantur incerta, eò quòd vniuersa æ-
 què eueniãt iusto & impio, bono & ma-
 lo, mundo & immundo, immolanti vi-
 ctimas, & sacrificia contemnenti. sicut
 bonus, sic & peccator, vt periurus, ita &
 ille qui verum deierat. ¶ Hoc est pessimum
 inter omnia quæ sub sole fiunt, quia ea-
 dem cunctis eueniunt, vnde & corda fi-
 liorum hominum implentur malitia, &
 contemptu in vita sua, & post hæc ad in-
 feros deducuntur. ¶ Nemo est qui sem-
 per viuat, & qui huius rei habeat fidu-
 ciam: melior est canis viuus leone mor-
 tuo. ¶ Viuentes enim sciunt se esse mori-
 turos, mortui verò nihil nouerunt am-
 plius, nec habent vltra mercedem: quia
 obliuioni tradita est memoria eorum.
 ¶ Amor quoque & odium, & inuidiæ si-
 mul

mul perierunt, nec habent partem in hoc seculo, & in opere quod sub sole geritur.

7 [¶] Vade ergo & comede in lætitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo placent opera tua. [¶] Omni tempore sint vestimenta tua candida, & oleum de capite tuo non deficiat. [¶] Perfruere vita cum vxore quam diligis, cunctis diebus vitæ instabilitatis tuæ, qui dati sunt tibi sub sole omni tempore vanitatis tuæ. hæc est enim pars in vita, & in labore tuo quo laboras sub sole. [¶] Quodcunque facere potest manus tua, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quò tu properas. [¶] Verti me ad aliud, & vidi sub sole, nec velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum diuitias, nec artificum gratiam: sed tempus casumque in omnibus. [¶] Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues laqueo comprehenduntur: sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo superuenerit. [¶] Hanc quoque sub sole vidi sapientiam, & probavi maximam. [¶] Ciuitas parua, & pauci in ea viri, venit contra eam rex magnus, & vallauit eam, extruxitque munitiones per gyrum, & perfecta est obsidio. [¶] Inuentusque est in ea vir pauper & sapiens, & liberauit urbem per sapientiam suam, & nullus deinceps recordatus est hominis illius pauperis. [¶] Et dicebam ego, meliorem esse sapientiam

fortitudine: quomodo ergo sapientia pau-
peris contempta est, & verba eius nō sunt
audita? Verba sapientium audiuntur in
17 silentio, plusquā clamor principis inter
stultos. Melior est sapientia, quā ar-
18 ma bellica: & qui in vno peccauerit, mul-
ta bona perdet.

Sup. 6. c. 1.

CAP. X.

Misere morientes perdunt suauita-
tem vnguenti. Pretiosior est sapien-
tia & gloria, parua ad tempus stultitia.

Cor sapientis in dextera eius, & cor stul-
2 ti in sinistra illius. Sed & in via stultus
3 ambulans, cū ipse insipiens sit omnes
stultos æstimat. Si spiritus potestatem
4 habentis ascenderit super te, locum tuum
ne dimiseris: quia curatio faciet cessare
peccata maxima. Est malum quod vidi
5 sub sole, quasi per errorem egrediens à fa-
cie principis: positum stultum in digni-
6 tate sublimi, & diuites sedere deorsum:
Vidi seruos in equis: & principes ambu-
7 lantes super terram quasi seruos. Qui
8 fodit foueam, incidet in eam: & qui dissi-
pat sepe, mordebit eum coluber. Qui
9 transfert lapides, affligetur in eis: & qui
scindit ligna, vulnerabitur ab eis. Si re-
10 tusum fuerit ferrum, & hoc non vt pri-
us, sed heberatum fuerit, multo labore ex-
acuetur, & post industriam sequetur sa-
pientia. Si mordeat serpens in silentio,
11 nihil eo minus habet qui occultè detra-
hit. Verba oris sapientis, gratia: & labia
12 insipientis præcipitabunt eum. Initium
13

Pro. 26. d. 27.

Ecc. 10. b. 8.

Ecc. 27. d. 29.

C verborum eius stultitia, & nouissimum
 14 oris illius error pessimus. ¶ Stultus ver-
 ba multiplicat: Ignorat homo quid ante
 se fuerit: & quid post se futurum sit, quis
 15 ei poterit indicare? ¶ Labor stultorum af-
 fliget eos, qui nesciunt in urbem pergere.
 16 ¶ Væ tibi terra, cuius rex puer est, & cu-
 17 ius principes mane comedunt. ¶ Beata
 terra, cuius rex nobilis est, & cuius prin-
 cipes vescuntur in tempore suo ad reficien-
 18 dum, & non ad luxuriam. ¶ In pigritiis
 humiliabitur contignatio, & in infirmi-
 19 tate manuum perstillabit domus. ¶ In
 risum faciunt panem, & vinum vt epu-
 lentur bibentes: & pecunię obediunt om-
 20 nia. ¶ In cogitatione tua regi ne detrahas,
 & in secreto cubiculi tui ne maledixeris
 diuiti: quia & aues cæli portabunt vocem
 tuam, & qui habet pennas annuntiabit
 sententiam.

CAP. XI.

A Mitte panem tuum super transeuntes
 1 Maquas: quia post tempora multa in-
 2 uenies illum. ¶ Da partem septem, nec non
 & octo: quia ignoras quid futurum sit
 3 mali super terram. ¶ Si replete fuerint nu-
 bes, imbrem super terram effundent. Si
 ceciderit lignum ad Austrum, aut ad A-
 quilonem, in quocunque loco ceciderit,
 4 ibi erit. ¶ Qui obseruat ventum, non se-
 minat, & qui considerat nubes, nunquam
 5 metet. ¶ Quomodo ignoras quæ sit via
 6 spiritus, & qua ratione compingantur
 ossa in ventre prægnantis: sic nescis opera

Dei qui fabricator est omnium . ¶ Mane 6
 femina semen tuum , & vespere ne cesset
 manus tua : quia nescis quid magis oria-
 tur , hoc aut illud : & si vtrunque simul,
 melius erit . ¶ Dulce lumen , & delectabile 7
 est oculis videre solem . ¶ Si annis multis 8
 vixerit homo , & in his omnibus lætatus
 fuerit , meminisse debet tenebrosi tempo- C
 ris , & dierum multorum : qui cum vene-
 rint , vanitatis arguentur præterita . ¶ Læ- 9
 tare ergo iuuenis in adolescentia tua , &
 in bono sit cor tuum in diebus iuuentu-
 tis tuæ , & ambula in viis cordis tui , & in
 intuitu oculorum tuorum : & scito quòd D
 pro omnibus his adducet te Deus in iu-
 dicium . ¶ Aufer iram à corde tuo , & amo- 10
 ue malitiam à carne tua . Adolescentia e-
 nim & voluptas vana sunt .

CAP. XII.

Memento creatoris tui in diebus iu- A
 uentutis tuæ , antequam veniat tem-
 pus afflictionis , & appropinquent anni,
 de quibus dicas , non mihi placent , ¶ an- 2
 tequam tenebrescant sol , & lumen , & lu-
 na , & stellæ , & reuertantur nubes post
 pluuiam : ¶ quando commouebuntur 3
 custodes domus , & nutabunt viri fortissi-
 mi , & otiosæ erunt molentes in minuto
 numero , & tenebrescent videntes per fo- B
 ramina , ¶ Et cludent ostia in platea , in 4
 humilitate vocis molentis , & consurgent
 ad vocem volucris , & obsurdescent om-
 nes filix carminis . ¶ Excelsa quoque time- 5
 bunt , & formidabunt in via , florebit amy-
 gdalus,

gdalus, impinguabitur locusta, & dissipabitur capparitis: quoniam ibit homo in domum æternitatis suæ, & circuibunt in platea plangentes. ¶ Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurrat vitra aurea, & conteratur hydria super fontem, & confringatur rota super cisternam, ¶ & reuertatur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redeat ad Deum qui dedit illum. ¶ Vanitas vanitatum, dixit Ecclesiastes - & omnia vanitas. ¶ Cùmque esset - 30

C sapientissimus Ecclesiastes, docuit populum, & enarrauit quæ fecerat: & inuestigans composuit parabolas multas.

¶ Quæsiuit verba utilia, & conscripsit sermones rectissimos, ac veritate plenos.

¶ Verba sapientum sicut stimuli, & quasi clauis in altum defixi, quæ per magistrorum "consilium" data sunt à pastore "conscientiam"

¶ His amplius fili mi ne requiras. Faciendi plures libros nullus est finis: frequensque meditatio, carnis afflictio est.

¶ Finem loquendi pariter omnes audiamus. Deum time, & mandata eius observa: hoc est enim omnis homo. ¶ Et cuncta quæ fiunt, adducet Deus in iudicium pro omni "errato", siue bonum, siue malum sit. "absconditio"
20

CANTICVM CAN- 1
TICORVM SALOMO-
NIS, QVOD HEBRAICE
DICITVR SIRHA-
SIRIM.

CAP. I.

in sculo 10

OSCULETVR me 2
"osculo' oris sui: quia A
meliora sunt hubera
tua vino, & fragrantia 3
vnguentis optimis.
Oleum effusum no-
men tuum: ideo ado-
lescentulæ dilexerunt

3. te. Trahe me: post te curremus—in odo- 4
rem vnguentorum tuorum. Introduxit
me rex in cellaria sua: exultabimus & læta-
bimur in te, memores huberum tuorum
super vinum: recti diligunt te. Nigra sum 5
sed formosa filia Ierusalem, sicut taberna-
cula Cedar, sicut pelles Salomonis. Noli- 6
te me cōsiderare, quòd fusca sim, quia de-
coloravit me sol: filii matris meæ pugna-
uerunt contra me, posuerunt me custo-
dem vineis: vineam meam non custodiui.
Indica mihi quem diligit anima mea, vbi 7
pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari inci-
pam post greges sodalium tuorum: Si 8
ignoras te o pulcherrima inter mulieres, C
egredere, & abi post vestigia gregum*, &
pascce hœdos tuos iuxta tabernacula pa-
storum. Equitatu meo in curribus Pha- 9
raonis assimilaui te amica mea. Pulchræ 10

in sculo 10

sunt

sunt genæ tuæ sicut turturis : collū tuū si-
 11 cut monilia. ¶ Murenulas aureas faciemus
 12 tibi, vermiculatas argento. ¶ Dum esset rex
 D in accubitu suo, nardus mea dedit odorē
 13 suum. ¶ Fasciculus myrrhæ dilectus meus
 mihi, inter hubera mea commorabitur.
 14 ¶ Botrus cypri dilectus meus mihi, in vi-
 15 neis En-gaddi. ¶ Ecce tu pulchra es amica
 mea, ecce tu pulchra es, oculi tui colum-
 16 barum. ¶ Ecce tu pulcher es dilecte mi, &
 17 decōrus. Lectulus noster floridus: ¶ tigna
 domorum nostrarum cedrina, laquearia
 nostra cypressina.

CAP. III.

A EGO flos campi, & lilium conuallium.
 2 ¶ Sicut lilium inter spinas, sic amica
 3 mea inter filias. ¶ Sicut malus inter ligna
 syluarū, sic dilectus meus inter filios. Sub
 umbra illius quem desideraueram, sedi: &
 4 fructus eius dulcis gutturi meo. ¶ Introdu-
 xit me* in cellā vinariam, ordinauit in me
 5 charitatem. ¶ Fulcite me floribus, stipate
 6 me malis: quia amore langueo. ¶ Læua
 B eius sub capite meo, & dextera illius am-
 7 plexabitur me. ¶ Adiuro vos filiæ Ierusalē
 per capreas, ceruosque camporū, ne susci-
 8 tetis, neque euigilare faciatis dilectā, quo-
 adusque ipsa velit. ¶ Vox dilecti mei, ecce
 iste venit saliens in montibus, transiliens
 9 colles: ¶ Similis est dilectus meus capreæ,
 hinnuloque ceruorum. en ipse stat post
 parietem nostrū respiciens per fenestras,
 10 prospiciens per cācellos. ¶ Et dilectus meus
 C loquitur mihi, Surge, propera amica mea,

4 rex

Infr. 2. d
 Infr. 3. l
 5. c. 8. i.

"Ea

1. -columba mea', formosa mea, & veni.
 ¶ Iam enim hyems transiit, imber abiit, & recessit. ¶ Flores apparuerunt in terra-
 7. stra', tempus putationis aduenit: vox tur-
 turis audita est in terra nostra: ¶ ficus protulit grossos suos, vineæ florentes dederunt odorē*. Surge, *amica mea, speciosa mea, & veni. ¶ Columba mea in foraminibus petrae, in cauerna maceriae, ostende mihi faciem tuā, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. ¶ Capite nobis vulpes paruulas quæ demoliuntur vineas. nam vinea nostra floruit. ¶ Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia, ¶ donec aspiret Dies, & inclinentur ymbrae. Reuertere: similis esto dilecte mi capreae, hinnuloque ceruorum super montes Bethel.

CAP. III.

IN lectulo meo per noctes quæsiui quē diligit anima mea: quæsiui illum, & non inueni. ¶ Surgam, & circuibo ciuitatem: per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea. ¶ quæsiui illum, & non inueni. ¶ Inuenerunt me vigiles, qui custodiunt ciuitatem, Num quem diligit anima mea vidistis? ¶ Paululū cū pertransissem eos, inueni quē diligit anima mea: tenui eum: nec dimittam, donec introducā illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. ¶ ¶ Adiuro vos filia Ierusalem per capreas, ceruosque camporum, ne suscitatis, neque euigilare faciatis dilectā, donec ipsa velit. ¶ Quæ est ista quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex

* suum
 * propria

Ex fr. 5. b. 6.

Supr. 2. b. 7.
 Infr. 8. a. 4.

aromatibus myrrhæ, & thuris, & vniuersi
 7 si pulueris pigmentarii? En lectulum Salomonis
 sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis
 8 Israël. ? omnes tenentes gladios, & ad bella
 doctissimi: vniuscuiusque ensis super femur
 suum propter timores nō
 9 æternos. ? Ferculum fecit sibi rex Salomon
 10 de lignis Libani. ? Columnas eius fecit
 argenteas, reclinatorium aureum, ascensum
 purpureum: media, charitate con
 11 strauit propter filias Ierusalem. ? Egredimini
 & videte filiæ Sion regem Salomonem in
 diademate, quo coronauit illum mater sua
 in die desponsationis illius, & in die lætitiæ
 cordis eius.

CAP. IIII.

Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es?
 Oculi tui columbarum, absq; eo quod intrinsecus latet.

1 Capilli tui sicut greges caprarū quæ ascenderunt
 2 de monte Galaad. Dentes tui sicut greges ton
 sarū, quæ ascenderunt de lauacro, omnes gemellis
 3 foetibus, & sterilis nō est inter eas. ? Sicut vita
 coccinea labia tua, & eloquiū tuum, dulce. Sicut
 4 fragmen mali punici, ita & genæ tuę, absque
 eo quod intrinsecus latet. ? Sicut turris

Infr. 6. 4. 4.

B David collū tuum, quę ædificata est cum propugnaculis.
 mille clypei pendēt ex ea, omnis armatura fortium.
 5 ? Duo hubera tua, sicut duo hinnuli caprę gemelli,
 qui pascuntur in liliis, ? donec aspiret dies, &
 6 inclinentur vmbre. Vadā ad montē myrrhæ, &
 7 ad collem thuris. ? Tota pulchra

es amica mea, & macula nō est in te. ¶ Ve-
 ni de Libano sponsa mea, veni de Liba- 8
 no, veni: coronaberis de capite Amanā, C
 de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus
 leonum, de montibus pardorū. ¶ Vulnera 9
 sti cor meum soror mea sponsa, vulnera-
 sti cor meum in vno oculorum tuorum,
 & in vno crine colli tui. ¶ Quā pulchra 10
 sunt mammæ tuæ soror mea sponsa? pul-
 chriora sunt hubera tua vino, & odor un-
 guentorum tuorum super omnia aroma-
 ta. ¶ Fauus distillans labia tua sponsa, mel 11
 & lac sub lingua tua: & odor vestimen- D
 torum tuorum sicut odor thuris. ¶ Hor-
 tus conclusus soror mea sponsa, hortus 12
 conclusus, fons signatus. ¶ Emissiones tuæ 13
 paradisi malorum punicorum cum po-
 morum fructibus. Cypri cū nardo, ¶ nar- 14
 dus & crocus, fistula & cinnamomū cum
 vniuersis lignis Libani, myrrha & aloe cū
 omnibus primis unguentis. ¶ Fons horto- 15
 rii: puteus aquarū viuentiū, quę fluunt in
 petu de Libano. ¶ Surge Aquilo, & veni 16
 Auster, perfla hortum meum, & fluant
 aromata illius.

CAP. V.

Veniat dilectus meus in hortū suum, A
 & comedat fructum pomorum suo-
 rum. Veni in hortum meum soror mea
 sponsa, messui myrrham meam cum aro-
 matibus meis: comedi fauum cum melle
 meo, bibi vinum meum cum lacte meo:
 comedite amici, & bibite, & inebriamini
 charissimi. ¶ Ego dormio, & cor meum

vigilat:

vigilat : vox dilecti mei pulsantis , Aperi
 mihi foror mea, amica mea, colūba mea,
 immaculata mea : quia caput meum ple-
 num est rore , & cincinnati mei guttis no-
 3 ctium. ? Expoliaui me tunica mea , quo-
 modò induar illa ? laui pedes meos, quo-
 4 modò inquinabo illos ? ? Dilectus meus
 misit manum suam per foramen, & ven-
 5 ter meus intremuit ad tactum eius. ? Sur-
 B rexi, vt aperirē dilecto meo : manus mea
 stillauerunt myrrham , & digiti mei ple-
 6 ni myrrha probatissima. ? Pessulum ostii
 mei aperui dilecto meo: at ille declinaue-
 rat, atque transierat. Anima mea liquefa-
 cta est, vt ^{*}locutus est: || quæsiui, & non in- ^{* dilectus}
 ueni illum: vocaui, & non respondit mi- ^{S. 1. pr. 3. a. 2.}
 7 hi. ? Inuenerunt me custodes qui circum-
 eunt ciuitatem : percusserunt me, & vul-
 nerauerunt me : tulerunt pallium meum
 8 mihi custodes murorum. || ? Adiuuro vos si ^{Supr. 2. b. 7.}
 C lię Ierusalem, si inueneritis dilectum me- ^{3. b. 5. 8. a. 4.}
 um, vt nuntietis ei quia amore languedo.
 9 ? Qualis est dilectus tuus ex dilecto , ô
 pulcherrima mulierū ? qualis est dilectus
 10 tuus ex dilecto, quia sic adiurasti nos ? ? Di-
 lectus meus candidus & rubicundus, ele-
 11 ctus ex millibus. ? Caput eius aurum opti-
 mum. Comæ eius sicut elatæ palmarum,
 12 nigræ quasi coruus. ? Oculi eius sicut co-
 lumbæ super riuulos aquarum, quæ lacte
 sunt lotæ , & resident iuxta fluentia ple-
 13 nissima. ? Genæ illius sicut areolæ aroma-
 D tum consistē à pigmentariis. Labia eius li-
 14 lia distillantia myrrham primā . ? Manus

illius tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis.
 Venter eius eburneus, distinctus sapphi-
 ris. ? Crura illius columnæ marmoreæ, 15
 quæ fundatæ sunt super bases aureas. Spe-
 cies eius vt Libani, electus vt cedrá. ? Gut- 16
 tur illius suauissimum, & totus desidera-
 bilis. talis est dilectus meus, & ipse est a-
 micus meus, filiæ Ierusalem. ? Quò abiit 17
 dilectus tuus ô pulcherrima mulierum?
 quò declinavit dilectus tuus, & quæremus
 eum tecum?

CAP. VII.

Dilectus meus descendit in hortum A
 suum ad areolam aromatum, vt pa-
 scatur in hortis, & lilia colligat. ? Ego di- 2
 lecto meo, & dilectus meus mihi, qui pa-
 scitur inter lilia. ? Pulchra es amica mea, 3
 suavis & decora sicut Ierusalem: terribilis
 vt castrorum acies ordinata. ? Auerte ocu- 4
 los tuos à me, quia ipsi me auolare fece-
 runt. || Capilli tui sicut grex caprarum,
 quæ apparuerunt de Galaad. ? Dentes tui 5
 sicut grex ouium quæ ascenderunt de la- B
 uacro, omnes gemellis foetibus, & sterilis
 non est in eis. ? Sicut cortex mali punici, 6
 sic genæ tuæ absque occultis tuis. ? Sexa- 7
 ginta sunt reginæ, & octoginta concubi-
 næ, & adolescentularum non est nume-
 rus. ? Vna est columba mea, perfecta mea: 8
 vna est matri suæ, electa genitrici suæ.
 Viderunt eam filiæ, & beatissimam præ-
 dicauerunt: reginæ & concubinæ, & lau-
 dauerunt eam. ? Quæ est ista quæ progre- 9
 ditur quasi aurora consurgens, pulchra vt C
 luna,

Supr. 4. 4. 10.

luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum
 acies ordinata? ¹Descendi in hortum ^{nu-}
¹⁰cū, vt viderem poma ^{conuallium}, & ⁱⁿ⁻
 spicerē si floruiſſet vinea, & germinassent
¹¹mala punica. ²Nesciui: anima mea contur-
 bavit me propter quadrigas Ami-nadab.
¹²³Reuertere reuertere ^{Sunamitis}: reuer-
 tere reuertere, vt intueamur te.

^{meum 10.}
^{conuallio}
 vt 8.

^{Sunamitis 2}

CAP. VII.

^A **Q**uid videbis in ^{Sunamite}, nisi cho-
 ros castrorum? Quam pulchri sunt
 gressus tui in calceamentis, filia
 principis? Iuncturæ feminū tuorū, sicut
 monilia quæ fabricata sunt manu artifi-
²cis. ³Vmbilicus tuus crater tornatilis, nun-
 quā indigēs poculis. Vēter tuus sicut acer-
³uus tritici, vallatus liliis. ⁴Duo hubera tua
⁴sicut duo hinnili gemelli capreæ. ⁵Collū
^Btuum sicut turris eburnea. Oculi tui sicut
 piscinæ in Hesebon, quæ sunt in porta fi-
 liæ multitudinis. Nasus tuus sicut turris
⁵Libani, quæ respicit contra Damascū. ⁶Ca-
 put tuū vt Carmelus: & comæ capitis tui,
 sicut purpura regis ^{vincta} canalibus.

^{Sunamite 20}

^{iuncta}

⁶⁷Quā pulchra est, & quā decōra charissi-
⁷ma, in deliciis: ⁸Statura tua assimilata est
⁸palme, & hubera tua botris. ⁹Dixi, Ascen-
 dā in palmā, & apprehendā fructus eius:
^C& erunt hubera tua sicut botri vineæ: &
⁹odor oris tui sicut ^{malorū}. ¹⁰Guttur tuum
 sicut vinum optimū, dignū dilecto meo
 ad potandum, labiisque & dentibus illius
¹⁰ad ruminandum. ¹¹Ego dilecto meo, &
¹¹ad me conuersio eius. ¹²Veni dilecti mi, e-

^{odoy}

grediamur in agrum, cōmoremur in vil-
lis. ¶ Manè surgamus ad vineas, videamus 12
si floruit vinea, si flores fructus parturiūt, D
si floruerunt mala punica: ibi dabo tibi
hubera mea. ¶ Mandragoræ dederūt odo- 13
rem. In portis nostris omnia poma: no-
ua & vetera, dilecte mi, seruaui tibi.

CAP. VIII.

Quis mihi det te fratrem meū, fugentem A
hubera matris meæ, vt inueniam te
foris, & deosculer te. ¶ & iā' me
nemo despiciat? ¶ Apprehendā te, & ducā 2
in domū matris meæ*. Ibi me docebis, &
dabo tibi poculū ex vino condito, & mu-
stum malorū granatorum meorū. ¶ Læ- 3
ua eius sub capite meo, & dextera illius
amplexabitur me: ¶ Adiuuro vos filiæ Ieru 4
salem, ne suscitatis, neq; euigilare faciatis
dilectam, donec ipsa velit. ¶ Quæ est ista 5
quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, B
innixa super dilectū suū? Sub arbore ma-
lo suscitaui te: ibi corrupta est mater tua,
ibi violata est genitrix tua. ¶ Pone me vt 6
signaculū super cor tuum, vt signaculū su-
per brachium tuū: quia fortis est vt mors
dilectio: dura sicut infernus æmulatio, lā-
pades eius lampades ignis atque flamma-
rum. ¶ Aquæ multæ non poterunt' extin- 7
guere charitatem, nec flumina obruent il-
lam: si dederit homo omnē substantiam C
domus suæ pro dilectione, quasi nihil' des-
piciet' eam. ¶ Soror nostra parua & hube 8
ra nō habet. quid faciemus sorori nostræ
in die quando alloquenda est? ¶ Si murus 9
est,

etiam 2.

** Et in cubi-
culum gene-
triciis meæ.*

Supr. 2. b. 6.

Supr. 2. b. 7.

3. b. 5.

et 3. c. 8.

potuerunt

despiciēs 6.

est, ædificemus super eum propugnacula
 argentea: si ostium est, compingamus il-
 lud tabulis cedrinis. ¶ Ego murus & hube-
 ra mea sicut turris, ex quo facta sum co-
 ram eo quasi pacem repenti. ¶ Vineam fuit
 Pacifico, in ea quæ habet populos: tradi-
 dit eam custodibus, vir affert pro fructu
 eius mille argenteos. ¶ Vineam meam coram
 me est. Mille tui Pacifici, & ducenti his
 qui custodiunt fructus eius. ¶ Quæ ha-
 bitas in hortis, amici auscultant, fac me
 audire vocem tuam. ¶ Fuge dilecte mi, &
 assimulare capream, hinnuloque cervorum
 super montes aromatum.

"Pacifico 3"

LIBER SAPIENTIAE.

CAP. I.

ILIGITE iusti-
 tiam, qui iudicatis ter-
 ram. Sentite de Do-
 mino in bonitate, &
 in simplicitate cordis
 quærite illum: ¶ quoniam
 inuenitur ab his

3. Reg. 3. d. 30

6. 9.

1. Sai. 56. d. 10

2. Par. 15. d. 4

qui non tentant illum: apparet autem eis qui
 fidem habent in illum. ¶ peruersæ enim co-
 gitationes separant à Deo: probata autem
 virtus corripit insipientes. ¶ quoniam in ma-
 leuolam animam non introibit sapientia,
 nec habitabit in corpore subdito peccatis.
 ¶ Spiritus enim sanctus discipline effugiet
 fictum, & auferet se à cogitationibus, quæ
 sunt

sunt sine intellectu, & corripietur à su-
Gala. 5. d. 22. perueniente iniquitate. ¶ Benignus est e- 6
1er. 17. b. 10. nim spiritus sapientiæ, & nō liberabit ma-
10. maledic. 1. ledictum à labiis suis: quoniam renum il-
 lius testis est Deus, & cordis illius scruta-
 tor est verus, & linguæ eius auditor.
Esa. 6. a. 3. ¶ Quoniam spiritus Domini repleuit or- 7
1ere. 9. d. 18. bem terrarū: & hoc quod cōtinet omnia,
 scientiā habet vocis. ¶ Propter hoc loqui- 8
 tur iniqua, nō potest latere, nec præteriet
 illū corripiens iudiciū. ¶ In cogitationibus 9
 enim impii interrogatio erit: sermonū au-
 tem illius auditio ad Deum veniet, ad cor C
 reptionē iniquitatū illius. ¶ Quoniam au- 10
 ris zeli audit omnia, & tumultus murmu-
 rationū non abscondetur. ¶ Custodite er- 11
 go vos à murmuratione quæ nihil pro-
 dest, & à detractioe parcite linguæ, quo-
 niam sermo obscurus in vacuum nō ibit:
 os autē quod mentitur, occidit animam.
Deut. 4. c. 16. ¶ Nolite zelare mortem in errore vitæ ve- 12
d. 23. stræ, ¶ neque acquiratis perditionē in ope-
Ezec. 18. d. 32 ribus manuum vestrarum. ¶ Quoniam 13
33. c. 11. Deus mortem non fecit, nec lætatur in D
 perditione viuorum. ¶ Creauit enim, vt 14
 essent, omnia: & sanabiles fecit nationes
 orbis terrarum: & non est in illis medica-
 mentum exterminii, nec inferorum re-
 gnum in terra. ¶ Iustitia enim perpetua 15
 est & immortalis. ¶ *impii autem mani- 16
 bus & verbis accersierunt illam: & æsti-
 mantes illam amicā, defluerunt, & spon-
 siones posuerunt ad illam: quoniam *di-
 gni sunt qui sunt ex parte illius.

*iniustitia
 autē, mortis
 est acquisi-
 tio.

* morte

A Dixerunt enim * cogitantes apud se non
 rectè, [¶] Exiguum, & cū tædio est tem- ^{* impij}
 pus vitæ nostræ, & nō est refrigerium in ^{Iob 7.4.1.}
 fine hominis, & non est qui agnitus sit ^{14.4.1.}
 2 reuersus ab inferis: ¶ quia ex nihilo nati su- ^{1. Cor. 15. d. 32}
 mus, & post hoc erimus tanquā non fue-
 rimus: quoniam fumus flatus est in nari-
 bus nostris: & sermo scintillæ ad commo-
 3 uendum cor nostrū: ¶ quia "extinctus" cinis ^{"extincta 7.}
 erit corpus nostrum, & spiritus diffunde-
 tur tanquam mollis aër, & transibit vita
 nostra tanquam vestigium nubis, & sicut
 nebula dissoluetur, quæ fugata est à radiis
 4 solis, & à colore illius aggrauata: ¶ & no-
 men nostrū obliuionē accipiet per tēpus,
 & nemo memoriā habebit operum no-
 5 strorum. ¶ [¶] Vmbræ enim trāsitus est tem- ^{1. Pa. 19. d. 15}
B pus nostrum, & non est reuersio finis no-
 stri: quoniā consignata est, & nemo reuer-
 6 titur. ¶ [¶] Venite ergo, & fruamur bonis ^{1. Si. 22. b. 13.}
 quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in ^{56. d. 12.}
 7 iuuetute celeriter. ¶ Vino pretioso & vn-
 guentis nos impleamus, & non prætereat
 8 nos flos temporis. ¶ Coronemus nos ro-
 sis, antequā marcescāt: nullum pratum sit
 9 quod nō pertranseat luxuria nostrā: ¶ Ne-
 mo vestrum exors sit luxuriæ nostræ: vbi-
 que relinquamus signa lætitiæ: quoniam
 10 hæc est pars nostra, & hæc est sors. ¶ [¶] Op- ^{* nostra.}
 primamus pauperē iustum, & nō parca- ^{Prou. 5. b. 11.}
 mus viduæ, nec "veterano, nec reuereamur ^{" veterani}
 11 canos multi temporis. ¶ Sit autē fortitudo ^{reueremur}
C nostra lex iniustitiæ. quod enim infirmū ^{9.}
 est,

est, inutile inuenitur. ¶ Circunueniamus 12
 ergo iustum, quoniam inutilis est nobis,
 & contrarius est operibus nostris, & im-
 properat nobis peccata legis, & diffamat
 in nos peccata disciplinæ nostræ: ¶ Pro- 13
 mittit se scientiã Dei habere, ¶ & filiũ Dei
 se nominat. ¶ Factus est nobis in tradu- 14
 ctionẽ cogitationum nostrarum. ¶ Grauis 15
 est nobis etiam ad videndũ, quoniam dis-
 similis est aliis vita illius, & immutata
 sunt viæ eius. ¶ Tãquam nugaces æstima- 16
 ti sumus ab illo, & abstinet se à viis no-
 stris tanquã ab immũditiis, & præfert no-
 uissima iustorum, & gloriatur patrẽ se ha-
 bere Deum. ¶ Videamus ergo si sermones 17
 illius veri sint, & tentemus quæ ventura
 sunt illi, & sciemus quæ erunt nouissima
 illius. ¶ Si enim est verus filius Dei, susci- 18
 piet illum, & liberabit illum de manibus
 contrariorum. ¶ Contumelia & tormen- 19
 to interrogemus eum, vt sciamus reueren-
 tiam eius, & probemus patientiam illius.
 ¶ Morte turpissima condemnemus eum: 20
 erit enim ei respectus ex sermonibus il-
 lius. ¶ Hæc cogitauerunt, & errauerunt: 21
 excæcavit enim illos malitia eorum. ¶ Et 22
 nescierunt iacramenta Dei, neque merce-
 dem sperauerunt iustitiæ, nec iudicauerunt
 honorem animarũ sanctarum. ¶ Quo- 23
 niam Deus ¶ creauit hominem inextermi-
 nabilem, & ad imaginẽ similitudinis suæ
 fecit illum. ¶ Inuidia autem diaboli mors 24
 introiuit in orbem terrarum: ¶ imitantur 25
 autem illum, qui sunt ex parte illius.

Mat. 27. c. 43
 Ioh. 8. 7. 4. 7

Mat. 27. c. 42

Psal. 21. a. 9.
 Ier. 11. d. 19.

Gene. 1. d. 27.
 2. a. 7. 5. a. 1.
 Eccl. 17. a. 1.
 Gene. 3. a. 1.

A **I**ustorum autem animæ in manu Dei Deut. 32. d. 30
 sunt, & non tanget illos tormentum Infr. 5. d. 4.
 mortis. ² Visi sunt oculis insipientiū mo-
 ri: & æstimata est afflictio, exitus illorum.
³ Et ab itinere iusto abierunt in extermi-
 nium, & quod à nobis est iter extermi-
⁴ nii: illi autē sunt in pace. ⁵ Et si coram ho-
 minibus tormēta passi sunt, spes illorum
⁵ immortalitate plena est. ⁶ In paucis vexa-
 ti, in multis bene disponentur: quoniam
 Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos
⁶ se. ⁷ Tanquam aurum in fornace proba-
 uit illos, & quasi holocausti hostiam ac-
 cepit illos, & in tempore erit respectus il-
⁷ lorum. ⁸ Fulgebunt iusti, & tanquam
Mat. 13. f. 43
⁸ scintillæ in arundineto discurrent. ⁹ Iudi-
- 2.
⁹ cabunt nationes, & dominabuntur popu-
I. Cor. 6. d. 20
⁹ lis, & regnabit Dominus illorū in perpe-
 tuum. ¹⁰ Qui confidunt in illo, intelligent
 veritatē & fideles in dilectione acquiescēt
 illi: quoniam donū & pax est electis eius.
¹⁰ Impii autē secundū quæ cogitauerunt,
 correptionem habebunt: qui neglexerunt
¹¹ iustū, & à Domino recesserunt. ¹² Sapien-
 tiam enim & disciplinā qui abiicit, infelix
 est: & vacua est spes illorū, & labores sine
¹² fructu, & inutilia opera eorū. ¹³ Mulieres
 eorum insensatæ sunt, & nequissimi filii
¹³ illorum. ¹⁴ Maledicta creatura eorum: quo-
 niā scilicet est sterilis & incoquinata: que
 nesciuit thorum in delicto, habebit fru-
 ctum in respectione animarū sanctarum,
¹⁴ & illa spada qui non operatus est per ma- Ef. 1. 56. d. 40

*Et 3.

Mat. 13. f. 43

- 2.

I. Cor. 6. d. 20

Ef. 1. 56. d. 40

nus suas iniquitatem, nec cogitauit aduersus Deum nequissima. dabitur enim illi si dei donum electum, & sors in templo Dei acceptissima. ¶ Bonorum enim laborum gloriosus est fructus, & quæ non concidit radix sapientiæ. ¶ Filii autem adulterorum in consummatione erunt, & ab iniquo thoro semen exterminabitur. ¶ Et si quidem longæ vitæ erunt, in nihilum computabuntur, & sine honore erit nouissima senectus illorum. ¶ Et si celerius defuncti fuerint, non habebunt spem, nec in die agnitionis allocutionem. ¶ Nationes enim iniquæ, diræ sunt consummationis.

*Nationis
consummationes l.*

CAP. IIII.

Quàm pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim memoria illius: quoniã & apud Deum nota est, & apud homines. ¶ Cum præsens est, imitantur illam: & desiderant eam cum se eduxerit, & in perpetuum coronata triumphat incoinquinatum certaminum præmium vincens. ¶ Multigena autem impiorum multitudo non erit utilis, & spuria vitulina non dabunt radices altas, nec stabile firmamentum collocabunt. ¶ Et si in ramis in tempore germinauerint: infirmiter posita à vento commouebuntur, & à nimietate ventorum eradicabuntur. ¶ Contingentur enim rami inconsummati, & fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum, & ad nihilum apti. ¶ Ex iniquis enim omnes filii qui nascuntur, testes sunt nequitiae aduersus parentes in interrogations

*Adulterina
plantatio-
nes l.
Iere. 17. d. 6.
Mat. 7. d. 27.*

7 tione sua. ¶ Iustus autem si morte præoc-
 8 cupatus fuerit, in refrigerio erit. ¶ Sene-
 9 ctus enim venerabilis est non diuturna,
 neque annorū numero computata. ¶ ca-
 ni autem sunt sensus hominis: & ætas se-
 10 nectutis vita immaculata. ¶ Placens Deo
 factus dilectus, & viuens inter peccato-
 11 res translatus est. ¶ Raptus est, ne malitia
 mutaret intellectum eius, aut ne fictio de-
 12 ciperet animam illius. ¶ Fascinatio enim
 C nugacitatis obscurat bona, & "inconstan-
 tia" cōcupiscentiæ transuertit sensum sine
 13 malitia. ¶ Consummatus in breui exple-
 14 uit tempora multa. ¶ Placita enim erat
 Deo anima illius: propter hoc properauit
 educere illum de medio iniquitatum. po-
 puli autem videntes & non intelligentes,
 15 nec ponentes in præcordiis talia. ¶ Quo-
 niam gratia Dei & misericordia in san-
 ctos eius, & respectus in electos illius.

Hebr. 12. 4. §

"inconstans" §

16 ¶ Condemnat autem iustus mortuus
 viuos impios, & iuuentus celerius cōsum-
 17 mata, longam vitam iniusti. ¶ Videbunt
 D enim finem sapientis, & non intelligent
 quid cogitauerit de illo Deus, & quare
 18 munierit illū Dominus. ¶ Videbunt enim
 & contemnent eum: illos autē Dominus
 19 iridebit. ¶ & erunt post hæc decidentes
 sine honore, & in contumelia inter mor-
 tuos in perpetuum: quoniam dirumpet
 illos inflatos sine voce, & commouebit il-
 los à fundamētis, & vsque ad supremum
 desolabuntur, & erunt gementes, & me-
 20 moria illorum periet. ¶ Venient in cogita-

tione peccatorū suorum timidi, & traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum.

CAP. V.

Tunc stabunt iusti in magna constantia **A**
 aduersus eos qui se angustiauerunt, & qui abstulerunt labores eorum. ¹ Videntes
 turbabuntur timore horribili & mirabuntur in subitatione insperate salutis, ² dicentes
 intra se, poenitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes, Hi sunt quos
 habuimus, aliquando in derisum, & in similitudinē improperii. ³ Nos insensati vitam
 illorū æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. ⁴ Ecce quomodo
 computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est. ⁵ Ergo errauimus
 à via veritatis, & iustitiæ lumē non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus
 nobis. ⁶ Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias
 difficiles, viā autē Domini ignorauimus. ⁷
⁸ Quid nobis profuit superbia? aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis?
⁹ Transierunt omnia illa tanquā umbra, & tanquam nuntius præcurrens. ¹⁰ & tanquam
 nauis quæ pertransit fluctuantem aquam: cuius, cum præterierit, non est vestigium
 inuenire, neque semitam carinæ illius in fluctibus. ¹¹ aut ¹² auis quæ transuolat
 in aëre, cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius, sed tantum sonitus
 alarum verberans leuem ventum: & scindens per vim itineris aërem, cōmotis alis
 transuolauit, & post hoc nullum signum

Supr. 3. d. 2.

Supr. 2. h. 5.

1. P. 2. 91. d. 15

* tanquam 6.

Prou. 30. c. 19

inue-

12 inuenitur itineris illius. ¶ aut tanquam fa-
 gitta emissa in locum destinatum, diuisus
 C aër continuò in se reclusus est, vt ignore-
 13 tur transitus illius. ¶ sic & nos nati conti-
 14 nuò desuimus esse, ¶ & virtutis quidem
 nullum signum valuimus ostendere. In
 malignitate autem nostra consumpti su-
 mus. Talia dixerunt in inferno hi qui pec-
 15 cauerunt: ¶ quoniam spes impii tanquam *Prou. 11. d. 7.*
 lanugo est, quæ à vento tollitur: & tan-
 quam spuma gracilis, quæ à procella dis-
 pergitur: & tanquam fumus qui à vento
 diffusus est: & tanquam memoria hospi-
 16 tis vnius diei prætereñtis. ¶ Iusti autem in
 perpetuum viuēt, & apud Dominum est
 merces eorum, & cogitatio illorum apud
 17 Altissimum. ¶ Ideo accipient regnum de-
 cōris, & diadema speciei de manu Domi-
 D ni: quoniam dextera sua teget eos, & in
 18 brachio sancto suo defendet illos. ¶ - ¶ Et
 accipiet armaturam zelus illius, & arma- *Eph. 6. c. 13.*
 bit creaturam ad vltionem inimicorum. *Est. 59. d. 17*
 19 ¶ Induet pro thorace iustitiã, & accipiet *Eph. 6. c. 17.*
 20 pro galea iudicium certum. ¶ sumet scu-
 21 tum inexpugnabile æquitatem: ¶ acuet au-
 tem diram iram in lanceam, & pugnabit
 cum illo orbis terrarum contra insensa-
 22 tos. ¶ Ibunt directè emissiones fulgurum,
 & tanquam à bene curuato arcu nubium
 exterminabuntur, & ad certum locũ in-
 23 lient. ¶ Et à petrosa ira plenæ mittentur
 grandines, excālescet in illos aqua maris,
 24 & flumina concurrēt duriter. ¶ Contra il-
 los stabit spiritus virtutis, & tanquã tur-
 bo

bo venti diuidet illos: & ad eremū perdu-
iniquitas 8. cet omnem terram "iniquitatis" illorū, &
 malignitas euertet sedes potentium.

CAP. VI.

Ecl. 9. d. 18.

Rom. 13. d. 1. f.

Deu. 10. d. 17.

2. Pa. 19. b. 7.

Iob 34. b. 19.

Ecl. 35. b. 16.

Rom. 2. b. 11.

Gal. 2. b. 6.

Eph. 6. b. 9.

Col. 5. b. 25.

Act. 10. e. 34.

1. Pet. 1. c. 17.

* qui est om-
 nium domi-
 nator.

M "Elior est sapientia, quàm vires: & A
 vir prudens, quàm fortis. ? Audite er 2
 go reges, & intelligite, discite iudices finiū
 terræ. ? Præbere aures vos qui continetis
 multitudines, & placetis vobis in turbis
 nationum: ? quoniam data est à Domi- 4
 no potestas vobis, & virtus ab Altissimo,
 qui interrogabit opera vestra, & cogita-
 tiones scrutabitur: ? quoniam cum essetis
 ministri regni illius, non rectè iudicastis,
 nec custodistis legē iustitiæ, neque secun-
 dum voluntatē Dei ambulastis. ? Horren- 6
 dè & citò apparebit vobis: quoniā iudiciū
 durissimum in his qui præsumunt, fiet. ? Exi- 7
 guo enim conceditur misericordia: poten-
 tes autem potenter tormenta patientur.
 ? Non enim subtrahet personā cuiusquā 8
 Deus*, nec verebitur magnitudinē cuius- B
 quam: quoniā pusillum & magnū ipse fe-
 cit, & æqualiter cura est illi de omnibus.
 ? Fortioribus autem fortior instat crucia- 9
 tio. ? Ad vos ergo reges sunt hi sermones 10
 mei, vt discatis sapientiā & non excidatis.
 ? Qui enim custodierint iustitiam, iustè 11
 iudicabuntur: & qui didicerint iusta, inue-
 nient quid respōdeant. ? Concupiscite er- 12
 go sermones meos, diligite illos, & habebi-
 tis disciplinā. ? Clara est, & quæ nūquam 13
 marcescit sapientia, & facilè videtur ab C
 his qui diligunt eam, & inuenitur ab his
 qui

14 qui quæerunt illam. ¶ Præoccupat qui se
 concupiscunt, vt illis se prior ostendat.
 15 ¶ Qui de luce vigilauerit ad illam, non la-
 borabit: assidentem enim illam foribus
 16 suis inueniet. ¶ Cogitare ergo de illa, sen-
 sus est consummatus: & qui vigilauerit
 17 propter illā, citò securus erit. ¶ Quoniam
 dignos se, ipsa circuit quærens, & in viis
 ostendit se illis hilariter, & in omni pro-
 18 uidentia occurret illis. ¶ Initium enim il-
 lius verissimæ est disciplinæ concupiscen-
 19 tia. ¶ Cura ergo disciplinæ, dilectio est: &
 dilectio, custodia legum illius est: custo-
 20 ditionis est: ¶ Incorruptio autem facit
 21 esse proximum Deo. ¶ Concupiscentia
 itaque sapientiæ deducit ad regnum per-
 22 petuum. ¶ Si ergo delectamini sedibus,
 D & sceptris o reges populi, diligite sapien-
 23 tiam, vt in perpetuum regnetis. ¶ Diligite
 lumen sapientiæ omnes qui præestis po-
 24 pulis. ¶ Quid est autē sapientia, & quem-
 admodum facta sit, referam: & non ab-
 scendam à vobis sacramenta Dei, sed ab
 initio natiuitatis inuestigabo, & ponam
 in lucem scientiam illius, & non præteri-
 25 bo veritatem: ¶ neque cum inuidia tabes-
 cente iter habebō: quoniam talis homo
 26 non erit particeps sapientiæ. ¶ Multitudo
 autem sapientium, sanitas est orbis terra-
 rum: & rex sapiens stabilimentum popu-
 27 li est. ¶ Ergo accipite disciplinam per ser-
 mones meos, & proderit vobis.

3. Reg. 3. b. 95

SVM quidem & ego mortalis homo, A
 similis omnibus, & ex genere terreno
 illius qui prior factus est, & in ventre ma-
 tris figuratus sum caro, ¶ decē mensium 2
 tempore coagulatus sum in sanguine, ex
 semine hominis, & delectamento somni
 conueniente. ¶ Et ego natus accepi com- 3
 munem aërem, & in similiter factam de-
 cidi terram, & primam vocem similem
 omnibus emisit plorans. ¶ In inuolumentis 4
 nutritus sum, & curis magnis. ¶ Nemo 5
 enim ex Regibus aliud habuit natiuitatis
 initium. ¶ Vnus ergo introitus est omni- 6
 bus ad vitam, & similis exitus. ¶ Propter 7
 hoc optaui, & datus est mihi sensus: & in-
 uocaui, & venit in me spiritus sapientiæ:
 ¶ & præposui illā regnis & sedibus, & di- 8
 uitias nihil esse duxi in comparatione il-
 lius. ¶ nec cōparaui illi lapidē preciosum: 9
 quoniā omne aurū in cōparatione illius
 arena est exigua, & tanquā lutum æstima-
 bitur argētum in conspectu illius. ¶ Super 10
 salutem & speciem dilexi illam & propo- B
 sui pro luce habere illam: quoniam inex-
 tinguibile est lumen illius. ¶ Venerunt au 11
 tem mihi omnia bona pariter cum illa, &
 innumerabilis honestas per manus illius,
 ¶ & lætatus sum in omnibus: quoniam 12
 antecedebat me ista sapientia, & ignora-
 bam, quoniam horum omnium mater
 est. ¶ Quam sine fictione didici, & sine in- 13
 uidia communico, & honestatem illius
 non abscondo. ¶ Infinitus enim thesaurus 14
 est.

Job 10. b. 10.

Job 1. d. 21.

1. Tim. 6. b. 7.

Job 28. c. 15.

Prov. 8. b. 10.

3. Reg. 3. c. 12.

Mat. 6. d. 12.

Eccl. 1. c. 20.

est hominibus : quo qui vsi sunt, partici-
 pes facti sunt amicitiae Dei, propter disci-
 15 plinae dona commendati . ¶ Mihi autem
 dedit Deus dicere ex sententia , & praesumere digna horum quae mihi dantur:
 quoniam ipse sapientiae dux est, & sapien-
 16 tium emendator . ¶ In manu enim illius
 & nos , & sermones nostri, & omnis sa-
 pientia, & operum scientiae disciplina.
 17 ¶ Ipse enim dedit mihi horum quae sunt,
 scientiam veram: vt sciam dispositionem
 C orbis terrarum, & virtutes elementorum,
 18 ¶ initium & consummationem & medie-
 tatem temporum, vicissitudinum permu-
 tationes, & cōsummationes temporum,
 19 ¶ morum mutationes, & diuisiones tem-
 porū, anni cursus, & stellarum dispositio-
 20 nes: ¶ naturas animalium, & iras bestiarum,
 vim v̄etorum, & cogitationes hominum,
 differentias "virgultorum", & virtutes ra-
 21 dicum, ¶ & quaecunque sunt absconsa &
 improuisa, didici. omnium enim artifex do-
 22 cuit me sapientia. ¶ est enim in illa spiritus
 intelligentiae, sanctus, vnicus, multiplex,
 subtilis, disertus, mobilis, incoinquinatus,
 certus, suauis, amans bonū, acutus, qui ni-
 23 hil vetat benefacere , ¶ humanus, benignus,
 stabilis, certus, securus, omnē habens
 virtutem, omnia prospiciens, & qui capiat
 omnes spiritus: intelligibilis, mundus, sub-
 24 tilis. ¶ Omnibus enim mobilibus mobilior
 D est sapientia : attingit autem vbique pro-
 25 pter suam munditiam. ¶ Vapor est enim
 virtutis Dei, & emanatio quaedam est cla-

"mutationē
 omnium ma-
 rum 2.

"arborum 2.

ritatis omnipotentis Dei syncera: & ideo
Hebr. 1. 1. 3. nihil inquinatum in eam incurrit. [¶] Candor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula Dei maiestatis, & imago bonitatis illius. [¶] Et cum sit vna, omnia potest: & in se permanens omnia innouat, & per nationes in animas sanctas se transfert, amicos Dei & prophetas constituit. [¶] Neminem enim diligit Deus nisi eum qui cum sapientia inhabitat. [¶] Est enim hæc speciosior sole, & super omnem dispositionem stellarum, luci comparata inuenitur prior. [¶] Illi enim succedit nox, sapientiam autem non vincit malitia.

CAP. VIII.

Attingit ergo à fine vsq; ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter. [¶] Hanc amavi, & exquisiui eam à iuuetute mea, & quæsiui sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum formæ illius. [¶] Generositate illius glorificat, contubernium habes Dei: sed & omnium Dominus dilexit illam, [¶] doctrix enim est disciplinæ Dei, & electrix operum illius. [¶] Et si diuitiæ appetuntur in vita: quid sapientia locupletius, quæ operatur omnia? [¶] Si autem sensus operatur: quis horum quæ sunt, magis quam illa est artifex? [¶] Et si iustitiam quis diligit: laboris huius magnas habent virtutes: sobrietatem enim & prudentiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus. [¶] Et si multitudinẽ scientiæ desiderat quis? scit præterita, & de futuris æstimat: scit versutias sermonum,

& dissolutiones argumentorum: signa &
 monstra scit antequā fiant, & euentus tē-
 9 porum & seculorū. ¶ Proposui ergo hanc
 adducere mihi ad conuiuendum: sciens
 quoniam mecum communicabit de bo-
 nis, & erit allocutio cogitationis & tædii
 10 mei. ¶ Habebo propter hanc claritatem
 C ad turbas, & honorem apud seniores in-
 11 uenis: ¶ & acutus inueniar in iudicio, & in
 conspectu potentium admirabilis ero, &
 12 facies principum mirabuntur me. ¶ Tacen-
 tem me sustinebunt, & loquentem me re-
 spicient, & sermocinante me plura, manus
 13 ori suo imponent. ¶ Præterea habebo per
 hanc immortalitatem: & memoriam æter-
 nam his qui post me futuri sunt relinqua.
 14 ¶ Disponam populos, & nationes mihi e-
 15 runt subditæ. ¶ Timebunt me audientes re-
 ges horrendi: in multitudine videbor bo-
 16 nus, & in bello fortis. ¶ Intrans in domum
 D meam, conquescam cum illa. non enim
 habet amaritudinem conuersatio illius,
 nec tædium conuictus illius, sed lætitiā
 17 & gaudium. ¶ Hæc cogitans apud me, &
 commemorans in corde meo quoniam
 "immortalis" est in cogitatione "sapiētiae",
 18 & in amicitia illius delectatio bona, & in
 operibus manuum illius honestas sine de-
 fectione, & in certamine loquelæ illius sa-
 pientia & præclaritas in communicatione
 sermonum ipsius: circuibam quærens, vt
 19 mihi illam assumerem. ¶ Puer autē eram
 ingeniosus, & sortitus sum animam bo-
 20 nam. ¶ Et cū essem magis bonus, veni

"immerso
 litas 7.
 "sapiētiae".

ad corpus incoinquinatum. ¶ Et vt sciui
 quoniam aliter non possem esse continēs,
 nisi Deus det, & hoc ipsum " erat* sapien-
 tia', scire cuius esset hoc donum: adii Do-
 minum, & deprecatus sum illum, & dixi
 ex totis præcordiis meis.

CAP. IX.

Parentum ¶ **D**Eus "patrum" meorum, & Domine A
 misericordiæ, qui fecisti omnia ver-
 bo tuo, ¶ & sapientia tua constituisti ho-
 minem, vt dominaretur creature quæ à te
 facta est, ¶ vt disponat orbem terrarum in
 æquitate & iustitia: & in directione cor-
 dis iudicium iudicet: ¶ da mihi sedium tua-
 rum assuetricem sapientiam, & noli me re-
 probare à pueris tuis, ¶ quoniam seruus
 tuus sum ego, & filius ancillæ tuæ, homo
 infirmus, & exigui temporis, & minor ad
 intellectum iudicii & legum. ¶ Et si quis
 erit consummatus inter filios hominum, B
 si ab illo abfuerit sapiētia tua, in nihilum
 computabitur. ¶ Tu elegisti me regem
 populo tuo, & iudicem filiorum tuorum
 & filiarum: ¶ & dixisti me ædificare tem-
 plum in monte sancto tuo, & in ciuitate
 habitationis tuæ altare, similitudinem ta-
 bernaculi sancti tui quod præparasti ab
 initio: ¶ & tecum sapientia tua quæ no-
 uit opera tua, quæ & affuit tunc cū or-
 bem terrarum faceres, & sciebat quid esset
 placitum oculis tuis, & quid directum in
 præceptis tuis. ¶ Mitte illam de cælis san-
 ctis tuis & à sede magnitudinis tuæ, vt
 mecum sit & mecum laboret, vt sciā quid

11 acceptum sit apud te. [¶] Scie enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in sua potentia. [¶] Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum iustè, & ero dignus sedium patris mei. [¶] Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus?

*Isa. 40. c. 13.
Rom. 11. d. 14
1. Cor. 2. d. 16.*

14 [¶] Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ prouidentiae nostræ. [¶] Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animam: & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. [¶] Et difficile aestimamus quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt inuenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt, quis inuestigabit?

17 [¶] Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris spiritum sanctum tuum de altissimis: [¶] & si correctæ sint semitæ eorū qui sunt in terris, & quæ tibi placent didicerint homines? [¶] Nam per sapientiam sanati sunt, quicumque placuerunt tibi Domine à principio.

CAP. X.

A HAEC, illum qui primus formatus est à Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodiuit, [¶] & eduxit illum à delicto suo, ^{*} & dedit illi virtutem continendi omnia. [¶] Ab hac ut recessit iniustus in ira sua, [¶] per iram homicidii "fraternitas" deperiit. [¶] Propter quod [¶] cum aqua deleret terram, sanauit iterum sapientia, per contemptibile lignum iustum gubernans. [¶] Hæc & in consensu

*Gen. 1. d. 27.
2. d. 7.*

¶ Et eduxit illum de limbo terra.

Gen. 4. b. 8.

"fraternitas" 4.

Gen. 6. 7. 8.

Gen. 11. a. 2.

d. 31. 12. c. 10.

super.

superbię, cū se nationes extulissent, sciuit
iustum, & conseruauit sine querela Deo,
miseri- & in filiis " misericordiam " fortem custo- B
dia 2. diuit. ¶ Hęc, iustum à pereuntibus impiis 6
Gen. 19. d. 17. liberauit fugientem, descendente igne in
Pentapolim: ¶ quibus in testimonium ne- 7
quitiaę fumigabunda constat deserta ter-
ra, & incerto tempore fructus habentes
arbores, & incredibilis animę memoria
stans figmentum falis. ¶ Sapientiam enim 8
prætereuntes non tātum in hoc lapsi sunt
vt ignorarent bona, sed & insipientiaę suę
reliquerunt hominibus memoriam, vt in
his quę peccauerūt, nec latere potuissent.
¶ Sapientia autem hos qui se obseruant, à 9
Gen. 28. d. 5. doloribus liberauit. ¶ Hęc autem, pro- 10
b. 10. fugum irę fratris iustum deduxit per vias
rectas, & ostendit illi regnum Dei, & de-
dit illi scientiam sanctorum, honestauit il-
lum in laboribus, & compleuit labores il-
lius. ¶ In fraude circumuenientium illum 11
affuit illi, & honestum fecit illum. ¶ Cu- 12
stodiuit illum ab inimicis, & à seductori- C
bus tutauit illum, & certamen forte dedit
illi, vt vinceret, & sciret quoniā omnium
Gen. 37. f. 26. potentior est sapientia. ¶ Hęc, venditum 13
iustum non dereliquit, sed à peccatoribus
liberauit eum: descēditque cum illo in fo-
17. 7. c. 9. ueam, ¶ & in vinculis non dereliquit il- 14
Ec. 41. c. 40. lum, donec afferret illi sceptrum regni, &
potentiam aduersus eos qui eum depri-
mebant: & mendaces ostendit qui macu-
lauerunt illum, & dedit illi claritatem æ-
ternam. ¶ Hęc, populum iustum & se- 15

men sine querela liberauit à nationibus
 16 quæ illum deprimebant. ¶ Intrauit in a-
 nimam serui Dei, & stetit cōtra reges hor-
 17 rendos in portentis & signis. ¶ Et reddi-
 dit iustis mercedem laborum suorum, &
 deduxit illos in via mirabili: & fuit illis in
 velamento diei, & in luce stellarum per
 18 noctem. ¶ — & transtulit illos per Mare-
 rubrum, & transuexit illos per aquam ni-
 19 miam. ¶ Inimicos autem illorum demer-
 sit in mare, & ab altitudine inferorū edu-
 xit illos. ¶ Ideo iusti tulerunt spolia impio-
 20 rum, ¶ & decantauerunt domine nomen
 sanctum tuum, & victricem manum tu-
 21 am laudauerunt pariter, ¶ quoniam sapi-
 entia aperuit os mutorum, & linguas in-
 fantium fecit disertas.

Exo. 1. b. 7.
 Exo. 5. 4. 5.
 7. 9.

— . 6.
 Exo. 14. c. 22.
 Psa. 77. b. 14.

Exo. 12. c. 35.
 Exo. 15. d. 1.

CAP. XI.

A **D** ¶ Irexit opera eorū in manibus pro-
 2 phetæ sancti. ¶ Iter fecerunt per de-
 ferta, quæ non habitabatur: & in locis de-
 3 fertis fixerunt casas. ¶ Steterunt cōtra ho-
 4 stes, & de inimicis se vindicauerunt. ¶ Si-
 tierunt, & inuocauerunt te, & data est il-
 lis aqua de petra altissima, & requies sitis
 5 de lapide duro. ¶ Per quæ enim pœnas
 passi sunt inimici illorum, à defectione po-
 tus sui: * cū abundarent filii Israël, lætati
 6 sunt. ¶ Per hæc, cū illis deessent, bene-
 7 cium illis actum est. ¶ Nam pro fonte qui-
 dem sempiterni fluminis, humanum san-
 guinem dedisti iniustis. Qui cū minue-
 rentur in traductione infantium occiso-
 rum, dedisti illis abundantem aquam in-

Exo. 16. d. 1.

Exo. 17. c. 12.

Num. 20. b. 11.

* in eis.

speratè: ¶ ostendens per sitim quæ tunc ¶
 fuit, quemadmodum tuos exaltares, &
 aduersarios illorum necares. ¶ Cùm enim 10
 tentati sunt, & quidem cum misericordia B,
 disciplinam accipientes, scierunt quemad-
 modum cum ira iudicati impii tormenta
 paterentur. ¶ Hos quidem tanquam pa- 11
 ter monēs probasti: illos autem tanquam
 durus rex interrogans condemnasti. ¶ Ab- 12
 sentes enim & præsentés similiter torque-
 bantur. ¶ Duplex enim illos acceperat tæ- 13
 dium, & gemitus cum memoria præteri-
 torum. ¶ Cùm enim audirent per sua 14
 tormenta bene secum agi, commemorati
 sunt Dominum admirantes in finem exi-
 tus. ¶ Quem enim in expositione praua 15
 proiectum deriserunt, in finem euentus
 mirati sunt: non similiter iustis faciens.
 ¶ Pro cogitationibus autem insensatis ini- 16
 quitates illorum. Quòd quidam errantes C
 colebant mutos serpētes, & bestias super-
 uacuas immisisti illis multitudinem mu-
 torum animalium in vindictam: ¶ vt sci- 17
 rent quia per quæ peccat quis, per hæc &
 torquetur. ¶ Non enim impossibilis erat 18
 omnipotens manus tua, quæ creauit or-
 bem terrarum ex materia inuisa, immitte-
 re illis multitudinem vrsorum, aut auda-
 ces leones, ¶ aut noui generis ira plenas, 19
 aut ignotas bestias, aut vaporem igneum
 spirantes, aut fumi odorem proferentes,
 aut horrendas ab oculis scintillas immit-
 tentes: ¶ quarum non solùm læsura pote- 20
 rat illos exterminare, sed & aspectus per D
 timo.

Inf. 12. d. 24.

Leu. 26. d. 22.

Inf. 16. a. 1.

Acte. 8. f. 17.

11 timorem occidere. ¶ Sed & sine his vno
 spiritu poterāt occidi persecutionem passi
 ab ipsis factis suis, & dispersi per spiritum
 virtutis tuæ: sed omnia in mensura & nu-
 12 mero & pondere disposuisti. ¶ Multum *superas 2o J.*
 enim valere tibi soli *supererat* semper: &
 13 virtuti brachii tui quis resistet? ¶ Quoniã
 tanquam momentum statéræ, sic est ante
 te orbis terrarum, & tanquam gutta roris
 14 antelucani, quæ descendit in terram. ¶ Sed
 misereris omnium, quia omnia potes, &
 dissimulas peccata hominum propter pœ-
 15 nitentiam. ¶ Diligis enim omnia quæ sunt,
 & nihil odisti eorum quæ fecisti: nec enim
 odiens aliquid constituiisti aut fecisti.
 16 ¶ Quomodo autem posset aliquid perma-
 nere, nisi tu voluisses? aut quòd à te voca-
 17 tum non esset, conseruaretur? ¶ Parcis au-
 tem omnibus, quoniam tua sunt Domine
 qui amas animas.

CAP. XII.

1 Quàm bonus & suavis est Domine
 2 Spiritus tuus in omnibus? ¶ Ideoque
 eos qui *errans ex* exerrant partibus, corripis: & de *partibus, corripis 2o*
 quibus peccant, admones & alloqueris: vt *Deut. 9. d. 3o*
 3 relictæ malitia, credant in te Domine. ¶ Il- *12. d. 29. 18. d. 12o*
 4 los enim antiquos inhabitatores terre san-
 ctæ tuæ, quos exhorruisti, ¶ quoniam odi-
 bilia opera tibi faciebant per medicami-
 na, & sacrificia iniusta, & filiorū suorum
 necatores sine misericordia, & comesto-
 res viscerum hominum, & deuoratores
 5 sanguinis à medio sacramento tuo ¶ & au-
 thores parentes animarū inauxiliatarum
 perdere

perdere voluisti per manus parērum no-
perciperet 2 strorum, ⁹ vt dignam perciperent peregrini-
 nationem puerorum Dei, quæ tibi om-
 nium charior est terra. ⁹ Sed & his tan-
 quam hominibus pepercisti, & misisti an-
 tecessores exercitus tui vespas, vt illos pau-
 latim exterminarent. ⁹ Non quia impo-
 tens eras in bello subiicere impios iustis,
 aut bestiis fæuis, aut verbo duro simul ex-
 terminare: ⁹ sed partibus iudicans dabas ¹⁰
Exo. 23. 20. 30.
Deut. 7. 4. 22. locum pœnitentiæ, non ignorans quoniã B
 nequam est natio eorum, & naturalis ma-
 litia ipsorum, & quoniã non poterat mu-
 tari cogitatio illorum in perpetuum. ⁹ Se- ¹¹
 men enim erat maledictum ab initio, nec
 timens aliquem: veniam dabas peccatis il-
 lorum. ⁹ Quis enim dicet tibi, Quid feci- ¹²
 sti? aut quis stabit contra iudicium tuum?
in conspectu
tuum 50 aut quis in conspectu tuo veniet vindex
 iniquorum hominum? aut quis tibi im-
 putabit si perierint nationes quas tu feci-
 sti? ⁹ Non enim est alius Deus quàm tu, ¹³
2o Reg. 5. 6. 7. cui cura est de omnibus, vt ostēdas quo-
 niam non iniuste iudicas iudicium. ⁹ Ne- ¹⁴
 que rex, neque tyrannus in conspectu tuo
 inquirent de his quos perdidisti. ⁹ Cùm er ¹⁵
 go sis iustus, iuste omnia disponis: ipsum
 quoque qui non debet puniri, condem-
 nare, exterum æstimas à tua virtute. ⁹ Vir- ¹⁶
 tus enim tua, iustitiæ initium est: & ob C
 hoc quòd omnium Dominus es, omni-
 bus te parcere facis. ⁹ Virtutem enim o- ¹⁷
 stendis tu, qui non crederis esse in virtute
 consummatus, & horum qui te nesciunt,

13 audaciam traducis. ¶ Tu autem domina-
 tor virtutis, cum tranquillitate iudicas, &
 cum magna reuerētia disponis nos. subest
 14 enim tibi cum volueris, posse. ¶ Docuisti
 autem populum tuum per talia opera, quo-
 niam oportet iustum esse & humanum,
 & bonæ spei fecisti filios tuos: quoniam
 iudicans das locum in peccatis poeniten-
 15 tiæ. ¶ Si enim inimicos seruatorum tuorum,
 & debitos morti, cum tanta cruciasti at-
 tentione, & liberaſti, dans tempus & locum
 16 per quæ possunt mutari à malitia: ¶ cum
 quanta diligētia iudicasti filios tuos, quo-
 rum parentibus iuramenta, & conuentio-
 17 nes dedisti bonarum promissionum? ¶ Cum
 ergo das nobis disciplinam, inimicos no-
 stros multipliciter flagellas, vt bonitatem
 tuam cogitemus iudicantes: & cum de no-
 bis iudicatur: speremus misericordiam tu-
 18 am. ¶ Vnde & illis qui in vita sua insensa-
 tē & iniuste vixerunt, per hæc quæ colue-
 19 runt, dedisti summa tormenta. ¶ Etenim
 in erroris via diutius errauerunt, deos æsti-
 mantes hæc quæ in animalibus sunt su-
 20 pervacua, infantium insensatorum more
 viuentes. ¶ Propter hoc tanquam pueris
 insensatis iudicium in derisum dedisti.
 21 ¶ Qui autem ludibriis & increpationibus
 non sunt correpti, dignum Dei iudicium
 22 experti sunt. ¶ In his enim quæ patiebantur,
 molestē ferebant: in quibus patientes
 indignabantur, per hæc quos putabant
 deos, in ipsis cum exterminarentur viden-
 tes, illum quem olim negabant se nosse,
 23

Sap. II. 5. 7.
 Rom. I. 6. 23.

in crepationibus
 in 2.

verum Deum agnouerunt, propter quod
& finis condemnationis eorum veniet su-
per illos.

CAP XIII.

Rom. I. c. 18.

Dent. 4. col 9.
#7. 1. 30

Rom. I. c. 21.

VAni autem sunt omnes homines, in A
quibus non subest scientia Dei, & de
his quæ videntur bona nō potuerunt in-
telligere eum qui est, neque operibus at-
tendentes agnouerunt quis esset artifex:
sed aut ignem, aut spiritum, aut citatum 2
aërem, aut gyrum stellarum, aut nimiam
aquam, aut solem & lunam rectores or-
bis terrarum deos putauerunt. Quorum 3
si specie delectati deos putauerunt: sciant
quanto his dominator eorum speciosior
est, speciei enim generator hæc omnia cō-
stituit. Aut si virtutem, & opera eorum 4
mirati sunt: intelligant ab illis quoniam
qui hæc fecit, fortior est illis: à magnitu- 5
dine enim speciei & creaturæ cognoscibi-
liter poterit creator horum videri, sed 6
tamen adhuc in his minor est querela. Et B
hi enim fortasse errant, Deum quærentes
& volentes inuenire. Etenim cū in 7
operibus illius conuersentur, inquirunt:
& persuasum habent quoniam bona sunt
quæ videntur. Iterum autem nec his de- 8
bet ignosci. Si enim tantum potuerunt 9
scire, vt possent æstimare seculi: quomo-
do huius Dominum non facilius inuene-
runt? Infoelices autē sunt, & inter mor- 10
tuos spes illorum est, qui appellauerunt
deos opera manuum hominum, aurum
& argentum, artis inuentionem, & simili-
tudi-

tudines animalium, aut lapidem inutilem
 11 opus manus antiquæ. ¶ Aut si quis arti- *Esa. 44. b. 9.*
 12 C fex faber de sylua lignum rectū secuerit, *12. 46. b. 6.*
 & huius doctè eradat omnem corticem,
 & arte sua vsus diligēter fabricet vas vtile
 12 in conuersationem vitæ. ¶ reliquiis autem
 eius operis ad præparationem escæ abuta
 13 tur: ¶ & reliquum horum quod ad nullos
 est vsus, faciat lignum curuum, & vertici-
 bus plenum sculpat diligenter per vacui-
 tatem suam, & per scientiam suæ artis fi-
 guret illud, & assimilet illud imagini ho-
 14 minis, ¶ aut alicui ex animalibus illud com-
 paret, perliniens rubrica, & rubicundum
 faciens fuco colorem illius, & omnem ma-
 15 culam quæ in illo est perliniens, * ¶ & fa- ** terre*
 D ciat ei dignam habitationem, & in pariete
 16 ponens illud, - & confirmans ferro, ¶ ne *- . 1.*
 fortè cadat, prospiciens illi, sciens quoniã
 non potest adiuuare se, imago enim est, &
 17 opus est illi adiutorium. ¶ Et de substan-
 tia sua, & de filiis suis, & de nuptiis votum
 faciens inquit. Non erubescit loqui cum
 18 illo qui sine anima est. ¶ & pro sanitate
 quidem infirmum deprecatur, & pro vita
 rogat mortuum, & in adiutorium inuti-
 19 lem inuocat: ¶ & pro itinere petit ab eo
 qui ambulare non potest: & de acquiren-
 do, & de operando, & de omnium rerum
 euentu petit ab eo qui in omnibus est in-
 utilis.

CAP. XIII.

A I Terum alius nauigare cogitans, & per
 I feros fluctus iter facere incipiens, ligno
 C 7 por-

portante se, fragilius lignum inuocat.

¶ Illud enim cupiditas acquirendi excogitauit, & artifex sapientia fabricauit sua.

** ab initio*

Gen. 1. 1.

Exo. 14. 2. 23

¶ Tua autem pater prouidentia* gubernat: quoniam dedisti & in mari viam, & inter fluctus semitam firmissimam, ¶ ostendens quoniam potens es ex omnibus sanare, etiam si sine rate aliquis adeat mare.

¶ Sed vt non essent vacua sapientiæ tuæ opera: propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas suas, & transerunt mare per ratem liberari sunt. ¶ Sed

Gen. 6. 4. 4.

7. 6. 7.

ab initio cum perirent superbi gigantes, spes orbis terrarum ad ratem confugiens, remisit seculo nomen natiuitatis, quæ manu tua erat gubernata. ¶ Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia.

Ps. 113. 2. 8.

Bar. 6. 4. 30

¶ Per manus autem quod fit idolum, maledictum est & ipsum, & qui fecit illud: quia ille quidem operatus est: illud autem cum esset fragile, Deus cognominatus est. ¶ Similiter autem odio sunt Deo, impius & impietas eius. ¶ Etenim quod factum est cum illo qui fecit, tormenta patietur.

Ps. 56. 7.

¶ Propter hoc & idolis nationum non erit respectus: quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in musculam pedibus insipientium. ¶ Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum: & adinuentio illorum, corruptio vitæ est.

¶ neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. ¶ Superuacuitas enim hominum hæc adinuenit in orbem terrarum:

** Reminiscimini ad-*

moniti 20

minum hæc adinuenit in orbem terra-

rum: & ideo breuis illorum finis est in-
 15 uentus. ¶ Acerbo enim luctu dolens pa-
 ter, citò sibi rapti filii fecit imaginem: &
 illum qui tunc -quasi homo mortuus - .2.
 fuerat, nunc tãquam Deum colere cœpit,
 & constituit inter seruos suos sacra & sa-
 16 crificia. ¶ Deinde interueniente tempo-
 re, conualescente iniqua consuetudine,
 hic error tãquam lex custoditus est & ty-
 rannorum imperio colebantur figmenta.
 17 ¶ Et hos quos in palàm homines honora-
 re non poterant, propter hoc quòd lon-
 gè essent, è lōginquo figura eorum allata,
 euidentem imaginem regis, quem hono-
 rare volebant fecerūt: ut illum qui aberat,
 tanquam præsentem colerent sua sollicitu-
 18 dine. ¶ Prouexit autem ad horum cultu-
 ram & hos qui ignorabant, artificis exi-
 19 mia diligentia. ¶ Ille enim uolens placere
 illi qui se assumpsit, elaborauit arte sua, ut
 20 similitudinem in melius figuraret. ¶ Mul-
 titudo autem hominum abducta per spe-
 ciem operis, eū qui ante tempus tanquam
 homo honoratus fuerat, nunc Deū æsti-
 21 mauerunt. ¶ Et hæc fuit vitæ humanæ
 deceptio, quoniã aut affectui aut regibus
 deseruientes homines, incommunicabile
 nomen lapidibus & lignis imposuerunt.
 22 ¶ Et non suffecerat errasse eos circa Dei
 scientiã, sed & in magno uiuentes inscien-
 tiæ bello, tot & tam magna mala pacem
 23 appellant. ¶ Aut enim filios suos sacrifi-
 cantes, aut obscura sacrificia facientes, aut
 24 infantiæ plenas uigilias habentes: ¶ neque
 uitam

Iere. 7. b. 9.

*mœchia &
impudicitia*
4.

vitam neque nuptias mundas iam custo-
diunt, sed alius aliū per inuidiam occidit, D
aut adulterans contristat: & omnia com 25
mista sunt, sanguis, homicidium, furtū &
fictio, corruptio & infidelitas, turbatio &
periurium, tumultus bonorum, & Dei im- 26
memoratio, animarum inquinatio, nati-
uitatis immutatio, nuptiarum inconstan-
tia, inordinatio^m mœchiæ & impudicitia.
& Infandorum enim idolorum cultura, 27
omnis mali causa est, & initium & finis.
& Aut enim dum lætantur, insaniunt: aut 28
certè vaticinantur falsa, aut viuūt iniustè,
aut peierant citò. & Dum enim confidunt 29
in idolis quæ sine anima sunt, malè iuran-
tes noceri se non sperant. & Vtraque ergo 30
illis euenient dignè, quoniam malè fense-
runt de Deo, attendentes idōlis, & iuraue-
runt iniustè in dolo contemnentes iusti-
tiam. & Non enim iurantium est virtus, 31
sed peccantium pœna perambulat sem-
per iniustorum præuaricationem.

CAP. XV.

TV autem Deus noster, suavis & verus A
es, patiēs, & in misericordia disponens
omnia. & Etenim si peccauerimus, tui su- 2
mus, scientes magnitudinem tuam: & si
non peccauerimus scimus quoniā apud te
sumus cōputati. & Nosse enim te, consum- 3
mata iustitia est: & scire iustitiā, & virtutē
tuam radix est immortalitatis. & Nō enim 4
in errorem induxit nec hominū malæ ar-
tis excogitatio, nec vmbra picturæ labor
sine fructu, effigies sculpta per varios co-
lores,

5 lores, & cuius aspectus insensato dat con-
 cupiscentiam, & diligit mortuæ imaginis
 6 effigiem sine anima. & Malorum amato-
 res digni sunt, * qui spem habent in tali-^{* morte.}
 bus, & qui faciunt illos, & qui diligunt,
 7 & qui colunt. ¶ Sed & figulus mollem ^{Rom. 9. d. 22.}
 8 terram premens laboriosè fingit ad vsus
 nostros vnumquodq; vas, & de eodem lu-
 to fingit quæ munda sunt in vsu vasa,
 & similiter quæ his sunt contraria, horū
 autem vasorum quis sit vsus, iudex est fi-
 9 gulus. ¶ Et cum labore vano Deum fin-
 git de eodem luto: ille qui paulò ante de
 terra factus fuerat, & post pusillum redu-
 cit se vnde acceptus est, repetitis animæ
 10 debitum quam habebat. ¶ Sed cura est il-
 11 li non quia laboraturus est, nec quoniam
 brevis illi vita est, sed concertatur aurifi-
 cibus & argentariis: sed & ærarios imita-
 tur & gloriam præfert, quoniã res super-
 12 uacuas fingit. ¶ Cinis est enim cor eius, &
 terra superuacua spes illius, & luto vilior
 13 vita eius: ¶ quoniam ignorauit qui se fin-
 xit, & qui inspirauit illi animam quæ ope-
 ratur, & qui insufflauit ei spiritū vitalem.
 14 ¶ Sed & æstimauerunt lusum esse vitam
 nostram, & conuersionem vitæ cōposi-
 tam ad lucrū, & oportere vndecunq; etiã
 15 ex malo acquirere. ¶ Hic enim scit se super
 omnes delinquere, qui ex terræ materia
 fragilia vasa, & sculptilia fingit. ¶ Omnes
 enim insipientes, & incoelices supra modū
 animæ superbi sunt, inimici populi tui, &
 imperantes illi, ¶ Quoniam omnia idōla

Ps. 115. c. 4. nationum deos æstimauerūt, || quibus ne-
Eccl. 134. c. 15. que oculorum visus est ad videndū, neq;
 nares ad percipiēdum spiritum, neque au- D
 res ad audiendum, neque digiti manuum
 ad tractandum, sed & pedes eorum pigri
 ad ambulandum, ¶ homo enim fecit il- 16
 los: & qui spiritum mutuatus est, is finxit
 illos. Nemo enim sibi similem homo po-
 terit Deum fingere. ¶ Cūm enim sit morta 17
 lis, mortuum fingit manibus iniquis. Me-
 lior enim est ipse his quos colit: quia ipse
 quidē vixit, cūm esset mortalis, illi autem
 nunquam. ¶ Sed & animalia miserrima 18
 colunt: insensata enim comparata his, illis
 sunt deteriora. ¶ Sed nec aspectu aliquis 19
 ex his animalibus bona potest conspicerere.
 Effugerunt autem Dei laudem, & bene-
 ctionem eius.

CAP. XVI.

Laf. 19. c. 12. **P**ROPTER hęc & per his similia passi sunt A
 dignè tormenta, & per multitudinem
Mc. 11. g. 31. bestiarum exterminati sunt. ¶ Pro quibus 2
 tormentis bene disposuisti populum tu-
 um, || quibus dedisti concupiscentiam de-
 lectamenti sui nouum saporem, escam
 parans eis ortygomētram: ¶ vt illi quidem 3
 concupiscentes escam propter ea quæ illis
 ostensa & missa sunt, etiam à necessaria
 concupiscentia auerterentur. Hi autem in
 breui inopes facti, nouā gustauerunt escā.
 ¶ Oportebat enim illis sine excusatione 4
 quidem superuenire inēritū exercentibus
 tyrannidem: his autem tantum ostendere
 quemadmodum inimici eorum exterminaban-

5 nabantur. ¶ Etenim cum illis superuenit
 6 saeva bestiarum ira, moribus peruerso-
 rum colubrorum exterminabantur, ¶ Sed
 non in perpetuum ira tua permansit, sed
 ad correptionem in breui turbati sunt, si-
 7 gnum habentes salutis ad commemora-
 tionem mandati legis tuae. ¶ Qui enim
 conuersus est, non per hoc quod videbat
 sanabatur, sed per te omnium saluatorē.
 8 ¶ & in hoc autem ostendisti inimicis no-
 9 stris, quia tu es qui liberas ab omni malo.
 ¶ Illos enim locustarum, & muscarum
 occiderunt morsus, & non est inuenta sa-
 10 nitas animae illorum: quia digni erant ab
 huiusmodi exterminari. ¶ Filios autem
 tuos, nec draconum venenatorum vice-
 11 runt dentes, misericordia enim tua adue-
 niens sanabit illos. ¶ In memoria enim
 sermonum tuorum examinabantur, & ve-
 lociter saluabantur, ne in altam inciden-
 12 tes obliuionem non possent tuo uti adiu-
 torio. ¶ Etenim neque herba, neque ma-
 lagma sanauit eos, sed tuus Domine ser-
 13 mo, qui sanat omnia. ¶ Tu es enim domi-
 ne, qui vitae & mortis habes potestatem, &
 14 deducis ad portas mortis & reducis: ¶ ho-
 mo autem occidit quidem per malitiam
 animam suam, & cum exierit spiritus, non
 reuertetur, nec reuocabit animam quae re-
 15 cepta est, ¶ sed tuam manum effugere im-
 16 possibile est. ¶ Negantes enim te nosse
 C impii, per fortitudinem Brachii tui flagel-
 lati sunt: nouis aquis, & grandinibus, &
 pluuiis persecutionem passi, & per ignem

Nu. 21. 6. 6.

Exo. 8. f. 24.

10. 4. 4.

Apo. 9. 6. 7.

Ps. 106. 5. 20

"Tu enim vi-
22 1.

Deut. 32. f. 39

1. Reg. 2. 2. 6.

Tob. 13. 4. 2.

Exo. 9. e. 23.

consummati. ¶ Quod enim mirabile erat: 17
in aqua, quæ omnia extinguit, plus ignis
valebat. vindex est enim orbis iustorum.

¶ Quodam enim tempore mansuetaba- 18
tur ignis, ne combureretur quæ ad impios
missa erant animalia: sed vt ipsi videntes,
scirent quoniã Dei iudicio patiuntur per-
secutionem. ¶ Et quodã tempore in aqua 19
supra virtutem ignis exardescibat vndiq;,
vt iniquæ terræ nationem exterminaret.

Exo. 16. c. 14

Num. 11. b. 7.

Psa. 77. c. 25.

Ioh. 6. d. 31.

"Substantia

enim sua dul

cedinem 5.

"ostēdebat 3.

Exo. 9. b. 23.

¶ Pro quibus angelorum esca nutriti po 20
pulum tuum, & paratum panem de cælo
præstitisti illis sine labore omne delecta-
mentum in se habentem, & omnis sapo-

ris suauitatem. ¶ "Substantiam enim tuam 21

& dulcedinem tuam quam in filios habes

"ostēdebas: & desertiens vniuscuiusque

voluntati, ad quod quisque volebat con-

uertebatur. ¶ "Nix autem & glacies susti- 22

nebant vim ignis, & non tabescebant: vt

scirent quoniam fructus inimicorum ex- D

terminabat ignis ardēs in grandine & plu-

uia coruscans. ¶ Hos autem iterum vt nu- 23

trirētur iusti, * etiam suæ virtutis oblitus

est. ¶ Creatura enim tibi factori desertiens 24

"exardescit" in tormentum aduersus iniu-

stos, & lenior fit ad benefaciendum pro

his qui in te confidunt. ¶ Propter hoc & 25

tunc in omnia transfigurata omnium nu-

trici gratiæ tuæ deserviebant ad volunta-

tem eorum qui à te desiderati sunt: ¶ vt sci 26

rēt filii tui, quos dilexisti domine, ¶ quoniã

non natiuitatis fructus pascunt homines,

sed sermo tuus hos qui in te crediderint

"ignis.

"exardescit

3.

Deus. 8. a. 3.

27 conseruāt. ¶ Quod enim ab igne non po- *Mat. 4. d. 4.*
 terat exterminari, statim ab exiguo radio
 28 solis calefactum tabescat: ¶ vt notū omni-
 bus esset, quoniam oportet præuenire so-
 lem, ad benedictionem tuam, & ad orien- *notum 8.*
 29 tem lucis te adorare. ¶ Ingrati enim fides' *spes 1.*
 tanquam hybernalis glacies tabescet, & di-
 speriet tanquam aqua superuacua.

CAP. XVII.

A **M**agna sunt enim iudicia tua Domi-
 ne, & inenarrabilia verba tua: pro-
 pter hoc indisciplinatæ animæ errauerūt.
 2 ¶ Dñi enim persuasum habent iniqui pos- *Exo. 10. f. 23.*
 se dominari nationi sanctæ: vinculis tene-
 brarum, & longæ noctis compediti, inclu-
 si sub tectis, fugitiui perpetuæ providen-
 3 tiæ iacuerunt. ¶ Et dum putant se latere in
 obscuris peccatis: tenebroso obliuionis ve-
 lamēto dispersi sunt, pauentes horrendè,
 & cum admiratione nimia perturbati.
 4 ¶ Neq; enim quæ continebat illos spelun-
 ca, sine timore custodiebat: quoniam so-
 nitus descendens perturbabat illos, & per-
 sonæ tristes illis apparentes, pauorem illis
 5 præstabant. ¶ Et ignis quidem nulla vis
 poterat illis lumen præbere, nec syderum
 limpidæ flammæ illuminare poterant il-
 6 lam noctem horrendam. ¶ Apparebat au-
 B tem illis subitaneus ignis timore plenus:
 & timore percussi illius quæ non videba-
 tur faciei, æstimabant deteriora esse quæ
 7 videbantur, ¶ & magicæ artis apppositi erāt *Exo. 7. d. 22.*
 derisus, & sapientiæ gloria' correptio cum *2. b. 7.*
 8 contumelia. ¶ Illi enim qui promittebant *gloria 8.*

timores, & perturbationes expellere se ab
 anima languente, hi cum derisu pleni ti-
 more languabant: ¶ Nam etsi nihil illos
 ex monstris perturbabat: transitu anima-
 lium & serpentium sibilatione commoti,
 tremebundi peribant, & aërem quem nul-
 la ratione quis effugere posset, negantes
 se videre. ¶ -Frequenter enim præoccu-
 pant pessima, redarguente conscientia'.
 ¶ Cùm sit enim timida nequitia, dat testi-
 monium "condemnationis": semper enim
 præsumit sæua perturbata conscientia.
 ¶ Nihil enim est timor, nisi præsumptio-
 nis adiutorium, proditio cogitationis au-
 xiliorum. ¶ Et dum abintus minor est
 expectatio, maiorem computat scientiam
 eius causæ de qua tormentum præstat.
 ¶ Illi autem qui impotentem verè noctem
 & ab infimis & ab altissimis inferis super-
 uenientem eundem somnum dormiētes,
 ¶ aliquando monstrorum exagitabantur
 timore, aliquando animæ deficiebant tra-
 ductione, subitaneus enim illis, & inspe-
 ratus timor superuenerat. ¶ Deinde si
 quisquam ex illis decidisset, custodieba-
 tur in carcere sine ferro reclusus. ¶ Si e-
 nim rusticus quis erat, aut pastor, aut agri
 laborum operarius præoccupatus esset, in-
 effugibilem sustinebat necessitatem. ¶ Vna
 enim catena tenebrarum omnes erāt col-
 ligati. Siue spiritus sibilans, aut inter spif-
 sos arborum ramos, auium sonus suavis, D
 aut vis aquæ decurrentis nimium, ¶ aut so-
 nus validus præcipitatarum petrarū: aut

@condemna-
 sa 4.

ludentium animalium cursus inuisus, aut mugientium valida bestiarum vox, aut resonans de altissimis montibus Echo: deficientes faciebant illos præ timore. ¶ Omnis enim orbis terrarum limpido illuminabatur lumine, & non impeditis operibus continebatur. ¶ Solis autem illis superposita erat grauis nox, imago tenebrarum, quæ superuentura illis erat. Ipsi ergo sibi erant grauiores tenebris.

CAP. XVIII.

A Sanctis autem tuis maxima erat lux, & S horum quidem vocem * audiebant, sed figuram non videbant. Et quia non & ipsi per eadem passi erant, magnificabant te: ¶ & qui antè læsi erant, quia non lædebantur, gratias agebant: & vt esset differentia, donum petebant. ¶ Propter quod ignis ardentem columnam ducem habuerunt ignoræ viæ, & solem sine læsura boni hospitii præstitisti. ¶ Digni quidem illi carere luce, & pati carcerem tenebrarum qui inclusos custodiebant filios tuos, per quos incipiebat incorruptum legis lumen seculo dari. ¶ Cùm cogitarent iustorum occidere infantes: & vno exposito filio, & liberato in translationem illorum, multitudinem filiorum abstulisti, & pariter illos perdidisti in aqua valida. ¶ Illa enim nox antè cognita est à patribus nostris: vt verè scientes quibus iuramentis crederent, animæquiiores essent. ¶ Suscepta est autem à populo tuo sanitas quidem iustorum, iniustorum autem exterminatio.

Exo. 10. f. 23.
* inimici.

¶ Sic Deum 2.
Exo. 14. f. 24
Psal. 77. b. 14
C. 104. d. 39

Exo. 1. c. 18.
C. 2. a. 3.

Exo. 12. r. 29.
Exo. 14. f. 27.

concordia 2

patru iā 2.

Ex. 12. c. 30.

o. 4.

¶ Sicut enim læsisti aduersarios: sic & nos 8
 prouocans magnificasti. ¶ Absconſe enim 9
 sacrificabant iuſti pueri bonorum, & iu-
 ſtitix legem in "concordiam" diſpoſue-
 runt: ſimiliter & bona & mala receptu-
 ros iuſtos, "patri omnium" decantantes
 laudes. ¶ Reſonabat autem inconueniens 10
 inimicorum vox, & flebilis audiebatur
 planctus ploratorum infantium. ¶ Simi- 11
 li autem poena ſeruus cum Domino affli-
 ctus eſt, & popularis homo regi ſimilia
 paſſus. ¶ Similiter ergo omnes vno nomi- 12
 ne mortis mortuos habebant innumera-
 biles. Nec enim ad ſepeliendum viui ſuffi-
 ciebant, quoniam vno momento quæ e-
 rat præclarior natio illorum, extermina-
 ta eſt. ¶ De omnibus enim non creden- 13
 tes propter beneficia, tunc cum-primū
 fuit exterminium primogenitorum, ſpo-
 ponderunt populum Dei ſe eſſe. ¶ Cum 14
 enim quietum ſilentium contineret om-
 nia, & nox in ſuo curſu medium iter ha-
 beret, ¶ omnipotens ſermo tuus exiliens 15
 de cælo à regalibus ſedibus, durus debel-
 lator in mediam exterminii terram pro-
 filiuit, ¶ gladius acutus inſimulatum im- 16
 perium tuum portans, & ſtans repleuit
 omnia morte, & vſque ad cælum attin-
 gebat ſtans in terra. ¶ Tunc continuo vi- 17
 ſus ſomniorum malorum turbauerunt il-
 los, & timores ſuperuenerunt inſperati.
 ¶ Et alius alibi proiectus ſemiuuius, pro- 18
 pter quam moriebatur, cauſam demon-
 ſtrabat-mortis. ¶ Viſiones enim quæ il- 19

los turbauerunt, hæc præmonebant, ne
 inscii quare mala patiebantur, perirent.
 20 ¶ Tetigit autem tunc & iustos tentatio
 mortis, & commotio in eremo facta est
 multitudinis: sed non diu permansit ira
 21 tua. ¶ Properans enim homo sine que-
 D rela deprecari pro populis, proferens ser-
 uitudinis suæ scutum orationem, & per in-
 censum deprecationem allegans, restitit
 iræ, & finem imposuit necessitati, osten-
 22 dens quoniam tuus est famulus. ¶ Vicit
 autem turbas, non in virtute corporis, nec
 armatura potentiæ, sed verbo illum qui se
 vexabat subiecit, iuramenta parentum &
 23 testamentum commemorans. ¶ Cùm e-
 nim iam aceruatim cecidissent super al-
 terutrum mortui, interstitit, & amputa-
 uit impetum, & diuisit illam quæ ad vi-
 24 uos ducebat viam. ¶ In veste enim po-
 deris, quam habebat, totus erat orbis ter-
 rarum: & parentum magnalia in quatuor
 ordinibus lapidum erant sculpta, & ma-
 gnificientia tua in diademate capitis illius
 25 scripta erat. ¶ His autem cessit qui exter-
 minabat, & hæc extimuit, erat enim sola
 tentatio iræ sufficiens.

Num. 16. 20
 propugnaculo
 uir 3.

Exo. 28. 4. 6.

CAP. XIX.

A ¶ Mpiis autem usque in nouissimum sine
 I misericordia ira superuenit. Præsciebat
 2 enim & futura illorum: ¶ quoniam cùm
 ipsi permisissent ut se educerent, & cum
 magna sollicitudine præmisissent illos, cõ-
 3 sequebantur illos poenitentiæ actus. ¶ Ad-
 huc enim inter manus habentes luctum,

Exo. 12. c. 37.

Exo. 14. 4. 5.

& deplorantes ad monumenta mortuo-
 rum, aliam sibi assumpserunt cogitatio-
 nem insipientiæ: & quos rogantes proie-
 cerant, hos tanquam fugitivos perseque-
 bantur. ¶ ducebat enim illos ad hunc fi- 4
 nem digna necessitas: & horum quæ ac-
 ciderant commemorationem amittebāt,
 ut quæ deerant tormentis, repletet puni-
 tio: ¶ & populus quidem tuus mirabili- 5
 ter transiret, illi autem nouam mortem
 inuenirent. ¶ Omnis enim creatura ad 6
 suum genus ab initio refigurabatur, deser- 7
 uens tuis præceptis, ut pueri tui custodi-
 rentur illæsi. ¶ Nam nubes castra eorum 7
 obumbrabat, & ex aqua quæ antè erat,
 terra arida apparuit, & in mari rubro vi-
 sine impedimento, & campus germinans
 de profundo nimio: ¶ Per quem omnis 8
 natio transiuit quæ tegebatur tua manu,
 videntes tua mirabilia & monstra. ¶ Tan- 9
 quam enim equi depauerunt escam, &
 tanquam agni exultauerunt magnifican-
 tes te Domine, qui liberaisti illos: ¶ Memo- 10
 res enim erant, adhuc eorum quæ in in-
 colatu illorum facta fuerant, quemadmo-
 dum pro natione animalium eduxit terra
 muscas: & pro piscibus eructauit fluuius
 multitudinem ranarum. ¶ Nouissimè au- 11
 tem viderunt nouam creaturam auium,
 cum adducti concupiscentia postulaue- 12
 runt escas epulationis. ¶ In allocutione 12
 enim desiderii ascendit illis de mari orty-
 gometra, & vexationes peccatoribus su-
 peruenerunt, non sine illis quæ antè facta
 erant

Exo. 16. c. 13.

Nu. 11. g. 31.

Sup. 15. d. 2.

- erant argumentis per vim fluminum, iuste enim patiebantur secundum suas nequitias. ¶ Etenim detestabiliorem inhospitalitatem instituerunt. alii quidem ignotos non recipiebant aduenas, alii autem bonos hospites in seruitutem redigebant.
- 14 ¶ Et non solum hæc, sed & alius quidem respectus illorum erat: quoniam inuiti recipiebant extraneos. ¶ Qui autem cum lætitia receperunt hos, qui eisdem vsi erant iustitiis, sæuissimis afflixerunt doloribus.
- 16 ¶ Percussi sunt autem cæcitate: sicut illi in foribus iusti cum subitaneis cooperti essent tenebris, vnusquisque transitum ostii sui quærebat. ¶ In se enim elementa dum conuertuntur, sicut in organo qualitatis sonus immutatur, & omnia suum sonum custodiunt: vnde æstimari ex ipso visu certò potest. ¶ Agrestia enim in aquatica conuertebantur, & quæcunque erant nantia in terram transibant. ¶ Ignis in aqua valebat supra suam virtutem, & aqua extinguentis naturæ obliuiscatur.
- 18 ¶ Flammæ econtrario, corruptibiliura animalium non vexauerunt carnes ambulantium, nec dissoluebant illam quæ facile dissoluebatur, sicut glacies bonam escam. In omnibus enim magnificasti populum tuum Domine, & honorasti, & non despexisti in omni tempore, & in omni loco assistens eis.

In Ecclesiasticum Iesu filij Sirach.

PROLOGVS.

Multorum nobis & magnorum per legem & prophetas aliosque qui secuti sunt illos, sapientia demonstrata est: in quibus oportet laudare Israël doctrinæ & sapientiæ causa: quia non solum ipsos loquentes necesse est esse peritos, sed etiam extraneos posse & discentes & scribentes doctissimos fieri. Auus meus Iesus, postquam se amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus nostris traditi sunt: voluit & ipse scribere aliquid horum que ad doctrinam & sapientiam pertinent: ut desiderantes discere, & illorum periti fieri, magis magisque attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaque venire vos cum beneuolentia, & attentiori studio lectionem facere: & veniam habere in illis in quibus videmur sequentes imaginem sapientiæ, & deficere in verborum compositione. Nam deficiunt & verba Hebraica quando fuerint translata ad alteram linguam. Non autem solum hæc, sed & ipsa lex & prophetæ, cæteraque aliorum librorum non paruum habent differentiam quando inter se dicuntur. Nam in octauo & tricesimo anno temporibus Ptolemæi

Euergetis regis, postquam perueni in Aegyptum, & cum multum temporis ibi fuisset, inueni ibi libros relictos non parua, neque contemnendae doctrinae. Itaque bonum & necessarium putavi & ipse aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librum istum: & multa vigilia attuli doctrinam in spatio temporis ad illa quae ad finem ducunt. librum istum dare, & illis qui volunt animum intendere, & discere quemadmodum oporteat instituere mores, qui secundum legem Domini proposuerint vitam agere.

ECCLESIASTICVS.

CAP. I.

A

OMNIS sapientia à Domino Deo est, & cum illo fuit semper & est ante æuum.

3. Reg. 3. 6. 5.
4. d. 29.

1. ? Arenam maris & pluuiæ guttas, & dies seculi quis dinumerauit? Altitudinem cæli, & latitudinem terræ, & profundum abyssi quis dimensus est? 2. ? Sapientiã Dei præcedentem omnia, quis inuestigauit? 3. ? Prior omnium creata est sapiëntia, & intellectus prudentiæ ab æuo. 4. ? Fons Sapiëntiæ verbum Dei in excelsis, & ingressus illius mandata æterna. 5. ? Radix sapientiæ cui reuelata est, & astutias illius quis agnouit? 6. ? Disciplina sapientiæ cui reuelata est,

est, & manifestata? & multiplicationem
 ingressus illius quis intellexit? ¶ Unus est
 altissimus creator* omnipotens, & rex po- B
 tens & metuendus nimis, sedens super thro-
 num illius & dominans Deus. ¶ Ipse crea- 9
 uit illam in spiritu sancto, & vidit, & di-
 numeravit, & mensus est. ¶ Et effudit il- 10
 lam super omnia opera sua, & super om-
 nem carnem secundum datum suum, &
 præbuit illam diligentibus se. ¶ Timor 11
 Domini gloria, & gloriatio, & lætitia, &
 corona exultationis. ¶ Timor domini de- 12
 lectabit cor, & dabit lætitiā & gaudium
 in longitudinem dierum. ¶ Timenti Do- 13
 minum bene erit in extremis, & in die de-
 functionis suæ benedicetur. ¶ ¶ Dilectio 14
 Dei honorabilis sapientia. Quibus autem 15
 apparuerit in visu, diligunt eam in visio-
 ne, & in agnitione magnalium suorum.
 ¶ ¶ Initium sapientiæ timor Domini, & 16
 cum fidelibus in vulua concreatus est, & C
 cum electis foeminis graditur, & cū iustis
 & fidelibus agnoscitur. ¶ Timor Domini, 17
 scientiæ religiositas. ¶ Religiositas custodiet 18
 & iustificabit cor, iucunditatem atq; gau-
 diū dabit. ¶ Timenti Dominum bene erit, 19
 & in diebus consummationis illius bene-
 dicetur. ¶ Plenitudo sapientiæ est, timere 20
 Deū, & plenitudo à fructibus illius. ¶ Om- 21
 nem domū illius implebit à generationi-
 bus, & receptacula à thesauris illius. ¶ Co- 22
 rona sapiētiæ, timor domini replens pacē,
 & salutis fructum: ¶ Et vidit, & dinu- 23
 meravit eam, vtraque autem sunt dona

Deumini.

4.

Ps. 110. b. 10.

Ps. 110. a. 7.

Ps. 110. a.

24 Dei. ¶ Scientiam & intellectum pruden-
 25 tiæ sapientia compartietur: & gloriam
 26 tenentium se, exaltat. ¶ Radix sapientiæ
 27 est, timere Dominum: rami enim illius
 28 longæui. ¶ In thesauris sapientiæ intelle-
 29 ctus, & scientiæ religiositas, execratio au-
 30 tem peccatoribus sapientia. ¶ Timor Do-
 31 mini expellit peccatum. ¶ nam qui sine ti-
 32 more est, non poterit iustificari, iracun-
 33 dia enim animositatis illius, subuersio il-
 34 lius est. ¶ Usque in tempus sustinebit pa-
 35 tiens, & postea redditio iucunditatis. ¶ Bo-
 36 nus sensus vsque in tempus abscondet ver-
 37 ba illius & labia multorum enarrabunt
 38 sensum illius. ¶ In thesauris sapientiæ signi-
 39 ficatio disciplinæ: ¶ execratio autem pec-
 40 catori, cultura Dei. ¶ Fili, concupiscens sa-
 41 pientiam, conserua iustitiam, & Deus præ-
 42 bebbit illam tibi. ¶ Sapientia enim & disci-
 43 plina timor Domini: ¶ & quod beneplaci-
 44 tum est illi, fides & mansuetudo, & adim-
 45 plebit thesauros illius. ¶ Ne sis incredibilis
 46 timori Domini: & ne accesseris ad illum
 47 duplici corde. ¶ Ne fueris hypocrita in con-
 48 spectu hominum, & non scandalizeris in
 49 labiis tuis. ¶ Attende in illis ne fortè cadas,
 50 & adducas animæ tuæ inhonorationem,
 51 ¶ & reuelet Deus absconsa tua, & in medio
 52 synagogæ elidat te, ¶ quoniam accessisti
 53 malignè ad Dominum, & cor tuum ple-
 54 num est dolo & fallacia.

CAP. II.

A Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in
 Iustitia, & in timore, & præpara ani-

mam tuam ad tentationem. ¶ Deprime
 cor tuū, & sustine, & inclina aurem tuam,
 & suscipe verba intellectus, & ne festines
 in tempore obductionis. ¶ Sustine susten-
 tationes Dei, coniungere Deo, & sustine,
 vt crescat in nouissimo vita tua. ¶ Omne
 quod tibi applicitum fuerit, accipe: & in
 dolore sustine, & in humilitate tua patien-
 tiam habe: ¶ quoniam in igne probatur
 aurum & argentum, homines verò rece-
 ptibiles in camino humiliationis. ¶ Cre-
 de Deo, & recuperabit te: & dirige viam
 tuam: & spera in illum. Serua timorem il-
 lius, & in illo veterasce. ¶ Metuentes Do-
 minum sustinete misericordiam eius: &
 non deflestatis ab illo, ne cadatis. ¶ Qui
 timetis Dominum credite illi: & non eua-
 cuabitur merces vestra. ¶ Qui timetis Do-
 minum, sperate in illum: & in oblatio-
 nem veniet vobis misericordia. ¶ Qui ti-
 metis Dominum, diligite illum, & illu-
 minabuntur corda vestra: ¶ Respicite filii
 nationes hominum: & scitote quia nul-
 lus sperauit in Domino, & confusus est.
 ¶ Quis enim permansit in mandatis eius,
 & derelictus est? aut quis inuocauit eum,
 & despexit illum? ¶ Quoniam pius & mi-
 sericors est Deus, & remittet in die tribu-
 lationis peccata: & protector est omnibus
 exquirentibus se in veritate. ¶ Væ duplici
 corde, & labiis scelestis, & manibus ma-
 lefacientibus, & peccatori terram ingre-
 dienti duabus viis. ¶ Væ dissolutis corde
 qui non credunt Deo, & ideo non prote-

Psalm. 36. c. 25.

16 gentur ab eo: ¶ Væ his qui perdidērunt
 iustinentiam, & qui dereliquerūt vias re-
 17 ctas, & diuerterunt in vias prauas. ¶ Et
 quid facient, cū inspiciere cōperit Do- *facietis 3o*
 18 minus? ¶ Qui timent Dominum, non e-
 runt incredibiles verbo illius: & qui dili-
 gunt illum, conseruabunt viam illius.
 19 ¶ Qui timent Dominum, inquirent quæ
 D beneplacita sunt ei, & qui diligunt eum,
 20 replebuntur lege ipsius. ¶ Qui timent Do-
 minum præparabunt corda sua, & in con-
 spectu illius sanctificabunt animas suas.
 21 ¶ Qui timent Dominū, custodiunt man-
 data illius, & patientiam habebunt vsque
 22 ad inspectionem illius, ¶ dicentes: Si pœni-
 tentiam non egerimus, incidemus in ma-
 nus Domini, & non in manus hominum.
 23 ¶ Secundum enim magnitudinem ipsius,
 sic & misericordia illius cum ipso est.

CAP. III.

A Filii sapientiæ, ecclesia iustorum: & na-
 2 tio illorum, obedientia & dilectio. ¶ Iu-
 dicio patris audite filii, & sic facite vt
 3 salui sitis. ¶ Deus enim honorauit patrem
 in filiis: & iudicium matris exquirens, fir-
 4 mauit in filios. ¶ Qui diligit Deum, exo-
 rabit pro peccatis, & continebit se ab illis,
 5 & in oratione dierum exaudietur. ¶ Et si-
 cut qui thesaurizat, ita & qui honorificas
 6 matrem suam. ¶ Qui honorat patrem
 suum, iucundabitur in filiis, & in die ora-
 7 tionis suæ exaudietur. ¶ Qui honorat pa-
 trem suum, vita viuet lōgiore: & qui obe-
 8 dit patri, refrigerabit matrem. ¶ Qui ti-
 met

met Dominum honorat parētes, & quasi B
dominis seruiet his qui se genuerunt.

Exo. 20. c. 12. ¶ In opere & sermone, & omni patien- 9
Deu. 5. b. 16. tia honora patrem tuum, ¶ vt superue- 10
Mat. 15. a. 4. niat tibi benedictio à Deo, & benedictio
Mat. 7. b. 10. illius in nouissimo maneat. ¶ Benedictio 11
Ephē. 6. a. 2. patris firmat domos filiorum, maledictio
Ge. 27. d. 27. autem matris eradicat fundamenta. ¶ Ne 12
49. a. 2. glorieris in cōtumelia patris tui: nō enim
est tibi gloria, sed confusio. ¶ gloria enim 13
hominis ex honore patris sui, & dedecus
filii pater sine honore. ¶ Fili, suscipe sene- 14
ctam patris tui, & non contristes eū in vi-
ta illius: ¶ & si defecerit sensu, veniam da, 15
& ne spernas eum in virtute tua. eleemo-
syna enim patris non erit in obliuione.
¶ Nam pro peccato matris restituetur tibi 16
bonum, & in iustitia ædificabitur tibi, ¶ & 17
in die tribulationis cōmemorabitur tui:
& sicut in sereno glacies, soluentur pecca- 18
ta tua. ¶ Quam malæ famæ est qui dere-
linquit patrē: & est maledictus à Deo, qui C
exasperat matrem. ¶ Fili, in mansuetudine 19
opera tua perfice, & super hominum glo-
riam diligēris. ¶ Quātō magnus es, humi 20
Phil. 2. d. 3. lia te in omnibus, & corā Deo inuenies
gratiam, ¶ quoniā magna potentia Dei so 21
Pro. 25. d. 28 lius, & ab humilibus honoratur. ¶ Altio- 22
ra te ne quæsieris, & fortiora te ne scruta-
tus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus, illa
cogita semper, & in pluribus operibus eius
ne fueris curiosus. ¶ nō est enim tibi neces 23
sariū ea quæ abscondita sunt videre oculis
tuis. ¶ In superuacuis rebus noli scrutari 24

multipliciter, & in pluribus operibus eius
 25 nō eris curiosus. ¶ Plurima enim super sen-
 26 sum hominū ostensa sunt tibi. ¶ Multos
 enim supplantauit suspicio illorū, & in va-
 27 nitate detinuit sensus illorū. ¶ Cor durum
 D habebit malè in nouissimo: & qui amat
 28 periculum, in illo peribit. ¶ Cor ingrediens
 duas vias, non habebit successus, & pra-
 29 uus corde in illis scādalizabitur. ¶ Cor ne-
 quā grauabitur in doloribus, & peccator
 30 adiiciet ad peccandū. ¶ Synagoge superbo-
 rum non erit sanitas: frutex enim peccati
 eradicabitur in illis, & non intelligitur.
 31 ¶ Cor sapientis intelligitur in sapientia, &
 auris bona audiet cū omni concupiscētia
 32 sapientiam. ¶ Sapiens cor, & intelligibile
 abstinebit se à peccatis, & in operibus iu-
 33 stitiæ successus habebit. ¶ Ignē ardentem *Dan. 4. 1. 24.*
 extinguit aqua, & eleemosyna resistit pec-
 34 catis: ¶ & Deus prospector est eius qui red-
 dit gratiā. Meminit in posterū, & in tem-
 pore casus sui inueniet firmamentum.

CAP. IIII.

A ¶ Illi, eleemosynā pauperis ne defraus-
 1 des, & oculos tuos ne trāsuertas à pau- *Tob. 4. 6. 7.*
 2 pere. ¶ Animam esurientē ne despexeris:
 & non exasperes pauperē in inopia sua.
 3 ¶ Cor inopis ne afflixeris, & non protra-
 4 has datū angustianti. ¶ Rogationē contri-
 bulati ne abiicias: & non auertas faciem
 5 tuā ab egeno. ¶ Ab inope ne auertas ocu-
 los tuos propter irā: & nō relinquoas quæ-
 6 rentibus tibi retrò maledicere. ¶ maledicē-
 tis enim tibi in amaritudine animæ exau-

e dietur

dietur deprecatio illius . exaudiet autē eū
 qui fecit illum. ¶ Cōgregationi pauperum 7
 affabilem te facito , & presbytero humi-
 lia animā tuam , & magnato humilia ca-
 put tuum. ¶ Declina pauperi sine tristitia 8
 aurē tuam , & redde debitū tuum , & res-
 ponde illi pacificè in mansuetudine. ¶ Li. 9
 bera eum qui iniuriam patitur de manu B
 superbi : & non acidè feras in anima tua.
 ¶ In iudicando esto pupillis misericors vt 10
 pater , & pro viro matri illorum : ¶ & eris 11
 tu velut filius Altissimi obediens , & mise-
 rebitur tui magis quàm mater. ¶ Sapien- 12
 tia filiis suis vitam inspirat , & suscipit in-
 quirentes se , & præbit in via iustitiæ. ¶ & 13
 qui illam diligit , diligit vitam : & qui vigi-
 lauerint ad illam , complectentur placo-
 rem eius . ¶ Qui tenuerint illam , vitā hæ- 14
 reditabunt : & quò introibit , benedicet
 Deus. ¶ Qui seruiunt ei , obsequentes erūt 15
 sancto : & eos qui diligūt illā , diligit Deus.
 ¶ Qui audit illam , iudicabit gentes , & qui 16
 intuetur illam , permanebit confidens. ¶ Si 17
 crediderit ei , hæreditabit illam , & erūt in
 confirmatione creaturæ illorum : ¶ quo- 18
 niam in tētatione ambulat cum eo , & in
 primis elegit eum. ¶ Timorem & metum , 19
 & probationem inducet super illū : & cru C
 ciabit illum in tribulatione doctriņę suę ,
 donec tentet eum in cogitationibus suis ,
 & credat animæ illius . ¶ Et firmabit illū , 20
 & iter adducet directum ad illum , & læ-
 tificabit illum , ¶ & denudabit absconsa sua 21
 illi , & thesaurizabit super illum scientiam

& iii-

22 & intellectum iustitiæ. ¶ Si autem oberra
 23 uerit, derelinquet eum, & tradet eum in
 24 manus inimici sui. ¶ Fili, cōserua tempus,
 25 & deuita à malo. ¶ Pro anima tua ne con-
 26 fundaris dicere verum. ¶ est enim cōfusio
 27 adducens peccatum, & est confusio addu-
 28 cens gloriam & gratiam. ¶ Ne accipias fa-
 29 ciem aduersus faciem tuam, nec aduersus
 30 animam tuam mendacium. ¶ Ne reuere-
 31 ris proximum tuum in casu suo: ¶ nec re-
 32 tineas verbum in tempore salutis. Non
 33 abscondas sapientiam tuā in decōre suo.
 34 ¶ In lingua enim sapientia dignoscitur: &
 35 sensus, & scientia, & doctrina in verbo
 36 sensati, & firmamentum in operibus iu-
 37 stitiæ. ¶ Non contradicas verbo veritatis
 38 vllō modo, & de mendacio ineruditionis
 39 tuæ confundere. ¶ Non confundaris con-
 40 fiteri peccata tua, & ne subicias te omni
 41 homini pro peccato. ¶ Noli resistere con-
 42 tra faciē potentis, nec coneris contra ictū
 43 fluiui. ¶ Pro iustitia agonizare pro anima
 44 tua, & vsque ad mortem certa pro iusti-
 45 tia, & Deus expugnabit pro te inimicos
 46 tuos. ¶ Noli citatus esse in lingua tua: &
 47 inutilis, & remissus in operibus tuis. ¶ Noli
 48 esse sicut leo in domo tua, euertens dome-
 49 sticos tuos, & opprimens subiectos tibi.
 50 ¶ Non sit porrecta manus tua ad accipien-
 51 dum, & ad dandum collecta.

CAP. V.

A NOLI attēdere ad possessiones iniquas,
 & ne dixeris, Est mihi sufficiens vi-
 ta. Nihil enim proderit in tempore vin-
 dictæ

dictæ & obductionis. ¶ Ne sequaris in for-
 titudine tua concupiscentiam cordis tui.
 ¶ Et ne dixeris, Quomodo potui? aut
 quis me subiiciet propter facta mea? Deus
 enim vindicans vindicabit. ¶ Ne dixeris,
 Peccaui, & quid mihi accidit triste? Altis-
 simus enim est patiens redditor. ¶ De
 propitiato peccato noli esse sine metu, B
 neque adicias peccatū super peccatum.
 ¶ Et ne dicas, Misericordia Domini magna
 est, multitudinis peccatorum meorum
 miserebitur. ¶ Misericordia enim, & ira ab
 illo citò proximant, & in peccatores respi-
 cit ira illius. ¶ Non tardes conuerti ad Do-
 minum, & ne differas de die in diem. ¶ su-
 bitò enim veniet ira illius, & in tempore
 vindictæ disperdet te. ¶ Noli anxius esse
 in diuitiis iniustis. non enim proderunt C
 tibi in die obductionis & vindictæ. ¶ Nō
 ventiles te in omnem ventum, & non eas
 in omnem viam. sic enim omnis pecca-
 tor probatur in duplici lingua. ¶ Esto fir-
 mus in via Domini, & in veritate sensus
 tui & scientia, & prosequatur te verbum
 pacis & iustitiæ. ¶ Esto mansuetus ad au-
 diendum verbum Dei, vt intelligas: &
 cum sapientia proferas responsum ve-
 rum. ¶ Si est tibi intellectus, responde pro-
 ximo: sin autem, sit manus tua super os D
 tuum, ne capiaris in verbo indisciplina-
 to, & confundaris. ¶ Honor & gloria in
 fermone sensati, lingua verò impruden-
 tis subuersio est ipsius. ¶ Non appellêris
 f usurro, & lingua tua ne capiaris, & con-
 fun-

Infr. 16. b.

Et 21. a.

Prov. 10. 4. 4.

Et. d. 19.

17 fundaris. ¶ Super furem enim est confu-
 sio & pœnitentia, & deuoratio pessima
 super bilinguem, susurratori autē odium,
 18 & inimicitia & contumelia. ¶ Iustifica pu-
 fillum, & magnum similiter.

CAP. VI.

A NOLI fieri pro amico inimicus proxi-
 mo: improperium enim & contu-
 meliam malus hæreditabit, & omnis pec-
 2 cator inuidus & bilinguis. ¶ Non te extol-
 las in cogitatione animæ tuæ velut tau-
 3 rus: ne fortè elidatur virtus tua per stul-
 titiam, & folia tua comedat, & fructus
 tuos perdat, & relinquaris velut lignum
 4 aridum in eremo. ¶ Anima enim nequam
 disperdet qui se habet, & in gaudium ini-
 micis dat illum, & deducet in sortem im-
 5 piorum. ¶ Verbum dulce multiplicat ami-
 cos, & mitigat inimicos: & lingua "eucha-
 6 ris" in bono homine abundat. ¶ Multi pa-
 cifici sint tibi, & consiliarius sit tibi vnus
 7 de mille. ¶ Si possides amicum, in tentatio
 8 ne posside eū, & ne facilè credas ei*. ¶ Est
 enim amicus secundum tempus suum, &
 9 non permanebit in die tribulationis. ¶ Et
 est amicus qui conuertitur ad inimiciti-
 am: & est amicus qui odium & rixam, &
 10 contumelia denudabit. ¶ Est autem amicus
 socius mensæ, & non permanebit in die
 11 necessitatis. ¶ Amicus si permanserit fixus,
 B erit tibi quasi coæqualis, & in domesticis
 12 tuis fiducialiter aget. ¶ Si humiliauerit se
 contra te, & à facie tua absconderit se, v-
 13 nanimem habebis amicitiam bonā. ¶ Ab

"gratiosa &c.

*te ipsum

inimicis tuis separare, & ab amicis tuis
 attende. ¶ Amicus fidelis, protectio fortis. 14
 qui autē inuenit illū, inuenit thesaurum.
 ¶ Amico fideli nulla est cōparatio, & non 15
 est digna ponderatio auri & argenti con-
 tra bonitatem fidei illius. ¶ Amicus fidelis 16
 medicamentum vitæ & immortalitatis: &
 qui metuunt Dominum inueniēt illum.
 ¶ Qui timet Deū, æquē habebit amicitia 17
 bonam: quoniam secundū illum erit a-
 micus illius. ¶ Fili à iuuentute tua excipe 18
 doctrinam, & vsq; ad canos inuenies sa-
 pientiam. ¶ Quasi is qui arat, & qui semi- 19
 nat, accede ad eā, & sustine bonos fructus
 illius. ¶ In opere enim ipsius exiguum la- 20
 borabis, & citò edes de generationibus il-
 lius. ¶ Quàm aspera est nimium sapientia 21
 indoctis hominibus, & non permanebit
 in illa excors. ¶ Quasi lapidis virtus proba 22
 tio erit in illis, & nō demorabuntur pro-
 iicere illam. ¶ Sapientiæ enim doctrinæ 23
 secundū nomen est eius, & non est mul-
 tis manifesta. quibus autem cognita est,
 permanet vsq; ad conspectum Dei. ¶ Au 24
 di fili, & accipe consilium intellectus, &
 ne abiicias consilium meū. ¶ Iniice pedem 25
 tuum in cōpedes illius, & in torques illius
 collum tuum. ¶ Subiice humerū tuum, & 26
 porta illum, & ne acedieris vinculis eius.
 ¶ In omni animo tuo accede ad illam, & 27
 in omni virtute tua conserua vias eius.
 ¶ Inuestiga illam, & manifestabitur tibi, 28
 & continens factus ne derelinquas eam.
 ¶ In nouissimis enim inuenies requiem in 29

ea, & conuerteretur tibi in oblectationem.
 10 ¶ Et erunt tibi compedes eius in protectio-
 nem fortitudinis, & bases virtutis, & tor-
 11 ques illius in stolam gloriæ. ¶ decor enim
 vitæ est in illa, & vincula illius alligatura
 12 salutaris. ¶ Stola gloriæ indues eam, & co-
 13 ronam gratulationis superpones tibi. ¶ Fi-
 14 li, si attēderis mihi, discēs*, & si accommo-
 15 daueris animum tuum, sapiens eris. ¶ Si
 inclinaueris aurem tuam, excipies doctri-
 nam: & si dilexeris audire, sapiens eris.
 16 ¶ In multitudine presbyterorum pru-
 dentium sta, & sapientiæ illorum ex cor-
 de coniungere, vt omnē narrationē Dei
 possis audire, & prouerbia laudis nō effu-
 17 giant à te. ¶ Et si videris sensatum, euigila
 ad eum, & gradus ostiorum illius exterat
 pes tuus. ¶ Cogitatum tuum habe in præ-
 ceptis Dei, & in mandatis illius maximè
 assiduus esto: & ipse dabit tibi cor, & con-
 cupiscentia sapientiæ dabitur tibi.

CAP. VII.

A NOLI facere mala, & non te apprehen-
 1 dent. ¶ Discede ab iniquo, & deficiēt
 2 mala abs te. ¶ Fili, nō semines mala in sul-
 3 cis iniustitiæ, & non metes ea in septu-
 4 plum. ¶ Noli quærere ab homine ducatū,
 5 neque à rege cathedram honoris. ¶ Non
 te iustifices ante Deum, quoniam agnitor
 cordis ipse est: & penes regem noli velle
 6 videri sapiens. ¶ Noli quærere fieri iudex,
 nisi valeas virtute irrumperè iniquitates:
 ne fortè extimescas faciem potentis, & po-
 7 nas scandalum in agilitate tua. ¶ Non pec-

* c. 17.

Infr. 8. b. 9.

Psal. 142. a. 2

Ecc. 7. c. 17.

Iob 9. a. 1. 2.

20.

Luc. 18. b. 11.

d. 21.

Infr. 12. d. 3.

ces in multitudine ciuitatis, nec te immit-
tas in populum, ¶ neque alliges duplicia
peccata: nec enim in vno eris immunis.

2. Reg. 2. b. 7.

¶ Noli esse pusillanimis in animo tuo. ¶
¶ Exorare, & facere eleemosynā ne despi-
cias. ¶ Ne dicas, In multitudine munerum
meorum respiciet Deus, & offerente me
deo altissimo munera mea suscipiet. ¶ Nō
irrideas hominē in amaritudine animæ: B

Infr. 18. c. 24

¶ est enim qui humiliat & exaltat, circun-
spector Deus. ¶ Noli amare mendaciū ad-
uersus fratrem tuum: neque in amicū si-
militer facias. ¶ Noli velle mentiri omne
mendacium: assiduitas enim illius non est
bona. ¶ Noli verbosus esse in multitudine
presbyterorum, & non iteres verbum in
oratione tua. ¶ Non oderis laboriosa ope-
ra, & rusticationē creatam ab Altissimo.

*Leui. 19. c. 13.**Infr. 34. d. 27.**Infr. 33. d. 31.*

¶ Non te reputes in multitudine indisci-
plinatorum. ¶ Memento iræ, quoniam
non tardabit. ¶ Humilia valde spiritum
tuum: quoniā vindicta carnis impii, ignis
& vermis. ¶ Noli præuaricari in amicū
pecuniam differentem, neque fratrem cha-
rissimum auro spreueris. ¶ Noli discedere
à muliere sensata & bona, quam fortitus
es in timore Domini: gratia enim vere-
cundiæ illius super aurum. ¶ Non lædas
seruum in veritate operantem, neq; mer-
cenarium dantem animam suam. ¶ Ser-
uus sensatus fit tibi dilectus quasi anima
tua, non defraudes illum libertate, neque
inopem derelinquas illum. ¶ Pecora tibi
sunt: attende illis: & si sunt vtilia, perseue-

rent

25 rent apud te. ¶ Filii tibi sunt? erudi illos,
 26 & curua illos à pueritia illorum. ¶ Filiaē ti
 bi sunt? serua corpus illarum, & nō osten
 27 das hilarem faciem tuam ad illas. ¶ Tra
 de filiam, & grande opus feceris, & homi
 28 ni sensato da illam. ¶ Mulier si est tibi se
 cundum animam tuam, non proicias il
 lam: & odibili non credas te in toto cor
 29 de tuo. ¶ Honora patrem tuum, ¶ & ge
 30 mitus matris tuæ ne obliuiscaris. ¶ Me
 mento quoniam nisi per illos natus non
 fuisses: & retribue illis, quomodo & illi
 31 tibi. ¶ In tota anima tua time Dominum,
 32 & sacerdotes illius sanctifica. ¶ In omni
 D virtute tua dilige eum qui te fecit: ¶ & mi
 33 nistros eius ne derelinquas. ¶ Honora De
 um ex tota anima tua, & honorifica sa
 cerdotes, & propurga te cum brachiis.
 34 ¶ Da illis partem, ¶ sicut mandatum est ti
 bi, primitiarum & purgationis: & de ne
 35 gligentia tua purga te cum paucis. ¶ Da
 tum brachiorum tuorum & sacrificium
 sanctificationis offeres Domino, & initia
 36 sanctorum: ¶ & pauperi porrige manum
 tuam, vt perficiatur propitiatio, & bene
 37 dictio tua. ¶ Gratia "datus" in conspectu
 omnis viuentis, ¶ & mortuo non prohi
 38 beas gratiam. ¶ Non desis plorantibus in
 consolatione, & cum lugentibus ambu
 39 la. ¶ Non te pigeat ¶ visitare infirmum: ex
 40 his enim in dilectione firmaberis. ¶ In om
 nibus operibus tuis memorare nouissi
 ma tua, & in æternum non peccabis.

Inf. 30. b. 20

Supr. 3. b. 9
Tob. 4. a. 3

Deu. 12. c. 18

Leuit. 2. d. 7
Nu. 18. b. 13

"datus"

Rom. 12. c. 15

Mat. 25. d. 36

Non litiges cū homine potente, ne for
Mat. 5. d. 25. tē incidas in manus illius. ¶ Nō con- 2
Infr. 32. d. 6. tendas cum viro locuplete, ne fortē con- 3
 tra te constituat litē tibi. ¶ multos enim 3
 perdidit aurum & argentum, & vsque ad
 cor regum extendit, & conuertit. ¶ Non li 4
 tiges cū homine linguato, & non strues
 in ignē illius ligna. ¶ Non cōmunicēs ho- 5
 mini indocto, ne malē de progenia tua lo-
 quatur. ¶ Ne despicias hominem auerten 6
 tē se à peccato, ¶ neq; improperes ei: me-
Gal. 6. d. 1. mento quoniā omnes in* correptione' su-
2. Cor. 2. d. 6. mus. ¶ Ne spernas hominem in sua sene- 7
de corruptione ctute: etenim ex nobis senescunt. ¶ Noli de 8
Leui. 19. f. 38. mortuo inimico tuo gaudere: sciens quo-
quod volumus 9. niam omnes morimur, & in gaudium vo- 9
Infr. 6. d. 35. lumus' venire. ¶ Ne despicias narrationē 9
 presbyterorum sapientum, & in prouer-
 biis eorum conuersare. ¶ ab ipsis enim dis- 10
 ces sapientiā, & doctrinam intellectus, &
 seruire magnatis sine querela. ¶ Non te 11
 prætereant narratio seniorum: ipsi enim di-
 dicerunt à patribus suis. ¶ quoniā ab ipsis 12
 disces intellectū, & in tempore necessita-
de dote 2. tis' dabis' responsum. ¶ Non incendas car 13
Pro. 26. c. 21. bones peccatorū arguens eos, & ne incen-
 daris flāma ignis peccatorū illorum. ¶ Ne 14
 contra faciē stes contumeliosi, ne sedeat
Infr. 29. d. 4. quasi insidiator ori tuo. ¶ Noli fcenerari 15
 homini fortiori te: quòd si fceneraueris, C
 quasi perditū habe. ¶ Non spondeas super 16
 virtutē tuā: quòd si spononderis, quasi re-
 stituens cogita. ¶ Non iudices contra iudi 17

cē: quoniā secundū quod iustum est, iudicat. ¶ Cū audace non eas in via, ne forte grauet mala sua in te: ipse enim secundū voluntatem suam vadit, & simul cū stultitia illius peries. ¶ Cū iracundo non facias rixam, & cum audace non eas in desertū: quoniā quasi nihil est ante illū sanguis, & vbi non est adiutorium, elidet te. ¶ Cum fatuis consilium non habeas, non enim poterunt diligere nisi quę eis placēt. ¶ Coram extraneo ne facias consilium: nescis enim quid pariet. ¶ Non omni homini cor tuū manifestes: ne forte inferat tibi gratiam falsam, & conuitietur tibi.

Gene. 4.6.2.

Pro. 22. d. 24.

CAP. IX.

Non zeles mulierē sinus tui, ne ostendat super te malitiam doctrinæ nequam. ¶ Non des mulieri potestatem animę tuę, ne ingrediatur in virtute tua, & confundaris. ¶ Ne respicias mulierem multuolam: ne forte incidas in laqueos illius. ¶ Cū saltatrice ne assiduus sis: nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius. ¶ Virginem ne conspicias, ne forte scandalizeris in decōre illius. ¶ Ne des fornicariis animā tuam in vllō: ne perdas te, & hereditatē tuam. ¶ Noli circumspicere in vicis ciuitatis, nec oberraueris in platēis illius. ¶ Auerte faciem tuā à muliere compta, & ne circumspecias speciem alienam. ¶ Propter speciem mulieris multi perierunt: & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit. ¶ Omnis mulier quę est fornicaria, quasi stercus in via conculcabitur.

Gene. 6. d. 2.

Pro. 5. d. 2.

Mat. 5. d. 28.

Gen. 34. d. 2.

2. Reg. 11. d. 4.

13. d. 1.

Mat. 10. c. 15.

? Speciem mulieris alienæ multi admira- 11
 ti, reprobi facti sunt: colloquium enim il-
 lius quasi ignis exardescit, ? Cū aliena mu- 12
 liere ne sedeas omnino, nec accūbas cum
 ea super cubitum: ? & non alterceris cum 13
 illa in vino, ne fortè declinet cor tuum in
 illā, & sanguine tuo labaris in perditionē.
 ? Ne derelinquas amicū antiquum: nouus 14
 enim non erit similis illi. ? Vinū nouum, 15
 amicus nouus: veterascet, & cū suauitate C
 bibes illud. ? || Non zeles gloriam, & opes 16
 peccatoris: nō enim scis quæ futura sit il-
 lius subuersio. ? Nō placeat tibi iniuria in- 17
 iustorū, sciens quoniā vsq; ad inferos non
 placebit impius. ? Longè abesto ab homi 18
 ne potestatem habente occidendi, & non
 suspicaberis timorē mortis. ? & si accesseris 19
 ad illū, noli aliquid committere, ne forte
 auferat vitā tuam. ? Communionē mor- 20
 tis scito: quoniam in medio laqueorū in- D
 gredieris, & super dolentium arma ambu-
 labis. ? Secundū virtutē tuam caue te à 21
 proximo tuo, & cum sapientibus & pru-
 dentibus tracta. ? viri iusti sunt tibi con- 22
 uiuæ, & in timore Dei sit tibi gloriatio,
 ? & in sensu sit tibi cogitatus Dei, & om- 23
 nis enarratio tua in præceptis Altissimi.
 ? In manu artificū opera laudabuntur, & 24
 princeps populi in sapientia sermonis sui,
 in sensu verò seniorum verbum. ? Terri- 25
 bilis est in ciuitate sua homo linguosus,
 & temerarius in verbo suo odibilis erit.

Iud. 9. d. 4.
 2. R. 15. b. 10

A Vdex sapiens iudicabit populum suum,
 2 & principatus sensati stabilis erit. ¶ *Pro. 29. 6. 12.* Se-
 cundum iudicē populi, sic & ministri eius:
 & qualis rector est ciuitatis, tales & inha-
 3 bitantes in ea. ¶ *3. Re. 12. 6. 13.* Rex inspiens perdet popu-
 lum suum: & ciuitates inhabitabuntur per
 4 sensum prudentium. ¶ In manu Dei pote-
 stas terræ, & execrabilis omnis iniquitas
 gentium, & vtilem rectorem suscitabit in
 5 tempus super illam. ¶ In manu Dei pote-
 stas hominis, & super faciē scribē imponet
 6 honorem suū. ¶ Omnis iniuriæ proximi ne
 memineris, & nihil agas in operibus iniu-
 7 riæ. ¶ Odibilis coram Deo est & homini-
 bus superbia: & execrabilis omnis iniqui-
 8 tas gentium. ¶ Regnum à gente in gentem
 9 transfertur propter iniustitias, & iniurias,
 & contumelias, & diuersos dolos. ¶ Auaro
 10 autem nihil est scelestius. Quid superbit
 terra & cinis? ¶ Nihil est iniquius quàm a-
 mare pecuniam. hic enim & animā suam
 11 venalem habet: quoniam in vita sua pro-
 iecit intima sua. ¶ Omnis potentatus bre-
 uis vita. Languor prolixior grauat medi-
 12 cum. ¶ Breuē languorē præcidit medicus:
 13 sic & rex hodie est, & cras morietur. ¶ Cū
 enim morietur homo, hæreditabit serpen-
 14 tes & bestias, & vermes. ¶ Initium superbię
 15 hominis, apostatare à Deo: ¶ quoniam ab
 eo qui fecit illum, recessit cor eius, quoniā
 initium omnis peccati est superbia: qui te-
 nuerit illam, adimplebitur maledictis, &
 16 subuertet eum in finem. ¶ Propterea exho-

*Leu. 19. d. 17.**Dan. 4. c. 14.
f. 28.*

norauit Dominus conuētus malorum, &
 destruxit eos vsq; in finem. ¹⁷ Sedes ducum
 superborum destruxit Deus, & sedere fe-
 cit mites pro eis. ¹⁸ Radices gentium super-
 barū a refecit Deus, & plantauit humiles C
 ex ipsis gentibus. ¹⁹ Terras Gentium euer-
 tit Dominus & perdidit eas vsq; ad fun-
 damentum. ²⁰ arefecit ex ipsis, & disperi-
 dit eos, & cessare fecit memoriam eorum
 à terra. ²¹ Memoriam superborum perdidit
 Deus, & reliquit memoriam humilium
 sensu. ²² Non est creata hominibus super-
 bia: neque iracundia nationi mulierum.
²³ Semen hominū honorabitur hoc, quod
 timet Deum: semen autē hoc exhonorabi-
 tur, quod præterit mandata Domini. ²⁴ In
 medio fratrum rector illorum in honore:
 & qui timent Dominum, erunt in oculis
 illius. ²⁵ Gloria diuitem, honoratorum, &
 pauperum, timor Dei est: ²⁶ non despiciere
 hominem iustum pauperem, & non ma-
 gnificare virum peccatorem diuitem. ²⁷ Ma-
 gnus est iudex & potens in honore: & nō D
 est maior illo qui timet Deū. ²⁸ ¶ Seruo sen-
 fato liberi seruient: & vir prudens & disci-
 plinatus non murmurabit correptus, &
 inscius non honorabitur. ²⁹ Noli extollere
 te in faciendo opere tuo, & noli cunctari
 in tempore angustiarū. ³⁰ ¶ Melior est qui o-
 peratur, & abūdat in omnibus, quàm qui
 gloriatur, & eget pane. ³¹ Fili, in mansuetu-
 dine serua animam tuam, & da illi hono-
 rem secundum meritum suum. ³² Peccan-
 tem in animam suam quis iustificabit? &
 quis

Prou. 17. 4. 2.

Prou. 12. 6. 9

quis honorificabit ex honorantem animam
 33 suam? Pauper gloriatur per disciplinam
 & timorem suum: & est homo qui hono-
 34 rificatur propter substantiam suam. Qui
 autem gloriatur in paupertate, quanto
 magis in substantia? & qui gloriatur in
 substantia, paupertatem vereatur.

CAP. XI.

A Sapientia humiliati exaltabit caput il-
 lius, & in medio magnatorum conse-
 2 dere illum faciet. Non laudes virum in
 specie sua, neque spernas hominem in vi-
 3 su suo. brevis in volatilibus est avis, & i-
 4 nitium dulcoris habet fructus illius. In
 vestitu ne glorieris unquam, nec in die ho-
 noris tui extollaris: quoniam mirabilia o-
 5 pera altissimi solius, & gloriosa & abscon-
 sa & inuisa opera illius. Multi tyranni se-
 6 derunt in throno, & insuspiciens portauit
 diadema. Multi potentes oppressi sunt
 valide, & gloriosi traditi sunt in manus
 alterorum. Priusquam interroges, ne vi-
 7 tuperes quenquam: & cum interrogaue-
 8 ris, corripe iuste. Priusquam audias, ne
 respondeas verbum, & in medio senio-
 9 rum ne adicias loqui. De ea re quæ te
 non molestat, ne ceteris & in iudicio pec-
 10 cantium ne consistas. Fili, ne in multis
 B sint actus tui, & si diues fueris, non eris
 immunis à delicto, si enim secutus fueris,
 non apprehendes: & non effugies, si præ-
 11 cucurreris. Est homo laborans & festi-
 nans, & dolens impius, & tantò magis
 12 non abundabit. Est homo marcidus e-

Gen. 41. c. 4.

Dan. 6. c. 3.

Ierem. 7. c. 28.

Ierem. 12. c. 21.

1. Reg. 15. c. 28.

Ester. 6. c. 7.

Deut. 15. c. 14.

17. b. 5.

Prover. 18. c. 13.

"сермонъ 1.

1. Tim. 6. b. 9.

Pro. 10. c. 23.

Iob 42. c. 10.

egens recuperatione, plus deficiens virtu-
 te, & abundans paupertate. ¶ Et oculus 13
 Dei respexit illum in bono, & erexit eum
 ab humilitate ipsius: & exaltauit caput e-
 ius: & mirati sunt in illo multi, & hono-
 rauerunt Deum. ¶ Bona & mala, vita & 14
 mors, paupertas & honestas à Deo sunt.
 ¶ Sapiencia & disciplina, & scientia legis 15
 apud Deum. Dilectio & viæ bonorum a-
 pud ipsum. ¶ Error & tenebræ peccatori- 16
 bus concreata sunt: qui autem exultant in
 malis, consenescent in malo. ¶ Datio 17
 Dei permanet iustis, & profectus illius
 successus habebit in æternum. ¶ Est qui lo 18
 cupletatur parcè agendo, & hæc est pars
 mercedis illius ¶ in eo quòd dicit: ¶ Inue- 19
 ni requiem mihi, & nunc manducabo de C
 bonis meis solus. ¶ & nescit quòd tempus 20
 prætereat, & mors appropinquet, & relin-
 quat omnia aliis, & morietur. ¶ Sta in te- 21
 stamento tuo, & in illo colloquere, & in
 opere mandatorum tuorum veterasce.
 ¶ Ne manseris in operibus peccatorum. 22
 Confide autem in Deo, & mane in loco
 tuo. ¶ Facile est enim in oculis Dei subi- 23
 tò honestare pauperem. ¶ Benedictio Dei 24
 in mercedem iusti festinat, & in honore
 veloci processus illius fructificat. ¶ Ne di- 25
 cas, Quid est mihi opus, & quæ erunt
 mihi ex hoc bona? ¶ Ne dicas, Sufficiens 26
 mihi sum: & quid ex hoc pessimabor?
 ¶ ¶ In die bonorum ne immemor sis ma- 27
 lorum: & in die malorum ne immemor
 sis bonorum: ¶ quoniam facile est coram 28

Deo

Deo in die obitus retribuere unicuique
 29 secundum vias suas. ¶ Malitia horæ obli-
 uionem facit luxuriæ magnæ, & in fine
 30 hominis denudatio operum illius. ¶ An-
 D te mortem ne laudes hominē quēquam,
 31 quoniam in filiis suis agnoscitur vir. ¶ Nō
 omnem hominem inducas in domum
 tuam : multæ enim sunt insidiæ dolosi.
 32 ¶ Sicut enim eructant præcordia foeten-
 tium, & sicut perdix inducitur in caueam,
 & vt caprea in laqueum: sic & cor super-
 borum, & sicut prospector videns casum
 33 proximi sui. ¶ Bona enim in mala conuer-
 tens insidiatur, & in electis imponet ma-
 34 culā. ¶ A scintilla enim vna augetur ignis,
 & ab vno doloso augetur sanguis: homo
 35 verò peccator sanguini insidiatur. ¶ Atten-
 de tibi à pestifero, fabricat enim mala: ne
 fortè inducat super te subsannationē in-
 36 perpetuum. ¶ Admitte ad te alienigenam,
 & subuertet te in turbine, & abalienabit
 te à viis propriis.

"sua 6.

CAP. XII.

A SI bene feceris, scito cui feceris, & erit
 2 gratia in bonis tuis multa. ¶ Benefac iu-
 sto, & inuenies retributionē magnā: & si
 3 non ab ipso, certè à Domino. ¶ Nō est e-
 nim ei bene qui assiduus est in malis, &
 elemosynas non danti: quoniā & Altissi-
 mus odio habet peccatores, & misertus
 4 est poenitentibus. ¶ Da misericordiam, & ne
 suscipias peccatorem: & impiis & peccato-
 ribus reddet vindictā, custodiens eos in
 diem

Gal. 6. c. 10.

"redde 4.

diem vindictæ. ¶ Da bono, & non recepe- 5
 ris peccatorem. ¶ Benefac humili, & non 6
 dederis impio : prohibe panes illi dare, ne
 in ipsis potentior te sit. ¶ nam duplicia ma- 7
 la inuenies in omnibus bonis, quæcūque B
 feceris illi : quoniã & Altissimus odio ha-
 bet peccatores, & impiis reddet vindictã.
 ¶ Non agnosceretur in bonis amicus, & non 8
 abscondetur in malis inimicus. ¶ In bonis 9
 viris, inimici illius, in tristitia & malitia il-
 lius, amicus agnitus est. ¶ Non credas ini- 10
 mico tuo in æternum, sicut enim æramen C
 tum æruginat nequitia illius. ¶ & si humi- 11
 liatus vadat curuus, adice animum tuum,
 & custodi te ab illo. ¶ Non statuas illum 12
 penes te, nec sedeat ad dexteram tuam,
 ne conuersus stet in loco tuo : ne fortè
 conuersus in locum tuum, inquirat ca-
 thedram tuam : & in nouissimo cognos-
 cas verba mea, & in sermonibus meis sti-
 muleris. ¶ Quis miserebitur incantatori à 13
 serpente percusso, & omnibus qui appro-
 piant bestiis? sic & qui comitatur cum vi-
 ro iniquo, & obuolutus est in peccatis e-
 ius. ¶ Vna hora tecum permanebit: si au- 14
 tem delinaueris, non supportabit. ¶ In la- 15
 biis suis indulcat inimicus, & in corde suo D
 insidiatur, vt subuertat te in foueam. ¶ In 16
 oculis suis lachrymatur inimicus: & si in-
 uenerit tempus, non satiabitur sanguine:
 ¶ & si incurrerint tibi mala, inuenies eum 17
 illic priorem. ¶ - In oculis suis lachryma- 18
 tur inimicus, & quasi adiuuans suffodiet
 plantas tuas. ¶ Caput suum mouebit, & 19
 plura

Iere. 41. b. 6.

- 2.

plaudet manu, & multa susurrans commutabit vultum suum.

CAP. XIII.

A **Q**ui tetigerit picē, inquinabitur ab ea: Deut. 7. 4. 2.
 1 & qui communicauerit superbo, 4. 4.
 2 induet superbiā. ¶ Ponderus super
 se tollet, qui honestiori se cōmunicat. Et
 3 diuioni te ne socius fueris. ¶ Quid commu-
 nicabit cacabus ad ollam? quando enim
 4 se colliserint, confringetur. ¶ Diues iniuste
 egit, & fremet: pauper autem læsus tace-
 5 bit. ¶ Si largitus fueris, assumet te, & si nō
 6 habueris, derelinquet te. ¶ Si habes, conui-
 uet tecum, & euacuabit te, & ipse nō do-
 7 lebit super te. ¶ Si necessarius illi fueris,
 supplantabit te, & subridens spem dabit,
 narrans tibi bona, & dicet, Quid opus
 8 est tibi? ¶ Et confundet te in cibis suis, do-
 nec te exinaniat bis & ter: & in nouissi-
 mo deridebit te: & postea videns derelin-
 9 quet te, & caput suum mouebit ad te.
 ¶ Humiliare Deo, & expecta manus eius.
 10 ¶ Attende ne seductus in stultitiam humili-
 11 lieris. ¶ Noli esse humilis in sapientia tua,
 12 ne humiliatus in stultitiā seducaris. ¶ Ad-
 uocatus à potētiore discede: ex hoc enim
 13 magis te aduocabit. ¶ Ne improbus sis, ne
 impingaris: & ne longè sis ab eo, ne eas in
 14 obliuionem. ¶ Ne retineas ex æquo loqui
 cum illo: nec credas multis verbis illius. ex
 multa enim loquela tentabit te, & subri-
 dens interrogabit te de absconditis tuis.
 15 ¶ Immitis animus illius conseruabit ver-
 ba tua; & non parcat de malitia, & de vin-

culis. ¶ Caue tibi, & attēde diligēter audi- 16
 tui tuo: quoniā cū subuersione tua ambu-
 las. ¶ Audiens verò verba illa, quasi in som- 17
 nis vide: & vigilabis. ¶ Omni vita tua dilige 18
 Deum, & inuoca illū in salute tua. ¶ Om- 19
 ne animal diligit simile sibi: sic & omnis C
 homo proximum sibi. ¶ Omnis caro ad si- 20
 milem sibi coniungetur, & omnis homo
 simili sui sociabitur. ¶ Si communicabit lu- 21
 pus agno aliquando: sic peccator iusto.
 ¶ Quæ communicatio sancto homini ad 22
 canē, aut quæ pars diuiti ad pauperem?
 ¶ Venatio leonis onager in eremo: sic & 23
 pascua diuitum, sunt pauperes. ¶ Et sicut 24
 abominatio est superbo humilitas: sic &
 execratio diuitis pauper. ¶ Diues cōmotus 25
 confirmatur ab amicis suis: humilis autē
 cūm ceciderit, expelletur & à notis. ¶ Di- 26
 uiti decepto multi recuperatores: locutus D
 est superba, & iustificauerunt illum. ¶ hu- 27
 milis deceptus est, insuper & arguitur: lo-
 cutus est sensatè, & nō est datus ei locus.
 ¶ Diues locutus est, & omnes tacuerunt, 28
 & verbum illius vsque ad nubes perdu-
 cent. ¶ Pauper locutus est, & dicunt, Quis 29
 est hic? & si offenderit, subuertent illum.
 ¶ Bona est substantia, cui non est pecca- 30
 tum in conscientia: & nequissima pauper-
 tas in ore impii. ¶ Cor hominis immutat 31
 faciem illius, siue in bona, siue in mala.
 ¶ Vestigium cordis boni, & faciem bonam 32
 difficilè inuenies, & cum labore.

A **B**eatus vir qui non est lapsus verbo ex
 Dore suo, & non est stimulat¹ in tri-
 stitia delicti. ² **F**œlix qui non habuit ani-
 mi sui tristitiam, & non excidit à spe sua.
³ **V**iro cupido & tenaci, sine ratione est
 substantia, & homini liuido ad quid au-
⁴ rum? **Q**ui aceruat ex animo suo iniuste,
 aliis congregat, & in bonis illius alius lu-
⁵ xuriabitur. **Q**ui sibi nequam est, cui alii
 bonus erit? & non iucundabitur in bonis
⁶ suis. **Q**ui sibi inuidet, nihil est illo ne-
 quitus, & hæc redditio est malitiæ illius:
⁷ & si bene fecerit, ignoranter, & non vo-
 lens facit: & in nouissimo manifestat ma-
⁸ litiam suam. **N**equam est oculus liuidi,
 & auertens faciem suam, & despiciens ani-
⁹ mam suam. **I**nsatiabilis oculus cupidi
 B in parte iniquitatis, non satiabitur, do-
 nec consumat arefaciens animam suam.
¹⁰ **O**culus malus ad mala: & non satiabi-
 tur pane indigens, & in tristitia erit super
¹¹ mensam suam. **F**ili, si habes, benefac te-
¹² cū, & Deo dignas oblationes offer. **M**e-
 mor esto, quoniam mors non tardat, &
 testamentum inferorum quia demonstra-
¹³ tum est tibi: testamentū enim huius mun-
 di morte morietur. **A**nte mortem be-
¹⁴ nefac amico tuo, & secundum vires tuas
 exporrigens da pauperi. **N**on defrauderis
 C à die bono, & particula boni doni non te
¹⁵ prætereat. **N**onne aliis relinques dolores
 & labores tuos in diuisione sortis? **D**a &
¹⁶ accipe, & iustifica animā tuam. **A**nte obi-

Infr. 10. c. 28.
25. b. 310

Pro. 27. c. 20.

Pro. 17. c. 20.

Sup. 4. c. 2.

Tob. 4. b. 7.

Lnc. 14. c. 23.

tuum tuum operare iustitiam: quoniã non 17
 17. 40. b. 7. est apud inferos inuenire cibum. ¶ Om- 18
 1. 100. 1. b. 10. nis caro sicut foenum veterascet, & sicut
 2. Pet. 1. d. 24. folium fructificas in arbore viridi. ¶ Alia 19
 generantur, & alia deiciuntur: sic genera-
 tio carnis & sanguinis, alia finitur, & alia
 nascitur. ¶ Omne opus corruptibile in fi- 20
 ne deficiet: & qui illud operatur, ibit cum
 illo. ¶ Et omne opus electum iustificabi- 21
 tur: & qui operatur illud, honorabitur in
 illo. ¶ Beatus vir qui in sapientia morabi 22
 tur: & qui in iustitia sua meditabitur: & D
 in sensu cogitabit circumspectionem Dei.
 ¶ Qui excogitat vias illius in corde suo, & 23
 in absconditis suis intelligens, vadens post
 illam quasi investigator, & in viis illius cõ-
 sistens: ¶ qui respicit per fenestras illius, & 24
 in ianuis illius audiens: ¶ qui requiescit iu- 25
 xta domum illius, & in parietibus illius fi-
 gens palum statuit casulam suam ad ma-
 nus illius, & requiescent in casula illius bo-
 na per æuum: ¶ statuet filios suos sub te- 26
 gmine illius, & sub ramis eius morabitur:
 ¶ protegetur sub tegmine illius à feruore, 27
 & in gloria eius requiescet.

CAP. XV.

illud 18. **Q**ui timet Deum, faciet bona: & qui A
 continens est iustitiæ, apprehendet
 illam, ¶ & obuiabit illi quasi ma- 2
 ter honorificata, & quasi mulier à virgi-
 nitate suscipiet illum. ¶ Cibabit illum pa- 3
 1. 100. 4. b. 10. ne vitæ & intellectus, ¶ & aqua sapientiæ
 salutaris potabit illum: & firmabitur in il-
 lo, & non flectetur: ¶ & continebit illum, 4

& non

& non confundetur: & exaltabit illum
 5 apud proximos suos, & in medio ecclesie
 6 aperiet os eius, & adimplebit illum spiritu
 sapientie & intellectus, & stola glorie ve
 7 stiet illum. & Iucunditatem, & exultatio-
 nem thesaurizabit super illum, & nomi-
 8 ne æterno hæreditabit illum. & Homines
 stulti non apprehendent illam, & homi-
 nes sensati obuiabunt illi. homines stulti
 non videbunt eam: longè enim abest à su-
 9 perbia & dolo. & viri mendaces non erunt
 illius memores: & viri veraces inuenien-
 tur in illa, & successum habebunt vsque
 10 ad inspectionem Dei. & Non est speciosa
 laus in ore peccatoris*, & quoniam à Deo quia non est
à Domino
missus.
 profecta est sapientia, sapientie enim Dei
 11 astabit laus, & in ore fideli abundabit, &
 dominator dabit eam illi. & Non dixeris,
 12 Per Deum abest, quæ enim odit ne fece-
 ris. & Non dicas, Ille me implanauit. Non
 enim necessarii sunt ei homines impii.
 13 & Omne execrumentum erroris odit Do-
 minus, & non erit amabile timentibus eum.
 14 & Deus ab initio constituit hominem, & Gen. 1. d. 27.
 15 reliquit illum in manu consilii sui. & Adie-
 16 cit mandata & præcepta sua, & si volueris Mat. 19. c. 17.
 mandata seruare, conseruabunt te, & in
 17 perpetuum fidem placitam facere. & Ap-
 18 posuit tibi aquam & ignem: ad quod vo-
 lueris, porrige manum tuam. & Ante homi-
 nem vita & mors: bonum & malum, quod
 19 placuerit ei, dabitur illi: & quoniam multa sa-
 pientia Dei, & fortis in potentia, videns Psa. 33. c. 16.
Heb. 4. d. 13.
 20 omnes sine intermissione. & Oculi Do-
 mini

mini ad timentes eum, & ipse agnoscit omnem operam hominis. ¶ Nemini mandavit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi. ¶ non enim concupiscit multitudinem filiorum infidelium & inutilium.

CAP. XVI.

NE iucunderis in filiis impiis, si multiplicentur: nec oblecteris super ipsos, si non est timor Dei in illis. ¶ Non credas vitæ illorum, & ne respexeris in labores eorum. ¶ Melior est enim vnus timens Deum, quàm mille filii impii. ¶ Et vtile est mori sine filiis, quàm relinquere filios impios. ¶ Ab vno sensato inhabitabitur patria, & à tribus impiis deferetur. ¶ Multa talia vidit oculus meus, & fortiora horum audiuit auris mea. ¶ In synagoga peccantium exardebit ignis, & in gente incredibili exardescit ira. ¶ Non exorauerunt pro peccatis suis antiqui gigantes, qui destructi sunt confidentes suæ virtuti: ¶ & non pepercit peregrinationi illorum, & execratus est eos præ superbia verbi illorum. ¶ Non misertus est illis gentem totam perdens, & extollentem se in peccatis suis. ¶ Et sicut sexcenta millia peditum qui congregati sunt in duritia cordis sui: & si vnus fuisset ceruicatus, mirum si fuisset immunis. misericordia enim & ira est cum illo. Potens exoratio, & effundens iram secundum misericordiam suam: sic correptio illius hominem secundum opera sua iudicat. ¶ Non effugiet in rapina peccator, & non retardabit sufferentia misericordiam

I. sf. 21. b. 10.

Gen. 6. 4. 4.

*Nu. 14. c. 20.
26. f. 51.*

14 facientis. ⁹ Omnis misericordia faciet lo- *Rom. 2. 4. 6.*
 cum unicuique secundum meritum ope-
 rum suorum, & secundum intellectum
 15 peregrinationis ipsius. ⁹ Non dicas, à Deo
 abscondar, & ex summo quis mei memo-
 16 rabitur? ⁹ In populo magno non agno-
 scar: quæ est enim anima mea in tam im-
 17 mensa creatura? ⁹ Ecce, cælum, & cæli cæ-
 C lorum, abyssus, & vniuersa terra, & quæ
 in eis sunt, in conspectu illius commoue-
 18 buntur. ⁹ montes simul & colles, & fun-
 damenta terræ: & cum conspexerit illa
 19 Deus, tremore concutientur. ⁹ Et in om-
 nibus his insensatum est cor: & omne cor
 intelligitur ab illo: & vias illius quis intel-
 20 lit, & procellam quam nec oculus vide-
 bit hominis? ⁹ Nam plurima illius opera
 sunt in absconditis: sed opera iustitiæ eius
 21 quis enuntiabit? aut quis sustinebit? ⁹ Lon-
 gè enim est testamentum à quibusdam,
 & interrogatio ⁹ hominum in consumma- *omissum 50*
 22 tione est. ⁹ Qui minoratur corde, cogitat
 inania: & vir imprudens & errans cogitat
 23 stulta. ⁹ Audi me fili, & discè disciplinam
 sensus, & in verbis meis attende in corde
 tuo, & dicam in æquitate disciplinam, &
 24 scrutabor enarrare sapientiam, ⁹ & in ver-
 bis meis attende in corde tuo, & dico in
 æquitate spiritus, virtutes quas posuit De-
 us in opera sua ab initio, & in veritate e-
 25 nuntio scientiam eius. ⁹ * In iudicio Dei o- ** 50*
 pera eius ab initio, & ab institutione ipso-
 rum distinxit partes illorum, & initia eo-
 26 rum in gentibus suis. ⁹ Ornauit in æter-
 num

num opera illorum, nec esurierunt, nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis. ¹⁷ Vnusquisque proximum sibi non angustiat usque in æternum. ¹⁸ Nō sis incredibilis verbo illius. ¹⁹ Post hæc Deus in terram respexit, & impleuit illam bonis suis. ²⁰ Anima autem omnis vitalis denuntiabit ante faciem ipsius, & in ipsa iterum reuersio illorum.

CAP. XVII.

Gen. 1. d. 27.
2. b. 7. 5. a. 1.
Sap. 2. d. 23.
1. Cor. 11. b. 8.
Col. 3. b. 10.

Gen. 1. d. 22.

Isa. 40. 3.

DEUS ¹ creauit de terra hominem, & ² secundum imaginem suam fecit illum. ³ Et iterum cōuertit illum in ipsam, & secundum se vestiuit illum virtute. ⁴ Numerum dierum & tempus dedit illi, & dedit illi potestatem eorum quæ sunt super terram. ⁵ Posuit timorem illius super omnem carnem, & dominatus est bestiarum & volatilium. ⁶ Creauit ex ipso adiutorium simile sibi, consilium & linguam, & oculos & aures & cor dedit illis excogitandi: & disciplina intellectus repleuit illos. ⁷ Creauit illis scientiam spiritus, sensum impleuit cor illorum, & mala & bona ostendit illis. ⁸ Posuit oculum ipsorum super corda illorum ostendere illis magnalia operum suorum, ⁹ vt nomen sanctificationis collaudent: & gloriari in mirabilibus illius, vt magnalia enarrent operum eius. ¹⁰ Addidit illis disciplinā, & legem vitæ hæreditauit illos. ¹¹ Testamentum æternum constituit cum illis— & iustitiam & iudicia sua ostendit illis. ¹² Et magnalia honoris eius vidit oculus illorum, & honorem

rem vocis audierunt aures illorum, & dixit illis, Attendite ab omni iniquo. ¶ Et mandauit illis vnicuique de proximo suo.

¶ Via illorum coram illo sunt semper, nō sunt absconsæ ab oculis ipsius. ¶ In vnam-

Rom. 13. 4. 20

quamque gentem præposuit rectorem:

¶ & pars Dei Israel facta est manifesta.

¶ -Et omnia opera illorum velut sol in conspectu Dei. & oculi eius sine intermis-

- 2.

sione inspicientes in viis eorum. ¶ Non sunt absconsa testamēta per iniquitatem illorum, & omnes iniquitates eorum in

conspectu Dei: ¶ Eleemosyna viri quasi sacculus cum ipso, & gratiam hominis

Inf. 29. 6. 16.

quasi pupillam conseruabit: ¶ & postea resurget, & retribuet illis retributionem, vnicuique in caput ipsorum, & conuertet

Mat. 25. 4. 35.

in interiores partes terræ. ¶ Pœnitentibus autem dedit viam iustitiæ, & confirmauit deficientes sustinere, & destinauit

illis sortem veritatis. ¶ Conuertere ad Dominum, & relinque peccata tua: ¶ precare

ante faciem Domini, & minue offensa-

" eius 40

cula. ¶ Reuerte ad Dominum, & auerte te ab iniustitia tua, & nimis odito ex-

- 3.

cratorem: ¶ & cognosce iustitias & iudicia Dei, & sta in sorte propositionis & o-

rationis altissimi Dei. ¶ In partes vade seduli sancti, cum viuis & dantibus con-

Ecl. 32. d. 19.

Psal. 6. 2. 6.

fessionem Deo. ¶ Non demoreris in errore impiorum, -ante mortem confite-

- 4.

re. ¶ A mortuo quasi nihil, perit-confessio. ¶ Confiteberis viuens, viuus & sanus

- 12.

confiteberis, & laudabis Deum, & gloria-

beris

beris in miserationibus illius. ²⁸ Quam magna misericordia Domini, & propitiatio illius conuertentibus ad se? ²⁹ Nec enim omnia possunt esse in hominibus, quoniam non est immortalis filius hominis, & in vanitate malitiæ placuerunt. ³⁰ Quid lucidius sole? & hic deficiet. Aut quid nequius ³¹ excogitauit caro & sanguis? & hoc arguetur. Virtutē altitudinis cæli ipse conspicit: & omnes homines terra & cinis.

* quæ
quod

CAP. XVIII.

Gene. I. d. 10

Qui viuit in æternum, creauit omnia simul. Deus solus iustificabitur, & manet inuictus rex in eternū. ² Quis sufficit enarrare opera illius? ³ Quis enim inuestigabit magnalia eius? ⁴ Virtutē autē magnitudinis eius quis enuntiabit? aut quis adiciet enarrare misericordiam eius? ⁵ Non est minuere, neque adicere, nec est inuenire magnalia Dei. ⁶ Cū cōsummauerit homo, tunc incipiet: & cū quieuerit, operabitur. ⁷ Quid est homo, & quæ est gratia illius? & quid est bonū, aut quid nequā illius? ⁸ Numerus dierum hominū, ut multū centum anni: quasi guttæ aque maris deputati sunt: & sicut calculus arenæ, sic exigui anni in die æui. ⁹ Propter hoc patiens est Deus in illis, & effundit super eos misericordiā suam. ¹⁰ Vidit præsumptionē cordis eorū quoniam mala est, & cognouit subuersionē illorum quoniam nequā est. ¹¹ Ideo adimpleuit propitiationē suam in illis, & ostendit eis viā æquitatis. ¹² Misericordia hominis circa proximum suum: mi-

Psa. 89. b. 10

feri-

13 *sericordia autem Dei super omnē carnem.*
 14 *¶ Qui misericordiā habet, docet, & erudit*
 15 *quasi pastor gregem suum. ¶ Misereatur*
 16 *excipiens doctrinam miserationis, & qui*
 17 *festinant in iudiciis eius. ¶ Fili, in bonis nō*
 18 *des querelam, & in omni dato non des*
 19 *tristitiam verbi mali. ¶ Nonne ardorem*
 20 *refrigerabit ros? sic & verbum melius quā*
 21 *datum. ¶ Nonne ecce verbum super da-*
 22 *tum bonum? sed vtraq; cum homine iu-*
 23 *stificato. ¶ Stultus acriter improperabit,*
 24 *& datus indisciplinati tabescere facit ocu-*
 25 *los. ¶ Ante iudicium para iustitiam tibi, &*
 26 *antequam loquaris discere. ¶ Ante languo-*
 27 *rem adhibe medicinam, & ante iudicium*
 28 *interroga teipsum, & in cōspectu Dei in-*
 29 *uenies propitiationem. ¶ Ante languorem*
 30 *humilia te, & in tempore infirmitatis o-*
 31 *stende conuersationem tuam. ¶ || Non*
 32 *impediaris orare semper, & ne vetēris*
 33 *vsque ad mortem iustificari: quoniam*
 34 *merces Dei manet in æternum. ¶ Ante o-*
 35 *rationem præpara animam tuam, & noli*
 36 *esse quāsi homo qui tentat Deum. ¶ || Me-*
 37 *memento iræ in die cōsummationis, & tem-*
 38 *pus retributionis " in conuersatione fa-*
 39 *ciēs." ¶ Memento paupertatis in tempore*
 40 *abundantiæ, & "necessitatem" paupertatis*
 41 *in die diuitiarum. ¶ A mane vsque ad ve-*
 42 *speram immutabitur tempus, & hæc om-*
 43 *nia citata in oculis Dei. ¶ Homo sapiens in*
 44 *die delictorum attendet ab inertia. ¶ Omnis astutus agno-*
 45 *scit sapientiam, & inuenienti eam dabit*

1. Cor. II. f. 28

Inc. 18. A. L.
1. Tes. 5. d. 17.

Sup. 7. b. 18.

" conuersione
faciei 3.

Sup. 11. c. 27.

"necessitas-
sum 10

Rom. 6. c. 13.
23. d. 14.

confessionē. ¶ Sensati in verbis & ipsi sa- 19
pienter egerunt, & intellexerunt veritatē
& iustitiā: & implorauerunt prouerbia &
iudicia. ¶ Post concupiscentias tuas non 30
eas, & à voluntate tua auertere. ¶ Si præ- 31
stes animæ tuæ cōcupiscentias eius, faciet
te in gaudium inimicis tuis. ¶ Ne oblecteris 32
in turbis nec in modicis: assidua enim est
cōmissio illorum. ¶ Ne fueris mediocris in 33
cōtentione ex scenore, & nō est tibi nihil
in seculo: eris enim inuidus vitæ tuæ.

Faculo 1.

CAP. XIX.

3. Re. II. d. 1.

Yos. 22. c. 11. c.
22.

Operarius ebriosus nō locupletabitur: A
& qui spernit modica, paulatim deci- 2
det. ¶ Vinum & mulieres apostatare faci- 2
unt sapientes, & arguent sensatos: ¶ & qui 3
se iungit fornicariis, erit nequam, putredo
& vermes hæreditabunt illum, & extolle-
tur in exemplum maius, & tolletur de nu-
mero anima eius. ¶ Qui credit citò, leuis 4
corde est, & minorabitur: & qui delinquit
in animā suam, insuper habebitur. ¶ Qui 5
gaudet iniquitate denotabitur: & qui odit
correctionem, minuetur vita, & qui odit
loquacitatem, extinguit malitiam. ¶ Qui 6
peccat in animam suam, pœnitebit: & qui
iucundatur in malitia denotabitur. ¶ Ne 7
iteres verbum nequam & durum, & non
minoraberis. ¶ Amico & inimico noli nar- 8
rare sensum tuum: & si est tibi delictum B
noli denudare, ¶ audiet enim te, & custo- 9
diet te, & quasi defendens peccatum odiet
te, & sic aderit tibi semper. ¶ Audisti ver- 10
bum aduersus proximum tuum? commo-
ratur

riatur in te, fidens quoniam non te dirum
 11 pet. [¶] A facie verbi parturit fatuus, tanquã
 12 gemitus partus infantis. [¶] Sagitta infixã fe
 mori "carnis": sic verbum in corde stulti.

13 [¶] Corripe amicum, ne fortè non intelle
 xerit, & dicat, Non feci, aut si fecerit, ne ite
 14 rum addat facere. [¶] Corripe proximum, ne
 C fortè non dixerit: & si dixerit, ne fortè ite

15 ret. [¶] Corripe amicũ: sepe enim fit commit
 16 sio. [¶] Et non omni verbo credas: est qui la
 bitur lingua, sed non ex animo. [¶] Quis

17 [¶] Corripe proximum antequam commi
 18 nẽris. [¶] Et da locum timori altissimi: quia
 omnis sapientia timor Dei, & in illa time
 re Deum, & in omni sapientia dispo

19 sitio legis. [¶] Et non est sapientia nequitia
 disciplina: & non est cogitatus peccato
 20 rum prudentia. [¶] Est nequitia, & in

21 ipsa execratio: & est insipiens, qui minui
 tur sapiẽtia. [¶] Melior est homo qui minui
 tur sapientia, & deficiens sensu in timore,
 quã qui abundat sensu, & transgreditur

22 legem Altissimi, [¶] Est solertia certa, & ipsa
 D iniqua. Et est qui emittit verbum certum
 23 enarrans veritatem. [¶] Est qui nequiter hu
 miliat se, & interiora eius plena sunt do

24 lo. [¶] & est iustus qui se nimium submittit
 à multa humilitate: & est iustus qui incli
 nat faciem suam, & fingit se non videre
 25 quod ignoratum est. [¶] & si ab imbecillita
 te virium vetetur peccare, si inuenerit tem

26 pus malefaciendi, malefaciet. [¶] Ex visu co
 gnoscitur vir, & ab occurso faciei cogno

¶ carnis.

Leu. 19. d. 17.

Mat. 12. b. 13.

Luc. 17. a. 3.

Iacob 3. d. 2.

-. 2.

scitur sensatus. ¶ Amictus corporis, & risus
dentium & ingressus hominis enuntiant
de illo. Est correptio mendax in ira con-
tumeliosi: & est iudicium quod non pro-
batur esse bonum: & est tacens, & ipse est
prudens.

CAP. XX.

Quam bonum est arguere, quam ira-
sci? & confitentem in oratione non
prohibere. ¶ Concupiscentia spa-
donis deuirginabit iuuenulam: sic qui fa-
cit per vim iudicium iniquum. ¶ Quam
bonum est correptum manifestare pœni-
tentiam? sic enim effugies voluntarium
peccatum. ¶ Est tacens, qui inuenitur sa-
piens, & est odibilis, qui procax est ad lo-
quendum. ¶ Est autem tacens, non habes
sensum loquelæ: & est tacens, sciens tem-
pus apti temporis. ¶ Homo sapiens tace-
bit usque ad tempus: lasciuus autem &
imprudens non seruabunt tempus. ¶ Qui
multis utitur verbis, lædet animam suam:
& qui potestatem sibi sumit iniuste, odie-
tur. ¶ Est processio in malis viro indis-
plinato, & est inuentio in detrimentum. C
¶ Est datum quod non est utile: & est da-
tum, cuius retributio duplex. ¶ Est pro-
pter gloriam minoratio: & est qui ab hu-
militate leuabit caput. ¶ Est qui multa re-
dimat modico pretio, & restituens ea in
septuplum. ¶ Sapiens in verbis seipsum
amabilem facit: gratiæ autem fatuorum
effundentur. ¶ Datus insipientis non erit
utilis tibi: oculi enim illius septemplices

Eccle. 3. b. 7.

Luf. 32. A. 6.

sunt.

15 sunt. ¶ exigua dabit, & multa impropere-
 bit: & apertio oris illius inflammatio est.
 16 ¶ Hodie foeneratur quis & cras expetit, &
 17 odibilis est homo huiusmodi. ¶ Fatuo non
 C erit amicus, & non erit gratia bonis illius.
 18 ¶ Qui enim edunt panem illius: falsæ lin-
 guæ sunt. Quoties, & quanti irridebunt
 19 eum? ¶ Neque enim quod habendum erat
 directo sensu distribuit: similiter & quod
 20 non erat habendum. ¶ Lapsus falsæ lin-
 guæ quasi qui in pavimento cadens: sic ca-
 21 sus malorum festinanter venient. ¶ Homo
 "acharis" quasi fabula vana, in ore indisci-
 22 plinatorum assidua erit. ¶ Ex ore fatui re-
 probabitur parabola, non enim dicit il-
 23 lam in tempore suo. ¶ Est qui vetatur pec-
 care præ inopia, & in requie sua stimula-
 24 bitur. ¶ Est qui perdet animam suam præ
 confusione, & ab imprudenti persona
 perdet eam: personæ autem acceptione
 25 perdet se. ¶ Est qui præ confusione pro-
 D mittit amico, & lucratus est eum inimi-
 26 cum gratis. ¶ Opprobrium nequam in ho-
 mine mendacium, & in ore indisciplina-
 27 torum assiduè erit. ¶ Potior fur quàm assi-
 duitas viri mendacis. perditionem autem
 28 ambo hæreditabunt: ¶ Mores hominum
 mendacium sine honore: & confusio illo-
 29 rum cum ipsis sine intermissione. ¶ Sapiēs
 in verbis producet seipsum, & homo pru-
 30 dens placebit magnatis. ¶ Qui operatur *Pro. 12. h. 11.*
 terram suam, inaltabit aceruum frugum: *Ec. 28. c. 19.*
 & qui operatur iustitiã, ipse exaltabitur:
 qui verò placet magnatis, effugiet iniqui-
 tatem.

"ingratus 60

Exc. 23. c. 8. tatem. ¶ Xenia & dona, excæcant oculos 31
 Den. 16. d. 19 iudicium, & quasi mutus in ore auertit
 Inf. 41. c. 18. correptiones eorum. ¶ Sapiencia abscon- 32
 fa & thesaurus inuisus: quæ utilitas in v-
 trisque, ¶ Melior est qui celat insipientiam 33
 suam, quàm homo qui abscondit sapien-
 tiam suam.

CAP. XXI.

Sap. 5. b. 5.

Fili, ¶ peccasti? non adicias iterum: sed A
 & de pristinis deprecare vt tibi dimit-
 tantur, ¶ Quasi à facie colubri fuge pec- 2
 cata: & si accesseris ad illa, suscipient te.
 ¶ Dentes leonis dentes eius, interficientes 3
 animas hominum. ¶ Quasi romphæa bis 4
 acuta omnis iniquitas, plagæ illius nō est
 sanitas. ¶ Obiurgatio & iniuriæ annulla- 5
 bunt substantiam: & domus quæ nimis lo-
 cuples est annullabitur superbia: sic sub-
 stantia superbi eradicabitur. ¶ Deprecatio 6
 pauperis ex ore vsque ad aures eius perue-
 nient, & iudicium festinatò adueniet illi.
 ¶ Qui odit correptionem, vestigium est 7
 peccatoris: & qui timet Deum, conuertere-
 tur ad cor suum. ¶ Notus à longè potens 8
 lingua audaci: & sensatus scit labi se ab ip- B
 so. ¶ Qui ædificat domum suam impen- 9
 diis alienis, quasi qui colligit lapides suos
 in hyeme. ¶ Stupa collecta synagoga pec- 10
 cantium, & consummatio illorum flam-
 ma ignis. ¶ Via peccantium "complantata" 11
 lapidibus, & "in finem" illorum inferi, & te-
 nebræ, & pœnæ. ¶ Qui custodit iustitiam 12
 continebit sensum eius. ¶ Consummatio 13
 timoris Dei sapientia & sensus. ¶ Non eru- 14

Sap. 16. a. 7.

"cöplantata"

"in fine."

dicitur,

15 dietur, qui non est sapiens in bono. ? Est
 autem insipientia quæ abundat in malo:
 16 & nō est sensus ubi est amaritudo. ? Sciē- ^{abundat 2o}
 tia sapientis tanquam inundatio abunda-
 bit, & consilium illius sicut fons vitæ per-
 17 manet. ? Cor fatui quasi vas confractum
 18 & omnem sapientiam non tenebit. ? Ver-
 C bum sapiens quodcumque audierit sciens
 laudabit & *adiiciet: audiuit luxuriosus, & ^{ad se 3o}
 displicebit illi, & proiciet illud post dor-
 19 sum suū. ? Narratio fatui quasi sarcina in
 via, nam in labiis sensati inuenietur gra-
 20 tia. ? Os prudentis quæritur in ecclesia, &
 verba illius cogitabunt in cordibus suis.
 21 ? Tanquam domus exterminata, sic fatuo
 sapientia: & scientia insensati inenarrabi-
 22 lia verba. ? Compedes in pedibus, stulto
 doctrina, & quasi vincula manuum super
 23 manum dexteram. ? Fatuus in risu exaltat
 vocem suam: vir autem sapiens vix tacitè
 24 ridebit. ? Ornamentum aureum prudenti
 D doctrina, & quasi brachiale in brachio de-
 25 xtro. ? Pes fatui facilis in domum proximi:
 & homo peritus confundetur à persona
 26 potentis. ? Stultus à fenestra respiciet in
 domum: vir autem eruditus foris stabit.
 27 ? Stultitia hominis auscultare per ostium:
 28 & prudens grauabitur contumelia. ? La-
 bia imprudentum stulta narrabunt: verba
 autem prudentium statèra ponderabun-
 29 tur. ? In ore fatuorum cor illorum: & in
 30 corde sapientium os illorum. ? Dum ma-
 ledicit impius diabolum: maledicit ipse a-
 31 nimam suam. ? Susurro coinquinabit ani-
 mam

mam suam, & in omnibus odietur: & qui permanferit, odiosus erit: tacitus & sensatus honorabitur.

CAP. XXII.

IN lapide luteo lapidatus est piger, & **A** omnes loquentur super aspernationem illius. ¹ De stercore bouum lapidatus est piger, & omnis qui tetigerit eum, excutiet manus. ² Confusio patris est de filio indisciplinato: * filia autem * in deminoratione fiet. ³ Filia prudens hæreditas viro suo. ⁴ nam quæ confundit, in contumeliam fit genitoris. ⁵ Patrem & virum confundit audax: & ab impiis non minorabitur: ab utriusque autem inhonorabitur. ⁶ Musica in luctu importuna narratio: flagella & doctrina in omni tempore sapientia. ⁷ Qui docet fatuum, quasi qui conglutinat testam. ⁸ Qui narrat verbum non audienti, quasi qui excitat dormientem de graui somno. ⁹ Cum dormiēte loquitur, qui enarrat stulto sapientiam, & in fine narrationis dicit. ¹⁰ Quis est hic. ¹¹ Supra mortuū plora, defecit enim lux eius: & supra fatuum plora, deficit enim sensus. ¹² Modicum plora supra mortuum, quoniam requieuit. ¹³ Nequissimi enim nequissima vita, super mortem fatui. ¹⁴ Luctus mortui septem dies: fatui autem & impii, omnes dies vitæ illorum. ¹⁵ Cum stulto ne multum loquaris, & cum insensato ne abieris. ¹⁶ Serua te ab illo, vt non molestiam habeas, & non coinquinaberis peccato illius. ¹⁷ Deflecte ab illo, & inuenies requiem, &

¹ in 9.

² fama.

⁹ qui enumerat stulto, & in fine dicit 9
Inf. 38. b. 16.

Gen. 50. b. 10

Prox. 23. b. 9.

17 non acediaberis in stultitia illius. ¶ Super
 plumbum quid grauabitur? & quod illi a-
 18 liud nomen, quàm fatuus. ¶ "Arenam & *Prou. 27. 4. 5.*
 salē, & massam ferri facilius est ferre, quā
 hominem imprudentem, & fatuum, & im-
 19 pium. ¶ Loramentum ligneum colligatum
 C fundamento ædificii non dissoluetur: sic
 & cor confirmatum in cogitatione confi-
 20 lii. ¶ Cogitatus sensati in omni tempore
 21 vel metu non deprauabitur. ¶ *Sicut pa- **Sicut ornatus arenosus
 lææ in excelsis, & cæmenta sine impensa in pariete
 posita contra faciem venti non permane- limbo, &*
 22 bunt: ¶ sic & cor timidum in cogitatione
 stulti contra impetū timoris non resistet.
 23 ¶ Sicut cor trepidum in cogitatione fatui,
 omni tempore non metuet: sic & qui in
 24 præceptis Dei permanet semper. ¶ Pungēs
 oculum, deducit lachrymas: & qui pungit
 25 cor, profert sensum. ¶ Mittens lapidem in
 volatilia deiciet illa: sic & qui conuitiatur
 26 amico, dissoluit amicitiam. ¶ Ad amicum
 etsi produxeris gladium, non desperes: est
 27 enim regressus ad amicum. ¶ Si aperuerit
 D os triste, non timeas, est enim concordatio:
 excepto conuicio, & improprio & su-
 perbia & mysterii reuelatione, & plaga
 dolosa. in his omnibus effugiet amicus.
 28 ¶ Fidem posside cum amico in paupertate
 29 illius, vt & in bonis illius læteris. ¶ In tem-
 pore tribulationis illius permane illi fide-
 lis, vt & in hæreditate illius cohæres sis.
 30 ¶ Ante ignem camini vapor & fumus ignis
 inaltatur: sic & ante sanguinem maledi-
 31 cta, & contumeliæ, & minæ, ¶ Amicum salutare

lutare non confundaris, à facie illius non
 me abscondam, & si mala mihi euenerint
 per illum, sustinebo. ³² *Ps. 140. 4. 30.* ³³ *Ps. 140. 4. 30.* Quis dabit ori meo cu
 stodiam, & super labia mea signaculum
 certum vt non cadam ab ipsis, & lingua
 mea perdat me.

CAP. XXIII.

Domine pater & dominator vite mee, **A**
 ne derelinquas me in cōsilio eorum:
 nec finas me cadere in illa exprobratione.
 Quis superponit in cogitatu meo flagel- ²
 la, & in corde meo doctrinam sapientiæ,
 vt ignorationibus eorum non parcant mi
 hi, & non appareant delicta eorum, ³ &
 ne adincrescant ignorantia meæ & mul-
 tiplicentur delicta mea, & peccata mea a-
 bundent, & incidam in conspectu aduer-
 sariorum meorum, & gaudeat inimicus
 meus? Domine pater, & Deus vitæ meæ, ⁴
 ne derelinquas me in cogitatu illorum.
 Extollentiã oculorum meorum ne dede- ⁵
 ris mihi, & omne desiderium auerte à me.
 Aufer à me ventris concupiscentias, & cō ⁶
 cubitus concupiscentiæ ne apprehendant
 me, & animæ irreuerenti & infrunitæ ne
 tradas me. Doctrinam oris audite filii: & ⁷
 qui custodierit illam non periet labiis, nec
 scandalizabitur in operibus nequissimis.
 In vanitate sua apprehenditur peccator, ⁸
 & superbus & maledicus scandalizabitur
 in illis. Iurationi non assuescat os tuum, ⁹
 multi enim casus in illa. Nominatio verò ¹⁰
 Dei non sit assidua in ore tuo, & nomini- **B**
 bus

Exo. 20. 6.
 Inf. 27. b. 15.
 Mat. 5. 33.

bus sanctorum non admiscearis: quo-
 11 niam non eris immunis ab eis. ¶ Sicut e-
 nim seruus interrogatus assidue, à liuore
 non minuitur: || sic omnis iurans & no- *Inf. 27. b. 15.*
 minans, in toto à peccato non purgabi-
 12 tur. ¶ Vir multum iurans implebitur ini-
 quitate, & non discedet à domo illius
 13 plaga. ¶ Et si frustraerit, delictum illius
 super ipsum erit: & si dissimulauerit delin-
 14 quit dupliciter: ¶ Et si in vacuum iura-
 uerit, non iustificabitur. Replebitur enim
 15 retributione* domus illius. ¶ Est & alia **peffima 2.*
 loquela contraria morti, non inueniatur
 16 in hæreditate Iacob. ¶ Etenim à miseri-
 cordibus omnia hæc auferentur, & in de-
 17 lictis non volutabuntur, ¶ Indisciplina-
 tæ loquelæ non assuescat os tuum: est e-
 18 nim in illa verbum peccati. ¶ Memento
 patris & matris tuæ, in medio enim ma-
 19 gnatorum consistis: ¶ ne fortè obliuiscat-
 ur te Deus in conspectu illorum, & assi-
 duitate tua infatuatus, improprium pa-
 tiaris, & maluisses non nasci, & diem nati-
 20 uitatis tuæ maledicas. ¶ || Homo assuetus *2. Re. 16. b. 7.*
 in verbis improprii, in omnibus diebus
 21 suis non erudietur. ¶ Duo genera abun-
 C dant in peccatis, & tertium adducit iram,
 22 & perditionem. ¶ Anima calida quasi ignis
 ardens nō extinguetur, donec aliquid glu-
 23 tiat: ¶ & homo nequam in ore carnis suæ
 24 non desinet, donec incendat ignem. ¶ Ho-
 mini fornicario omnis panis dulcis, non
 fatigabitur transgrediens vsque ad finem.
 25 ¶ || Omnis homo qui transgreditur lectum *Esa. 29. c. 15.*

suum, contemnens in animam suam, & di-
 cens, Quis me videt? tenebræ circundant 26
 me, & parietes cooperiunt me, & nemo
 circumspicit me: quem vereor? delictorum
 meorum non memorabitur Altissimus:
 Et non intelligit, quoniam omnia videt 27
 oculus illius, quoniam expellit à se timo-
 rem Dei huiusmodi hominis timor, & o-
 culi hominum timentes illum: & non 28
 cognouit quoniam oculi Domini multò
 plus lucidiores sunt super solem, circumspi-
 cientes omnes vias hominum, & profun-
 dum abyssi, & hominum corda intuentes
 in absconditas partes. Domino enim Deo 29,
 antequam crearentur, omnia sunt agnita: D
 sic & post perfectum respicit omnia. Hic 30
 in plateis ciuitatis vindicabitur, & quasi
 pullus equinus fugabitur: & ubi nõ spera-
 uit, apprehendetur. Et erit dedecus om- 31
 nibus, eò quòd non intellexerit timorem
 Domini. Sic & mulier omnis relinquens 32
 virum suum, & statuens hæreditatem ex
 alieno matrimonio. primò enim in lege 33
 Altissimi incredibilis fuit: & secundò "vi-
 rum suum dereliquit": tertio in adulterio
 fornicata est, & ex alio viro filios statuit
 sibi. Hæc in ecclesiam adducetur, & in fi- 34
 lios eius respicietur. Non tradent filii eius 35
 radices, & rami eius nõ dabunt fructum.
 Derelinquet in maledictum memoriam 36
 eius, & dedecus illius non delebitur.
 Et agnoscent qui derelicti sunt, quoni- 37
 am nihil melius est, quàm timor Dei: &
 nihil dulcius, quàm respicere in mandatis

Gen. 20. b. 10.

Deu. 22. c. 22.

in virũ suũ
 dereliquit 10

38 Domini. Gloria magna est sequi Dominum: longitudo enim dierum assumetur ab eo.

CAP. XXIII.

A Sapientia laudabit animam suam, & in Deo honorabitur, & in medio populi sui gloriabitur, & in ecclesiis Altissimi aperiet os suum, & in conspectu virtutis illius gloriabitur, & in medio populi sui exaltabitur, & in plenitudine sancta admirabitur, & in multitudine electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur, & dicens: Ego ex ore altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam. Ego feci in cælis ut oriretur lumen indeficiens, & sicut nebula texi omnem terram. Ego in altissimis habitavi, & thronus meus in columna nubis. Gyrum cæli circuiui sola, & profundum abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulavi, & in omni terra iteti. Et in omni populo, & in omni gente primatum habui, & omnium excellentium & humilium corda virtute calcavi: & in his omnibus requiem quaesivi, & in hæreditate Domini morabor. Tunc præcepit & dixit mihi creator omnium, & qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo, & dixit mihi, In Iacob inhabita, & in Israël inhabitare, & in electis meis mitte radices. Ab initio * ante secula creata sum, & usque ad futurum seculum non desinam, & in habitatione sancta coram ipso ministraui. Et sic in Sion firmata sum, & in ciuitate sanctificata similiter requie-

ui, & in Ierusalem potestas mea. ¶ Et radi 16
 caui in populo honorificato, & in partes
 Dei mei hæreditas illius, & in plenitudine
 sanctorum detentio mea. ¶ Quasi cedrus 17
 exaltata sum in Libano: & quasi cypressus
 in monte Sion. ¶ quasi palma exaltata sum 18
 in Cades, & quasi plantatio rosæ in Ieri-
 cho. ¶ Quasi oliua speciosa in campis, & 19
 quasi platanus exaltata sum iuxta aquam
 in platéis. ¶ Sicut cinnamomum, & balsa- 20
 mum aromatizans odorem dedi: quasi
 myrrha electa, dedi suauitatē odoris: ¶ & 21
 quasi storax & galbanus, & vngula, & gut-
 ta, & quasi Libanus non incisus vaporavi
 habitationem meam, & quasi balsamum
 non mistum odor meus. ¶ Ego quasi 22
 Terebinthus extendi ramos meos, & rami
 mei honoris & gratiæ. ¶ Ego quasi vitis 23
 fructificaui suauitatem odoris: & flores
 mei fructus honoris & honestatis. ¶ Ego 24
 mater pulchræ dilectionis, & timoris, & C
 agnitionis, & sanctæ spei. ¶ In me gratia o- 25
 mnis vitæ & veritatis, in me omnis spes vi-
 tæ & virtutis. ¶ Transite ad me omnes qui 26
 concupiscitis me, & à generationibus meis
 implemini. ¶ Spiritus enim meus super mel 27
 dulcis, & hæreditas mea super mel & fa-
 uum. ¶ Memoria mea in generationes se- 28
 culorum. ¶ Qui edunt me, adhuc esuriēt, 29
 & qui bibunt me, adhuc sitient. ¶ Qui au- 30
 dit me, nō confundetur: & qui operantur
 in me, non peccabūt. ¶ Qui elucidant me, 31
 vitam æternam habebunt. ¶ Hæc omnia 32
 liber vitæ, & testamentum Altissimi, & a-
 gnitio

Psal. 136. 11.

Iohann. 6. 50.

33 gnitio veritatis. ¶ Legem mandauit Moy-
 ses in præceptis iustitiarū, & hæreditatem
 34 domui Iacob, & Israël promissiones. ¶ Po-
 suit Dauid puero suo excitare regem ex ip-
 so fortissimum, & in throno honoris se-
 35 dentem in sempiternum. ¶ Qui implet *Gen. 2. b. 12.*
 quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in
 36 diebus nouorum. ¶ Qui adimplet quasi *Is. 3. c. 15.*
 D Euphrates sensum: qui multiplicat quasi
 37 Iordanis in tempore messis. ¶ Qui mittit
 disciplinam sicut lucem, & assistens quasi
 38 Gehon in die vindemiæ. ¶ Qui perficit pri-
 mus scire ipsam, & infirmior non inuesti-
 39 gabit eam. ¶ A mari enim abundabit cogi-
 tatio eius, & consilium illius in abyssu ma-
 40 gna. ¶ Ego sapientia effudi flumina. ¶ Ego
 quasi trames aquæ immensæ de fluuio, e-
 go quasi fluuius Dorix, & sicut aquædu-
 42 ctus exiui de paradiso. ¶ Dixi, Rigabo hor-
 tum meum plantationum, & inebriabo
 43 partus mei fructum. ¶ Et ecce factus est *pratus 3.*
 mihi trames abundans, & fluuius meus ap-
 44 propinquauit ad mare. ¶ quoniam doctri-
 nam quasi antelucanum illumino omni-
 bus, & enarrabo illam vsq, ad longinquū.
 45 ¶ Penetrabo omnes inferiores partes terre.
 & inspiciam omnes dormientes, & illumi-
 46 nabo—omnes sperantes in Domino. ¶ Ad- *— 5.*
 huc doctrinam quasi prophetiam effun-
 dam, & relinquam illam quærentibus sa-
 pientiam, & non desinam in progenies il-
 47 lorum vsque in æuum sanctum. ¶ Videte *Inf. 33. c. 12.*
 quoniam non soli mihi laboraui, sed om-
 nibus exquirentibus veritatem.

IN tribus placitum est spiritui meo, quæ A
 sunt probata corâ Deo, & hominibus.
 ¶ Concordia fratrum, & amor proximo- 2
 rum, & vir & mulier bene sibi consentien-
 tes. ¶ Tres species odiuit anima mea, & ag- 3
 grauor valde anime illorum. ¶ Pauperem 4
 superbum: & diuitem mendacē: & senem
 fatuum & insensatū. ¶ Quæ in iuuentute 5
 tua non congregasti, quomodo in sene-
 ctute tua inuenies? ¶ Quâ speciosum cani- 6
 tici iudiciū, & presbyteris cognoscere con-
 silium? ¶ Quàm speciosa veteranis sapien- 7
 tia, & gloriosus intellectus, & consilium?
 ¶ Corona senum multa peritia: & gloria il- 8
 lorum timor Dei. ¶ Nouem insuspiciabilia 9
 cordis magnificauit, & decimum dicam in
 lingua hominibus. ¶ Homo qui incunda- 10
 tur in filiis, viuens & videns subuersionē B
 inimicorum suorum. ¶ Beatus qui habitat 11
 cum muliere sensata, ¶ & qui lingua sua
 non est lapsus, & qui non seruitit indignis
 se. ¶ Beatus qui inuenit amicum verum, & 12
 qui enarrat iusticiā auri audienti. ¶ Quàm 13
 magnus qui inuenit sapientiam & scien-
 tiam? sed non est super timentem Domi-
 num. ¶ timor Dei super omnia se superpo- 14
 suit. ¶ Beatus homo, cui donatum est ha- 15
 bere timorem Dei: qui tenet illum, cui af-
 similabitur? ¶ Timor Dei initium dilectio- 16
 nis eius: fidei autē initium agglutinandum
 est ei: ¶ Omnis plaga tristitia cordis est: & 17
 omnis malitia nequitia mulieris. ¶ Et om- 18
 nem plagam, & non plagam videbis cor- C
 dis.

Isf. 26. a. 1.

Sup. 14. a. 1.

Eccl. 10.

Lec. 3. a. 2.

- 19 dis: ¶ & omnem nequitiam & non nequi-
 20 tiam mulieris. ¶ & omnem obductum, &
 21 non obductum odientium: ¶ & omnem
 vindictam, & non vindictam inimicorū.
 22 ¶ Non est caput nequius super caput co-
 23 lubri: ¶ & non est ira super iram mulieris.
 ¶ Commorari leoni & draconi placebit, *Pro. 22. c. 19.*
 quàm habitare cum muliere nequam.
 24 ¶ Nequitia mulieris immutat faciem eius:
 & obcæcabit vultum suum tanquam vr-
 sus: & quasi saccum ostendet in medio
 25 proximorum eius. ¶ Ingemuit vir eius, &
 26 audiens suspirauit modicum. ¶ Breuis om-
 nis malitia super malitiam mulieris, fors
 27 peccatorum cadat super illam. ¶ Sicut af-
 census arenosus in pedibus veterani, sic
 28 mulier linguata homini quieto. ¶ Ne re-
 spicias in mulieris speciem, & non concu-
 29 piscas mulierem in specie. ¶ Mulieris ira, &
 30 irreuerentia, & confusio magna. ¶ Mulier
 si primatū habeat, contraria est viro suo.
 31 ¶ Cor humile, & facies tristis, & plaga mor-
 32 tis mulier nequā. ¶ Manus debiles, & genua
 dissoluta, mulier quę non beatificat virum
 33 suum. ¶ A muliere initium factum est *Gen. 3. c. 6.*
 peccati, & per illam omnes morimur.
 34 ¶ Non des aquę tuę exitum, nec modi-
 cum: nec mulieri nequam veniam pro-
 35 deundi. ¶ Si non ambulauerit ad manum
 tuam, confundet te in conspectu inimico-
 36 rum. ¶ A carnibus tuis abscinde illam, ne
 semper te abutatur.

Sap. 25. b. II. **M**ulieris bonæ beatus vir : numerus **A**
 Menim annorum illorum duplex.
 ¶ Mulier fortis oblectat virum suum, & **2**
 annos vitæ illius in pace implebit. ¶ Pars **3**
 bona, mulier bona, in parte bona timen-
 tium Deum, dabitur viro pro factis bo-
 nis : ¶ Diuitis autem, & pauperis cor bo- **4**
 num in omni tempore vultus illorum, hi-
 laris. ¶ A tribus timuit cor meum, & in **5**
 quarto facies mea metuit. ¶ Delaturam **6**
 ciuitatis, & collectionem populi, ¶ & ca- **7**
 lumniam mendacem super mortem om-
 nia graua. ¶ Dolor cordis & luctus, mulier **8**
 zelotypa, ¶ In muliere "zelotypa" flagellum **9**
 linguæ, omnibus communicās, ¶ Sicut bo- **10**
 um iugum quod mouetur, ita & mulier
 nequam: qui tenet illam, quasi qui appre-
 hendit scorpionem. ¶ Mulier ebriosa ira **11**
 magna: & contumelia, & turpitude illius **B**
 non tegetur. ¶ Fornicatio mulieris in extol **12**
 lentia oculorum, & in palpebris illius ag-
 noscetur. ¶ In filia non auertente se, firma **13**
 custodiam, ne inuēta occasione vtatur se.
 ¶ Ab omni irreuerentia oculis caue, & ne **14**
 mireris si te neglexerit. ¶ sicut viator sitiens **15**
 ad fontē os aperiet, & ab omni aqua pro-
 xima bibet, & cōtra omnem palū sedebit,
 & contra omnem sagittam aperiet phare-
 tram, donec deficiat. ¶ Gratia mulieris se- **16**
 dulæ delectabit virum suum, & ossa illius **C**
 impinguabit. ¶ Disciplina illius datum Dei **17**
 est. ¶ Mulier sensata & tacita, non est im- **18**
 mutatio eruditæ animæ, ¶ Gratia super **19**
 gra-

insideli 6.

Ref. 42. b. II.

20 gratiam mulier sancta, & pudorata. ¶ Om-
 nis autem ponderatio non est digna con-
 21 tinentis animæ. ¶ Sicut sol oriens mundo
 in altissimis Dei, sic mulieris bonæ species
 22 in ornamentum domus eius. ¶ Lucerna
 splendens super candelabrum sanctum, &
 23 species faciei super ætatem stabilem. ¶ Co-
 D lumnæ aureæ super bases argenteas, &
 pedes firmi super plantas stabilis mulieris.
 24 ¶ Fundamenta æterna super petram soli-
 dam, & mandata Dei in corde mulieris
 25 sanctæ. ¶ In duobus contristatum est cor
 meum, & in tertio iracundia mihi adue-
 26 nit, ¶ Vir bellator deficiens per inopiam:
 27 & vir sensatus contemptus: ¶ & qui trans-
 greditur à iustitia ad peccatum, Deus pa-
 28 ravit eum ad romphæam. ¶ Duæ species
 difficiles & periculosæ mihi apparuerunt:
 Difficile exiit negotians à negligentia,
 & non iustificabitur caupo à peccatis la-
 biorum.

CAP. XXVII.

A P R O P T E R inopiam multi deliquerunt: &
 qui quærit locupletari, auertit oculum
 2 suum. ¶ Sicut in medio compaginis lapi-
 dum palus figitur: sic & inter medium
 venditionis & emptionis angustiabitur
 3 peccatis. ¶ Conteretur cum delinquente
 4 delictum. ¶ Si non in timore Domini te-
 nueris te instanter, citò subuertetur do-
 5 mus tua. ¶ Sicut in percussura cribri rema-
 nebit pulvis: sic aporia hominis in cogita-
 6 tu illius. ¶ Vasa figuli probat fornax, & ho-
 7 mines iustos tentatio tribulationis. ¶ Si-

1. Tim. 6. 6. 9.

Prov. 27. r. 21,

Mat. 7. b. 15.

cut

cut rusticatio de ligno ostendit fructum
 illius: sic verbum ex cogitatu cordis homi-
 nis. ¶ Ante sermonem non laudes virum: 8
 hæc enim tentatio est hominum. ¶ Si se- 9
 quaris iustitiam apprehendes illam: & in-
 dues quasi podêrem honoris, & inhabita-
 bis cū ea: & proteget te in sempiternum,
 & in die agnitionis inuenies firmamen-
 tum. ¶ Volatilia ad sibi similia conueniūt, 10
 & veritas ad eos qui operantur illam re-
 uertetur. ¶ Leo venationi insidiatur sem- 11
 per, sic peccata operantibus iniquitates. R
 ¶ Homo sanctus in sapientia manet sicut 12
 sol: nā stultus sicut luna mutatur. ¶ In me- 13
 dio insensatorum serua verbum tempori:
 in medio autē cogitantium assiduus esto.
 ¶ Narratio peccantiū odiosa, & risus illo- 14
 rum in delictis peccati. ¶ Loquela multum 15
 iurans, horripilationem capiti statuet, &
 irreuerentiā ipsius obthuratio aurium.
 ¶ Effusio sanguinis in rixa superborum, & 16
 maledictio illorum auditus grauis. ¶ Qui 17
 denudat arcana amici, fidem perdit, & nō C
 inueniet amicum ad animum suum. ¶ Di- 18
 lige proximū, & coniungere fide cum illo.
 ¶ Quod si denudaueris absconsa illius, nō 19
 persequêris post eum. ¶ Sicut enim homo 20
 qui perdit amicū suum: sic & qui perdit a-
 micitiā proximi sui. ¶ Et sicut qui dimittit 21
 auē de manu sua: sic dereliquisti proximū
 tuum, & non eū capies. ¶ non illum sequa- 22
 ris, quoniā longè abest, effugit enim quasi
 caprea de laqueo, quoniam vulnerata est
 anima eius. ¶ yltrā eum non poteris colli- 23

Sup. 13. c. 19.

Sup. 23. b. 11.

Sup. 19. b. 10.

22. d. 27.

24 gare, & maledicti est concordatio. ¶ denu-
 dare autem amici mysteria, desperatio est
 25 animæ infœlicis. ¶ Annuens oculo fabri- *Pro. 10. b. 100*
 26 cat iniqua, & nemo eum abiiciet: ¶ in con-
 D spectu oculorum tuorum conculcabit os
 suum, & super sermones tuos admirabi-
 tur. Nouissimè autè peruertet os suum, &
 27 in verbis tuis dabit scandalū. ¶ Multa audi-
 ui, & non coæquavi ei, & Dominus odiet
 28 illum. ¶ Qui in altū mittit lapidem, super
 caput eius cadet: & plaga dolosa-dolosi
 29 diuidet vulnera. ¶ Et qui foueā fodit, in-
 cidet in eam: & qui statuit lapidē proximo
 offendet in eo: & qui laqueum alii ponit,
 30 peribit in illo. ¶ Facienti nequissimum con-
 siliū, super ipsum deuoluetur, & non a-
 31 gnoscet vnde adueniat illi. ¶ Illusio & im-
 properium superborum, & vindicta sicut
 32 leo insidiabitur illi. ¶ Laqueo peribunt qui
 oblectantur casu iustorum: dolor autem
 33 consumet illos antequam moriātur. ¶ Ira
 & furor vtraque execrabilia sunt, & vir
 peccator continens erit illorum.

CAP. XXVIII.

A ¶ Vi vindicari vult, à Domino inue-
 1 niet vindictam, & peccata illius ser-
 2 uans seruabit. ¶ Relinque proxi-
 mo tuo nocenti te: & tunc deprecanti tibi
 3 peccata soluentur, ¶ Homo homini reser-
 4 uat iram, & à Deo quærit medelam. ¶ In
 hominē similem sibi non habet misericor-
 5 diam: & de peccatis suis deprecatur? ¶ Ipse
 dum caro sit, reseruat iram: & propitia-
 tionem petit à Deo: quis exorabit pro de-

*Deu. 32. c. 35.**Mat. 6. b. 140.**Mar. 11. c. 25.**Ro. 12. d. 29.*

licetis illius? Memento nouissimorum, & 6
 desine inimicari. Tabitudo enim & mors 7
 imminent in mandatis eius. Memorare 8
 timorem Dei, & non irascaris proximo. B
 Memorare testamentum altissimi, & de- 9
 spice ignorantiam proximi. Abstine te à 10
 lite, & minues peccata. homo enim ira- 11
 cundus incendit litem, & vir peccator tur-
 babit amicos, & in medio pacem habenti-
 um immittet inimicitiam. ¶ Secundum e- 12
 nim ligna syluæ, sic ignis exardescit: & se-
 cundum virtutem hominis, sic iracundia il-
 lius erit, & secundum substantiam suam
 exaltabit iram suam. Certamen festina- 13
 rum incendit ignem: & lis festinans effun-
 dit sanguinem: & lingua testificans addu-
 cit mortem. Si sufflaueris, quasi ignis ex- 14
 ardebit: & si expueris super illam, extingue-
 tur: vtraque ex ore proficiscuntur. Sufur 15
 ro & bilinguis maledictus: multos enim C
 turbauit pacem habentes. Lingua tertia 16
 multos commouit, & disperfit illos de gen-
 te in gentem: ciuitates muratas diuitum 17
 destruxit, & domos magnatorum effodit.
 Virtutes populorum concidit, & gentes 18
 fortes dissoluit. Lingua tertia mulieres vi- 19
 ratas eiecit, & priuauit illas laboribus suis.
 qui respicit illam non habebit requiem, 20
 nec habebit amicum in quo requiescat.
 Flagelli plaga liuorem facit: plaga autem 21
 linguæ comminuet ossa. Multi ceciderunt 22
 in ore gladii, sed non sic quasi qui interie-
 runt per linguam suam. Beatus qui tectus 23
 est à lingua nequâ, qui in iracundiam illius
 non

non tranſiuit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non eſt ligatus:
 24 [?]iugum enim illius, iugum ferreum eſt: &
 25 vinculū illius, vinculum æreum eſt. [?]Mors
 D illius, mors nequiſſima: & utilis potius in-
 26 feris, quàm illa. [?]Perſeuerantia illius non
 permanebit, ſed obtinebit vias iniuſtorū:
 & in flamma ſua non comburet iuſtos.
 27 [?]Qui relinquunt Deum, incident in illā,
 & exardebit in illis, & non extinguetur, &
 immittetur in illos quaſi leo, & quaſi par-
 28 dus lædet illos. [?]Sepi aures tuas ſpinis, &
 linguam nequam noli audire, & ori tuo
 29 facito oſtia, & ſeras auribus tuis. [?]Au-
 rum tuum & argentum tuum conſla, &
 verbis tuis facito ſtatēram, & frenos ori
 30 tuo rectos: [?]& attende ne fortè labaris in
 lingua, & cadas in conſpectu inimicorum
 inſidiantium tibi, & ſit caſus tuus inſana-
 bilis in mortem.

CAP. XXIX.

A **Q**ui facit miſericordiam, foeneratur
 proximo ſuo: & qui præualeat manu,
 2 mādata ſeruat. [?]Foenerare pro-
 ximo tuo in tempore neceſſitatis illius, &
 iterum redde proximo in tempore ſuo.
 3 [?]Confirma verbū, & fideliter age cum illo,
 & omni tempore inuenies quod tibi ne-
 4 ceſſarium eſt. [?]Multi quaſi inuentionem
 æſtimauerunt foenus, & præſtiterunt mo-
 5 leſtiam his qui ſe adiuuerunt. [?]Donec ac-
 6 cipiant, oſculantur manus dantis, & in pro-
 miſſionibus humiliant vocem ſuā. [?]Et in
 tempore redditionis poſtulabit tempus,

& loquetur verba tædii & murmuratio-
 num, & tempus causabitur. ¶ Si autem po-
 tuerit reddere, "aduersabitur, solidi' vix red-
 det dimidium, & computabit illud quasi
 inuentionem. ¶ sin autem, fraudabit illum
 pecunia sua, & possidebit illum inimicum
 gratis, ¶ & conuitia & maledicta reddet il-
 li, & pro honore & beneficio reddet illi cō-
 tumeliā. ¶ Multi non causa nequitæ non
 scenerati sunt, sed fraudari gratis timue-
 runt. ¶ Veruntamen super humilē animo
 fortior esto, & pro eleemosyna nō trahas
 illum. ¶ Propter mandatū assume paupe-
 rem: & propter inopiam eius ne dinittas
 eum vacuum. ¶ Perde pecuniam propter
 fratrem & amicū tuum: & non abscondas
 illā sub lapide in perditionē. ¶ Pone the-
 saurum tuum in præceptis Altissimi, &
 proderit tibi magis quàm aurum. ¶ Con-
 clude eleemosynam in "corde' pauperis, &
 hæc pro te exorabit ab omni malo. ¶ Elee-
 mosyna viri quasi sacculus cum ipso, &
 gratiā hominis quasi pupillā conseruabit:
 ¶ & postea resurget, & retribuet illis retri-
 butionē vniciq; in caput illorum. ¶ Su-
 per scutū potentis, & super lanceam, ad-
 uersus inimicū tuum pugnabit. ¶ Vir bo-
 nus fidē facit proximo suo: & qui perdidit
 confusionem, derelinquet sibi. ¶ Gra-
 tiā fideiussoris ne obliuiscaris: dedit enim
 pro te animam suam. ¶ Repromissorē fu-
 git peccator & immundus. ¶ Bona repro-
 missoris sibi adscribit peccator: & ingratus
 sensu derelinquet liberantem se. ¶ Vir re-

"aduersatus
 solidè 8.

Job. 4. b. 10.

"fina.
 Sap. 17. c. 12.

promittit de proximo suo : & cūm perdidit reuerentiam , derelinquetur ab eo.

24 ¶ Repromissio nequissima multos perdidit dirigentes, & commouit illos quasi flu-

25 ctus maris. ¶ Viros potētes gyrans migrare fecit, & vagati sunt in gentibus alienis.

26 ¶ Peccator transgrediens mandatū Domini, incidet in promissionem nequā, & qui conatur multa agere, incidet in iudicium.

27 ¶ Recupera proximū secundū virtutem tuam, & attende tibi ne incidas. ¶ Initiū *Infr. 39. c. 32.*

D vitæ hominis, aqua & panis & vestimentum, & domus protegens turpitudinem.

29 ¶ Melior est victus pauperis sub tegmine asserum, quā epulæ splendidæ in pere-

30 grè sine domicilio. ¶ Minimū pro magno placeat tibi, & impropriū peregrinatio-

31 nis non audies. ¶ Vita nequam hospitādī de domo in domum: & vbi hospitabitur,

32 nō fiducialiter aget, nec aperiet os. ¶ Hospitabitur, & pascet, & potabit ingratos, &

33 ad hæc amara audiet. ¶ Transi hospes, & orna mensam, & quæ in manu habes, ci-

34 ba cæteros. ¶ Exi à facie honoris amicorū meorum: necessitudine domus meæ hos-

35 pitio mihi factus est frater. ¶ Grauiā hæc homini habenti sensum, Correptio domus, & impropriū foeneratoris.

CAP. XXX.

A **Q**ui diligit filium suū, assiduatur illi flagella, vt lætetur in nouissimo suo, & *Pro. 13. d. 24. 23. b. 13.* non palpet proximorū ostia.

2 ¶ Qui docet filiū suum, laudabitur in illo, & in medio domesticorū in illo gloriabitur.

Deut. 6. 6. 7. tur. ¶ Qui docet filiū suum, in zelum mit- 3
 tit inimicum, & in medio amicorum glo-
 riabitur in illo. ¶ Mortuus est pater eius, & 4
 quasi non est mortuus: similem enim reli-
 quit sibi post se. ¶ In vita sua vidit, & læta- 5
 tus est in illo: in obitu suo non est contri-
 status, nec confusus est coram inimicis.
 ¶ Reliquit enim defensorem domus contra 6
 inimicos, & amicis reddentem gratiā. ¶ Pro 7
 animabus filiorū colligabit vulnera sua,
 & super omnem vocē turbabuntur visce-
 ra eius. ¶ Equus indomitus euadit durus, 8
 & filius remissus euadet præceps. ¶ Læta 9
 filium, & pauētem te faciet: lude cum eo,
 & contristabit te. ¶ Non corrideas illi: ne 10
 doleas, & in nouissimo obstupescant den- 11
 tes tui. ¶ Non des illi potestatem in iuuen- 12
 tute, & ne despicias cogitatus illius. ¶ Cur 12
 ua ceruicem eius in iuuētute, & tunde la-
 tera eius dum infans est: ne fortē induret,
 & non credat tibi, & erit tibi dolor ani-
 mæ. ¶ Doce filium tuū, & operare in illo, 13
 ne in turpitudinē illius offendas. ¶ Melior 14
 est pauper sanus, & fortis viribus, quàm
 diues imbecillis & flagellatus malitia. ¶ Sa- 15
 lus animæ in sanctitate iustitiæ, & melior C
 est omni auro & argento: & corpus vali-
 dum, quàm sensus immensus. ¶ Non est 16
 census super censum salutis corporis: &
 non est oblectamētum super cordis gau-
 dium. ¶ Melior est mors quàm vita ama- 17
 ra: & requies æterna, quàm languor per-
 seuerans. ¶ Bona abscondita in ore clauis, 18
 quasi appositiones epularum circumpo-
 sitæ

Supr. 7. e. 26.

19 sitæ sepulchro. ¶ Quid proderit libauio
 idolo? nec enim manducabit, nec odora-
 20 bitur. ¶ Sic qui effugatur à Domino, &
 21 portans mercedes iniquitatis. ¶ Vidēs ocu-
 lis, & ingemiscens, sicut spado complectēs
 22 virginē & suspirans. ¶ Tristitiam non des-
 D animæ tuæ, & non affligas temetipsum in
 23 consilio tuo. ¶ Iucunditas cordis, hæc est
 vita hominis, & thesaurus sine defectio-
 ne sanctitatis: & exultatio viri est longæ-
 24 uitas. ¶ Misere animæ tuæ placens Deo,
 & contine, & congrega cor tuum in san-
 ctitate eius: & tristitiā longè expelle à te.
 25 ¶ Multos enim occidit tristitia, & non est
 26 utilitas in illa. ¶ Zelus & iracūdia minuunt
 dies, & ante tempus senectam adducet co-
 27 gitatus. ¶ Splendidum cor, bonū in epulis
 est: epulæ enim illius diligenter fiunt.

Dan. 14. b. 6.

Pro. 12. d. 25.

15. b. 13. &

17. d. 22.

CAP. XXXI.

A **V**igilia honestatis tabefaciet carnes, &
 2 cogitatus illius aufert somnium. ¶ Co-
 gitatus præscientiæ auertit sensum, & in-
 firmitas grauis sobriam facit animam.

3 ¶ Laborauit diues in congregatione sub-
 stantiæ, & in requie sua replebitur bonis
 4 suis. ¶ Laborauit pauper in diminutione
 5 victus, & in fine inops fit. ¶ Qui aurum
 diligit, non iustificabitur: & qui insequi-
 tur consumptionem, replebitur ex ea.

6 ¶ Multi dati sunt in auri casus, & facta
 7 est in specie ipsius perditio illorum. ¶ Li-
 gnum offensionis est aurū sacrificatium.
 væ illis qui sectantur illud, & omnis im-
 8 prudēs deperiet in illo. ¶ Beatus diues qui

Supr. 8. a. 3.

inuentus est sine macula: & qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia & thesauris. ¶ Quis est hic, & laudabimus eum? fecit enim mirabilia in vita sua.

*¶ Qui
inuentus.*

¶ Quis probatus est in illo, & perfectus est, & erit illi gloria æterna? qui potuit transgredi, & nō est transgressus: & faceret mala, & nō fecit. ¶ ideo stabilita sunt bona illius in Domino, & eleemosynas illius enarrabit omnis Ecclesia sanctorū. ¶ Supra mensam magnā sedisti? non aperias super B illam faucē tuam prior. ¶ Nō dicas, si multa sunt quæ super illam sunt. ¶ Memento quoniam malus est oculus nequam. ¶ Nequius oculo quid creatū est? ideo ab omni facie sua lachrymabitur, cūm viderit. ¶ Ne extendas manum tuam prior, & inuidia contaminatus erubescas. ¶ Ne comprimaris in conuiuio. ¶ Intellige quæ sunt proximi tui ex teipso. ¶ Vtere quasi homo frugi his quæ tibi apponuntur, & non cū manducas multum, odio habearis. ¶ Cessa prior, causa disciplinæ: & noli nimius esse, ne fortè offendas. ¶ Et si in medio multorum sedisti, prior illis ne extendas manum tuā: nec prior poscas bibere. ¶ Quàm sufficiens est homini erudito vinum exiguū, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non senties dolorē. ¶ Vigilia & cholera, & tortura viro infrunito: ¶ somnus sanitatis in homine parco. dormiet vsque in manē, & anima illius cum ipso delectabitur. ¶ Et si coactus fueris in edendo multum, surge è medio, & vome: & refrigera-

bit te, & nō adduces corpori tuo infirmi-
 26 tatem. ¶ Audi me fili, & ne spernas me: &
 27 in nouissimo inuenies verba mea. ¶ In om-
 nibus operibus tuis esto velox, & omnis
 28 infirmitas non occurret tibi. ¶ Splendi- *Pro. 22. 6. 9.*
 dum in panibus benedicent labia multo-
 rum, & testimonium veritatis illius fidele.
 29 ¶ In nequissimo pane murmurabit ciui-
 tas, & testimonium nequitie illius verum
 30 est. ¶ Diligentes in vino noli prouocare:
 31 multos enim exterminauit vinum. ¶ Ignis
 D probat ferrum durum: sic vinum corda
 superborum arguet in ebrietate pota-
 32 tum. ¶ Aequa vita hominibus, vinum in
 sobrietate: si bibas illud moderatè, eris so-
 33 brius. ¶ Quæ vita est quæ minuitur vino? *Psal. 103. 4. 15*
 34 ¶ Quid defraudat vitam? Mors. ¶ Vinum *Pro. 31. 6. 4.*
 35 in iucunditatem creatum est, & non in
 36 ebrietatem ab initio. ¶ Exultatio animæ
 37 & cordis vinum moderatè potatum. ¶ Sa-
 nitas est animæ & corpori sobrius potus.
 38 ¶ Vinum multum potatum, irritationem,
 39 & iram, & ruinas multas facit. ¶ Amari-
 tudo animæ vinum multum potatum.
 40 ¶ Ebrietatis animositas, imprudentis of-
 fensio, minorans virtutem, & faciens vul-
 41 nera. ¶ In conuiuio vini non arguas pro-
 ximum: & non despicias eum in iucundi-
 42 tate illius: ¶ verba impropertii non dicas
 illi, & non premas illum in repetendo.

CAP. XXXII.

A R Ectorem te posuerunt? noli extolli: e-
 2 sto in illis quasi vnus ex ipsis. ¶ Curam
 illorum habe, & sic considera, & omni cu-

ra tua explicita recumbe: ¶ vt læteris pro- 3
 pter illos, & ornamentum gratiæ accipias
 coronam & dignationem cōsequaris cor-
 rogationis. ¶ Loquere maior natu, decet 4
 enim te. ¶ primum verbum diligenti scien- 5
 tiam, & non impediās musicam. ¶ Vbi au- 6
 ditus non est, non effundas sermonem, &
 importunè noli extolli in sapientia tua.
 ¶ Gemmula carbunculi in ornamento au- 7
 ri, & comparatio musicorum in conuiuio
 vini. ¶ Sicut in fabricatione auri signum 8
 est smaragdi: sic numerus musicorum in B
 iucundo & moderato vino. ¶ Audi tacens, 9
 & pro reuerētia accedet tibi bona gratia.
 ¶ Adolescens loquere in tua causa vix. ¶ Si 10
 bis interrogatus fueris, habeat caput re- 11
 sponsum tuum. ¶ In multis esto quasi in- 12
 sciens, & audi tacēs simul & quærens. ¶ In 13
 medio magnatorū* non præsumas, & vbi
 sunt senes, non multum loquaris. ¶ Ante 14
 grandinē præibit coruscatio; & ante vere-
 cundiam præibit gratia, & pro reuerentia
 accedet tibi bona gratia. ¶ Et hora surgen- 15
 di nō te trices: præcurre autē prior in do- C
 mum tuā, & illic auocare, & illuc lude, ¶ & 16
 age conceptiones tuas, & nō in delictis &
 verbo superbo. ¶ Et super his omnibus be- 17
 nedicto Dominū qui fecit te, & inebrian-
 tem te ab omnibus bonis suis. ¶ Qui timet 18
 Dominum, excipiet doctrinā eius: & qui
 vigilauerint ad illū, inuenient benedictio-
 nem. ¶ Qui quærit legē, replebitur ab ea: 19
 & qui infidiosè agit, scandalizabitur ab ea.
 ¶ Qui timent Dominum, inuenient iudi- 20
 cium

Eccl. 3. b. 7.
 Sap. 20. a. 7.

Heb 32. a. 6.
 *loqui

21 ciū iustum, & iustitias quasi lumen accen-
 dent. ¶ Peccator homo vitabit correptionē,
 22 & secundum voluntatē suam inueniet
 D comparationē. ¶ Vir consilii non disperdet
 23 intelligentiam, alienus & superbus non
 pertimescet timorem, ¶ etiam postquam
 fecit cum eo sine consilio, & suis insecta-
 24 tionibus arguetur. ¶ Fili, sine consilio nihil
 25 facias, & post factum non poenitebis. ¶ In
 via ruinæ non eas, & non offendes in la-
 pides, nec credas te viæ laboriosæ, ne po-
 26 nas animæ tuæ scandalum. ¶ Et à filiis tuis
 27 caue, & à domesticis tuis attende. ¶ In om-
 ni opere tuo crede ex fide animæ tuæ: hoc
 28 est enim conseruatio mādatorum. ¶ Qui
 credit Deo, attendit mandatis: & qui con-
 fidit in illo, non minorabitur.

CAP. XXXIII.

A Timenti Dominum non occurrēt ma-
 la, sed in tentatione Deus illum con-
 2 seruabit, & liberabit à malis. ¶ Sapiēs non
 odit mādata & iustitias, & non illudetur
 3 quasi in procella nauis. ¶ Homo sensatus
 4 credit legi Dei, & lex illi fidelis. ¶ Qui in-
 terrogationē manifestat, parabit verbū,
 & sic deprecatus exaudietur, & conserua-
 5 bit disciplinā, & tunc respondebit. ¶ Præ- *Sup. 21. b. 17*
 cordia fatui quasi rota carri: & quasi axis
 6 versatilis cogitatus illius. ¶ Equus emissar-
 rius, sic & amicus subsannator, sub omni
 7 suprasedente hinnit. ¶ Quare dies diem su-
 perat, & iterū lux lucem, & annus annum
 8 à sole? ¶ A Domini scientia separati sunt
 9 facti sole, & præceptum custodiente. ¶ Et

immutauit tempora, & dies festos ipsorum,
 & in illis dies festos celebrauerunt ad ho-
 ram. ⁷ Ex ipsis exaltauit & magnificauit
Gen. 2. d. 7. DEVS, & ex ipsis posuit in numerum B
 dierum, & omnes homines de solo, & ex
 terra vnde creatus est Adam. ⁸ In multi-
 tudine disciplinæ Domini separauit eos,
 & immutauit vias eorum. ⁹ Ex ipsis bene-
 dixit, & exaltauit: & ex ipsis sanctificauit,
 & ad se applicauit: & ipsis maledixit & hu-
 miliauit, & conuertit illos à separatione
Rom. 9. c. 22. ipsorum. ¹⁰ ¶ Quasi lutum figuli in manu
 ipsius, plasmare illud & disponere. ¹¹ Om-
 nes viæ eius secundum dispositionem eius:
 sic homo in manu illius qui se fecit, & red-
 det illi secundum iudicium suum. ¹² Con-
 tra malum bonum est, & contra mortem vi-
 ta: sic & contra virum iustum peccator. Et
 sic intueri in omnia opera Altissimi. Duo
 contra duo, & vnum contra vnum. ¹³ Et
 ego nouissimus euigilaui, & quasi qui col-
 ligit acinos post vindemiatores. ¹⁴ In be-
 nedictione Dei & ipse speraui: & quasi C
Isa. 24. d. 47. qui vindemiat, repleui torcular. ¹⁵ ¶ Respi-
 cite quoniam non mihi soli laboraui, sed
 omnibus exquirentibus disciplinam. ¹⁶ Audi-
 te me magnati, & omnes populi, & recto-
 res Ecclesiæ auribus percipite. ¹⁷ Filio &
 mulieri, fratri & amico non des potestatem
 super te in vita tua: & non dederis alii pos-
 sessionem tuam: ne forte poeniteat te, &
 deprecaris pro illis. ¹⁸ Dum adhuc superes
 & aspiras, non immutabit te omnis caro.
¹⁹ Melius est enim vt filii tui te rogent, quã
 te

23 te respicere in manus filiorum tuorum. [¶] In
 omnibus operibus tuis præcellens esto.
 24 [¶] Ne dederis maculam in gloriam tuam.
 In die consummationis dierum vitæ tuæ, &
 D in tempore exitus tui distribue hæreditatē
 25 tuam. [¶] Cibaria, & virga, & onus asino: pa-
 26 nis, & disciplina, & opus seruo. [¶] Opera-
 tur in disciplina, & quærit requiescere: la-
 27 xa manus illi, & quærit libertatē. [¶] Iugum
 & lorum curuāt collū durum, & seruum
 28 inclināt operationes assiduæ. [¶] Seruo ma-
 leuolo tortura & cōpedes, mitte illum in
 29 operationem, ne vacet: [¶] multā enim ma-
 30 litiam docuit otiositas. [¶] In opera consti-
 tue eum: sic enim condecet illum. Quod
 si non obaudierit, curua illum compedi-
 bus, & non amplifies super omnem car-
 nem. Verūm sine iudicio nihil facias gra-
 31 ue. [¶] Si est tibi seruus*, sit tibi quasi ani- *Sup. 7. c. 25.*
 ma tua: quasi fratrem sic eum tracta: quo- ** fidelis*
 niam in sanguine animæ cōparasti illum.
 32 [¶] Si læseris eum iniustè, in fugam conuer-
 33 tetur: [¶] & si extollens discesserit: quē quæ-
 ras, & in qua via quæras illum, nescis.

CAP. XXXIII.

A Vana spes, & mendaciū viro insensa-
 to: & somnia extollunt imprudētes.

2 [¶] Quasi qui apprehendit umbram, & per-
 sequitur ventum: sic & qui attendit ad vi-
 3 sa mendacia. [¶] hoc secundū hoc visio som-
 niorum. Ante faciem hominis similitu-
 4 do-alterius hominis. [¶] Ab intmūdo quid *- .6.*
 mundabitur? & à mendace quid verū di-
 5 scetur? [¶] Diuinationo erroris & auguria men-

dacia, & somnia malefacientium, vanitas est. ¶ Et sicut parturientis, cor tuum phantasias patitur, nisi ab Altissimo fuerit emissã visitatio, ne dederis in illis cor tuũ: ¶ multos enim errare fecerunt somnia, & exciderunt sperantes in illis. ¶ Sine mendacio consummabitur verbum legis, & sapientia in ore fidelis cõplanabitur. ¶ Qui non est tentatus, quid scit? Vir in multis expertus, cogitabit multa: & qui multa didicit, enarrabit intellectum. ¶ Qui nõ est expertus, pauca recognoscit: qui autem in multis factus est, multiplicat malitiam.

¶.7. ¶ Qui tentatus non est, qualia scit? qui implanatus est, abundabit nequitia.

¶ Multa vidi enarrando, & plurimas verborum consuetudines. ¶ Aliquoties vsque ad mortem periclitatus sum horum causa, & liberatus sum gratia Dei. ¶ Spiritus timentium Deum quæritur, & in respectu illius benedicetur. ¶ Spes enim illorum in salutem illos, & oculi Dei in diligentes se.

¶ Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & nõ pauebit: quoniam ipse est spes eius.

¶ Timentis Dominũ beata est anima eius.

¶ Ad quem respicit, & quis est fortitudo eius?

Psal. 32. d. 18 ¶ Oculi Domini super timẽtes eum,

protector potentia, firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani, ¶ deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animã, & illuminans oculos, dans sanitatẽ, & vitam & benedictionem.

Pro. 21. d. 27. ¶ Immolãtis ex iniquo oblatio est maculata, & nõ sunt beneplacitæ sub-

san.

22 sanationes iniustorum. ⁹ Dominus solus
 sustinentibus se in via veritatis & iustitię.
 23 ⁹ **¶** Dona iniquorū non probat Altissimus, *Prou. 15. 6. 8.*
 nec respicit in oblationes iniquorum: nec
 in multitudine sacrificiorū eorum propi-
 24 tiabitur peccatis. ⁹ Qui offert sacrificium
 ex substantia pauperū, quasi qui victimat
 25 filium in cōspectu patris sui. ⁹ Panis egen-
 dum, vita pauperum est: qui defraudat il-
 26 lum, homo sanguinis est. ⁹ Qui aufert in
 sudore panē, quasi qui occidit proximum
 27 suum. ⁹ **¶** Qui effundit sanguinem, & qui *Leu. 19. c. 13.*
 28 fraudē facit mercenario, fratres sunt. ⁹ *Sup. 1. c. 22.*
 Vnus ædificās, & vnus destruens: quid pro-
 29 dest illis nisi labor? ⁹ Vnus orans, & vnus
 maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?
 30 ⁹ Qui baptizatur à mortuo, & iterū tan-
 31 git eū, quid proficit lauatio illius? ⁹ sic ho-
 mo qui ieiunat in peccatis suis: & iterum
 eadem faciens, quid proficit humiliando
 se? orationem illius quis exaudiet?

CAP. XXXV.

A **Q**ui cōseruat 'legem', multiplicat ora- *A verbum 12.*
 2 tionem. ⁹ **¶** Sacrificiū salutare est at- *1. Re. 15. c. 22*
 tendere mandatis, & discedere *Iere. 7. d. 3.*
 3 ab omni iniquitate: ⁹ - & propitiationem
 litare sacrificiis super iniustitias', & depre- *- 3.*
 catio pro peccatis recedere ab iniustitia.
 4 ⁹ Retribuet gratiā qui offert simulaginem:
 & qui facit misericordiā, offert sacrificiū.
 5 ⁹ Beneplacitum est Domino recedere ab
 iniquitate: - & deprecatio pro peccatis re- *- 6.*
 6 cedere ab iniustitia'. ⁹ **¶** Nō apparebis an- *Exo. 23. b. 15.*
 7 te cōspectū Domini vacuus. ⁹ Hęc enim *Ec. 34. c. 22.*
Deu. 16. d. 16

omnia propter mandatū Dei fiunt. ¶ Ob-
latio iusti impinguat altare, & odor sua-
uitatis est in conspectu Altissimi. ¶ Sacri-
cium iusti acceptum est, & memoriā eius
non obliuiscetur Dominus. ¶ Bono ani-
mo gloriam redde Deo: & non minuas
primitias manuum tuarū. ¶ In omni da-
to hilarem fac vultum tuum, & in exul-
tatione sanctifica decimas tuas. ¶ Da al-
tissimo secundum datum eius, & in bono
oculo adinventionē facito manuum tua-
rum: ¶ quoniam Dominus retribuens est,
& septies tantum reddet tibi. ¶ Noli of-
ferre munera praua, non enim suscipiet il-
la. ¶ Et noli inspicere sacrificiū iniustum,
quoniam Dominus iudex est, & non est
apud illum gloria personæ. ¶ Non acci-
piet Dominus personam in pauperem, &
deprecationem læsi exaudiet. ¶ Non despi-
ciet preces pupilli: nec viduam, si effundat
loquelā gemitus. ¶ Nonne lachrymæ vi-
duæ ad maxillam descendunt, & exclama-
tio eius super deducentem eas: ¶ A maxil-
la enim ascendunt vsque ad cælū, & Do-
minus exauditor delectabitur in illis.
¶ Qui adorat Deum in oblectatione, susci-
pietur: & deprecatio illius vsque ad nu-
bes propinquabit. ¶ Oratio humiliantis se,
nubes penetrabit: & donec propinquet,
non cōsolabitur: & nō discedet donec Al-
tissimus aspiciat. ¶ Et Dominus nō elon-
gabit, sed iudicabit iustos, & faciet iudici-
um: & Fortissimus non habebit in illis
patientiam, vt contribulet dorsum ipso-
rum.

23 rum: ⁊ Gentibus reddet vindictam, donec tollat plenitudinem superbiorum: &
 24 sceptrā iniquorum contribulet, ⁊ donec reddat hominibus secundū actus suos: & secundū opera Adæ, & secundū præ-
 25 sumptionem illius, ⁊ donec iudicet iudicium plebis suæ, & oblectabit iustos misericordia sua. ⁊ Speciosa misericordia Dei: in tē-
 26 pore tribulationis quasi nubes pluuiæ in tempore siccitatis.

CAP. XXXVI.

A **M**iserere nostri Deus omnium, & respice nos, & ostende nobis lucē misericordiarū tuarū, ⁊ immitte timorem tuum super gentes quę non exquisierunt te: vt cognoscant quia non est Deus nisi tu, vt enarrent magnalia tua. ⁊ Alleua manū tuā super Gentes alienas, vt videant potentiam tuā. ⁊ Sicut enim in conspectu eorum sanctificatus es in nobis, sic in conspectu nostro magnificaberis in eis. ⁊ vt cognoscāt te, sicut & nos cognouimus quoniam non est Deus præter te Domine.
 6 ⁊ Innoua signa, & immuta mirabilia, ⁊ Glorifica manū, & brachium dextrū. ⁊ Excita furorem, & effunde iram. ⁊ Extolle aduersarium, & afflige inimicum. ⁊ Festina tempus, & memento finis, vt enarrent mirabilia tua. ⁊ In ira flamme deuoretur qui saluatur: & qui pessimant plebem tuam, inueniant perditionem. ⁊ Contere caput principum, inimicorum dicentium. Non est alius præter nos. ⁊ Cōgrega omnes tribus Iacob: & cognoscant quia non est

Deus nisi tu, vt enarrent magnalia tua: &
 hæreditabis eos, sicut ab initio. ¹⁴ Misere-
 re plebi tuæ, super quam inuocatū est nomē
 tuum: & Israël, ¹⁵ quē coæquasti primoge-
 nito tuo. ¹⁶ Misere re ciuitati sanctificatio-
 nis tuæ Ierusalē, ciuitati requiei tuæ. ¹⁷ Re-
 ple Sion inenarrabilibus verbis tuis, & glo-
 ria tua populū tuum. ¹⁸ Da testimonium
 quia ab initio creaturæ tuæ sunt, & susci-
 ta preces quas loquuti sunt in no-
 mine tuo Prophetæ priores. ¹⁹ Da merce-
 dem sustinentibus te, vt Prophetæ tui fi-
 deles inueniantur: & exaudi orationes ser-
 uorum tuorum. ²⁰ Secundū benedictio-
 nem Aaron da populo tuo, & dirige nos
 in viam iustitiæ: & sciant omnes qui ha-
 bitant terram, quia tu es Deus cōspector
 seculorum. ²¹ Omnem escam manducabit
 venter, & est cibus cibo melior. ²² Fauces
 contingunt cibum ferē, & cor insensatum
 verba mendacia. ²³ Cor prauum dabit tri-
 stitiam, & homo peritus resistet illi. ²⁴ Om-
 nem masculinum excipiet mulier: & est fi-
 lia melior filia. ²⁵ Species mulieris exhila-
 rat faciem viri sui, & super omnem con-
 cupiscentiam hominis superducit deside-
 rium. ²⁶ Si est lingua curationis, est & mi-
 tigationis & misericordiæ: non est vir il-
 lius secundū filios hominū. ²⁷ Qui pos-
 sidet mulierem bonam, inchoat possessio-
 nem: adiutorium secundū illum est, &
 columna vt requies. ²⁸ Vbi non est sepes,
 diripietur possessio: & vbi non est mulier,
 ingemiscit egens. ²⁹ Cui credit, qui non ha-

bet nidum? Et defleſtens vbicunq; obſcurauerit, quaſi ſuccinctus latro exiliens de ciuitate in ciuitatem.

CAP. XXXVII.

A Omnis amicus dicet, Et ego amicitiam copulaui: ſed eſt amicus ſolo nomine amicus. Nonne triſtitia ineſt uſque ad mortem? ¶ Sodalis autem & amicus ad inimicitiam conuertentur. ¶ O præſumptio nequiſſima, unde creata eſt cooperire aridam malitia, & dolofitate illius? ¶ Sodalis amico coniucondatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis aduerſarius erit. ¶ Sodalis amico condolet cauſa ventris, & contra hoſtem accipiet ſcutum. ¶ Non obliuiſcaris amici tui in animo tuo, & non immemor ſis illius in operibus tuis. ¶ Noli cōſiliari cum ſocero tuo, & à zelantibus te abſconde conſilium. ¶ Omnis conſiliarius prodit conſilium, ſed eſt conſiliarius in ſemetipſo. ¶ A conſiliario ſerua animam tuam. prius ſcito quæſit illius neceſſitas: & ipſe enim amico ſuo cogitabit. ¶ ne fortè mittat ſudem in terram, & dicat tibi, Bona eſt via tua, & ſtet è contrario videre quid tibi eueniat. ¶ Cū viro irreligioſo tracta de ſanctitate, & cū iniuſto de iuſtitia, & cum muliere de his quæ æmulatur: cum timido de bello, cum negotiatore de traiectione, cum emptore de venditione, cum viro liuido de gratis agendis, ¶ cū impio de pietate, cum inhoneſto de honeſtate, cum operario a-

"ca 30

nuali de consummatione anni, cum ser-
 uo pigro de multa operatione. non atten-
 das his in omni consilio. ¶ Sed cum viro 15
 sancto assiduius esto, quemcunque cogno-
 ueris obseruentem timorē Dei, ¶ cuius ani- 16
 ma est secundum animā tuam: quicūque
 titubauerit in tenebris, non condolebit ti-
 bi. ¶ Et cor boni cōsiliī statue tecum: non 17
 est enim tibi aliud pluris illo. ¶ Anima viri 18
 sancti enuntiat aliquando vera, quā se- C
 ptē circumspectōres sedētes in excelsō ad
 speculandū. ¶ Et in his omnibus deprecā- 19
 re Altissimū, vt dirigat in veritate viā tuā.
 ¶ Ante omnia opera verbū verax præce- 20
 dat te, & ante omnem actum consilium
 stabile. ¶ Verbum nequā immutabit cor: 21
 -ex quo partes quatuor oriūtur, bonum
 & malū, vita & mors: & dominatrix illo-
 rum est assidua lingua. ¶ Vir peritus mul- 22
 tos erudiuit, & animæ suæ suavis est.
 ¶ Qui sophisticè loquitur, odibilis est: in 23
 omni re defraudabitur. ¶ non est enim illi 24
 data à Domino gratia: omni enim sapien-
 tia defraudatus est. ¶ Est sapiens, animæ 25
 suæ sapiens: & fructus sensus illius lauda-
 bilis. ¶ Vir sapiens plebem suam erudit, & 26
 fructus sensus illius fideles sunt. ¶ Vir sa- 27
 piens implebitur benedictionibus, & vi- D
 dentes illum laudabunt. ¶ Vita viri in nu- 28
 mero dierum: dies autē Israël innumera-
 biles sunt. ¶ Sapiens in populo hæredita- 29
 bit honorem, & nomen illius erit viuens
 in æternum. ¶ Fili, in vita tua tenta ani- 30
 mam tuam: & si fuerit nequā, non des illi

31 potestatem: ¶ non enim omnia omnibus
 expediunt, & non omni animæ omne ge-
 32 nus placet. ¶ Noli auidus esse in omni epu-
 latione, & non te effundas super omnem
 33 escā. ¶ in multis enim escis erit infirmitas,
 & auiditas appropinquabit vsque ad cho-
 34 leram. ¶ Propter crapulam multi obierūt:
 qui autem abstinens est, adiiciet vitam.

1. Cor. 6. 1. 20
 16. 2. 23.

CAP. XXXVIII.

A Honora medicum propter necessita-
 tem: etenim illū creauit Altissimus.

2 ¶ A Deo est enim omnis medela, & à rege
 3 accipiet donationem. ¶ Disciplina medici
 exaltabit caput illius, & in conspectu ma-
 4 gnatorū collaudabitur. ¶ Altissimus crea-
 uit de terra medicinā, & vir prudens non
 5 abhorrebit illam. ¶ Nonne à ligno indul-
 6 cata est aqua amara? ¶ Ad agnitionem ho-
 minum virtus illorum, & dedit homini-
 bus scientiam Altissimus, honorari in mi-
 7 rabilibus suis. ¶ In his curans mitigabit do-
 lorem, & vnguentarius faciet pigmenta
 suauitatis, & vnctiones conficiet sanitatis,
 8 non consummabuntur opera eius. ¶ Pax
 9 enim Dēi super faciem terrę. ¶ Fili, in tua
 infirmitate ne despicias teipsum, sed ora
 10 Dominum, & ipse curabit te. ¶ Auerte à
 delicto, & dirige manus, & ab omni deli-
 11 cto munda cor tuum. ¶ Da suauitatem &
 memoriam similaginis, & impingua obla-
 12 tionem, & da locū medico. ¶ etenim illum
 B Dominus creauit: & non discedat à te,
 13 quia opera eius sunt necessaria. ¶ Est enim
 tempus quando in manus illorum incur-

Exo. 15. 4. 25

Es. 38. 4. 3

ras: ipsi verò Dominū deprecabuntur, vt 14
 dirigat requiē eorum & sanitatē, propter
 conuersationem illorum. ¶ Qui delinquit 15
 in conspectu eius qui fecit eum, incidet in
Sup. 22. d. 10. manus medici. ¶ Fili, in mortuum pro- 16
 duc lachrymas, & quasi dira passus incipe
 plorare, & secundū iudicium contege
 corpus illius, & non despicias sepulturam
 illius. ¶ Propter delaturam autem amarē 17
 fer luctum illius vno die, & consolare pro
 pter tristitiam, ¶ & fac luctum secundū 18
 meritū eius vno die, vel duobus propter
Pro. 15. b. 13.
Ec. 17. d. 22. detractionem. ¶ A tristitia enim festinat 19
 mors, & cooperit virtutē, & tristitia cor-
 dis flectit ceruicē. ¶ In abductione perma- 20
 net tristitia: & substantia inopis secundū
 cor eius. ¶ Ne dederis in tristitia cor tuū, 21
 sed repelle eam à te: & memento nouis- C
 simorum, ¶ noli obliuisci. neque enim est 22
 conuersio, & huic nihil proderis, & teip-
 sum pessimabis. ¶ Memor esto iudicii mei: 23
 sic enim erit & tuum. mihi heri, & tibi ho-
2. Ec. 12. d. 21. die. ¶ In requie mortui requiescere fac 24
 memoriam eius, & cōsolare illum in exi-
 tu spiritus sui. ¶ Sapientiam scribe in tem- 25
 pore vacuitatis: & qui minoratur actu, sa-
 pientiam percipiet: quia sapientia replebi-
 tur. ¶ Qui tenet aratrum, & qui gloriatur 26
 in iaculo, stimulo boues agit, & cōuer-
 satur in operibus eorum, & enarratio e-
 ius in filiis taurorum. ¶ Cor suum dabit 27
 ad versandos sulcos, & vigilia eius in sa-
 gina vaccarum. ¶ Sic omnis faber & archi 28
 rectus qui noctem tanquam diem transi-

git, qui sculpsit signaculo sculptilia, & assiduitas eius variat picturam. cor suum dabit in similitudinem picture, & vigilia sua
 29 perficiet opus. ¶ Sic faber ferrarius sedens iuxta incudem, & considerans opus ferri. Vapor ignis vret carnes eius, & in calore
 30 re fornacis concertatur. ¶ Vox mallei in-
 D nouat aurem eius, & contra similitudinem
 31 vasis oculus eius. ¶ Cor suum dabit in consummationem operum, & vigilia
 32 sua ornabit imperfectionem. ¶ Sic figulus sedens ad opus suum, conuertens pedibus suis rotam, qui in solitudine positus est semper propter opus suum, & in-
 33 numera est omnis operatio eius. ¶ In brachio suo formabit lutum, & ante pedes
 34 suos curuabit virtutem suam. ¶ Cor suum dabit vt consummet linitionem, & vigilia
 35 sua mundabit fornacem. ¶ Omnes hi in manibus suis sperauerunt, & vnusquisque
 36 in arte sua sapiens est. ¶ sine his omnibus non ædificatur ciuitas. ¶ Et non inhabitabunt, nec inambulabunt, & in ecclesiam non transilient. ¶ Super sellam iudicis non sedebunt, & testamentum iudicii non intelligent, neque palam facient disciplinam & iudicium, & in parabolis
 39 non inuenientur: ¶ sed creaturam æui confirmabunt, & deprecatio illorū in operatione artis accommodantis animā suam, & conquirentes in lege Altissimi.

CAP. XXXIX.

A Sapientiam omnium antiquorū exquisit sapiens, & in Prophetis vacabit.

¶ Narrationē virorum nominatorū con- 2
 seruabit, & in versutias parabolarum si-
 mul introibit. ¶ Occulta prouerbiorū ex- 3
 quiret, & in absconditis parabolarū con-
 uersabitur. ¶ In medio magnatorum mi- 4
 nistrabit, & in conspectu præsidis appare-
 bit. ¶ In terram alienigenarum gentium 5
 pertransiet. bona enim & mala in omni-
 bus tentabit. ¶ Cor suum tradet ad vigilan- 6
 dum diluculo ad Dominum qui fecit il-
 lum, & in conspectu Altissimi deprecabi-
 tur. ¶ Aperiet os suum in oratione, & pro 7
 delictis suis deprecabitur. ¶ Si enim Do- 8
 minus magnus voluerit, spiritu intelligen- 9
 tiæ replebit illum: & ipse tanquam imbres
 mittet eloquia sapiētiæ suæ, & in oratio- B
 ne confitebitur Domino. ¶ Et ipse diriget 10
 consilium eius & disciplinā, & in abscon-
 ditis suis consiliabitur. ¶ Ipse palām faciet 11
 disciplinam doctrinæ suæ, & in lege testa-
 menti Domini glorificabitur. ¶ Collauda- 12
 bunt multi sapientiam eius, & vsque in se-
 culum non delebitur. ¶ Non recedet me- 13
 moria eius, & nomen eius requiretur à ge-
 neratione in generationem. ¶ Sapientiam 14
 eius enarrabunt gentes, & laudem eius e-
 nuntiabit ecclesia. ¶ Si permāserit nomē*, 15
 derelinquet plus quàm mille: & si requie-
 uerit, proderit illi. ¶ Adhuc consiliabor, vt 16
 enarrē: vt furore enim repletus sum. ¶ In 17
 voce dicit, Obaudite me diuini fructus, &
 quasi rosa plantata super riuos aquarum
 fructificate. ¶ Quasi Libanus odorē sua- 18
 uitatis habete. ¶ Florete flores, quasi liliū, 19

¶ eius,

& date odorem, & frondete in gratiam,
 & collaudate canticum, & benedicite Do-
 20 minū in operibus suis. ¶ Date nomini eius
 magnificentiam, & confitemini illi in vo-
 C ce labiorum vestrorū, & in canticis labio-
 rum, & citharis, & sic dicetis in confessio-
 21 ne, ¶ Opera Domini vniuersa bona val- *Gen. 1. d. 16.*
 22 de. ¶ In verbo eius stetit aqua, sicut con- *Mat. 7. d. 76*
 geries: & in sermone oris illius, sicut exce- *Gene. 8. d. 20*
 23 ptoria aquarum: ¶ quoniam in præcepto
 ipsius placor fit, & non est minoratio in
 24 salute ipsius. ¶ Opera omnis carnis coram
 illo, & non est quicquam absconditū ab
 25 oculis eius. ¶ A seculo vsque in seculū respi-
 cit, & nihil est mirabile in conspectu eius.
 26 ¶ Non est dicere, Quid est hoc, aut quid
 est istud? omnia enim in tēpore suo quæ-
 27 rentur. ¶ Benedictio illius quasi fluius *Gene. 7. d. 27*
 28 inundabit, & quo modo cataclysmus a-
 ridam inebriauit, sic ira ipsius gentes quæ
 29 non exquisierunt eū, hæreditabit. ¶ Quo *Exo. 14. c. 20*
 modo conuertit aquas in siccitatem, & *- 45.*
 siccata est terra, & viæ illius viis illorum
 directæ sunt: sic peccatoribus offensiones
 30 in ira eius. ¶ Bona bonis creata sunt ab ini-
 31 tione, sic nequissimis bona & mala. ¶ Ini- *5 sup. 20 d. 28*
 tium necessariæ rei vitæ hominum, aqua,
 ignis, & ferrum, - sal, lac, & panis simila- *- . 18.*
 gineus, & mel, & botrus vuæ, & oleum, &
 32 vestimentū. ¶ Hæc omnia sanctis in bona,
 D sic & impiis & peccatoribus in mala con-
 33 uertentur. ¶ Sunt spiritus qui ad vindictā
 creati sunt, & in furore suo confirmaue-
 34 runt tormenta sua: ¶ in tempore consum-
 tionis

tionis effundent virtutem: & furorē eius
Infr. 40. b. 9. qui fecit illos, confundent. ¶ Ignis, grādo, 35
Exod. 9. e. 23. ¶ fames, & mors, omnia hęc ad vindictam
4. Re. 6. e. 25 creata sunt. ¶ Bestiarum dentes, & scorpīi, 36
Ier. 24. d. 10. & serpentes, & romphæa vindicans in ex-
 terminium impios. ¶ In mādatis eius epu- 37
necessita- labuntur, & super terram* in necessitate
sem 4. præparabuntur, & in temporibus suis nō
 præterient verbum. ¶ Propterea ab initio 38
 confirmatus sum, & consiliatus sum, & co-
Gene. 1. d. 31. gitavi, & scripta dimisi. ¶ Omnia opera 39
 Domini bona, & omne opus hora sua
 subministrauit. ¶ Non est dicere, Hoc illo 40
 nequius est: omnia enim in tempore suo
 comprobabuntur. ¶ Et nunc in omni cor- 41
 de & ore collaudate, & benedicite nomē
 Domini.

CAP. XL.

Occupatio magna creata est omnibus **A**
 hominibus, & iugum graue super fi-
 lios Adā à die exitus de ventre matris eo-
 rum, vsque in diem sepulturæ in matrem
 omnium. ¶ Cogitationes eorum, & timo- 2
 res cordis adinuētio expectationis & dies
 finitionis: ¶ residentes super sedem glorio- 3
 sam, vsque ad humiliatum in terra & ci-
 nere: ¶ ab eo qui vtitur hyacintho, & por- 4
 tat coronā vsque ad eū qui operitur lino
 crudo. Furor, zelus, tumultus, fluctuatio,
 & timor mortis, iracundia perseuerans, et
 contentio, ¶ & in tempore refectionis in 5
 cubili somnus noctis immutat scientiam
 eius. ¶ Modicum tanquam nihil in requie, 6
 & ab eo in somnis, quasi in die respectus.

7 ⁹ Conturbatus est in visu cordis sui, tan-
 quam qui euaserit in die belli. In tempo-
 re salutis suæ exurrexit, & admirās ad nul-
 8 lum timorem ⁹ cum omni carne, ab homi-
 ne vsque ad pecus, & super peccatores se-
 9 ptuplum. ¹⁰ Ad hæc mors, sanguis, conten-
 B tio, & romphæa, oppressiones, fames, &
 10 contritio, & flagella: ¹¹ super iniquos crea-
 ta sunt hæc omnia, & ¹² propter illos factus
 11 est cataclysmus. ¹³ Omnia enim quæ de
 terra sunt, in terrā conuertentur, & om-
 12 nes aquæ in mare conuertentur. ¹⁴ Omne
 munus, & iniquitas delebitur, & fides in
 13 seculum stabit. ¹⁵ Substantiæ iniustorum
 sicut fluuius siccabuntur, & sicut toni-
 truum magnum in pluuia personabunt.
 14 ¹⁶ In aperiendo manus suas, lætabitur:
 sic præuaricatores in consummatione ta-
 15 bescent. ¹⁷ Nepotes impiorum non multi-
 C plicabunt ramos, & radices immundæ su-
 16 per cacumen petræ sonant. ¹⁸ Super omnē
 aquam viriditas, & ad oram fluminis ante
 17 omne fœnum euelletur. ¹⁹ Gratia sicut pa-
 radisus in benedictionibus, & misericor-
 18 dia in seculo permanet. ²⁰ Vita sibi sufficien-
 tis operarii conculcabitur, & in ea inue-
 19 nies thesaurum. ²¹ Filii, ædificatio ciuitatis
 confirmabit nomē, & super hanc mulier
 20 immaculata computabitur. ²² Vinum &
 musica lætificant cor, & super vtraque di-
 21 lectio sapientiæ. ²³ Tibiæ & psalteriū sua-
 uem faciunt melodiam, & super vtraque
 22 lingua suavis. ²⁴ Gratiam & speciem deside-
 rabit oculus tuus, & super hoc virides fa-
 23

Sup. 39. d. 35.

Gene. 7. b. 10.

Infr. 41. b. 13.

- 3.

Eccl. 1. b. 7.

"morsis 4.

1. Tim. 6. b. 6.

"Tibia 4.

tiones. ¶ Amicus & sodalis in tempore con- 23
 uenientes, & super utrosque mulier cum D
 viro. ¶ Fratres in adiutorium in tempore 24
 tribulationis, & super eos misericordia li-
 berabit. ¶ Aurum & argentum est consti- 25
 tutio pedū: & super utrunque consilium
 beneplacitum. ¶ Facultates & virtutes ex- 26
 altant cor, & super hæc timor Domini.
 ¶ Non est in timore Domini minoratio, 27
 & non est in eo inquirere adiutoriū. ¶ Ti- 28
 mor Domini sicut paradusus benedictio-
 nis, & super omnem gloriam operuerunt
 illum. ¶ Fili, in tempore vitæ tuæ ne indi- 29
 geas. Melius est enim mori, quàm indige-
 re. ¶ Vir respiciens in mensam alienam, nō 30
 est vita eius in cogitatione victus, alit e-
 nim animam suam cibus alienis. ¶ Vir au- 31
 tem disciplinatus, & eruditus custodiet se.
 ¶ In ore imprudentis condulcabitur ino- 32
 pia, & in ventre eius ignis ardebit.

CAP. XLII.

O Mors quàm amara est memoria tua A
 homini pacem habenti in substantiis
 suis: ¶ viro quieto, & cuius viæ directæ
 sunt in omnibus, & adhuc valenti accipe-
 re cibum? ¶ O mors bonum est iudicium
 tuū homini indigenti, & qui minoratur vi- 4
 ribus, defecto ætate, & cui de omnibus cu-
 ra est, & incredibili qui perdit sapientiam.
 ¶ Noli metuere iudicium mortis. Memen- 5
 to quæ ante te fuerunt, & quæ superuen-
 tura sunt tibi: hoc iudicium à Domino o-
 mni carni. ¶ & quid superueniet tibi in be- 6
 neplacito Altissimi? siue decem, siue centū,

siue

7 siue mille anni. ¶ Non est enim in inferno
 8 accusatio vitæ. ¶ Fili abominationum sũt
 9 filii peccatorum, & qui conuersantur se-
 10 etis domos impiorum. ¶ Filiorum peccato-
 11 rũ periet hæreditas, & cum semine illorũ
 12 assiduitas opprobrii. ¶ De patre impio que-
 13 runtur filii, quoniam propter illũ sunt in
 14 opprobrio. ¶ Væ vobis viri impii, qui dere-
 15 liquistis legẽ Domini altissimi. ¶ Et si nati
 16 fueritis, in maledictione nascemini: si mor-
 17 tui fueritis, in maledictione erit pars ve-
 18 stra. ¶ ¶ Omnia quæ de terra sunt, in terrã *Sup. 40. b. 120*
 19 conuertẽtur: sic impii à maledicto in per-
 20 ditionem. ¶ Luctus hominum in corpore
 21 ipforum, nomẽ autem impiorũ delebitur.
 22 Curam habe de bono nomine, hoc enim
 23 magis permanebit tibi quã mille thesauri
 24 pretiosi & magni. ¶ Bonæ vitæ numerus
 25 dierum: bonũ autem nomen permanebit
 26 in æuũ. ¶ Disciplinam in pace conseruate
 27 filii, sapientia enim abscondita, & thesau-
 28 rus inuisus, quæ utilitas in vtrisque. ¶ ¶ Me- *Sup. 20. d. 320*
 29 lior est homo qui abscondit stultitiam suã
 30 quã homo qui abscondit sapientiã suam.
 31 ¶ Veruntamen "reuertimini" in his quæ *reueremini*
 32 procedunt de ore meo. ¶ Non est enim bo-
 33 num omnem irreuerentiam obseruare: &
 34 non omnia omnibus beneplacent in fide.
 35 ¶ Erubescite à patre & matre de fornica-
 36 tione: & à præfidente & à potente de mē-
 37 dacio: ¶ à principe & à iudice de delicto: à
 38 synagoga & plebe de iniquitate: ¶ à socio
 39 & amico de iniustitia: - & de loco in quo *- 9 -*
 40 habitas. ¶ de furto, de veritate Dei, & testa-
 41 mento:

mento: de discubitu in panibus, & ab ob- D
 fuscatione dati & accepti? ⁹ à salutantibus 29
 de silentio: à respectu mulieris fornicariæ:
 & ab auersione vultus cognati. ⁹ Ne auer- 26
 tas faciē à proximo tuo, & ab auferendo
 Mat. 5. d. 28. partē & non restituēdo. ⁹ Ne respicias mu 27
 lierem alieni viri, & ne scruteris ancillam
 eius, neq; steteris ad lectum eius. ⁹ * Ab a- 28
 micis de sermonibus improprietatis, & cum
 dederis ne improprietatis.

⁹ *Caut.*

CAP. XLII.

NON duplices sermonem auditus de A
 reuelatione sermonis absconditi, &
 eris verè sine confusione, & inuenies gra-
 tiam in cōspectu omnium hominum: ne
 pro his omnibus confundaris, & ne acci-
 pias personam, vt delinquas. ⁹ De lege Al- 2
 tissimi, & testamento, & de iudicio iustifi-
 care impium, ⁹ de verbo sociorum & via- 3
 torum, & de datione hæreditatis amico-
 rum, ⁹ de æqualitate statéræ: & pōderum, 4
 de acquisitione multorum & paucorum,
⁹ de corruptione' emptionis & negotia- 5
 torum, & de multa disciplina filiorum, &
 seruo pessimo latus sanguinare. ⁹ Super 6
 mulierem nequam bonū est signum. ⁹ Vbi 7
 manus multæ sunt, claude: & quodcunq;
 trades, numera & appende: datum verò,
 & acceptum omne describe. ⁹ De discipli- 8
 na insensati & fatui, & de senioribus qui B
 iudicantur ab adolescentibus: & eris eru-
 ditus in omnibus, & probabilis in conspe-
 ctu omnium virorum. ⁹ Filia patris absco- 9
 dita est. vigilia & sollicitudo eius auferit
 fom.

Leu. 19. c. 15.

Deu. 1. c. 17.

10. d. 19.

Pro. 24. c. 23.

Jacob 2. d. 2.

⁹ *corruptio-
ne 2.*

v.

- somnum: ne fortè in adolescentia sua a-
 dultera efficiatur, & cum viro commorata
 10 odibilis fiat: ? nequando polluatur in vir-
 ginitate sua, & in paternis suis grauida in-
 ueniatur: ne fortè cum viro commorata
 transgrediatur, aut certè sterilis efficiatur.
 11 ? Super filiam luxuriosam confirma cu- *Sup. 26. b. 13.*
 stodiam: nequando faciat te in opprobri-
 um venire inimicis, à detractioe in ciui-
 tate, & obiectione plebis, & confundat te
 12 in multitudine populi. ? Omni homini no-
 C li intendere in specie: & in medio mulie-
 13 rum noli commorari: ? De vestimentis e-
 nim procedit tinea, & à muliere iniquitas
 14 viri. ? Melior est enim iniquitas viri quàm
 mulier benefaciens, & mulier confundens
 15 in opprobrium. ? Memor ero igitur ope-
 rum Domini, & quæ vidi annuntiabo in
 16 sermonibus Domini opera eius. ? Sol illu-
 minans per omnia respexit, & gloria Do-
 17 mini plenum est opus eius. ? Nonne Do-
 minus fecit sanctos enarrare omnia mira-
 bilia sua, quæ confirmauit Dominus om-
 18 nipotens stabiliri in gloria sua. ? Abyssum
 D & cor hominum inuestigauit: & in astu-
 19 tia eorum excogitauit. ? Cognouit enim
 Dominus omnē scientiam, & inspexit in
 signum æui, annuntians quæ præterierūt
 & quæ superuentura sunt, reuelans vesti-
 20 gia occultorū. ? Non præterit illum omnis
 cogitatus, & non abscondit se ab ea vllus
 21 sermo. ? Magnalia sapiētiae suæ decorauit:
 22 qui est ante seculū & vsque in seculū, ? ne-
 que adiectum est neque minuitur, & non

eget alicuius consilio. ²³ Quàm desiderabilia omnia opera eius, & tanquam scintilla quæ est considerare? ²⁴ Omnia hæc viuunt & manent in seculum, & in omni necessitate omnia obaudiunt ei. ²⁵ Omnia duplicia, vnum contra vnum, & non fecit quicquam deesse. ²⁶ Vniuscuiusque confirmavit bona. Et quis satiabitur videns gloriam eius?

CAP. XLIII.

Altitudinis firmamētum pulchritudo ^A eius est, species cæli in visione gloriæ. ² Sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus Excelsi. ³ In meridiano exurit terram, & in cōspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Fornacem custodiens in operibus ardoris. ⁴ Tripliciter sol exurens montes, radios igneos exufflās & refulgens, radiis suis obcæcat oculos. ⁵ Magnus Dominus qui fecit illū, & in sermonibus eius festinavit iter. ⁶ Et luna in omnibus in tēpore suo ostensio temporis & signū æui. ⁷ A luna signum diei festi, luminare quod minuitur in consummatione. ⁸ Mensis secundū nomen eius est crescens mirabiliter in consummatione vas castro- ⁹ rū in excelsis in firmamento cæli resplendens gloriōsè. ^B Species cæli gloria stellarum mundū illuminans in excelsis Dominus. ¹⁰ In verbis sanctis stabunt ad iudiciū, ¹¹ & non deficient in vigiliis suis. ¹² Vide arcum & benedic eum qui fecit illū: valde speciosus est in splendore suo. ¹³ Gyrauit cælū in circuitu gloriæ suæ manus, excelsi aperue-

^{4.} *exardescens*

Gen. 9. 6. 13.

14 aperuerunt illū. ¶ Imperio suo accelerauit
 niuem: & accelerat coruscationes emittere
 15 iudicii sui. ¶ Propterea aperti sunt thesau-
 16 ri, & euolauerūt nebule sicut aues. ¶ In ma-
 gnitudine sua posuit nubes, & contracti
 17 sunt lapides grandinis. ¶ In conspectu eius
 commouebuntur montes & in voluntate
 18 eius aspirauit notus. ¶ Vox tonitruī eius
 verberauit terram, tempestas aquilonis, &
 19 congregatio spiritus: ¶ & sicut auis depo-
 nens ad sedendum, aspergit niuem, & sicut
 20 locusta demergens descensus eius. ¶ Pul-
 C chritudinem candoris eius admirabitur o-
 culus, & super imbrē eius expauescit cor.
 21 ¶ Gelu sicut salem effundet super terrā: &
 dum gelauerit fiet tanquam cacumina tri-
 22 buli. ¶ Frigidus ventus aquilo flauit, & ge-
 lauit crystallus ac aqua, super omnem cō-
 gregationem aquarum requiescet, & sicut
 23 lorica induet se aquis. ¶ Et deuorabit mon-
 tes, & exuret desertum, & extinguet viride
 24 sicut ignem. ¶ Medicina omnium in festi-
 natione nebulæ: & ros obuians ab ardore
 25 veniēti humilem efficiet eum. ¶ In sermo-
 ne eius siluit ventus, & cogitatione sua
 placauit abyssum, & plantauit illum Do-
 26 minus I E S V S. ¶ Qui nauigant mare,
 enarrant pericula eius: & audientes auri-
 27 bus nostris admirabimur. ¶ Illic præclara
 opera & mirabilia: varia bestiarum gene-
 ra, & omniū pecorum, & creatura belua-
 28 rum. ¶ Propter ipsum confirmatus est iti-
 neris finis, & in sermone eius composita
 29 sunt omnia. ¶ Multa dicemus, & deficiemus:

in verbis, cōsummatio autem sermonum D
 ipse est in omnibus. ¶ Gloriantes ad quid 30
 valebimus? ipse enim omnipotens super
 Psal. 46. 4.3. omnia opera sua. ¶ Terribilis Dominus, 31
 95. 4.4. & magnus vehementer, & mirabilis potē-
 tia ipfius. ¶ Glorificantes Dominū quan- 32
 tumcūque potueritis, superualebit adhuc,
 & admirabilis magnificentia eius. ¶ Bene- 33
 dicentes Dominū, exaltate illum quantū
 potestis, maior enim est omni laude. ¶ Ex- 34
 Psal. 103. 4.5. altantes eum replemini virtute. Ne labo-
 retis: non enim comprehendetis. ¶ Quis 35
 videbit eum, & enarrabit? & quis magnifi-
 cabit eū sicut est ab initio? ¶ Multa abscon- 36
 dita sunt maiora his: pauca enim vidimus
 operum eius. ¶ Omnia autem Dominus 37
 fecit, & piē agentibus dedit sapientiam.

CAP. XLIIII.

Laudemus viros gloriosos, & parentes A
 nostros in generatione sua. ¶ Multam 2
 gloriam fecit Dominus magnificentia sua
 à seculo. ¶ Dominantes in potestatibus 3
 suis homines magni virtute, & prudentia
 sua præditi nuntiantes in prophetis digni-
 tatem prophetarum, ¶ & imperantes in 4
 præsentī populo, & virtute prudentiæ po-
 pulis sanctissima verba. ¶ In peritia sua re- 5
 quirentes modos musicos, & narrātes car-
 mina scripturarum. ¶ Homines diuites in 6
 virtute pulchritudinis studium habentes:
 pacificantes in domibus suis. ¶ Omnes isti 7
 in generationibus gentis suæ gloriam ade-
 pti sunt, & in diebus suis habentur in lau- B
 dibus. ¶ Qui de illis nati sunt, reliquerunt 8

in scriptura

30

9 nomen narrandi laudes eorum, & sunt
 quorum non est memoria: perierunt qua-
 si qui non fuerint, & nati sunt, quasi non
 10 nati, & filii ipsorum cum ipsis. Sed illi viri
 misericordiae sunt, quorum pietates non
 11 defuerunt: cum semine eorum permanēt
 12 bona, & hæreditas sancta nepotes eorum,
 13 & in testamentis stetit semen eorum: &
 filii eorum propter illos vsque in æternū
 manent: semen eorum & gloria eorū non
 14 derelinquetur. Corpora ipsorum in pa-
 C ce sepulta sunt, & nomen eorum viuit in
 15 generationem & generationem. Sapientiam
 ipsorum narrent populi, & laudem
 16 eorum nuntiet ecclesia. ¶ Hænoch pla- *Gen. 5. c. 22.*
 cuit Deo, & translatus est in paradysum,
 17 vt det gentibus poenitentiam. ¶ Noë in- *Heb. 11. a. 5.*
 uentus est perfectus, iustus & in tempore *Gen. 6. b. 9.*
 18 iracundiae factus est reconciliatio. Ideo *7. a. 1.*
 demissum est reliquum terrae, cum factū *Heb. 11. b. 7.*
 19 est diluuium. ¶ Testamenta seculi posita *Gen. 9. b. 9.*
 sunt apud illum, ne deleri possit diluui- *c. 13.*
 20 omnis caro. ¶ Abraham magnus pater *Gen. 12. a. 2.*
 multitudinis gentium, & non est inuen- *15. b. 5. 17. a. 5.*
 D tus similis in gloria, qui conseruauit legem *Ge. 17. a. 10.*
 Excelsi, & fuit in testamento cum illo. *Gen. 22. a. 10.*
 21 ¶ In carne eius stare fecit testamentum, *Gal. 3. a. 6.*
 22 & in tentatione inuētus est fidelis. ¶ Ideo *Heb. 11. d. 17.*
 iureiurando dedit illi "gloriam" in gente *Gen. 22. d. 18.*
 sua, crescere illum quasi terrae cumulum, *"semen 7."*
 23 & vt stellas exaltare semen eius, & hære-
 ditare illos à mari vsque ad mare, & à flu-
 24 mine vsq; ad terminos terrae. ¶ Et in Isaac
 eodem modo fecit propter Abraham pa-
 trem

trem eius. ¶ Benedictiōnem omnium gen- 25
 tium dedit illi Dominus, & testamentum
 * confirmauit super caput Iacob. ¶ Agno- 26
 uit eum in benedictionibus suis, & dedit
 illi hæreditatem, & diuisit illi partem in
 tribubus duodecim. ¶ Et conseruauit illi 27
 homines misericordiæ inuenientes gra-
 tiam in oculis omnis carnis.

CAP. XLV.

Exo. 11. 4. 3. **D**ilectus Deo & hominibus Moyses, **A**
 cuius memoria in benedictione est.
 ¶ Similem illum fecit in gloria sanctorum, 2
 & magnificauit eum in timore inimico-
 rum, & in verbis suis monstra placauit.
Exo. 7. 2. 9. ¶ Glorificauit illum in conspectu regum, 3
 10. & iussit illi coram populo suo, & ostendit
No. 12. 4. 2. b. illi gloriā suam. ¶ In fide & lenitate ipsius 4
 7. sanctum fecit illum, & elegit eū ex omni
Heb. 3. 4. 5. carne. ¶ Audiuit enim eū, & vocem ipsius, 5
 - 3. & induxit illum in nubem. ¶ Et dedit illi 6
Ex. 19. 9. 20 "cor ad præcepta", & legem vitæ & disci-
"coram præ- plinæ docere Iacob testamentū suum, &
cepta 3. iudicia sua Israël. ¶ Excelsum fecit Aaron 7
Exo. 4. d. 14. fratrē eius, & similem sibi de tribu Leui.
Exo. 28. 4. 1. ¶ Statuit ei testamentum æternum, & de- 8
 dit illi sacerdotium gentis, & beatificauit
Ex. 28. 9. 26 illum in gloria. ¶ & circumcinxit eum zona 9
 gloriæ, & induit eū stolam gloriæ, & coro-
 nauit eū in vasis virtutis. ¶ Circumpedes 10
 & fœmoralia, & humerale posuit ei, & B
 ciavit illum tintinnabulis aureis plurimis
 in gyro, ¶ dare sonitum in incessu suo, au- 11
 ditum facere sonitū in templo in memo-
 riam filiis gentis suæ. ¶ Stola sancta auro 12

& hyacintho & purpura, opus textile, viri sapientis iudicio & veritate præditi.

13 ¶ Torto cocco opus artificis, gemmis prætiosis figuratis in ligatura auri, & opere lapidarii sculptis in memoriam secundum

14 numerum tribuum Israël. ¶ Coronam auream super mītram eius impressam signo sanctitatis, & gloria honoris, & opus

15 virtutis, desideria oculorum ornata. ¶ Sic pulchra ante ipsum non fuerunt alia vsq;

16 ad originem. ¶ Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum filii ipsius soli,

17 & nepotes eius per omne templū. ¶ Sacrificia ipsius consumpta sunt igne quotidie.

18 ¶ Compleuit Moyses manus eius, & vn. *Leui. 3. b. 12.*

19 xit illum oleo sancto. ¶ Factum est illi in testamentum æternum, & semini eius sicut

dies cæli fungi sacerdotio, & habere laudē, & glorificare populum suum in no-

20 mine suo. ¶ Ipsum elegit ab omni viuente, offerre sacrificiū Deo, Incensum & bonū

21 odorē in memoriam placare pro populo suo: ¶ - & dedit illis in præceptis suis pote-

22 statem in testamentis iudiciorum docere Iacob testimonia, & in lege tua lucem da-

re Israël. ¶ Quia contra illum steterunt *Num. 16. s. 1.*

23 alieni, & propter inuidiam circundederūt *26. b. 9.*

illum homines in deserto, qui erant cum Dathan & Abiron, & congregatio Core

24 in iracundia. ¶ Vidit Dominus Deus, & nō placuit illi, & cōsumpti sunt in impetu ira-

25 cundia. ¶ Fecit illis monstra, & consumpsit illos in flamma ignis. ¶ Et addidit Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem, &

primitias frugum terre diuisit illi. ²⁶ Panem
 ipsis in primis parauit in satietatem: nam
 & sacrificia Domini edent, quæ dedit illi,
 & semini eius. ²⁷ Cæterum in terra gentes
 non hæreditabit, & pars non est illi in
 gente, ipse est enim pars eius & hæreditas.

Num. 25. b. 7 ²⁸ ¶ Phinees filius Eleazari tertius in gloria
2. Mal. 2. f. 54 est, imitando eum in timore Domini: ²⁹ &
 stare in reuerentia gentis: in bonitate & a-
 lacritate animæ suæ placuit Deo Israël.
³⁰ Ideo statuit illi testamētum pacis, princi-
 pem sanctorum & gentis suæ, vt sit illi &
 semini eius sacerdotii dignitas in æternū.
³¹ ¶ Et testamentum David regi filio Iessæ
 de tribu Iuda hæreditas ipsi & semini eius,
 vt daret sapientiam in cor nostrum iudi-
 care gentem suam in iustitia: ne abole-
 rentur bona ipsorum, & gloriam ipsorum
 in gentem eorum æternam fecit.

CAP. XLVI.

Fortis in bello Iesus Naue successor A
 Moyſi in Prophetis, qui fuit magnus
 secundum nomen suum, ² & maximus in sa-
 lute electorum Dei, expugnare insurgē-
 tes hostes, vt conſequeretur hæreditatem
 Israël. ³ ¶ Quam gloriam adeptus est in tol-
 lendo manus suas, & iactando contra ciui-
 tates romphæas? ¶ Quis ante illum sic resti-
 tit? Nā hostes ipse Dominus perduxit.
⁴ ¶ Aut nō in iracundia eius impeditus est
 sol, & vna dies facta est quasi duo? ¶ Inuo-
 cavit altissimum potentē in oppugnando B
 inimicos vndique, & audiuit illū magnus
 & sanctus Deus in saxis grandinis virtutis
 valde

percuſſit.
Joſ. 10. c. 12.

7 valde fortis: ⁹ Impetum fecit contra gen-
 tem hostilem, & in descensu perdidit con-
 8 trarios, ⁹ vt cognoscant gentes potentiam
 eius, quia contra Deum pugnare non est
 9 facilè, & secutus est à tergo potentes. ⁹ Et *Nu. 14. a. 6o*
 in diebus Moyfi misericordiam fecit ipse
 & Caleb filius Iephone stare contra ho-
 stem, & prohibere gentem à peccatis, &
 10 perfringere murmur malitiæ. ⁹ Et ipsi duo *Nu. 14. d. 24o*
 constituti, à periculo liberati sunt à nume-
 ro sexcentorum millium peditum, induce-
 re illos in hæreditatē, in terrā quæ manat
 11 lac & mel. ⁹ Et dedit Dominus ipsi Caleb *Is. 14. c. 11o*
 fortitudinem, & vsque in senectutem per-
 mansit illi virtus, vt ascēderet in excelsum
 terræ locum, & semen ipsius obtinuit hæ-
 12 reditatē. ⁹ vt viderēt omnes filii Israël quia
 13 bonum est obsequi sancto Deo. ⁹ Et iudi-
 ces singuli suo nomine, quorum non est
 corruptū cor, qui nō auersi sunt à Domi-
 14 no, ⁹ vt sit memoria illorū in benedictio-
 ne, & ossa eorum pullulent de loco suo,
 15 & nomen eorum permaneat in æternum,
 permanens ad filios illorum sanctorum vi-
 16 rorum gloria. ⁹ Dilectus à Domino Deo
 suo Samuel Propheta Domini, renoua-
 vit imperium, & vnxit principes in gente
 17 sua. ⁹ In lege Domini congregationē iudi-
 cavit, & vidit Deum Iacob, & in fide sua
 18 probatus est propheta. ⁹ Et cognitus est in
 19 verbis suis fidelis, quia vidit Deū lucis, ⁹ &
 Diuocauit Dominū omnipotentem in op-
 pugnando hostes circūstantes vndique in
 20 oblatione viri inuiolati. ⁹ Et intonuit de *Re. 7. c. 1o*

2. Re. 12. c. 3. cælo Dominus, & in sonitu magno auditâ
 fecit vocem suâ, ¶ & contriuit principes 21
 Tyrriorû, & omnes duces Philisthiim. ¶ Et 22
 ante tēpus finis vitæ suæ, & seculi testimo
 niû præbuit in cōspectu Domini, & Chri
 sti, pecunias & vsque ad calceamenta ab
1. Re. 28. c. 17. illû homo. ¶ Et post hoc dormiuit, & no- 33
 tum fecit regi, & ostendit illi finem vitæ
 suæ, & exaltauit vocem eius de terra in
 prophetia delere impietatem gentis.

CAP. XLVII.

2. Re. 11. c. 1. **P**ost hæc surrexit Nathan propheta in **A**
 diebus David. ¶ Et quasi adeps separa- 2
1. Re. 17. d. 24 tus à carne, sic David à filiis Israël. ¶ Cum 3
 leonibus lusit quasi cum agnis, & in vr̄sis
1. Re. 17. f. 49 similit̄er fecit sicut in agnis ouium in iuue- 4
 tute sua. ¶ Nunquid nō occidit gigantem, 5
 & abstulit opprobrium de gente? ¶ In tol- 6
 lendo manum in saxo fundæ deiecit exul-
 rationem Goliæ, ¶ vbi inuocauit Domi- 6
 num omnipotentem, & dedit in dextera
 eius tollere hominem fortem in bello, &
1. Re. 18. b. 7. exaltare cornu gentis suæ. ¶ Sic in decem 7
 millibus glorificauit eum, & laudauit eum
 in benedictionibus Domini, in offerendo
 illi coronam gloriæ, ¶ contriuit enim ini- 8
 micos vndique, & extirpauit Philisthiim
 contrarios vsque in hodiernum diem: con-
 triuit cornu ipsorum vsque in æternum.
 ¶ In omni opere dedit confessionem San- 9
 cto & Excelso in verbo gloriæ. ¶ De omni 10
 corde suo laudauit Dominum, & dilexit **B**
 Deum qui fecit illum, & dedit illi contra

- 1 inimicos potentiam: & stare fecit cantatores contra altare, & in sono eorum dulces fecit modos. & dedit in celebrationibus decus, & ornauit tempora vsque ad consummationem vitæ, vt laudarent nomen sanctum Domini, & amplificarent mane Dei sanctitatem. ¶ Christus purgauit peccata ipsius, & exaltauit in æternum cornu eius: & dedit illi testamentum regum, & sedem gloriæ in Israël. ¶ Post ipsum surrexit filius sensatus, & propter illum deiecit omnem potentiam inimicorum. ¶ Salomon imperauit in diebus pacis, cui subiecit Deus omnes hostes, vt conderet domum in nomine suo, & pararet sanctitatem in sempiternum, quemadmodum eruditus est in iuuentute sua. ¶ Et impletus est quasi flumen sapientia: & terram retexit anima sua. ¶ Et repleti in comparationibus ænigmata: ad insulas longè diuulgatum est nomen tuum, & dilectus es in pace tua. ¶ In cantilenis & prouerbiis, & comparationibus & interpretationibus miratæ sunt terræ. ¶ & in nomine Domini Dei cui est cognomen, Deus Israël. ¶ Collegisti, quasi aurichalcum aurum, & vt plumbum complesti argētum, & inclinaisti femora tua mulieribus. Postestatem habuisti in corpore tuo, & dedisti maculam in gloria tua, & prophanasti semen tuum inducere iracundiam ad liberos tuos, & in cæteris stultitiam tuam, vt faceres imperiū bipartitum, & ex Ephraim imperare imperium durum. ¶ Deus autem

2. Re. 13. c. 19.

3. Re. 3. c. 20

3. Re. 4. d. 32.

1. In. 50.

3. Re. 10. d. 27

3. Re. 11. d. 40

2. Re. 7. d. 18.

non derelinquet misericordiam suam, & D
 non corrumpet, nec delebit opera sua, ne-
 que perdet à stirpe nepotes electi sui: & se-
 men eius qui diligit Dominum, non cor-
 rumpet. ¶ Dedit autem reliquum Iacob, & 25
 David de ipsa stirpe. ¶ Et finem habuit Sa 26
 lomom cum patribus suis. ¶ Et dereliquit 27
 post se de semine suo gentis stultitiam, ¶ & 28
 imminutum à prudentia Roboam, qui
 auertit gentem cōsilio suo, ¶ & Ieroboam 29
 filiū Nabat, qui peccare fecit Israël, & de-
 dit viam peccandi, Ephraim & plurima re-
 dundauerunt peccata eorum. ¶ Valde 30
 auerterunt illos à terra sua. ¶ Et quæsiuit 31
 omnes nequitas, vsque dum perueniret
 ad illos defensio, & ab omnibus peccatis
 liberauit eos.

CAP. XLVIII.

ET surrexit Elias propheta, quasi ignis, A
 & verbum ipsius quasi facula ardebat.
 ¶ Qui induxit in illos famem, & imitantes 2
 illum inuidia sua, pauci facti sunt: non e-
 nim poterant sustinere præcepta Domi-
 ni. ¶ Verbo Domini continuit cælum, & 3
 deiecit à se ignem terræ, ¶ sic amplificatus 4
 est Elias in mirabilibus suis. Et quis pôtest
 similiter sic gloriari tibi? ¶ Qui sustulisti 5
 mortuum ab inferis, de sorte mortis, in
 verbo Domini Dei: ¶ Qui deiecisti reges 6
 ad perniciem, & confregisti facilè poten-
 tiam ipsorum, & gloriosos de lecto suo.
 ¶ Qui audis in Sina iudicium, & in Horeb 7
 iudicia defensionis. ¶ Qui vngis reges ad 8
 poenitentia, & prophetas facis successores B

3. Re. 12. d. 16

3. Re. 22. f. 28.

3. Re. 17. d. 1.

3. Re. 17. d. 22

3. Re. 19. c. 16.

9 post te. ¶ Qui receptus es in turbine ignis
 10 in curru equorum igneorum. ¶ Qui inscri- *4. Re. 2. b. 11.*
 ptus es in "iudicijs" temporum lenire ira- *"iudicij."*
 cundiam Domini, conciliare cor patris ad
 11 filium, & restituere tribus Iacob. ¶ Beati
 sunt qui te viderunt, in amicitia tua deco-
 12 rati sunt, ¶ nam nos vita viuimus tantum,
 post mortem autem non erit tale nomen
 13 nostrum. ¶ Elias qui in turbine tectus est,
 & in Elisæo completus est spiritus eius: in *4. Re. 2. b. 9.*
 diebus suis non pertimuit principem, &
 14 potentia nemo vicit illum. ¶ Nec supera- *4. Re. 2. d. 28*
 uit illum verbū aliquod, & mortuum pro-
 15 phetauit corpus eius. ¶ In vita sua fecit
 C monstra, & in morte mirabilia operatus
 16 est. ¶ In omnibus istis non poenituit popu-
 lus, & non recesserunt à peccatis suis vs-
 quedum eiekti sunt de terra sua, & dispersi
 17 sunt in omnem terram, ¶ & relicta est gēs
 per pauca, & princeps in domo David.
 18 ¶ Quidam ipsorum fecerunt quod place-
 ret Deo: alii autem multa commiserunt
 19 peccata. ¶ Ezechias muniuit ciuitatē suam, *4. re. 20. d. 30*
 & induxit in medium ipsius aquam, & fo-
 dit ferro rupem, & ædificauit ad aquam
 20 puteum. ¶ In diebus ipsius ascendit Sen- *4. Re. 18. d. 130*
 D nacherib, & misit Rabsacen, & sustulit ma-
 num suam contra illos, & extulit ma-
 num suam in Sion, & superbus factus est
 21 potentia sua. ¶ Tunc mota sunt corda &
 manus ipsorum: & doluerunt quasi par-
 22 turientes mulieres. ¶ Et inuocauerunt Do-
 minum misericordem, & expandentes ma-
 nus suas, extulerunt ad cælum: & sanctus

Dominus Deus audiuit citò vocem ipso-
 rum. ¶ Non est commemoratus peccato- 23
 rum illorum, neque dedit illos inimicis
 suis, sed purgauit eos in manu Isaiaë san-
 cti Prophetæ. ¶ Deiecit castra Assyrio- 24
 rum, & contriuit illos angelus Domini.
 ¶ Nam fecit Ezechias quod placuit Deo, 25
 & fortiter iuit in via Dauid patris sui, quã
 mandauit illi Isaïas Propheta magnus, &
 fidelis in conspectu Dei. ¶ In diebus ipsius 26
 retrò rediit sol, & addidit regi vitam. ¶ Spi- 27
 ritu magno vidit vltima, & consolatus est
 lugentes in Sion, vsque in sempiternum.
 ¶ Ostendit futura, & abscondita antequã 28
 euenirent.

CAP. XLIX.

Memoria Iosiaë in compositione odo A
 ris facta opus pigmentarii. ¶ In om- 2
 ni ore quasi mel indulcabitur eius memo-
 ria, & vt musica in cõuiuio vini. ¶ Ipse est 3
 directus diuinitus in pœnitentia gentis, &
 tulit abominationes impietatis. ¶ Et gu- 4
 bernauit ad Dominũ cor ipsius, & in die-
 bus peccatorum cor roborauit pietatem.
 ¶ Præter Dauid, & Ezechiam, & Iosiam, 5
 omnes peccatum commiserunt: ¶ nam reli 6
 querunt legem Altissimi reges Iuda, & cõ B
 temperunt timorem Dei. ¶ Dederunt e- 7
 nim regnum suum aliis, & gloriam suam
 alienigenæ genti. ¶ Incenderunt electam 8
 sanctitatis ciuitatem, & desertas fecerunt
 vias ipsius in manu Ieremiæ. ¶ Nam ma- 9
 lè tractauerunt illum, qui à ventre matris
 consecratus est propheta, euertere & e-
 uertere,

ruere, & perdere, & iterū edificare, & reno-
 10 uare. ¶ Ezechiel qui vidit conspectū glo- *Ex. 1. 1. 4. 4.*
 riæ, quam ostēdit illi in curru Cherubim.
 11 ¶ Nam commemoratus est inimicorum
 in imbre, benefacere illis qui ostenderunt
 12 rectas vias. ¶ Et duodecim prophetarum
 ossa pullulent de loco suo, nam corrobo-
 rauerunt Iacob, & redemerunt se in fide
 13 virtutis. ¶ Quomodo amplificemus ¶ Zoro *Agg. 2. d. 24.*
 babel: nam & ipse quasi signum in dextera *1. Esd. 3. 4. 2.*
 14 manu Israël: ¶ Et Iesum filium Iosedec *3. Esd. 5. 4. 5.*
 qui in diebus suis ædificauerunt domum,
 & exaltauerunt templum sanctum Domi
 15 no paratum in gloriam sempiternā. ¶ Et *Neb. 2. d. 17.*
 Nehemias in memoria multi temporis, *7. d. 1.*
 16 qui erexit nobis muros euersos, & stare fe- *Su. 44. c. 16.*
 cit portas & seras, qui erexit domos no-
 17 stras. ¶ Nemo natus est in terra qualis *Ge. 41. c. 40.*
 Henoeh, nam & ipse receptus est à terra. *42. 1. 3. 45. 60.*
 18 ¶ Et Ioseph qui natus est homo, princeps *5. 50. d. 20.*
 fratrum: firmamentum gentis, rector fra-
 19 trum, stabilimētum populi, ¶ & ossa ipsius
 visitata sunt, & post mortem prophetaue-
 runt. ¶ Seth & Sem apud homines glo- *Ge. 4. d. 25.*
 20 riam adepti sunt, & super omnem ani- *5. d. 32.*
 mam in origine Adam.

CAP. L.

A SImon Onie filius sacerdos magnus, qui *1. ma. 12. d. 6.*
 1 in vita sua suffulsi domū, & in diebus *2. ma. 3. c. 4.*
 2 suis corroborauit templū. ¶ Templi etiam
 altitudo ab ipso fundata est, duplex ædifi-
 3 catio & excelsi parietes templi. ¶ In diebus
 ipsius emanauerūt putei aquarum, & qua-
 si mare adimpleti sunt supra modum.

¶ Qui curauit gentem suam, & liberauit 4
 eam à perditione. ¶ Qui præualuit ampli- 5
 ficare ciuitatem, qui adeptus est gloriã in
 conuersatione gētis : & ingressum domus
 & atrii amplificauit. ¶ Quasi stella matu- 6
 rina in medio nebulæ: & quasi luna plena
 in diebus suis lucet. ¶ Et quasi sol refulgens 7
 sic ille effulsit in templo Dei. ¶ Quasi ar- 8
 cus refulgens inter nebulas gloriæ, & qua-
 si flos rosarum in diebus vernis, & quasi
 lilia quæ sunt in transitu aquæ, & quasi
 thus redolens in diebus æstatis. ¶ Quasi 9
 ignis effulgens, & thus ardens in igne.
 ¶ Quasi vas auri solidum ornatum omni 10
 lapide pretioso. ¶ Quasi oliua pullulans, & 11
 cypressus in altitudinem se extollens, in ac- B
 cipiendo ipsum stolam gloriæ, & vestiri
 eum consummatione virtutis. ¶ In ascensu 12
 altaris sancti, gloriã dedit sanctitatis ani-
 ctum. ¶ In accipiendo autem partes de ma- 13
 nu sacerdotum, & ipse stans iuxta aram.
 ¶ Circa illum corona fratrum: & quasi plan- 14
 tatio cedri in monte Libano, sic circa illū
 steterūt quasi rami palmæ, & oēs filii Aa-
 ron in gloria sua. ¶ Oblatio autē Domini 15
 in manibus ipsorum, coram omni synago-
 ga Israël, & consummationem fungens in
 ara, amplificare oblationem excelsi regis,
 ¶ porrexit manum suam in libatione, & li- 16
 bavit de sanguine vux. ¶ Effudit in funda- 17
 mento altaris odorem diuinum excelsi
 principi. ¶ Tunc exclamauerūt filii Aaron, 18
 in tubis productilibus sonuerunt, & audi- C
 tam fecerunt vocem magnam in memo-
 riam

19 riam coram Deo. ¶ Tunc omnis populus
 simul properauerunt, & ceciderunt in fa-
 ciem super terram adorare Dominum
 Deum suum, & dare preces omnipotenti
 20 Deo excelso. ¶ Et amplificauerunt psallen-
 tes in vocibus suis, & in magna domo au-
 21 ctus est sonus suauitatis plenus. ¶ Et roga-
 uit populus Dominum excelsum in prece
 vsque dum perfectus est honor Domini,
 22 & munus suum perfecerunt. ¶ Tunc descē-
 dens, manus suas extulit in omnem cōgre-
 gationē filiorum Israēl dare gloriā Deo à
 23 labiis suis, & in nomine ipsius gloriari: ¶ &
 iterauit orationem suam volens ostende-
 24 re virtutem Dei. ¶ Et plus orauit Deum
 D omnium, qui magna fecit in omni terra,
 qui auxit dies nostros à ventre matris no-
 stræ, & fecit nobiscum secundū suam mi-
 25 sericordiam. ¶ det nobis iucunditatem cor-
 dis, & fieri pacem in diebus nostris in Is-
 26 raēl per dies sempiternos: ¶ credere Israēl
 nobiscum esse Dei misericordiam, vt libe-
 27 ret nos in diebus suis. ¶ Duas gentes odit
 anima mea: tertia autem nō est gens quā
 28 oderim: ¶ qui sedent in monte Seir, & Phi-
 listhiim: & stultus populus qui habitat in
 29 Sichimis. ¶ Doctrinā sapientiæ & discipli-
 nę scripsit in codice isto Iesus filius Sirach
 Ierosolymita, qui renouauit sapientiā de
 30 corde suo. ¶ Beatus qui in istis versatur bo-
 nis, qui ponit illa in corde suo, sapiēs erit
 31 semper. ¶ Si enim hæc fecerit, ad omnia va-
 lebit, quia lux Dei vestigium eius est.

Oratio Iesu filii Sirach.

CAP. LI.

Confitebor tibi Domine rex, & collaui **A**
 dabo te Deum saluatorē meum. ² **Cō-**
 fitebor nomini tuo: quoniam adiutor &
 protector factus es mihi, ³ & liberaſti cor-
 pus meum à perditione, à laqueo linguæ
 iniquæ, & à labiis operantium mendaciū,
 & in conſpectu aſtantium factus es mihi
 adiutor. ⁴ Et liberaſti me ſecundum mul-
 titudinem miſericordiæ nominis tui à ru-
 gientibus præparatis ad eſcam. ⁵ De mani-
 bus quærentium animam meā, & de por-
 tis tribulationum quæ circūdederunt me.
⁶ À preſſura flammæ quæ circūdedit me,
 & in medio ignis non ſum æſtuatus. ⁷ De
 altitudine ventris inferi, & à lingua coin-
 quinata, & à verbo mendacii, à rege ini-
 quo, & à lingua iniuſta. ⁸ Laudabit uſque
 ad mortem anima mea Dominum, ⁹ & vi-
 ta mea appropinquans erit in inferno
 deorſum. ¹⁰ Circūdederunt me vndique,
 & nō erat qui adiuuaret. Reſpiciens eram **B**
 ad adiutoriū hominum, & non erat. ¹¹ Me-
 moratus ſum miſericordiæ tuæ Domine,
 & cooperationis tuæ quæ à ſeculo ſunt,
¹² quoniā eruiſti ſuſtinentes te Domine, & li-
 beras eos de manibus gentium. ¹³ Exaltaſti
 ſuper terram habitationem meam, & pro
 morte defluente deprecatus ſum. ¹⁴ Inuo-
 caui Dominū patrem Domini mei, vt nō
 derelinquat me in die tribulationis meæ,
 & in tempore ſuperborū ſine adiutorio.
¹⁵ Laudabo nomen tuum aſſiduè, & col-
 lau-

laudabo illud in confessione, & exaudita
 16 est oratio mea. ¶ Et liberaſti me de perdi-
 tione, & eripuisti me de tempore iniquo.
 17 ¶ Propterea confitebor & laudem dicam
 18 tibi, & benedicā nomini Domini. ¶ Cū
 adhuc iunior sum, priusquam oberrarem
 quæſui ſapientiā palām in oratione mea.
 19 ¶ Ante tempus poſtulabam pro illa, & uſq;
 C in nouiſſimis inquiram eam, & florebit
 20 tanquam præcox uua. ¶ Lætatum eſt cor
 meum in ea, ambulauit pes meus iter re-
 ctum, à iuuetute mea inueſtigabam eam.
 21 ¶ Inclinaui modicè aurem meam, & exce-
 22 pi illam. ¶ Multā inueni in eo ſapientiam,
 23 & multum profeci in ea. ¶ Danti mihi ſa-
 24 pientiam, dabo gloriā. ¶ Cōſiliatus ſum
 enim ut facerem illā: zelatus ſum bonum,
 25 & non confundar. ¶ Colluctata eſt anima
 mea in illa, & in faciendo eam confirma-
 26 tus ſum. ¶ Manus meas extendi in altum,
 & in ſapientia eius luxit anima mea, & i-
 27 gnorantias meas illuminauit. ¶ Animam
 meā direxi ad illam, & in agnitione inue-
 28 ni eam. ¶ Poſſedi cum ipſa cor ab initio:
 29 propter hoc nō derelinquar. ¶ Vēter meus
 conturbatus eſt quærendo illam: propte-
 30 rea bonam poſſidebo poſſeſſionē. ¶ Dedit
 enim mihi Dominus linguam mercedem
 31 meā: & in ipſa laudabo eum. ¶ Appropia-
 D te ad me indocti, & congregate vos in do-
 32 minum diſciplinæ. ¶ Quid adhuc retardatis?
 & quid dicitis in his? animæ veſtræ ſitiūt
 33 vehementer. ¶ Aperui os meū, & locutus
 34 ſum. Comparate vobis ſine argento*, ¶ & ^{ſapientiam.}
 collam

collum vestrum subiicite iugo, & suscipiat
 anima vestra disciplinā: in proximo est e-
 nim inuenire eam. ¶ Videte oculis vestris 35
 quia modicum laboraui, & inueni mihi
 multam requiem. ¶ Assumite disciplinā in 36
 multo numero argenti, & copiosum au-
 rum possidete in ea. ¶ Lætetur anima ve- 37
 stra in misericordia eius, & non confun-
 demini in laude ipsius. ¶ Operamini opus 38
 vestrum ante tempus, & dabit vobis mer-
 cedem vestram in tempore suo.

F I N I S.

EXCVDEBAT ANTVER-
PIAE AMATVS TA-
VERNERIVS, ANNO
M. D. LXIX.

TO
BIBLIOTE

Sala.....

Número.....

TOLEDO

BIBLIOTECA PROVINCIAL

Clase..... *As. resmas*

Número..... *437*